Biblioteca Polirom

Cormac McCarthy

MERIDIANUL SÂNGELUI

POLIROM

Cormac McCarthy.

Meridianul sângelui
sau
Amurgul purpuriu al Vestului.

V.1.0

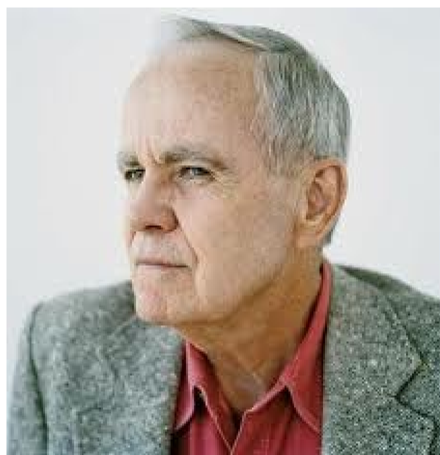

COLECTIA WESTERN

ISBN
978-973-46-l86l-3.

Meridianul sângelui sau Amurgul purpuriu al Vestului.
Traducere din limba engleză şi note de Iulia Gorzo.
Iaşi
POLIROM 2011.

Cormac McCarthy (n. 1933, Providence, Rhode Island) este al treilea din cei şase copii ai familiei sale. Urmează studiile Universităţii din Tennessee, în 1953 se înrolează în armata Statelor Unite, apoi în 1957 îşi reia studiile, dar părăseşte universitatea fără să obţină vreo diplomă şi se mută cu prima lui soţie, Lee Holleman şi fiul lor, Cullen, în Chicago. Primul roman al lui McCarthy, *The Orchard Keeper*, apare în 1965 la Random House. Ulterior scriitorul se întoarce în Tennessee şi divorţează, apoi se recăsătoreşte cu Anne Delisle, pe care o cunoaşte în 1966 şi de care se va despărţi în 1981. Între timp publică romanele *Outer Dark* (*1968), Child of God (1974), Suttree (1979) şi Blood Meridian (Meridianul sângelui*, 1985), iar fiecare nouă carte îl impune tot mai mult în conştiinţa publicului. Romanul *All the Pretty Horses* (1992) este răsplătit cu National Book Award şi National Book Critics Circle Award, după care McCarthy publică *The Crossing* (1994) şi *Cities of the Plain* (1998). În 2005 îi apare un nou roman de succes, *No Countryfor Old Men*, urmat de *The Road* (2006), cu care prozatorul american cucereşte premiul Pulitzer şi premiul James Tait Black Memorial. Filmul regizat de fraţii Coen după cartea *No Country for Old Men* (*Nu există ţară pentru bătrâni*) în 2007 obţine patru premii Oscar şi alte zeci de premii naţionale şi internaţionale. Cormac McCarthy primeşte în 2008 PEN/Saul Bellow Award for Achievement în American Fiction pentru întreaga creaţie artistică. La ora actuală autorul trăieşte în Tesuque, New Mexico, împreună cu soţia sa, Jennifer Winkley şi fiul lor, John.

„Nici un alt scriitor american în viaţă, nici măcar Pynchon, nu ne-a mai oferit o carte atât de puternică şi memorabilă” – notează criticul Harold Bloom despre *Meridianul sângelui*. Plasată la mijlocul secolului XIX, acţiunea romanului prefigurează un *western* cu valenţe *horror*, urmărind aventurile unui tânăr fără căpătâi, în zona graniţei dintre Texas şi Mexic, alături de o înfiorătoare bandă condusă de un monstru cu chip uman,

„Judele”, pentru care doar moartea şi cruzimea par să aibă sens în lumea oamenilor. Banda era cunoscută şi temută în epocă mai ales pentru expediţiile împotriva indienilor şi pentru crimele la care se deda. Însă, oricât de real ar fi faptul de la care porneşte povestea, imaginarul straniu, cruzimea, perplexitatea şi grotescul pe care le dezvoltă par înghiţite de un focar literar la limita dintre afazie şi instinct animalic, ce înregistrează cele mai extreme manifestări ale violenţei.

Autorul ţine să mulţumească Fundaţiei Lyndhurst, Fundaţiei Memoriale John Simon Guggenheim şi Fundaţiei John D. Şi Catherine T. MacArthur ţine să-şi exprime, de asemenea, aprecierea pentru Albert Erskine, editorul său vreme de douăzeci de ani.

„Gândurile vă sunt înfricoşătoare, iar inimile, slabe. Actele voastre de milă şi cruzime sunt absurde, săvârşite fiind fără stăpânire, ca şi cum ar fi irepresibile. Până la urmă, vă e tot mai frică de sânge. De sânge şi de timp.”

PAUL VALERY.

„Să nu credem că viaţa întunericului e afundată în nenorocire şi rătăcită ca într-o continuă suferinţă. Nu există suferinţă. Căci suferinţa e un lucru pe care îl înghite moartea, iar moartea şi a muri sunt însăşi viaţa întunericului.”

JACOB BOEHME.

„Clark, care a condus expediţia de anul trecut în regiunea Afar din nordul Etiopiei şi colegul său de la UC Berkeley, Tim D. White, au declarat că reexaminarea unui craniu fosilizat, vechi de trei sute de mii de ani, descoperit cu ceva timp în urmă în aceeaşi regiune, a scos la iveală indicii că ar fi fost scalpat.”

YUMA DAILY SUN, 13 iunie 1982.

I

Copilăria în Tennessee – Fugar – New Orleans – Se bate – E împuşcat – Spre Galveston – Nacogdoches – Reverendul Green – Judele Holden – O încăierare – Toadvine – Hotelul în flăcări – Fuga.

El e copilul. E palid şi slab, poartă o cămaşă de pânză subţire şi zdrenţuită. Scormoneşte focul în micul spălător de lângă bucătărie. Afară se întind câmpuri negre răscolite, cu petice de zăpadă şi după ele păduri şi mai negre unde încă mai vieţuiesc câţiva lupi. Se spune că s-ar trage din neam de tăietori de lemne şi cărători de apă, dar adevărul e că tatăl lui a fost învăţător. Zace în beţie, zice din poeţi cu nume acum uitate. Băiatul se ghemuieşte lângă foc şi-l priveşte.

Noaptea în care te-ai născut. Treiş'trei. Leonide, aşa le zicea. Doamne cum mai ploua cu stele. De căutam întunecimea, găurile din ceruri. Ursa Mare se făcuse fărâme.

Maica moartă, să tot fie paisprezece ani, a clocit la propriu-i piept făptura care a băgat-o în pământ. Tatăl nu-i pomeneşte niciodată numele, copilul nu i-l ştie. Are pe lumea asta o soră pe care n-o să o mai vadă niciodată. Priveşte, palid şi nespălat. Nu ştie nici să scrie, nici să citească şi deja mocneşte-n el instinctul unei violenţe fără sens. Trecutul tot e în acel chip, copilul tatăl bărbatului.

La paisprezece ani fuge de-acasă. N-are să mai vadă niciodată bucătăria din şopron în întunericul de dinaintea zorilor. Lemnele de foc, lighenele de spălat. Umblă către apus până în Memphis, pelerin solitar în peisajul plat şi pastoral. Negri pe câmpuri, deşiraţi şi aduşi de spate, cu degetele ca nişte păianjeni printre măciuliile de bumbac. O agonie tulbure în grădină. Siluete mişcându-se în amurgul greoi cu soarele în urmă, la scăpătat, pe un cer de hârtie. Un ţăran singuratic întunecat la înfăţişare umblând în urma catârului şi grapei în lunca bătută de ploi pe înserat.

După un an e în Saint Louis. Îl ia un şlep şi-l duce către New Orleans. Patruzeci şi două de zile pe râu. Vapoarele cu aburi luminate toate ca nişte oraşe plutitoare şuieră noaptea tăindu-şi anevoie drum prin apele negre. Fac bucăţi buştenii de pe apă şi

vând lemnul şi el umblă pe străzi, aude limbi neauzite până atunci. Stă într-o odaie deasupra unei curţi în spatele unei cârciumi şi coboară noaptea ca o bestie de poveste ca să se încaiere cu marinarii. Mare nu e, dar are încheieturi groase, mâini mari. Umerii îi sunt clădiţi aproape unul de altul. Sub cicatrici, faţa copilului rămâne straniu de neatinsă, ochii, ciudat de nevinovaţi. Se bat cu pumnii, cu picioarele, cu sticle sau cuţite. Toate rasele, toate neamurile. Oameni care vorbesc cum mârâie maimuţele. Oameni din ţinuturi atât de îndepărtate şi de stranii, încât stând deasupra lor, cum zac sângerând în ţărână, băiatul simte că însăşi omenirea e răzbunată.

La un moment dat, într-o noapte, un boţman maltez îl împuşcă în spate cu un pistol mic. Când se întoarce să se răfuiască cu el e împuşcat iar, chiar sub inimă. Omul fuge şi el se reazemă de bar cu sângele şiroindu-i pe cămaşă. Ceilalţi îşi feresc privirea. După o vreme se ridică în capul oaselor pe podea.

Zace două săptămâni într-un pătuţ din odaia de la etaj, oblojit de nevasta cârciumarului. Ea îi aduce de mâncare, îi scoate afară scârna. O femeie cu căutătură aspră, vânoasă la trup ca un bărbat. Când se pune pe picioare, nu mai are bani să-i plătească şi pleacă în toiul nopţii, doarme pe malul râului până găseşte un vas să-l ducă de acolo. Vasul merge în Texas.

Acum abia se despoaie copilul de tot ceea ce fusese. Obârşia îi e tot mai îndepărtată, cum îi e şi destinul şi niciodată cât s-o învârti pământul n-or să mai fie ţinuturi atât de sălbatice şi de barbare încât să se afle dacă ce-i lăsat de Dumnezeu poate fi modelat după vrerea omului sau dacă inima lui nu-i cumva tot un soi de lut. Pasagerii sunt oameni sfioşi. Îşi feresc ochii şi nici unul nu-l întreabă pe celălalt cu ce treburi e venit. Doarme pe punte, un călător printre alţii. Se uită la malul întunecos cum se înalţă şi coboară. Păsări de mare cenuşii croncănind. Stoluri de pelicani zburând spre coastă deasupra apelor plumburii.

Un şlep îi lasă la mal, coloniştii cu calabalâcul lor, cercetând cu toţii ţărmul, limba subţire de nisip şi pini de Virginia plutind în ceaţă.

Umblă pe străzile înguste ale portului. Aerul mi-roase a sare şi a lemn abia tăiat. Noaptea, târfele îl cheamă din beznă ca nişte suflete nesătule. După o săptămână e iar pe drumuri cu câţiva dolari munciţi în pungă, colindând de unul singur străzile nisipoase ale nopţii sudiste cu pumnii strânşi în buzunarele de bumbac ale hainei ieftine. Diguri de pământ peste mlaştini.

Egrete în cuiburile lor albe ca nişte lumânări printre muşchi. Vântul are în el o asprime şi frunzele zboară pe marginea drumului şi se-mprăştie mai departe pe câmpurile nopţii. O ia către nord printre mici aşezări şi ferme, muncind cu ziua pe casă şi masă. Într-un cătun, la o răscruce, vede un ucigaş spânzurat, un paricid şi prietenii omului se reped şi-l trag de picioare în timp ce el atârnă mort de funia lui şi urina îi întunecă pantalonii.

Munceşte într-o fabrică de cherestea, munceşte într-un lazaret de difterici. Ia ca răsplată de la un fermier un catâr bătrân şi, pe el călare, în primăvara anului una mie opt sute şi patruzeci şi nouă, străbate nou-proclamata Republică Fredonia până-n oraşul Nacogdoches.

Reverendul Green jucase zilnic cu casa închisă de când se pornise ploaia şi ploaia se pornise de două săptămâni. Când a intrat băiatul, plecându-şi capul, în cortul de pânză jerpelită mai erau locuri în picioare pe lângă pereţi, unul sau două şi aşa o duhoare ameţitoare de asudaţi şi nespălaţi că până şi ei se repezeau din când în când afară în potop să ia o gură de aer curat înainte ca ploaia să-i mâne iar înăuntru. S-a aşezat cu alţii ca el lângă peretele din fund. Singurul lucru aparte la el în toată adunătura aia era, poate, că nu purta armă.

Fârtaţi, a zis reverendul, nu s-o putut ţine departe de haz, haz, haznalele astea de-aci, din Nacogdoches. I-am zis, zic: Îl duci pe fiu' Domnului după tine acolo? Şi el zice: O, nu. Nu-l duc. Şi zic: Nu ştii că el a zis: Eu cu voi sunt în toate zilele, până la capătul drumului?

Păi, zice el, io n-am zis la nimenea să vină nici unde. La care eu: Fârtate, nu tre' să zici. El te-o petrece pas cu pas c-oi zice tu sau n-oi zice. Fârtate, zic, de el nu te poţi lepăda. Acuma. Pe el, pe el îl tragi tu după tine în haznaua aia de colo?

Ai mai văzut vreodată loc unde să plouă aşa?

Băiatul stătuse cu ochii pe reverend. S-a întors spre omul care vorbise. Purta mustăţi lungi după moda căruţaşilor şi purta o pălărie cu boruri largi şi calotă joasă, rotundă. Avea un început de albeaţă la ochi şi căta sincer la băiat de parcă ar fi ştiut ce gândeşte despre ploaie.

Abia ce-am ajuns, a zis băiatul.

Ei, eu unul n-am mai văzut aşa ceva.

Băiatul a încuviinţat din cap. O matahală de bărbat îmbrăcat cu o manta de ploaie intrase în cort şi-şi scosese pălăria. Era

pleşuv ca-n palmă şi n-avea nici urmă de barbă, nici sprâncene deasupra ochilor şi nici genele nu i se vedeau. Era înalt de aproape doi metri şi stătea şi fuma trabuc chiar şi în casa asta nomadă a Domnului şi părea să-şi fi scos pălăria doar ca s-o scuture de ploaie, căci apoi şi-a pus-o iar pe cap.

Reverendul încetase cu predica. În cort nu se auzea nici un zgomot. Toţi se uitau la bărbat. El şi-a potrivit pălăria şi şi-a făcut loc apoi până-n faţă la amvonul din şipci unde stătea reverendul şi acolo s-a întors să le vorbească enoriaşilor. Avea chipul senin şi ciudat de copilăros. Avea mâini mici. Şi le-a întins în faţă.

Doamnelor şi domnilor, consider că e de datoria mea să vă aduc la cunoştinţă că omul care ţine adunarea asta creştină e un impostor. Nu are nici o patalama preoţească de la nici un aşezământ recunoscut sau încropit. E întru totul lipsit de orice pricepere pentru funcţia pe care o ocupă pe nedrept şi n-a făcut decât să înveţe pe dinafară câteva pasaje din cartea sfântă cu scopul de a împrumuta predicilor sale mincinoase un oareşce iz al cucerniciei pe care o nesocoteşte. La drept vorbind, distinsul domn care stă aici în faţa domniilor voastre dându-se drept slujbaşul lui Dumnezeu nu e doar cu desăvârşire analfabet, ci mai e şi căutat de lege în statele Tennessee, Kentucky, Mississippi şi Arkansas.

O, Doamne, a strigat reverendul. Minciuni, minciuni! Şi a început să citească febril din biblia lui pe care o ţinea deschisă.

Pentru câte şi mai câte capete de acuzare, dintre care ultimul are legătură cu o fată de unsprezece ani – unsprezece am spus – care-şi pusese nădejdea-n el şi pe care a fost surprins în timp ce o siluia învesmântat fiind chiar în odăjdiile Dumnezeului lui.

Un murmur a străbătut mulţimea. O femeie a căzut în genunchi.

El e, a strigat reverendul, printre suspine. El e Diavolul. Iată-l colo.

În ştreang cu scârnăvia, a strigat un scandalagiu slut din rândurile din spate.

Cu nici trei săptămâni înainte de asta a fost alungat din Fort Smith pentru că s-a împreunat cu o capră. Da, doamnă, aşa am zis. Capră.

Să-mi sară ochii dacă nu-l împuşc pe tâlhar, a spus un bărbat ridicat în picioare în colţul cel mai îndepărtat al cortului şi, scoţând un pistol din cizmă, a ochit şi a tras.

Tânărul căruţaş a scos numaidecât un cuţit din haine, a sfâşiat

cortul şi a ieşit afară în ploaie. Băiatul l-a urmat. Cu capetele jos, îndoiţi de spate, au luat-o la goană prin mocirlă spre hotel. Împuşcăturile cuprinseseră deja tot cortul şi o duzină de portiţe fuseseră sfâşiate în pereţii de pânză, oamenii năvăleau afară, femeile ţipând, lume împiedicându-se, lume călcată în picioare în noroi. Băiatul şi tovarăşul lui au ajuns în galeria hotelului şi-au şters ochii de apă şi s-au întors să se uite. Cum se uitau ei, cortul a început să se clatine şi să se îndoaie şi, ca o uriaşă meduză rănită, s-a aşezat încetişor pe pământ măturându-l cu pereţii zdrenţuiţi de pânză şi pripoanele hărtănite.

Bărbatul pleşuv era deja la bar când au intrat ei. Pe tejgheaua lustruită din faţa lui stăteau două pălării şi doi pumni de bani. A ridicat paharul, dar nu către ei. S-au aşezat la bar şi au cerut whisky, băiatul a pus banii jos, dar barmanul i-a împins înapoi cu degetul mare şi a dat din cap.

Astea-s de la jude, a zis.

Au băut. Căruţaşul a pus paharul jos şi s-a uitat sau a părut să se uite la băiat, nu puteai fi sigur de căutătura lui. Băiatul s-a uitat în lungul barului, unde stătea judele. Barul era aşa de înalt că mulţi n-ar fi ajuns să-şi suie nici măcar coatele pe el, dar judelui abia de-i venea până la brâu şi stătea cu palmele lipite de tejghea, uşor aplecat, de parcă s-ar fi pregătit să mai ţină o cuvântare. Pe uşă începuse deja să se adune buluc de oameni, sângerând, acoperiţi cu noroi, blestemând. S-au îngrămădit roată lângă jude. Se strângea o ceată să plece după popă.

Domnu’ jude, cum de-ai ştiut să-l dai în vileag pe coate-goale ăla?

În vileag? a zis judele.

Când te-ai dusără la Fort Smith?

Fort Smith?

De unde-l cunoşteai de ştiai atâtea despre el?

De reverendul Green zici?

Da, să trăiţi. Gândeam c-ai umblat prin Fort Smith înainte să vii aci.

N-am fost în Fort Smith în viaţa mea. Mira-m-aş ca el să fi fost.

S-au uitat de la unul la altul.

Păi unde-ai fost de te-ai întâlnit cu el?

Azi l-am văzut prima oară-n viaţa mea. Nici măcar n-auzisem de el.

A ridicat paharul şi a băut.

În încăpere s-a lăsat o tăcere stranie. Arătau cu toţii ca nişte

efigii de lut. Într-un târziu, cineva a început să râdă. Apoi altul. Curând râdeau cu toţii în cor. Cineva l-a cinstit pe jude cu un pahar.

Ploua de şaisprezece zile când l-a întâlnit pe Toadvine şi ploaia nu contenea. Stătea în picioare în aceeaşi cârciumă şi-şi băuse toţi banii, afară de doi dolari. Căruţaşul plecase, încăperea era aproape goală. Uşa stătea deschisă şi se zărea ploaia căzând în curtea pustie din spatele hotelului. Şi-a golit paharul şi a ieşit. Peste noroi erau aşezate câteva scânduri şi s-a dus după geana tot mai slabă de lumină din pragul uşii către latrinele înfundate, din drugi de lemn, în capătul curţii. Un alt bărbat venea de la latrină şi s-au întâlnit la jumătatea drumului pe scândurile înguste. Bărbatul din faţa lui s-a clătinat uşor. Borul ud al pălăriei i-a căzut pe umeri rămânând priponit doar în faţă, unde era legat. Într-o mână ţinea neglijent o sticlă. Ai face bine să te dai din drumul meu, a zis.

Băiatul n-avea de gând să se supună şi a socotit că n-ar avea rost nici să stea la discuţii. L-a lovit pe individ în falcă. Omul a căzut şi s-a ridicat iar. Te omor, a zis.

S-a repezit cu sticla, însă băiatul s-a ferit, apoi bărbatul s-a repezit iar şi băiatul s-a tras îndărăt. Când băiatul i-a tras una, bărbatul i-a făcut sticla ţăndări în cap pocnindu-l dintr-o parte. S-a prăvălit de pe scânduri în noroi şi bărbatul s-a aruncat după el cu gâtul zimţat al sticlei încercând să i-l vâre în ochi. Băiatul se apăra cu mâinile şi mâinile îi erau năclăite de sânge. Tot încerca să ajungă la cuţitul din cizmă.

Te omor, a zis bărbatul. S-au încleştat în întunericul din curte, pierzându-şi cizmele din picioare. Băiatul avea acum cuţitul în mână, se învârteau în noroi încoace şi încolo, ca un crustaceu şi când bărbatul s-a repezit o dată înspre el, băiatul i-a tăiat cămaşa. Bărbatul a aruncat gâtul de sticlă şi a scos pe după cap un cuţit uriaş de vânătoare. Îi alunecase pălăria şi laţele negre şi slinoase îi fluturau în jurul capului şi-şi încifrase ameninţările într-un singur cuvânt, *omor*, ca o incantaţie dementă.

Ăla taie, a zis unul dintre bărbaţii înşiraţi pe podeţ care priveau.

Omor, omor, scuipa bărbatul înaintând anevoie.

Dar mai venea cineva prin curte, pleoşcăind cu zgomot, greoi, repetat, ca o vită. Avea cu el un toiag cu măciulie uriaşă. A ajuns primul la băiat şi, când l-a lovit cu bâta, băiatul s-a prăvălit cu

faţa-n jos în noroi. Ar fi murit dacă nu l-ar fi întors cineva.

Când s-a trezit era lumină, ploaia se oprise şi deasupra-i se iţea chipul unui bărbat cu plete lungi acoperit din cap până-n picioare de noroi. Bărbatul îi spunea ceva.

Ce? a zis băiatul.

Am zis dacă suntem chit.

Chit?

Chit. Că dacă mai vrei ceartă cu mine al dracu' să fiu dacă n-o primeşti.

S-a uitat la cer. Foarte sus, foarte mic, un uliu. S-a uitat la bărbat.

Mi-am rupt gâtul? a zis.

Bărbatul a aruncat o privire de jur împrejurul curţii, a scuipat şi s-a uitat iar la băiat.

Nu te poţi ridica?

Nu ştiu. Nici nu-ncercai.

N-am vrut să-ţi rup gâtul.

Nu.

Am vrut să te omor.

Până acu' nimenea n-a izbutit.

S-a proptit în noroi şi s-a sforţat să se ridice. Bărbatul stătea pe scânduri cu cizmele alături.

N-ai păţit nimica, a zis.

Băiatul s-a uitat ţeapăn în jur la zi. Unde-mi sunt cizmele? a zis.

Bărbatul şi-a mijit ochii la el. Coji de noroi uscat se desprindeau de pe faţa lui.

Dacă mi-a luat careva cizmele să vezi că tre' să-l omor pe nemernic.

Cre' că una-i colo.

Băiatul a luat-o târâş prin noroi şi şi-a recăpătat o cizmă. Se împleticea prin curte simţind sub tălpi ceea ce păreau a fi bulgări de noroi.

Ăsta-i cuţitu' tău? a zis.

Bărbatul şi-a mijit ochii la el. Aşa se pare, a zis.

Băiatul i l-a aruncat şi el s-a aplecat, l-a ridicat şi i-a şters tăişul uriaş de cracul pantalonilor. Am crezut că te-o fi furat careva, a zis către cuţit.

Băiatul şi-a găsit cealaltă cizmă şi a venit să se aşeze pe scânduri. Avea ditamai mâinile de la noroi şi pe una a şters-o scurt pe genunchi şi a lăsat-o iar să cadă.

Au stat acolo unul lângă altul privind la curtea goală. În fundul curţii era un gard din ţăruşi şi după gard un băiat scotea apă dintr-un puţ şi în curtea aia se vedeau nişte găini. Un bărbat a ieşit pe uşa tavernei şi a luat-o în jos pe podeţ către latrină. S-a oprit unde stăteau ei şi s-a uitat la ei, apoi a coborât în noroi. După o vreme s-a întors şi a coborât iar în noroi, a dat ocol şi s-a urcat pe podeţ.

Băiatul s-a uitat la bărbat. Avea capul ciudat de îngust şi părul lui mânjit de noroi închipuia o pieptănătură bizară şi primitivă. Pe frunte avea arse cu fierul literele H T şi, mai jos, aproape între ochi, litera F şi semnele astea erau lăbărţate şi aprinse de parcă fierul zăbovise prea mult acolo. Când s-a întors să se uite la el, băiatul a văzut că n-avea urechi. Bărbatul s-a sculat în picioare şi-a vârât cuţitul în teacă şi a luat-o înainte pe podeţ cu cizmele în mână, iar băiatul s-a ridicat şi a pornit-o după el. La jumătatea drumului către hotel bărbatul s-a oprit şi s-a uitat la noroi, s-a aşezat din nou pe scânduri şi şi-a tras cizmele, aşa înnoroite cum erau. Apoi s-a ridicat şi a luat-o greoi prin curte să caute ceva.

Ia uită-te aci, a zis. La pălăria mea afurisită.

Nu se desluşea ce era, o mortăciune. A scuturat-o şi-a tras-o pe cap şi şi-a văzut de drum. Băiatul l-a urmat.

Taverna era o încăpere lungă şi îngustă, ai cărei pereţi erau acoperiţi de lambriuri din scândură lăcuită. Lângă perete erau mese şi pe podea erau scuipători. Muşterii nu erau. Barmanul a ridicat privirea când au intrat şi un negru care mătura podeaua a rezemat mătura de perete şi a ieşit.

Unde-i Sidney? a zis bărbatul în veşmântul lui de noroi.

Cre’ c-o fi în pat.

Au trecut m-ai departe.

Toadvine, a strigat barmanul.

Băiatul s-a uitat îndărăt.

Barmanul ieşise de după tejghea şi se uita după ei. De la uşă, au luat-o prin holul hotelului către scări, lăsând în urmă pe podea pete de noroi de felurite forme. Când au dat să urce scara, slujbaşul de la recepţie s-a aplecat şi a strigat către ei.

Toadvine.

El s-a oprit şi s-a uitat îndărăt.

O să te-mpuşte.

Moş Sidney?

Moş Sidney.

Au luat-o în sus pe scară. În capul scării era un coridor lung cu

o fereastră luminată în capăt. De-a lungul pereţilor erau uşi lăcuite, aşezate atât de aproape una de alta că le puteai lua drept dulapuri. Toadvine a mers înainte până a ajuns la capătul coridorului. A ascultat la ultima uşă şi s-a uitat către băiat.

Ai un chibrit?

Băiatul s-a căutat prin buzunare şi a scos o cutie de lemn strivită şi pătată.

Bărbatul a luat-o. Ne trebuie niţică iască aci, a zis. A rupt cutia, îngrămădind bucăţile lângă uşă. A scăpărat un chibrit şi le-a dat foc. A împins grămăjoara de lemne aprinse sub uşă şi a mai pus nişte chibrituri.

E acolo? a zis băiatul.

Asta o să vedem acuş'.

S-a ridicat un colac negru de fum, lacul ardea cu flacără albastră. S-au aşezat pe vine pe coridor şi au pândit. Flăcări subţiri au început să suie pe lambriuri şi să se prăvălească îndărăt. Cei doi la pândă păreau a fi nişte arătări dezgropate dintr-o mlaştină.

Bate la uşă acuma, a zis Toadvine.

Băiatul s-a ridicat. Toadvine s-a ridicat şi el în picioare aşteptând. Auzeau flăcările cum trosneau în cameră. Băiatul a bătut în uşă.

Io zic să baţi mai tare. Omu' ăsta bea, nu se-ncurcă.

Şi-a strâns pumnul şi a izbit în uşă de vreo cinci ori.

Pe toţi dracii, a spus o voce.

Uite că vine.

Au aşteptat.

Frige afurisenia dracului, a zis vocea. Apoi clanţa s-a rotit şi uşa s-a deschis.

Stătea în izmene, ţinând într-o mână ştergarul cu care răsucise de clanţă. Când i-a văzut, s-a întors şi a dat să intre înapoi în cameră, dar Toadvine l-a apucat pe după gât şi l-a trântit la podea, îl ţinea de păr şi încerca să-i smulgă un ochi cu degetul mare. Bărbatul l-a apucat de încheietura mâinii şi a muşcat.

Arde-l peste bot, a strigat Toadvine. Arde-l.

Băiatul a intrat pe lângă ei în odaie, s-a răsucit şi l-a lovit pe bărbat cu piciorul în faţă. Toadvine îl ţinea de păr şi-i trăgea capul pe spate.

Loveşte-l, a strigat. Au, loveşte-l, drăguţă.

L-a lovit.

Toadvine a tras după el capul însângerat, s-a uitat la el şi l-a lăsat să cadă pe podea, apoi s-a ridicat şi l-a lovit şi el pe bărbat cu piciorul. Doi gură-cască stăteau pe coridor. Uşa ardea toată, cu tot cu o parte din perete şi tavan. Au ieşit şi au luat-o înainte pe coridor. Slujbaşul de la recepţie tocmai urca scara, câte două trepte deodată.

Toadvine, câine ce eşti, a zis el.

Toadvine era cu patru trepte mai sus şi l-a lovit cu piciorul nimerindu-l în gât. Slujbaşul s-a pus jos pe scări. Când a trecut şi băiatul pe lângă el, l-a lovit în tâmplă şi slujbaşul s-a prăvălit alunecând înspre odihna scărilor. Băiatul a păşit peste el, a coborât în hol şi s-a îndreptat spre uşă, apoi afară.

Toadvine alerga pe stradă, agitându-şi pumnii deasupra capului ca un dement şi râzând. Parcă era o uriaşă păpuşă voodoo din lut care prinsese viaţă şi băiatul asemenea. În spatele lor flăcările muşcau din colţul cel mai înalt al hotelului şi nori de fum negru se ridicau în aerul cald al dimineţii texane.

Lăsase catârul la o familie de mexicani care găzduia animale la marginea oraşului şi a ajuns acolo răvăşit la înfăţişare şi cu răsuflarea tăiată. Femeia a deschis uşa şi s-a uitat la el.

Tre’ să-mi iau catârul, a şuierat el.

Ea a continuat să-l privească, apoi a strigat către fundul casei. A dat ocol. În curte erau cai priponiţi şi lângă gard un căruţ cu câţiva curcani care şedeau pe marginea lui şi se uitau afară. Bătrâna ieşise în pragul uşii din dos. Nito, a strigat ea. *Venga. Hay un caballero aqui. Venga*[1].

S-a dus în şură unde se ţineau harnaşamentele şi şi-a găsit şaua prăpădită şi pătura făcută sul şi le-a luat cu el. A găsit catârul şi l-a scos din grajd, i-a pus frâul din piele netăbăcită şi deasupra a pus şaua şi a priponit-o, în timp ce catârul se poticnea, se smucea şi se izbea cu capul de gard. L-a condus de-a lungul curţii. Catârul tot scutura din cap într-o parte, de parcă ar fi avut ceva în ureche.

A ieşit cu el în drum. Când a trecut pe lângă casă, femeia s-a luat iute după el. Şi când l-a văzut că pune piciorul pe scară, a rupt-o la fugă. S-a săltat în şaua ruptă şi şi-a îmboldit catârul înainte. Nu s-a uitat în urmă.

Când a trecut iarăşi prin oraş, hotelul ardea şi oamenii stăteau şi se uitau la el, unii cu găleţi goale în mâini. Câţiva bărbaţi stăteau călare privind flăcările şi printre ei era judele. Băiatul a

[1] Vino. Am aici un călăreţ. Vino (sp.).

trecut pe lângă ei, iar judele s-a întors şi s-a uitat la el. S-a întors cu tot cu cal, de parcă şi-ar fi îndemnat şi animalul să se uite. Băiatul s-a uitat îndărăt şi judele zâmbea. Şi-a îmboldit catârul mai departe şi au luat-o lipăind pe lângă vechiul fort de piatră pe drumul ce ducea către vest.

II

Prin prerie – Un schimnic – O inimă de ciori – O noapte furtunoasă – Din nou spre vest – Negustori de vite – Bunătatea lor – Iarăşi la drum – Carul cu morţi – San Antonio de Bexar – O cantina *mexicană – Altă încăierare – Biserica părăsită – Mortul din sacristie – La vad – La scăldat în râu.*

Şi au urmat zile de cerşit, zile de hoţie. Zile de călărit, în care nu călărea nici un suflet afară de el. A lăsat în urmă pădurile de pini, în faţa lui soarele de seară coboară după o luncă nesfârşită şi în locurile astea întunericul se prăvăleşte ca tunetul şi ierburile scrâşnesc într-un vânt rece. Pe cerul nopţii e atâta spuză de stele că abia mai rămân locuri negre şi stelele cad toată noaptea în curbe aspre şi-s atâtea că tot nu se împuţinează la număr.

Se ţine departe de drumuri umblate de frica oamenilor. Lupii mici de prerie urlă toată noaptea şi zorii îl găsesc într-o râpă ierboasă unde căutase adăpost de vânt. Catârul priponit stă deasupra lui şi cată spre răsărit după lumină.

Soarele răsărind are culoarea oţelului. Umbra lui călare i-o ia înainte cu milele. Poartă pe cap o pălărie încropită din frunze şi frunzele s-au uscat şi au plesnit în soare şi arată ca o momâie scăpată dintr-o grădină unde stătea şi speria păsările.

Pe înserat zăreşte un vălătuc de fum înălţându-se pieziş dintre dealurile joase şi înainte să se întunece bate la uşa unui bătrân schimnic care stă pitit în iarbă ca un leneş. Singur, pe jumătate nebun, cu ochii injectaţi încât par zăvorâţi în coli-viile lor de sârmă înroşită-n foc. Dar cu un trup ce încă poartă o greutate. S-a uitat mut cum băiatul descăleca ţeapăn de pe catâr. Bătea un vânt aspru şi zdrenţele îi fluturau pe lângă el.

Ţi-am zărit fumu’, a zis băiatul. Mi-am zis că oi avea de dat o gură de apă unui suflet.

Bătrânul pustnic s-a scărpinat în părul murdar, plecându-şi privirea în pământ. S-a întors şi a intrat în colibă şi băiatul l-a urmat.

Înăuntru, întuneric şi un miros reavăn. Un foc mic ardea pe podeaua din pământ şi singurul dichis era un morman de piei într-un cotlon. Bătrânul îşi târşâia picioarele prin beznă, cu capul plecat, să-l ferească de tavanul jos din crengi împletite şi

pământ. A arătat către un ciubăr care stătea în ţărână. Băiatul s-a aplecat, a luat vasul care plutea în el, l-a cufundat în apă şi a băut. Apa era sărată, sulfuroasă. A băut mai departe.

Ce zici, pot să-mi adap şi eu bătrânu’ catâr aci?

Bătrânul a început să-şi lovească palma cu pumnul şi să-şi rotească ochii în toate părţile.

Îţi aduc bucuros din cea proaspătă. Spune-mi numa’ unde e.

Cu ce vrei să-l adapi?

Băiatul s-a uitat la ciubăr şi s-a uitat în jur prin coliba întunecoasă.

Nu beau io după catâri, a zis schimnicul.

N-ai şi ’mneata vreun ciubăr vechi acolo?

Nu, a strigat schimnicul. Nu. N-am. Îşi lovea unul de altul podurile palmelor strânse pumn în dreptul pieptului.

Băiatul s-a ridicat şi s-a uitat către uşă. Oi găsi eu ceva, a zis. Puţu’ unde-i?

Sus pe deal, ţine cărarea.

Prea-i beznă afară ca să vezi ceva.

Cărarea-i adâncă. Ia-te după picioare. Ia-te după măgar. Eu nu pot să viu.

A ieşit afară în vânt şi s-a uitat după catâr, dar catârul nu mai era acolo. Departe, către miazăzi, fulgerele luminau în tăcere. A luat-o pe potecă printre buruienile urzicătoare şi a găsit catârul stând lângă puţ.

O groapă în nisip cu pietre îngrămădite în jur. O bucată de piele uscată drept acoperământ şi o piatră ca s-o ţină locului. Avea o căldare din piele netăbăcită cu toartă de piele netăbăcită şi o frânghie din piele unsuroasă. Căldarea avea o piatră legată de toartă ca să se răstoarne şi să se umple mai uşor şi băiatul a lăsat-o în jos până când frânghia i s-a întins în mână în timp ce catârul se uita peste umărul lui.

A scos trei căldări pline şi le-a ţinut să nu le verse catârul în timp ce bea, apoi a pus acoperământul la loc peste puţ şi a dus catârul înapoi pe cărare spre colibă.

Mulţam pentru apă, a strigat.

Schimnicul a apărut tulbure în uşă. Rămâi cu mine, a zis.

Nu-i nevoie.

Mai bine rămâi. Se aşterne de furtună.

Aşa zici?

Aşa zic şi zic bine.

Mă rog.

Adă-ţi calabalâcu’. Adă-ţi bagaju’.

A desfăcut chingile de la şa, a aruncat-o jos şi a legat catârul de un picior din faţă şi de unul din spate, după care şi-a dus înăuntru aşternutul. Altă lumină nu era afară de foc şi bătrânul şedea lângă el cu picioarele cruciş.

Mă rog, mă rog, a zis el. Şaua unde-ţi e?

Băiatul a făcut semn cu bărbia.

N-o lăsa colo afară că ţi-o mânca-o careva. Asta-i un ţinut flămând.

A ieşit afară şi a dat peste catâr în întuneric. Stătea şi se uita la foc.

Du-te de-aici, prostule, a zis. A luat şaua şi s-a întors înăuntru.

Acu’ trage uşa aia până nu ne ia pe sus, a zis bătrânul.

Uşa era o adunătură de scânduri în balamale de piele. A târşâit-o pe pământ şi a priponit-o cu zăvorul de piele.

Bănui c-ai rătăcit drumul, a spus schimnicul.

Nu, m-a scos de-a dreptu’ acolo.

Bătrânul a dat iute din mână. Nu, nu, a zis. Ziceam că te-i fi rătăcit de-ai venit încoace. O fi fost furtună de nisip? Te-i fi abătut noaptea de la drum? Te călcară hoţii?

Băiatul a stat şi a cumpănit. Da, a zis. Cum, necum, am rătăcit drumul.

Ştiam eu ce zic.

De când eşti aici?

Aici unde?

Băiatul stătea pe aşternutul făcut sul faţă-n faţă cu bătrânul, cu focul între ei. Aici, a zis. În locul ăsta.

Bătrânul n-a răspuns. Brusc a întors capul într-o parte şi şi-a prins nasul între degetul mare şi arătător şi a suflat două fire egale de muci pe podea, apoi şi-a şters degetele pe marginea blugilor. Vin din Mississippi. Am fost negustor de sclavi, nu mă sfiiesc s-o spun. Am făcut bani frumoşi. Nu m-a prins nimenea niciodată. Numa’ că mi s-a făcut lehamite. Lehamite de negrotei. Stai aşa, să-ţi arăt ceva.

S-a întors şi a scormonit printre piei, apoi i-a întins printre flăcări ceva mic şi întunecat. Băiatul a întors obiectul în mână. O inimă de om, uscată şi înnegrită. I-a dat-o îndărăt şi bătrânul a cuprins-o cu grijă în palmă de parc-ar fi cântărit-o.

Patru-s lucrurile care poa’ să sfârşească lumea, a zis. Femeile, whiskyu’, banii şi negroteii.

Au stat în tăcere. Vântul urla prin jgheabul care cobora din

acoperişul de deasupra lor în chip de horn, ca să cureţe locul de fum. După o vreme bătrânul a lăsat inima deoparte.

Asta m-a costat două sute de dolari, a zis.

Ai plătit pe ea două sute de dolari?

Da, c-atâta a fost preţăluit câinele ăla negru de-i atârna înăuntru.

A cotrobăit în colţ şi a scos de-acolo o oală veche şi înnegrită din alamă, a ridicat capacul şi a împuns înăuntru cu degetul. Resturile unui iepure din cei costelivi, de prerie, îngropat în grăsime rece şi căptuşit cu un strat fin de mucegai albastru. A trântit înapoi capacul pe oală şi a pus-o pe foc.

Nu-i mult, da' facem pe din două, a zis.

Mulţam.

Ai rătăcit drumu' pe întuneric, a zis bătrânul. Scormonea focul, ridicând din cenuşă aşchii ascuţite de os.

Băiatul n-a răspuns.

Bătrânul a dat din cap înainte şi înapoi. E grea calea păcătosului. Dumnezeu a făcut lumea asta, dar n-a făcut-o pe potriva tuturor, ai?

Mira-m-aş s-o fi făcut cu mine-n gând.

Aşa-i, a zis bătrânul. Da' de unde ştie omu' ce ştie. A văzut el lume care să-i fie mai după voie?

Mie îmi dă prin cap şi locuri mai bune şi căi mai bune.

Poţi tu să le-nfăptuieşti? Nu.

Nu. E un mister. Omului nu-i e dat să-şi cunoască mintea pentru că n-are a o cunoaşte decât numa' tot cu mintea. Poate să-şi cunoască inima, da' nu vrea. Şi bine face. Acolo mai bine nu te uiţi. Nu inima unei făpturi urmează calea rânduită de Dumnezeu. Poţi afla răutate în cea mai neînsemnată vieţuitoare, dar când Dumnezeu l-a făcut pe om, diavolul îi şedea alături. O făptură care poate face orice. O maşinărie. Şi altă maşinărie care să facă maşinăria. Şi răul poa' să se depene singur o mie de ani, nu-i nevoie să-i porţi de grijă. Nu crezi?

Nu ştiu.

Să crezi.

Când mâncarea bătrânului s-a încălzit, a scos-o şi a împărţit-o şi au mâncat în tăcere. Tunetul înainta către miazănoapte şi la scurtă vreme bubuia pe cer şi un firicel subţire de rugină a început să şiroiască în jos pe jgheab. S-au aplecat deasupra blidelor, au şters grăsimea cu degetele, au băut din ploscă.

Băiatul a ieşit afară şi-a curăţat cana şi blidul în nisip şi s-a

întors zăngănind dublele una de alta de parcă ar fi vrut să alunge vreun strigoi care pândea acolo în întuneric. Nori îndepărtaţi de furtună se ridicau tremurând pe cerul electric şi erau iarăşi înghiţiţi de întuneric. Bătrânul stătea cu o ureche ciulită către urgia vuitoare de afară. Băiatul a închis uşa.

N-ai ceva mahoarcă la tine, ai?

Nu, n-am, a spus băiatul.

Nici nu gândeam că ai.

Zici c-o să plouă?

Îs toate semnele. Mira-m-aş să nu.

Băiatul s-a uitat la foc. Începuse deja să picotească, într-un târziu s-a ridicat şi a clătinat din cap. Schimnicul s-a uitat la el peste flăcările tot mai pierite. Tu du-te de-ţi aşterne să dormi.

S-a dus. Şi-a întins păturile pe pământul bătătorit şi şi-a scos cizmele împuţite. Hornul şuiera şi afară auzea catârul cum fornăie şi bate din picioare. S-a zvârcolit şi a bolborosit în somn ca un câine care visează.

S-a trezit la un moment dat în miez de noapte şi în colibă era aproape întuneric beznă, schimnicul era aplecat deasupra lui şi mai că nu se urcase peste el în aşternut.

Ce vrei? a zis. Dar schimnicul s-a tras spăsit înapoi şi dimineaţa, când s-a trezit, coliba era pustie, aşa că şi-a luat lucrurile şi a plecat.

Toată ziua a zărit spre nord o dâră subţire de colb. Nu părea să se mişte deloc şi abia târziu, pe înserat şi-a dat seama că înainta către el. A trecut printr-o pădure de stejari verzi şi a băut apă dintr-un pârâu, a pornit-o mai departe în amurg şi a făcut popas fără foc. Păsările l-au deşteptat în pădurea uscată şi prăfoasă unde dormea.

La amiază era iar în prerie şi colbul dinspre nord se întindea cât vedeai cu ochii la orizont. Seara s-au ivit primele vite dintr-o cireada. Animale iuţi şi fioroase, cu coarne uriaşe. În noaptea aia a stat în tabăra văcarilor şi a mâncat fasole şi pesmeţi marinăreşti şi a ascultat cum e viaţa în prerie.

Porniseră din Abilene, cale de patruzeci de zile, către târgurile din Louisiana. Cu haite de lupi, coioţi, indieni pe urme. Vitele mugeau în jurul lor, pe mile întregi, în întuneric. Nu l-au întrebat nimic, ei înşişi jalnici la vedere. Printre ei, corcituri, negri liberi, un indian sau doi.

Mi s-a furat avutul, a zis el.

Ei au încuviinţat din cap în lumina focului.

Mi-au luat tot ce aveam. Nici măcar cuţit n-am.

Poate vii de te bagi la noi pe simbrie. Am pierdut doi oameni. S-au întors din drum, au luat-o înapoi spre Californy.

Avem acelaşi drum.

Poate o apuci şi tu către Californy.

Poate. Nu-s dumirit.

Băieţii de erau cu noi s-au înhăitat cu unii din Arkansas. Se duceau la Bexar. Vor s-o apuce către Mexic şi apoi spre vest.

Bag mâna-n foc că băieţaşii noştri-s în Bexar de-şi beau minţile.

Cât e până-n Bexar?

Să tot fie vreo două zile.

E şi mai hăt încolo. Aş zice că-s vreo patru.

Încotro o apuci dacă vrei s-ajungi acolo?

Dac-o tai de-a dreptul către sud ar trebui să ieşi la drum cam în juma’ de zi.

Te duci la Bexar?

Poate m-oi duce.

Dacă-ţi iese-n cale bătrânu’ Lonnie să-i spui să beie unu’ şi în sănătatea mea. Îi zici de bătrânu’ Oren. O să te cinstească cu un pahar dacă nu şi-a tocat toţi banii.

Dimineaţa au mâncat clătite cu melasă, apoi văcarii au încălecat şi şi-au văzut de drum. Când s-a dus la catârul lui, de frânghia animalului era legat un săculeţ de pânză şi în săculeţ erau un pumn de fasole uscată, nişte ardei şi un vechi cuţit Green River cu mâner din sfoară. A înşeuat catârul, jupuit şi năpârlit pe spinare şi cu copitele crăpate. Cu coastele ca nişte oase de peşte. Şi-au luat-o înainte, şontâcăind pe câmpia nesfârşită. A ajuns în Bexar în seara celei de-a patra zile şi a suit catârul răpănos pe un mic dâmb şi a privit în jos la oraş, la casele tăcute din chirpici, la şirul de stejari şi plopi verzi care trădau cursul unui râu, la piaţa plină de căruţe cu coviltire din iută şi la clădirile publice văruite în alb, la cupola maură a bisericii iţindu-se peste copaci, la garnizoană şi la clădirea înaltă din piatră a depozitului de muniţie ce se zăreau în depărtare. O adiere blândă îi flutura legăturile pălăriei şi părul slinos, încâlcit. Ochii îi erau întunecaţi şi înfundaţi pe un chip pustiit şi hăituit şi o putoare rea se ridica dinspre carâmbii cizmelor lui. Soarele abia scăpătase şi către apus se întindeau colonii de nori sângerii din care se înălţau mici păsări nocturne de deşert, ca nişte fugiţi de-un foc grozav de la capătul lumii. A scuipat o flegmă albă, uscată

şi şi-a înfipt scările de lemn crăpat ale şeii în coastele catârului ca s-o pornească din nou clătinându-se. În timp ce cobora pe un drum îngust şi nisipos a întâlnit un car ieşind din oraş încărcat cu leşuri, cu un clopoţel care-i vestea trecerea şi un felinar bălăbănindu-se deasupra stavilei de la un capăt. Trei bărbaţi stăteau pe capră, ei înşişi ca nişte morţi sau ca nişte stafii, aşa de albi erau de la var şi aproape fosforescenţi în amurg. Carul era tras de o pereche de cai şi au trecut în sus pe drum într-o miasmă slabă de fenol şi duşi au fost. S-a întors şi s-a uitat după ei. Picioarele desculţe ale morţilor se legănau ţeapăn dintr-o parte în alta.

Era întuneric când a intrat în oraş, întâmpinat de lătrat de câini şi chipuri dând la o parte perdele la ferestrele luminate de lămpi. Tropăitul uşor al copitelor catârului răsuna pe străduţele pustii. Catârul a adulmecat aerul şi a pornit-o clătinat în jos, pe o alee, până-ntr-o piaţă unde se vedeau la lumina stelelor un puţ, o troacă, un stâlp de priponit caii. Băiatul s-a dat jos, a luat căldarea de pe marginea de piatră şi a coborât-o în puţ. S-a auzit un pleoscăit uşor. A scos căldarea cu apa picurând în întuneric. A cufundat plosca înăuntru şi a băut şi catârul şi-a atins botul de cotul lui. Când s-a săturat, a lăsat căldarea în stradă, s-a aşezat pe marginea puţului şi s-a uitat la catâr cum bea din găleată. A luat-o la pas prin oraş cu animalul de căpăstru. Nu era nimeni pe străzi. La scurtă vreme a intrat într-o piaţetă şi a auzit chitare şi un corn. La capătul îndepărtat al piaţetei se zăreau lumini de la o tavernă şi se auzeau râsete şi strigăte ascuţite. A mânat catârul prin piaţetă şi mai departe, spre capătul îndepărtat, pe lângă un portic lung către lumini. Pe stradă era un grup de dansatori, purtau costume bătătoare la ochi şi strigau în spaniolă. S-a oprit cu catârul în dreptul luminilor şi s-a uitat. Lângă peretele tavernei şedeau bătrâni şi în praf se jucau copii. Toţi purtau costume ciudate, bărbaţii cu pălării negre cu calotă turtită, cămăşi albe de noapte, pantaloni care se încheiau pe partea din faţă a piciorului şi fetele cu feţe sulemenite ţipător şi piepteni de baga în părul negru-albăstrui. Băiatul a trecut strada cu catârul, l-a legat şi a intrat în tavernă. Câţiva bărbaţi stăteau la bar şi au tăcut când a intrat el. A traversat podeaua lustruită de pământ pe lângă un câine adormit care a deschis un ochi şi s-a uitat la el, apoi s-a aşezat la bar şi şi-a sprijinit ambele mâini pe tejghea. Barmanul a dat din cap către el. *Digame*[2], a zis.

[2] Spune (sp.).

N-am bani, da’ aş bea ceva. O să curăţ scârna sau o să spăl pe jos sau ce-oi vrea.

Barmanul s-a uitat către celălalt colţ al încăperii unde doi bărbaţi jucau domino la o masă. *Abuelito...,* a zis el.

Cel mai bătrân dintre cei doi a înălţat capul.

Que dice el muchacho?[3]

Bătrânul a aruncat o privire la băiat, apoi s-a întors la dominoul lui.

Barmanul a ridicat din umeri.

Băiatul s-a întors către bătrân.

Vorbeşti americăneşte? a zis.

Bătrânul şi-a ridicat ochii de la jocul lui. S-a uitat la băiat fără expresie.

Spune-i că muncesc pe băutură. N-am nici un ban.

Bătrânul şi-a împins bărbia înainte şi a plescăit din limbă.

Băiatul s-a uitat la barman.

Bătrânul a strâns mâna în pumn cu degetul mare arătând în sus şi degetul mic arătând în jos şi-a dat capul pe spate şi a dat pe gât o băutură închipuită. *Quiere hecharse una copa*, a zis. *Pero no puede pagar*[4].

Bărbaţii de la bar se uitau.

Barmanul s-a uitat la băiat.

Quieres trabajar, a spus bătrânul. *Quien sabe*[5]. S-a întors iar la piesele lui şi şi-a văzut de joc fără să mai lungească vorba.

Quieres trabajar, a spus unul dintre bărbaţii de la bar.

Au început să râdă.

De ce râdeţi? a zis băiatul.

Au tăcut. Unii s-au uitat la el, alţii au strâns din buze sau au ridicat din umeri. Băiatul s-a întors spre barman. Ai tu ce să-mi dai de lucru pentru un pahar, două, parcă n-aş şti, ce naiba.

Unul dintre bărbaţii de la bar a spus ceva în spaniolă. Băiatul s-a încruntat la ei. Şi-au făcut unul altuia cu ochiul şi au ridicat paharele.

S-a întors iar către barman. Ochii îi erau întunecaţi şi înguşti. Mătur pe jos, a zis.

Barmanul a clipit.

Băiatul s-a dat îndărăt şi s-a făcut că mătură, o pantomimă care i-a făcut pe băutori să se strâmbe într-o veselie mută.

[3] Tataie... Ce zice băiatul? (sp.).

[4] Vrea să-i dai un pahar. Da’ n-are bani (sp.).

[5] Vrea de lucru. Habar n-am (sp.).

Mătur, a zis, arătând spre podea.

No esta sucio[6], a spus barmanul.

S-a făcut iar că mătură.

Mătur, fir-ar al dracului, a zis.

Barmanul a ridicat din umeri. S-a dus la capătul barului, a luat o mătură şi s-a întors cu ea. Băiatul a luat-o şi s-a dus în fundul încăperii.

O ditamai încăperea, cât o hală. A măturat în colţuri unde câţiva copaci în ghivece stăteau tăcuţi în întuneric. A măturat în jurul scuipătorilor şi a măturat în jurul jucătorilor de la masă, a măturat în jurul câinelui. A măturat în faţa barului şi când a ajuns unde stăteau băutorii s-a îndreptat de spate, s-a sprijinit în mătură şi s-a uitat la ei. S-au sfătuit pe tăcute între ei şi, până la urmă, unul dintre ei şi-a luat paharul de pe bar şi s-a dat la o parte. Ceilalţi l-au urmat. Băiatul a măturat pe lângă ei către uşă.

Dansatorii nu mai erau, nici muzica. Pe o bancă de peste drum şedea un bărbat în lumina slabă care venea dinspre uşa tavernei. Catârul stătea unde-l legase. A scuturat mătura de trepte, s-a întors înăuntru şi a dus mătura de unde o luase barmanul. Apoi s-a dus la bar şi a aşteptat.

Barmanul nu l-a luat în seamă.

Băiatul a bătut în bar cu încheieturile degetelor.

Barmanul s-a întors şi-a pus o mână în şold şi si-a încreţit buzele.

Hai, acuma dă-mi de băut, a zis băiatul.

Barmanul stătea.

Băiatul s-a făcut că bea cum făcuse bătrânul şi barmanul şi-a fluturat nepăsător ştergarul către el.

Andale[7], a zis. L-a uşuit cu dosul mâinii.

Chipul băiatului s-a înnegurat. Câine ce eşti, a strigat. A înaintat pe lângă bar. Expresia barmanului nu s-a schimbat. A scos de sub tejghea un pistol militar de modă veche cu cremene şi a împins de piedică îndărăt cu podul palmei. Un ţăcănit sec spărgând tăcerea. Un clinchet de pahare până-n capătul barului. Apoi târşâitul scaunelor împinse îndărăt de jucătorii de la perete.

Băiatul a încremenit. Moşule, a zis.

Bătrânul n-a răspuns. În tavernă nu se auzea nici un zgomot. Băiatul s-a întors să-l caute din priviri.

---

[6] Nu-i murdar (sp.).

[7] Valea (sp.).

Esta borracho[8], a spus bătrânul.

Băiatul s-a uitat în ochii barmanului.

Barmanul a arătat cu pistolul spre uşă.

Bătrânul le-a vorbit celor din încăpere în spaniolă. Apoi s-a adresat barmanului. Apoi şi-a pus pălăria şi a ieşit.

Barmanul a pălit la faţă. Când a ieşit de după tejghea, lăsase jos pistolul şi ţinea într-o mână un destupător de butoaie.

Băiatul s-a dat înapoi înspre mijlocul încăperii şi barmanul s-a apropiat de el călcând cu pas greoi pe podea ca omul care are de făcut o muncă grea. S-a făcut că se repede de vreo două ori către băiat şi de două ori băiatul s-a ferit înspre dreapta. Apoi s-a dat îndărăt. Barmanul a rămas pe loc. Băiatul s-a săltat uşor peste bar şi a luat pistolul. Nimeni nu mişca. A frecat placa de oţel de tejghea să se deschidă, a scos cremenea şi a pus pistolul jos la loc. Apoi a ales două sticle pline de pe rafturile din spatele lui şi a ieşit de după bar cu câte una în fiecare mână.

Barmanul stătea în mijlocul încăperii. S-a întors respirând greoi şi urmărind mişcările băiatului. Când băiatul s-a apropiat de el, a ridicat destupătorul de butoaie. Băiatul s-a lăsat uşor în jos cu sticlele şi s-a ferit, apoi a spart-o pe cea din mâna dreaptă în capul bărbatului. A ţâşnit sânge şi băutură şi omul s-a îndoit din genunchi şi a dat ochii peste cap. Băiatul lăsase deja gâtul sticlei sparte din mână şi şi-a trecut a doua sticlă în mâna dreaptă, chiar înainte ca prima să fi atins podeaua, cu o repeziciune de tâlhar la drumul mare şi cu dosul mâinii a izbit a doua sticlă de ţeasta barmanului şi i-a înfipt ciobul rămas în ochi în timp ce se prăbuşea.

Băiatul s-a uitat în jurul lui în încăpere. Parte dintre bărbaţi purtau pistoale la brâu, dar nici unul nu s-a clintit. Băiatul a sărit peste bar şi a luat încă o sticlă şi-a vârât-o sub braţ şi a ieşit pe uşă. Câinele plecase. Plecase şi bărbatul de pe bancă. A dezlegat catârul şi a pornit-o prin piaţă cu el de căpăstru.

S-a trezit în naosul unei biserici dărăpănate, clipind în sus la tavanul cu boltă şi la pereţii înalţi, ornaţi cu ghirlande şi fresce spălăcite. Podeaua bisericii era acoperită cu un strat gros de găinaţ uscat şi murdărie de vite şi oi. Printre coloanele de lumină prăfuită zburătăceau porumbei şi trei vulturi ţopăiau de colo-colo pe scheletul curăţat de carne al unui animal mort în altar.

Capul îi vuia şi îşi simţea limba umflată de sete. S-a ridicat în capul oaselor şi s-a uitat în jur. Pusese sticla sub şa şi a găsit-o, a

[8] E beat (sp.).

ridicat-o, a scuturat-o, a destupat-o şi a băut. A stat cu ochii închişi, cu sudoarea brobonindu-i fruntea. Apoi a deschis ochii şi a băut iar. Vulturii au sărit jos unul câte unul şi au pornit-o iute spre sacristie. După o vreme s-a ridicat şi a ieşit afară să caute catârul.

Nu se vedea nicăieri. Misiunea se întindea pe opt sau zece acri de teren îngrădit, pământ sterp la margine de oraş pentru câteva capre şi măgari. Din pereţi de pământ se ridicau pe terenul misiunii culcuşurile familiilor aciuate acolo fără drept şi câteva focuri pentru gătit fumegau subţire în soare. A dat ocol bisericii şi a intrat în sacristie. Vulturii s-au împrăştiat prin pleavă şi tencuială căzută ca nişte păsări de curte uriaşe. Bolţile rotunjite de deasupra erau acoperite de o masă neagră îmblănită care se mişca, răsufla şi cârâia. În încăpere se vedea o masă de lemn cu câteva blide de lut şi lângă peretele din fund zăceau rămăşiţele unor oameni, printre care un copil. A intrat iar în biserică prin sacristie şi şi-a luat şaua. A băut ce mai rămăsese în sticlă şi-a săltat şaua pe umăr şi a ieşit afară.

Faţada clădirii înfăţişa o pleiadă de sfinţi în firidele lor, ciuruiţi de soldaţi americani care-şi încercaseră puştile, cu chipurile scurtate de urechi şi de nas şi împestriţate cu urme negre de plumb care ruginise în piatră. Uriaşele porţi lambrisate cu încrustaţii atârnau larg căscate în balamale şi o Fecioară cioplită în piatră ţinea în braţe un prunc fără cap. Băiatul a rămas clipind în arşiţa amiezii. Apoi a văzut urmele catârului. Abia dacă se ghiceau în colb, ieşeau pe uşa bisericii şi traversau curtea până la poarta din zidul ce dădea spre răsărit. Şi-a săltat şaua mai sus pe umăr şi a pornit după ele.

Din umbra porticului s-a ridicat un câine şi s-a furişat ursuz afară în soare aşteptându-l pe el să treacă, apoi s-a furişat îndărăt. Băiatul a coborât pe deal în jos către râu, o apariţie destul de jalnică. A intrat într-o pădure deasă de pecan şi stejar pe unde drumul începea să urce şi a văzut râul la picioarele lui. Nişte negri spălau o căruţă în vad şi el a luat-o în josul dealului şi s-a oprit la marginea apei şi, după o vreme, a strigat la ei.

Turnau apă peste lemnul negru lăcuit şi unul dintre ei s-a îndreptat de spate şi s-a întors către el. Caii stăteau în apă până la genunchi.

Ce e? a strigat negrul.

Aţi văzut un catâr? Catâr? Am pierdut un catâr. Cred că a venit încoace.

Negrul şi-a şters faţa cu dosul braţului.

Trecu ceva pe drum, acu' să tot fie un ceas. Cred că s-a dus colo la râu. O fi fost catâr. N-avea el cine ştie ce coadă sau păr, da' avea urechi mari.

Ceilalţi doi negri au rânjit. Băiatul s-a uitat în josul apei. A scuipat şi a luat-o înainte pe cărare printre sălcii şi râpe ierboase.

L-a găsit cam la o sută de metri în josul râului. Era ud până la foaie şi a ridicat ochii la el, apoi a lăsat iar capul în jos în iarba deasă de râu. Băiatul a lepădat şaua şi a luat sfoara de care-l trăgea, a legat animalul de o cracă şi l-a lovit într-o doară cu piciorul. Catârul s-a clătinat niţel şi a continuat să pască. Băiatul şi-a ridicat mâna spre creştetul capului, dar îşi pierduse undeva pălăria de nebun. A luat-o în jos printre copaci şi a stat şi s-a uitat la apele reci şi învolburate. Apoi a pornit-o cu greu prin apă, ca un biet urgisit care-şi aşteaptă rândul la botez.

III

Chemat la arme – O întrevedere cu căpitanul White – Părerile lui – Tabăra – Îşi vinde catârul – O cantina *în Laredito – Un menonit – Camarad ucis.*

Stătea despuiat la umbra copacilor cu zdrenţele răsfirate pe crăcile de deasupra, când un alt călăreţ care cobora pe lângă râu a tras de hăţuri şi s-a oprit.

A întors capul. Vedea printre sălcii picioarele calului. S-a rostogolit pe burtă.

Bărbatul a descălecat şi a rămas lângă cal.

A întins mâna şi a luat cuţitul cu mâner din sfoară împletită.

Sal’tare, a zis călăreţul.

N-a răspuns. S-a dat într-o parte ca să vadă mai bine printre crengi.

Sal’tare. Unde-mi eşti?

Ce vrei?

Aveam o vorbă cu tine.

Despre ce?

Ieşi afară, ce dracu’. Sunt alb şi creştin.

Băiatul bâjbâia printre sălcii după pantaloni. Le atârna cureaua şi a tras de ea, dar pantalonii se agăţaseră de-o cracă.

Ei, drăcie, a zis bărbatul. Doar n-oi fi suit în copac, ai?

Ce-ar fi să-ţi cauţi de drum şi să mă laşi dracului în pace.

Voiam numai să stau de vorbă cu tine. N-am vrut să te întărât aşa.

Acu’ m-ai întărâtat, gata.

Tu eşti băiatu’ de i-a spart capu’ mexicanului ieri-seară? Nu-s cu legea.

Cine-ntreabă?

Căpitanul White. Vrea să-l ia-n armată pe băiatu’ ăla.

În armată?

Da, nene.

Care armată?

Compania sub comanda căpitanului White. Mergem să dăm iama-n mexicani.

Războiu’ s-a terminat.

El zice că nu s-a terminat. Unde-mi eşti?

S-a ridicat şi-a dat jos pantalonii de unde-i atârnase şi i-a îmbrăcat. Şi-a tras cizmele şi a vârât cuţitul în carâmbul drept şi a ieşit dintre sălcii punându-şi cămaşa pe el.

Bărbatul stătea în iarbă cu picioarele încrucişate. Avea pe el pantaloni din piele de căprioară, purta un melon din mătase neagră prăfuită şi ţinea un mic trabuc mexican în colţul gurii. Când a văzut ce apariţie sălbatică se iveşte dintre sălcii a clătinat din cap.

Ia spune fiule, ai dat de greu ai? a zis.

De bine n-am dat, ce mai.

Gata, mergi în Mexic?

N-am pierdut nimica p-acolo.

Ai şi tu o şansă să te faci om. Tre' să iei tauru' de coarne într-un fel sau altu' înainte să te duci la fund de tot.

Ce-ţi dă acolo?

Fiecare om capătă un cal şi muniţie. Socot că pentru tine om face rost şi de nişte haine.

N-am puşcă.

Găsim noi una.

Da' simbria?

Ce dracu', fiule, nu-ţi trebuie simbrie. Tot ce poţi aduna rămâne al tău. Mergem în Mexic. Pradă de război. Nu-i om în toată compania să nu se-ntoarcă mare moşier de-acolo. Acuma cât pământ ai?

Da' n-am io habar de militărie.

Bărbatul l-a cântărit din ochi. Şi-a scos trabucul neaprins dintre dinţi şi a întors capul, a scuipat şi l-a vârât la loc.

De unde eşti? a zis.

Tennessee.

Tennessee. Ei nu prea-mi vine a crede că n-oi şti să tragi cu puşca.

Băiatul s-a aşezat pe vine în iarbă. S-a uitat la calul bărbatului. Calul era înhămat în piele cu ornamente cusută cu fir de argint. Avea o pată albă pe faţă şi patru ciorapi albi şi înghiţea ditamai gurile de iarbă grasă.

Tu de unde eşti? a întrebat băiatul.

Din treiş'opt sunt în Texas. Dacă nu dădeam peste căpitanul White, nu ştiu zău unde-aş fi fost acuma. Eram chiar şi mai vrednic de plâns decât tine şi el a venit şi m-a ridicat ca pe Lazăr. Mi-a îndrumat paşii pe calea cea dreaptă. Eram căzut în patima beţiei şi preacurviei de nici dracu' nu s-ar fi încurcat cu

mine. El a văzut în mine ceva vrednic de mântuire şi la fel văd şi eu în tine. Ce zici?

Nu ştiu.

Vino măcar cu mine să-l cunoşti pe căpitan.

Băiatul trăgea de firele de iarbă. S-a uitat iar la cal.

Păi, a zis el. De stricat nu ere' că are ce-mi strica.

Au intrat călare în oraş, recrutorul măreţ pe calul încălţat şi băiatul în urma lui pe catâr, ca un prizonier. Au străbătut străzi înguste cu colibe de nuiele care se coceau în arşiţă. Pe acoperişuri creşteau iarbă şi cactuşi şi se plimbau capre şi undeva în regatul ăla mizer de tină răsuna slab dangătul clopoţeilor morţii. Din piaţa principală au ieşit în strada prăvăliilor printre şiruri de căruţe şi au traversat o altă piaţă unde nişte băieţi vindeau struguri şi smochine din mici cărucioare. Câţiva câini costelivi umblau furiş prin faţa lor. Au străbătut călare piaţa cazărmii şi au trecut de străduţa unde băiatul şi catârul băuseră apă cu o seară înainte şi la fântână erau grupuri de femei şi fete şi tot felul de vase de lut învelite în răchită împletită. Au trecut pe lângă o căsuţă în care se jeluiau femei şi micul dric stătea în faţa uşii cu caii îndurând nemişcaţi şi răbdători arşiţa şi muştele.

Căpitanul era găzduit într-un hotel dintr-o piaţetă cu copaci şi un mic foişor verde cu bănci. Faţada hotelului se deschidea dincolo de poarta de fier către un pasaj cu o curte în capăt. Zidurile erau spoite cu var şi placate cu mici dale cu ornamente colorate. Omul căpitanului purta cizme din piele gravată, cu tocuri înalte care răsunau elegant pe dale şi pe treptele care urcau din curte înspre camerele de la etaj. În curte creşteau plante verzi care fuseseră proaspăt udate şi ieşeau aburi din ele. Omul căpitanului a străbătut cu paşi mari balconul lung şi a bătut scurt la uşa din capăt. O voce le-a zis să intre.

Stătea la un birou din răchită împletită şi scria scrisori, căpitanul. Au stat şi au aşteptat, omul căpitanului cu pălăria lui neagră în mână. Căpitanul şi-a văzut de scris, fără măcar să ridice privirea. Băiatul auzea o femeie vorbind afară în spaniolă. Altminteri nu se auzea decât scârţâitul peniţei căpitanului.

Când a terminat, a lăsat jos peniţa şi a ridicat privirea. S-a uitat la omul lui, apoi s-a uitat la băiat şi apoi a plecat capul ca să citească ce scrisese. A dat din cap pentru sine şi a presărat peste scrisoare nisip dintr-o cutiuţă de onix, după care a împăturit-o. A luat un chibrit dintr-o cutie de pe birou, l-a aprins şi l-a apropiat de un baton de ceară de sigiliu până când pe hârtie s-a scurs un

mic medalion roşu. A scuturat chibritul până s-a stins, a suflat scurt peste hârtie şi a apăsat pe sigiliu cu inelul lui. Apoi a proptit scrisoarea între două cărţi de pe birou, s-a lăsat pe spate în scaun, s-a uitat iar la băiat. A dat din cap cu gravitate. Luaţi loc, a zis.

S-au aşezat pe un soi de băncuţă făcută dintr-un lemn închis la culoare. Omul căpitanului purta la brâu un revolver mare şi, când s-a aşezat şi-a sucit cingătoarea aşa încât arma să-i atârne între picioare. Şi-a pus pălăria peste ea şi s-a lăsat pe spate. Băiatul şi-a potrivit cruciş cizmele hărtănite, una îndărătul celeilalte şi s-a îndreptat de spate.

Căpitanul şi-a tras scaunul îndărăt, s-a ridicat şi a venit în faţa biroului. A stat acolo un minut pe ceas, apoi s-a săltat pe birou şi a rămas acolo cu cizmele atârnând. Avea fire cărunte în păr şi-n mustăţile pe care le purta răsucite, dar nu era bătrân.

Deci tu eşti omul, a zis.

Care om? a zis băiatul.

Care om să trăiţi, a zis omul căpitanului.

Câţi ani ai, fiule?

Nouăşpe.

Căpitanul a încuviinţat din cap. Îl cântărea pe băiat din ochi. Ce-ai păţit?

Ce?

Zi să trăiţi, a spus recrutorul.

Să trăiţi.

Am zis că ce-ai păţit.

Băiatul s-a uitat la bărbatul care stătea lângă el. S-a uitat în jos la el însuşi şi apoi iar la căpitan.

M-au călcat hoţii, a zis.

Hoţii, a zis căpitanul.

Mi-au luat tot ce aveam. Mi-au luat ceasul şi tot.

Ai puşcă?

Acu’ nu mai am.

Unde erai când te-au furat.

Nu ştiu. N-avea nici un nume. Era doar o pustie.

De unde veneai?

Veneam din Naca, Naca…

Nacogdoches?

Mda.

Da, să trăiţi.

Da, să trăiţi.

Câţi erau?
Băiatul se holba la el.
Hoţi. Câţi hoţi.
Şapte sau opt, bănui. M-au pălit în cap cu o scândură.
Căpitanul l-a privit mijind un ochi.
Erau mexicani?
Unii. Mexicani şi negrotei. Erau cu ei şi-un alb, doi. Aveau ceva vite de furat. M-au lăsat numa' cu un cuţit vechi de-l ţineam în cizmă.
Căpitanul a încuviinţat din cap. Şi-a împreunat mâinile între genunchi. Ce părere ai de tratat? a zis.
Băiatul s-a uitat la bărbatul aşezat pe bancă lângă el. Ţinea ochii închişi. S-a uitat în jos la degetele mari de la mâini.
N-am nici un habar de el, a zis.
Mă tem că la fel stă treaba cu mulţi americani, a spus căpitanul. De unde eşti, fiule?
Tennessee.
N-ai fost cu Voluntarii la Monterrey, nu?
Nu, să trăiţi.
Nu cred că mi-a fost dat să văd oameni mai curajoşi în luptă. Cred că pe câmpul ăla din nordul Mexicului şi-au vărsat sângele şi au murit mai mulţi oameni din Tennessee decât din oricare alt stat. Ştiai asta?
Nu, să trăiţi.
Au fost vânduţi. Au luptat şi au murit acolo în pustia aia şi-apoi au fost vânduţi de propria lor ţară.
Băiatul asculta în tăcere.
Căpitanul s-a aplecat înainte.
Am luptat pentru ea. Au căzut acolo prieteni şi fraţi de-ai noştri. Dar apoi, Doamne, zău că le-am plătit-o şi noi. Le-am plătit-o unora de-s atât de barbari, că până şi cei care le ţin partea recunosc că n-au nici un habar pe lumea asta lăsată de Dumnezeu, nici un habar de onoare sau dreptate sau de ce-nseamnă guvernul republican. Un popor atât de laş că a plătit o sută de ani tribut unor triburi de sălbatici despuiaţi. Le-au dat roadele şi vitele lor. Mine închise. Sate întregi părăsite. În timp ce o ceată de păgâni umblă călare prin ţinut jefuind şi omorând fără teamă de pedeapsă. Nici un braţ nu li s-a ridicat împotrivă. Ce fel de oameni sunt ăştia? Apaşii nici măcar nu-i împuşcă. Ştiai asta? Îi omoară cu pietre.
Căpitanul a clătinat din cap. Părea întristat de ce avusese de

zis.

Ştiai că atunci când colonelul Doniphan a ocupat Chihuahua City a lăsat o mie de morţi în tabăra duşmană şi a pierdut un singur om şi ăla mai că nu s-a omorât singur? Cu o armată de voluntari neplătiţi care-i ziceau Bill, umblau pe jumătate goi Şi erau veniţi pe jos până pe câmpul de luptă din Missouri?

Nu, să trăiţi.

Căpitanul s-a lăsat pe spate şi şi-a încrucişat braţele.

Noi aicea avem de-a face, a zis, cu un neam de degeneraţi. Un neam de corcituri, niţel mai răsăriţi decât negroteii. Şi poate nici măcar. În Mexic nu e nici un guvern. Ce dracu', în Mexic nici Dumnezeu nu e. N-o să fie niciodată. Avem de-a face cu un popor vădit incapabil să se conducă de unul singur. Şi ştii ce se întâmplă cu popoarele care nu se pot conduce singure? Chiar aşa. Vin alţii să le conducă. Deja sunt vreo paişpe mii de colonişti francezi în statul Sonora. Au primit pe degeaba pământ să se aşeze. Primesc unelte şi vite. Mexicanii luminaţi îi sprijină. Paredes cere deja secesiunea de guvernul mexican. Preferă să-i conducă nişte mâncători de broaşte, decât nişte hoţi şi nişte imbecili. Colonelul Carrasco cere intervenţie americană. Şi o va căpăta. În momentul ăsta ia fiinţă la Washington o comisie care să vină încoace şi să traseze graniţele între ţara noastră şi Mexic. Până la urmă, Sonora o să devină fără doar şi poate teritoriu al Statelor Unite. Şi Guaymas, port american. Americanii or să poată merge în California fără să mai trebuiască să treacă prin înapoiata noastră republică soră şi cetăţenii noştri vor fi în sfârşit apăraţi de temutele cete de bandiţi care împânzesc acum drumurile pe care sunt nevoiţi să umble.

Căpitanul se uita la băiat. Băiatul părea stânjenit. Fiule, a zis căpitanul. Ne va fi dat să fim uneltele liberării într-un ţinut întunecat şi frământat. Crede-mă. O să fim vârful de lance al campaniei. Avem sprijinul tacit al guvernatorului Burnett din California.

S-a aplecat în faţă şi şi-a pus mâinile pe genunchi. Şi vom fi cei care-şi împart prada. Fiecare om din compania mea are să capete câte o bucată de pământ. Grozave păşuni. Cum puţine mai sunt în lume. Un pământ bogat în minerale, aur şi argint cum nici cu gândul nu gândeşti, după socoteala mea. Eşti tânăr. Dar nu mă înşel în privinţa ta. Rareori mă păcălesc la oameni. Cred că vrei să laşi ceva în urma ta pe lume. Mă înşel cumva?

Nu, să trăiţi.

Nu. Şi nu cred că eşti omul care să abandoneze în mâinile unei puteri străine un pământ pentru care americanii au luptat şi au murit. Şi ascultă bine ce-ţi zic. Dacă americanii nu fac nimic, ăştia ca tine şi ca mine care nu glumim cu ţara noastră, nu ca fătălăii de la Washington care stau în cur, dacă noi, ăştia, nu facem nimic, atunci în Mexic – şi vorbesc acum de toată ţara – o să fluture într-o bună zi un steag european. Cu tot cu doctrina Monroe sau fără.

Căpitanul vorbea acum cu voce joasă şi intensă. Şi-a aplecat capul într-o parte şi s-a uitat la băiat cu un soi de bunăvoinţă. Băiatul şi-a frecat palmele de genunchii blugilor soioşi. S-a uitat cu coada ochiului la bărbatul de lângă el, dar acesta părea să fi adormit.

Da’ o şa capăt? a zis.

Şa?

Da, să trăiţi.

N-ai şa?

Nu, să trăiţi.

Credeam că ai cal.

Catâr.

Înţeleg.

Am un prăpădit de catâr bătrân, da’ n-a mai rămas cine ştie ce din el. N-a mai rămas mare lucru din catâr. El a zis că o să capăt un cal şi o puşcă.

Cine, sergentul Trammel?

Nu i-am promis că-i dau şa, a spus sergentul.

Îţi găsim noi o şa.

Da’ i-am zis că poate-i facem rost de ceva haine, dom’ căpitan.

Adevărat. Om fi noi trupe neregulate, dar nu vrem să arătăm ca nişte renegaţi, nu?

Nu, să trăiţi.

Nici cai îmblânziţi nu mai avem, a spus sergentul.

Păi îmblânziţi unul.

Băiatu’ ăla al nostru de se pricepea aşa de bine la îmblânzit e indisponibil.

Asta ştiu. Adu pe altcineva.

Da, să trăiţi. Poate omu’ ăsta se pricepe la cai. Ai îmblânzit vreodată cai?

Nu, să trăiţi.

Pe mine nu tre’ să mă iei cu să trăiţi.

Da, să trăiţi.
Sergent, a zis căpitanul, sărind jos de pe birou.
Da, să trăiţi.
Înrolează-l pe omul ăsta.

Tabăra era în sus, pe râu, la marginea oraşului. Un cort încropit din pânză veche de la căruţe, câteva colibe făcute din crengi şi după ele un ţarc în forma cifrei opt, făcut tot aşa din crengi, unde câţiva căluţi pătaţi stăteau abătuţi în soare.
Caporale, a zis sergentul.
Nu-i aci.
A descălecat, s-a îndreptat cu paşi mari spre cort şi a dat la o parte fâşia de pânză de la intrare. Băiatul rămăsese călare pe catâr. Alţi trei bărbaţi stăteau întinşi la umbra unui copac cântărindu-l din ochi. Sal'tare, a zis unul.
Sal'tare.
Eşti nou-venit la noi?
Aşa s-ar zice.
A zis căpitanu' când plecăm din cloaca asta?
N-a zis nimica.
Sergentul a ieşit din cort. Unde-i dus? a zis.
S-a dus în oraş.
S-a dus în oraş, a spus sergentul. Tu, vino încoace.
Bărbatul s-a ridicat de pe jos şi s-a apropiat agale de cort cu mâinile la spate, în dreptul noadei.
Omu' ăsta de-l vezi nu-i echipat, a zis sergentul.
Bărbatul a încuviinţat din cap.
Căpitanul i-a dat o cămaşă şi ceva bani ca să-şi repare cizmele. Tre' să-i găsim ceva de călărit şi tre' să-i găsim o şa.
O şa.
Dacă vinde catâru' ăla ar trebui să-i ajungă cât de cât de-o şa.
Bărbatul s-a uitat la catâr, apoi s-a întors şi a mijit ochii către sergent. S-a aplecat şi a scuipat.
Nici zece dolari nu capeţi pe catâru' ăla.
Ce capeţi e bun căpătat.
Au luat de-au mai omorât o vită.
Nu vreau s-aud de-aşa ceva.
N-am ce le face.
Io nu-i spun căpitanului. O să dea ochii peste cap de-or să-i sară şi-or să cadă pe jos.
Bărbatul a mai tras un scuipat. Păi orişicum, martor mi-e

Domnu’ că nu mint.

Acuma vezi de omu’ ăsta. Eu am treburi.

Păi de.

Nu-i nimenea bolnav, nu?

Nu.

Slavă Domnului.

S-a săltat în şa şi a atins uşor grumazul calului cu frâiele. S-a uitat înapoi şi a clătinat din cap.

Pe seară, băiatul şi ceilalţi doi recruţi s-au dus în oraş. Băiatul se îmbăiase şi se bărbierise şi îmbrăcase o pereche de pantaloni albaştri din cord şi cămaşa de bumbac pe care i-o dăduse căpitanul şi, în afară de cizme, arăta cu totul schimbat la înfăţişare. Tovarăşii lui călăreau cai mici şi pestriţi, care cu patruzeci de zile în urmă erau încă sălbăticiuni ale câmpiei şi se speriau, se smuceau şi clămpăneau ca nişte broaşte ţestoase.

Stai numa’ să capeţi şi tu unu’ din ăsta, a zis al doilea caporal. Să vezi atunci distracţie, îs cai buni, a zis celălalt.

Mai sunt câţiva acolo din care poa’ să iasă un cal şi pentru tine.

Băiatul s-a uitat în jos la ei de pe catârul lui. Călăreau de-a stânga şi de-a dreapta lui ca o escortă; şi catârul mergea cu paşi mărunţi şi capul sus, cu ochii umblându-i speriaţi în cap. Toţi or să dea cu tine de pământ, a spus al doilea caporal.

Au intrat călare într-o piaţă înţesată de căruţe şi vite. De imigranţi, texani şi mexicani, de sclavi, indieni Lipan şi cete de Karankawa înalţi şi austeri, cu feţele vopsite în albastru şi mâinile încleştate pe lăncile lungi de şase picioare, sălbatici aproape despuiaţi, care cu pieile lor boite şi zvonita lor poftă de carne omenească păreau nişte prezenţe cumplite chiar şi în acea adunare fabuloasă. Recruţii călăreau ţinând strâns frâiele şi au trecut în trombă pe l lângă tribunal şi pe lângă zidurile înalte de la cârcel cu cioburi de geam înfipte în rândul cel mai de sus de zidărie. În piaţa mare se adunase o orchestră şi-şi acorda instrumentele. Călăreţii au cotit pe Salinas Street pe lângă mici stabilimente pentru jocuri de noroc şi tarabe cu cafea şi pe strada asta erau câţiva pielari mexicani şi negustori, vânzători de orătănii, meşteri şi cizmari cu mici standuri sau prăvălioare din chirpici. Al doilea caporal era din Texas, o rupea niţel pe spaniolă şi era pornit să vândă catârul. Celălalt băiat era din Missouri. Erau binedispuşi, dichisiţi şi pieptănaţi, cu cămăşi curate şi tot ce trebuie. Amândoi cu gândul la o noapte de băut, poate şi de

iubit. Câţi tineri n-au ajuns acasă cu picioarele înainte tocmai după asemenea nopţi şi tocmai după asemenea planuri.

Au dat la schimb catârul cu tot ce-avea pe el pe o şa texană, lemn simplu cu acoperitoare de piele netăbăcită, nu nouă, dar zdravănă. Pe un căpăstru şi o zăbală noi. Pe o pătură împletită de lână din Saltillo care, nouă sau nu, tot prăfuită era. Şi în sfârşit, pe o monedă de aur de doi dolari şi jumătate. Texanul s-a uitat la mica monedă din palma băiatului şi a cerut mai mulţi bani, dar pielarul a clătinat din cap şi a ridicat mâinile în semn că nu se tocmeşte.

Da’ cu cizmele mele cum rămâne? a spus băiatul.

Y sus botas, a zis texanul.

Botas?

Şi. A dat din mâini ca şi cum ar coase.

Pielarul s-a uitat în jos la cizme. Şi-a strâns degetele căuş într-un mic gest de nerăbdare şi băiatul şi-a scos cizmele şi a rămas desculţ în praf.

Când au fost gata, au stat în stradă şi s-au uitat unul la altul. Băiatul îşi ţinea şaua cea nouă atârnată pe umăr. Al doilea caporal s-a uitat la băiatul din Missouri. Ai vreun ban, Earl?

Nici măcar un bănuţ de aramă.

Păi nici io n-am. Atuncea n-avem decât să ne întoarcem în fundătura aia nenorocită.

Băiatul şi-a mutat greutatea harnaşamentului pe umăr.

— Până atunci mai avem de băut sfertul ăsta de vultur[9], a zis.

În Laredito s-a lăsat deja înserarea. Liliecii îşi iau zborul din cuiburile lor din tribunal şi turn şi se rotesc deasupra aşezării. Aerul e încărcat de mirosul de cărbune ars. Copii şi câini stau ghemuiţi lângă pridvoarele de pământ şi cocoşi sălbatici bat din aripi şi se aciuează pe crengile pomilor. Umblă pe jos, aceşti tovarăşi de arme, pe lângă un zid golaş din chirpici. Dinspre piaţă se aude slab muzică de orchestră.

Trec pe stradă pe lângă un car cu apă şi trec pe lângă o spărtură în zid unde la lumina unui foc slab de forjă un bătrân bate metalul în forme. Trec pe lângă o casă unde stă în prag o fată tânără a cărei frumuseţe e una cu florile din jur.

Ajung într-un târziu în faţa unei uşi de lemn. E prinsă-n balamale de o uşă sau o poartă mai mare şi cu toţii trebuie să păşească peste pragul înalt de un picior, cu lemnul ros de o mie

[9] Termenul *eagle* („vultur”) desemnează şi moneda americană de 10 dolari.

de cizme, unde sute de nesăbuiţi s-au împiedicat, au căzut ori s-au împleticit beţi în stradă. Trec printr-o curte pe lângă un umbrar de lângă un vechi butuc de vie unde picotesc în amurg mici orătănii printre lujerii strâmbi şi sterpi, intră într-o *cantina* unde lămpile sunt aprinse şi înaintează aplecându-se de spate pe sub o grindă joasă către un bar de care se reazemă unul după altul.

În locul ăsta stă un bătrân menonit cu mintea tulbure care se întoarce să-i cerceteze. Un bărbat uscăţiv într-o vestă de piele, cu o pălărie neagră e boruri drepte potrivită perfect pe cap şi un firicel de mustaţă. Recruţii cer pahare cu whisky, le dau pe gât şi mai cer. La mesele de lângă perete se joacă monte şi la altă masă stau târfe care-i cântăresc din ochi pe recruţi. Recruţii stau pe-o parte a barului cu degetele mari vârâte în centuri şi măsoară sala. Vorbesc tare între ei despre expediţie şi bătrânul menonit clatină din cap a jale bolborosind câte ceva şi sorbind din băutură.

Or să vă oprească la râu, zice el.

Al doilea caporal se uită peste capetele camarazilor lui. Cu mine vorbeşti?

La râu. Luaţi aminte. Or să vă arunce în puşcărie până la ultimul.

Cine?

Armata Statelor Unite. Generalul Worth.

Ne aruncă pe dracu'.

Rugaţi-vă să fie aşa.

Omul se uită la camarazii lui. Se apleacă spre menonit. Ce înseamnă asta, moşule?

De treceţi râul cu armata voastră de mercenari, îndărăt nu-l mai treceţi.

N-avem în gând să-l trecem îndărăt. Mergem la Sonora.

Da' ce te roade pe tine grija, moşule?

Menonitul se uită la întunericul pâclos dinaintea lor pe care oglinda de deasupra barului i-l aşterne sub ochi. Se întoarce către ei. Are ochii umezi, vorbeşte fără grabă. Mânia Domnului stă şi dormitează. Un milion de ani a stat ascunsă, de când omul nici nu se pomenise şi singur omul are pute-rea s-o deştepte. În iad e loc destul. Luaţi aminte la mine. De nebuni vă ridicaţi cu război asupra unui pământ străin. N-o să deşteptaţi numa' câinii.

Dar ei l-au ocărât pe bătrân şi l-au suduit până când el s-a tras spre capătul tejghelei bolborosind şi ce altceva să fi făcut?

Cum se sfârşesc poveştile astea. În confuzie, blesteme şi sânge. Şi-au văzut de băuturile lor şi vântul sufla peste străzi, stelele de pe cer scăpătau către apus şi tinerii ăştia s-au luat la harţă cu alţii, s-au spus vorbe care n-au mai putut fi îndreptate şi în zori băiatul şi al doilea caporal au îngenuncheat la căpătâiul băiatului din Missouri căruia îi zicea Earl şi l-au strigat pe nume, dar el n-a mai răspuns. Zăcea într-o rână în colbul curţii. Bărbaţii plecaseră, târfele plecaseră. Un bătrân mătura podeaua de lut din *cantina*. Tânărul zăcea cu ţeasta sfărâmată într-o baltă de sânge, de mâna cui nimeni nu ştia. În curte s-au însoţit cu un al treilea. Era menonitul. Bătea un vânt cald şi către răsărit se făcuse o lumină cenuşie. Orătăniile ce-şi aveau cuibul printre butucii de vie începuseră să mişune şi să cânte.

Unde mai pui că-n cârciumă nu-i aşa de vesel ca pe drum, a spus menonitul. Stătuse cu pălăria în mână şi şi-a pus-o atunci iar pe cap, s-a întors şi a ieşit pe poartă.

IV

La drum cu mercenarii – Pe tărâm străin – La vânătoare de antilope – Hăituiţi de holeră – Lupi – Reparaţii la căruţă – O pustietate – Furtuni pe timp de noapte – Manada[10] *stafiilor – Rugăciune pentru ploaie – O fermă părăsită – Bătrânul – Noi ţinuturi – Un sat părăsit – Văcari în câmpie – Atacaţi de comanşi.*

Cinci zile mai târziu, pe calul mortului, umbla în urma călăreţilor şi a căruţelor prin piaţă şi apoi afară din oraş pe drumul către inima ţării. Au trecut prin Castroville unde coioţii dezgropaseră morţii şi le împrăştiaseră oasele, au trecut râul Frio şi au traversat Nueces, au ieşit de pe drumul către Presidio şi au luat-o către nord cu iscoade trimise înainte şi în urmă. Au traversat Del Norte pe timp de noapte şi au înaintat cu greu prin vadul nisipos şi puţin adânc până într-o pustietate stearpă.

Zorii i-au prins înfiraţi într-un şir lung pe câmpie, cu căruţele din lemn uscat gemând deja, cu caii fornăind. Un bocănit sec de copite şi zăngănit de harnaşamente şi mereu acelaşi clinchet uşor de hamuri. În afară de câteva tufe răzleţe de coacăz indian şi cactuşi şi de mici petice de iarbă strâmbă, pământul era golaş şi către miazăzi se ridicau munţi pitici şi ei la fel de golaşi. Către apus orizontul se întindea plat şi drept ca o nivelă.

În acele prime zile n-au văzut nici o sălbăticiune, nici o pasăre afară de vulturi. Au zărit în depărtare turme de oi sau capre înaintând pe linia orizontului în văluri de colb şi au mâncat carnea măgarilor sălbatici împuşcaţi în câmpie.

Sergentul ducea în coburul şeii o carabină Wesson grea cu ţeava falsă şi muniţia învelită în hârtie, care trăgea cu nişte bile ţuguiate. Cu ea omora mici porci sălbatici de deşert şi mai târziu, când au început să întâlnească turme de antilope, se oprea în amurg după ce soarele părăsea ţinutul şi, înfigând o crăcăna în butucul ghintuit de sub ţeava, omora animalele pe loc cum stăteau şi păşteau la jumătate de milă depărtare. Carabina avea o cătare cu vernier pe suport şi sergentul putea socoti distanţa, măsura vântul şi potrivi cătarea de parc-ar fi avut un micrometru. Al doilea caporal se întindea lângă el cu un binoclu

---

[10] Ceată, procesiune (sp.).

şi-i striga dacă-i prea sus sau prea jos când nu nimerea şi convoiul aştepta până când dobora vreo trei sau patru şi apoi se urnea huruind pe pământul tot mai rece în timp ce pielării săltau şi rânjeau în căruţe. Sergentul nu lăsa niciodată puşca să se odihnească, decât ca să cureţe şi să ungă ţeava.

Călăreau înarmaţi până-n dinţi, fiecare om cu puşca lui şi mulţi cu revolvere Colt, modelul cu cinci focuri şi ţeava scurtă. Căpitanul purta o pereche de pistoale de cavalerie în tocuri prinse pe oblâncul şeii aşa încât îi veneau în dreptul genunchilor. Erau arme făcute în Statele Unite, sub patent Colt şi le cumpărase dintr-un grajd de vite din Soledad de la un dezertor, plătise optzeci de dolari în aur pe ele, pe tocuri şi pe praful de puşcă împreună cu cornul cu care îl vindeau.

Puşca băiatului avea ţeava retezată şi şlefuită în aşa fel încât să fie cât mai uşoară şi plumbii atât de mici încât trebuia să-i cârpăcească cu piele de capră. Trăsese de câteva ori cu ea şi nimerea cam în voia ei. O ţinea în faţă pe oblânc, el neavând toc. Mai fusese purtată aşa Dumnezeu ştie câtă vreme şi avea patul tare ros pe dedesubt.

Abia se înnoptase când căruţa s-a întors cu carnea. Pielării o umpluseră cu tufe de mesquite şi cu rădăcini pe care le smulseseră din pământ cu caii. Au descărcat lemnele de foc, apoi s-au apucat să taie antilopele curăţate de măruntaie pe podeaua căruţei cu cuţite de vânătoare şi toporişti, râzând şi hăcuind într-o baltă de sânge închegat, o privelişte puturoasă în lumina lămpilor ţinute în mâini. Când s-a întunecat de-a binelea, costiţele înnegrite abureau peste focuri şi beţe cioplite se încrucişau ca la turnir pe deasupra cărbunilor cu halci de carne înfipte în ele în zăngănit de gamele şi zeflemea continuă. Şi în acea noapte somnul a venit pe câmpurile reci ale unui ţinut străin, patruzeci şi şase de bărbaţi înfăşuraţi în păturile lor sub aceleaşi stele, cu lupii de prerie urlând atât de familiar şi totuşi atât de schimbat totul în jurul lor şi atât de straniu.

În fiecare zi se sculau şi porneau pe întuneric înainte să mijească bine de ziuă şi mâncau carne rece şi pesmeţi, fără să mai facă foc. În astea şase zile soarele s-a înălţat ca o columnă zdrenţuită. Hainele lor nu prea se potriveau între ele, iar pălăriile nici atât. Căluţii lor pătaţi înaintau şovăitori şi ţâfnoşi şi în căruţa cu vânat se încleşta mereu un ghem bâzâitor de muşte păcătoase. Colbul pe care-l stârnea ceata se risipea şi se pierdea numaidecât în imensitatea acelui peisaj şi alt colb nu mai era,

căci cantinierul palid care venea în urma lor călărea nevăzut, calul lui sfrijit şi cotiga lui măruntă nu lăsau nici o urmă nici pe acel pământ şi mei pe altul, îşi vedea de negoţ la o mie de focuri în amurgul albastru oţelit, un negustoraş prefăcut şi rânjit, gata să urmeze orice expediţie sau să hăituiască oamenii afară din bârlogurile lor până şi-n ţinuturile înălbite unde s-au dus să se ascundă de Dumnezeu. Într-o zi, doi oameni au căzut bolnavi şi unul a murit până să se lase noaptea. De dimineaţă un alt bolnav i-a luat locul. Cei doi au fost culcaţi printre saci cu fasole, orez şi cafea în căruţa cu merinde şi acoperiţi cu pături care să-i ferească de soare şi au mers aşa în hurducăturile şi huruitul căruţei, care mai că le sfâşia carnea de pe oase, până când au strigat să fie lăsaţi acolo şi au murit. S-au pus în întunericul de început de dimineaţă să le sape morminte cu spetele antilopelor şi i-au acoperit cu pietre, apoi şi-au văzut mai departe de drum.

Au mers înainte şi soarele revărsa la răsărit sclipiri palide de lumină, apoi un şuvoi mai aprins de culoare s-a prelins ca sângele pătând brusc câmpia cu pâlpâirea sa şi la hotarul lumii unde pământul se vărsa în cer, vârful soarelui s-a înălţat de neunde precum capul unui uriaş falus roşu până când a trecut de marginea nevăzută şi s-a aşezat turtit, fremătător şi răuvoitor în spatele lor. Umbrele celor mai mărunte pietricele se vedeau ca nişte linii de creion pe nisip şi formele oamenilor şi ale cailor mergeau lunguieţe înaintea lor ca firele nopţii din care se trăgeau, ca nişte tentacule menite să-i înlănţuiască de întunericul care-i aştepta. Călăreau cu capetele plecate, cu chipurile nevăzute sub pălării, ca o armată mărşăluind în somn. Până la jumătatea dimineţii a mai murit un om şi l-au ridicat din căruţa unde murdărise sacii printre care zăcuse, l-au îngropat şi pe el şi şi-au văzut de drum.

Erau acum urmăriţi de lupi, ditamai lupii suri cu ochi galbeni care călcau sprinteni sau se ghemuiau în arşiţa scânteietoare să-i pândească la popasul de amiază. Apoi porneau iarăşi după ei. Sărind, furişându-se, mergând agale cu boturile lungi în pământ. Seara ochii li se roteau şi clipeau acolo unde se termina lumina focului şi de dimineaţă, când călăreţii porneau la drum în întunericul răcoros, îi auzeau mârâind şi trosnind din fălci în urma lor în timp ce răscoleau tabăra în căutare de resturi de carne.

Căruţele se uscaseră aşa de tare că se clătinau greoaie dintr-o parte în alta ca nişte câini şi nisipul le măcina întruna. Roţile se

făcuseră tot mai mici şi spiţele jucau în osiile lor şi huruiau ca nişte războaie de ţesut şi pe timpul nopţii oamenii vârau spiţe false în şanţuri şi le legau cu piele abia jupuită şi înfigeau pene între fierul roţilor şi obezile crăpate de la soare. Căruţele porneau apoi hurducându-se, cu urmele trudei lor strâmbe, ca dârele lăsate de un şarpe cu clopoţei în nisip. Cuiele de lemn s-au slăbit, au căzut şi acolo au rămas. Roţile au început să se sfarme.

După zece zile şi patru morţi, au ajuns într-un câmp tot numai spumă de mare, unde cât vedeai cu ochii nu creştea nici o tufă, nici o buruiană. Căpitanul le-a strigat să se oprească şi l-a chemat pe mexicanul care făcea pe călăuza. Au vorbit, mexicanul a dat din mâini, căpitanul a dat din mâini şi după o vreme au luat-o iar din loc.

Eu zic că ăsta-i drumul care duce drept în iad, a spus unul dintre oamenii din şir.

Ce zice el că le-om da cailor de mâncare?

Mă gândesc c-ar trebui să ciugulească din nisipul ăsta ca găinile şi să aştepte boabele de porumbi când or veni.

După două zile au început să întâlnească în cale oase şi haine aruncate. Au văzut schelete de catâri pe jumătate îngropate, cu oasele atât de albei şi de lustruite că păreau incandescente chiar şi pe zăduful ăla clocotitor, au văzut coşuri de nuiele, şei de povară şi oase de oameni şi au văzut un catâr întreg, un hoit uscat şi înnegrit, tare ca fierul. Au mers mai departe. Amiaza albă i-a prins străbătând pustiul ca o armată de stafii, atât de palizi erau de la colb, ca umbrele unor desene şterse de pe o tablă. Lupii se furişau şi mai palizi, se adunau în cete, se împrăştiau şi-şi înălţau în aer boturile subţiri. Noaptea caii erau hrăniţi cu mâna din saci cu grăunţe măcinate şi adăpaţi din găleţi. Boala n-a mai lovit. Cei rămaşi în viaţă stăteau tăcuţi în acel pustiu plin de cratere şi se uitau cum şerpuiesc în întuneric vâlvătăile albe ale stelelor. Sau dormeau cu inimile lor străine bătând în nisip ca nişte pelerini istoviţi ajunşi pe planeta Anareta[11], agăţaţi de un neştiut care se rotea în noapte. Au mers mai departe şi spuma de mare a lustruit fierul roţilor de la căruţe până i-a dat luciri de crom. Către miazăzi cordilierele albastre se înălţau din temelia umbrelor mai palide pe care le aruncau pe nisip ca nişte reflecţii într-un lac şi lupii se făcuseră acum nevăzuţi.

Au început să călărească noaptea, drumeţi tăcuţi afară de

[11] Planeta distrugerii în astrologie.

huruitul căruţelor şi gâfâitul animalelor. O ceată ciudată de bătrâni în lumina lunii cu mustăţile şi sprâncenele grele de praful alb. Au mers mai departe şi stelele se îngrămădeau şi se arcuiau pe boltă şi mureau dincolo de munţii negri ca cerneala. Au ajuns să cunoască bine cerul nopţii. Ochi de vestici care desluşeau mai multe construcţii geometrice decât cele numite în timpuri străvechi. Ţinându-se după Steaua Nordului au dat ocol Ursei în timp ce Orion se înălţa în sud-vest ca un măreţ zmeu electric. Nisipul se întindea albastru în lumina lunii şi roţile de fier ale căruţelor se rostogoleau printre umbrele călăreţilor în cercuri scânteietoare care coteau şi se roteau poticnit într-o direcţie vagă ca nişte astrolabi subţiri şi potcoavele lustruite ale cailor lunecau întruna ca o puzderie de ochi clipind în pustiu. Au văzut furtuni atât de îndepărtate că nu puteau fi auzite, cu fulgere mute prăvălindu-şi văpaia asupra câmpiei şi creasta subţire şi neagră a munţilor fremătând şi lăsându-se iar înghiţită de întuneric. Au văzut cai sălbatici gonind pe câmpie, călcându-şi umbrele în picioare în noapte şi lăsând după ei în lumina lunii o pulbere vaporoasă ca o dâră aproape ştearsă a trecerii lor.

Toată noaptea a suflat vântul şi pulberea fină le strepezea dinţii. Nisip pretutindeni, pietriş în tot ce mâncau. Dimineaţa, un soare de culoarea urinei s-a înălţat neguros prin perdeaua de colb deasupra unei lumi întunecate şi amorfe. Animalele erau sleite. S-au oprit şi au făcut un popas uscat fără lemne sau apă şi bieţii cai s-au strâns unii în alţii scâncind ca nişte căţei.

În acea noapte au străbătut un ţinut electric şi sălbatic unde forme stranii şi blânde de foc albastru jucau pe metalul de pe cioltarele cailor, roţile căruţelor se învârteau în cercuri de foc şi micile forme de lumină albastră pală se suiau în urechile cailor Şi în bărbile oamenilor. Către apus au licărit toată noaptea fulgere iscate de nici unde, dincolo de norii de furtună ai nopţii, scăldând pustiul îndepărtat într-o zi albăstrie, cu munţii iviţi brusc la orizont golaşi, negri şi vineţi ca un tărâm altfel rânduit al cărui adevărat relief nu e piatra, ci frica. Tunetul s-a apropiat dinspre sud-vest şi fulgerele au luminat) de jur împrejur pustiul, albastru şi sterp, zăngănitoare întinderi nesfârşite deşteptate din noaptea absolută ca un regat diavolesc sau ca un tărâm al duhurilor din care la ivirea zorilor nu va rămâne nici urmă, nici fum şi nici ruine, aşa ca după un vis; urât.

S-au oprit pe întuneric să adune animalele, câţiva dintre ei şi-au urcat armele în căruţe de frică să nu se abată asupra lor

fulgerul şi un bărbat pe nume Hayward s-a rugat să plouă.

Dumnezeule mare, s-a rugat, dacă nu-ţi strică prea tare socotelile cereşti, ce zici, ne dai şi nouă aicea niţică ploaie.

Mai roagă-te, au strigat unii şi el a îngenuncheat şi a strigat printre tunete şi vânt: Doamne, ne-am uscat ca iasca jos aicea. Câţiva stropi numa', pentru nişte băieţi sărmani care bat preria şi-s tare departe de casă.

Amin, au zis şi au prins caii, apoi au mers mai departe. După un ceas vântul s-a răcit şi stropi de ploaie mari cât boabele de strugure au început să cadă asupra lor din acea beznă sălbatică. Simţeau mirosul de piatră udă şi mirosul dulceag de cai uzi şi piele udă. Au mers mai departe.

Au mers prin arşiţa zilei care a urmat cu butoaiele de apă goale şi caii sleiţi, iar pe înserat aceşti aleşi zdrenţăroşi, albi de la colb ca o ceată de morari] războinici călare rătăcind cuprinşi de nebunie au ieşit din pustiu printr-un culoar dintre dealurile joase de piatră şi au dat peste o colibă singuratică, o căsuţă amărâtă din lut şi nuiele, cu ţarcuri şi grajd făcută din te miri ce.

Aşezarea asta mică şi colbuită era împrejmuită de garduri de oase şi moartea părea să fie însuşirea din spatele a tot ce se vedea. Garduri ciudate pe care nisipul şi vântul le lustruiseră şi soarele le albise şi le crăpase de parcă ar fi fost de porţelan vechi, pline de plesnituri brune uscate de la vreme şi unde nu mişca nici un suflet. Siluetele vălurite ale călăreţilor au trecut zăngănind peste pământul galben-cenuşiu, dincolo de faţada de lut a colibei, cu caii tremurând, simţind mirosul apei. Căpitanul a ridicat mâna şi sergentul a vorbit, iar doi bărbaţi au descălecat şi s-au apropiat de colibă cu puştile în mâini. Au împins o uşă făcută din piele netăbăcită şi au intrat. Peste câteva minute au apărut iar.

E cineva p-aici pe undeva. Îs cărbuni aprinşi.

Căpitanul a scrutat orizontul cu un aer precaut. A descălecat cu răbdarea unuia obişnuit cu incompetenţa şi s-a apropiat de colibă. Când a ieşit afară, a scrutat iar împrejurimile. Caii săltau, zornăiau şi tropoteau şi oamenii i-au smucit de boturi şi i-au dojenit.

Sergent.

Da, să trăiţi.

Nu cred că oamenii ăştia sunt duşi departe. Vezi poate-i găseşti. Şi vezi poate o fi ceva nutreţ pe-aici pentru animale.

Nutreţ?

Nutreţ.

Sergentul a pus o mână pe ciochina şeii, s-a uitat în jur la locul unde ajunseseră clătinând din cap şi a descălecat.

Au intrat în colibă şi au ieşit în ţarcul din spate şi de-acolo în grajd. Nu erau animale, nu era nimic, afară de o troacă plină cu sotol uscat Pe post de nutreţ. S-au dus în capăt, unde printre pietre era un jgheab cu apă şi un firicel curgea în voie pe nisip. Lângă jgheab se vedeau urme de copite şi bălegar uscat şi câteva păsărele ţopăiau bezmetice pe marginea micului pârâu.

Sergentul se aşezase pe călcâie, apoi s-a ridicat şi a scuipat. Ei, a zis. Aşa-i că se vede oriîncotro te-ai uita cale de douăzeci de mile?

Recruţii au cercetat pustiul din jur.

Nu cred că oamenii ăştia d-aicea îs duşi de mult.

Au băut şi au luat-o înapoi spre colibă. Oamenii îşi duceau caii de căpăstru pe cărăruia strâmtă.

Căpitanul stătea în picioare cu degetele mari vârâte în curea.

Nu văd încotro s-au dus, a zis sergentul, în grajd ce-i? Ceva nutreţ vechi şi uscat.

Căpitanul s-a încruntat.

— Tre' să aibă o capră sau un porc. Ceva. Nişte găini.

După câteva minute doi dintre oameni au apărut din grajd târând după ei un bătrân. Era plin de colb şi paie uscate şi-şi ţinea ochii acoperiţi cu mâna. L-au târât printre gemete la picioarele căpitanului, unde a rămas prosternat, într-o poziţie care îl făcea să semene cu un vălătuc de bumbac alb. Şi-a acoperit urechile cu mâinile şi ochii cu coatele de parc-ar fi fost chemat martor la cine ştie ce grozăvie. Căpitanul şi-a întors faţa scârbit. Sergentul l-a împuns cu vârful cizmei.

Ce-o fi cu el? a zis.

Se pişă pe el, sergent. Se pişă pe el.

Căpitanul arătat către om cu mănuşile.

Da, să trăiţi.

Păi du-l dracului de aici.

Să-l chemăm pe Candelario să-i vorbească?

E sărac cu duhul. Luaţi-l, să nu-l mai văd.

L-au luat târâş pe bătrân şi l-au dus. Omul începuse să bolborosească, dar nimeni nu l-a ascultat şi de dimineaţă nu mai era.

Şi-au instalat tabăra lângă jgheab şi potcovarul s-a îngrijit de catârii şi caii care-şi pierduseră din potcoave şi au meşterit la

căruţe la lumina focului până târziu în noapte. Au pornit la drum în nişte zori purpurii, cu cerul şi pământul unindu-se într-o linie zimţuită. În depărtare mici arhipelaguri întunecate de nori şi nesfârşita lume de nisip şi tufe pitice împungând în sus, înspre vidul fără de margini unde tremurau acele insule albastre, iar pământul începea să şovăie, se pleca solemn şi unduia printre pete trandafirii şi întunericul de dincolo de auroră, până unde spaţiul se făcea mic de tot.

Au străbătut ţinuturi de piatră pestriţă iţite din falii zgrunţuroase şi praguri de rocă şistoasă crescute în despicături şi bolţi arcuite înăuntru, frânte ca nişte copaci uriaşi din piatră şi stânci despicate de fulgere şi izvoare aburind în clocote străvechi. Au trecut pe lângă filoane de roci pământii ce coborau pe margini înguste de creste şi de-acolo în câmpie, ca ruinele unor ziduri vechi, peste tot numai vestiri ale înfăptuirilor omului înainte ca omul sau alte vieţuitoare să fie zămislite.

Au trecut printr-un sat dărăpănat de când lumea şi au făcut popas între zidurile unei biserici înalte de pământ, unde au ars lemnul căzut din acoperiş ca să facă foc, în timp ce pe sub bolţi ţipau în întuneric bufniţele.

A doua zi, la orizont către miazăzi au văzut nori de colb aşternându-se peste mile şi mile de pământ. Au mers înainte atenţi la colb până când l-au văzut cum se apropie de ei şi căpitanul a ridicat mâna să-i oprească în loc şi a scos din coburul şeii vechiul lui telescop de cavalerie din alamă, l-a desfăcut şi l-a plimbat încet în zări peste pământ. Sergentul stătea pe cal lângă el şi după o vreme căpitanul i-a dat telescopul.

Ditamai turma de ceva.

Cred că-s cai.

Ce zici, la ce depărtare sunt?

Greu de zis.

Cheamă-l pe Candelario încoace.

Sergentul s-a întors şi i-a făcut semn mexicanului. Când s-a apropiat, i-a dat telescopul şi mexicanul l-a dus la ochi şi a strâns din pleoape. L-a lăsat jos şi s-a uitat cu ochiul liber, l-a ridicat iar şi iar s-a uitat. Apoi a rămas pe cal ţinând telescopul la piept ca pe un crucifix.

Ei? a zis căpitanul.

A clătinat din cap.

Ce dracu' vrea să zică asta? Nu-s bizoni, nu?

Nu. Cai cre' că.

Dă telescopul încoace.

Mexicanul i-a dat telescopul şi căpitanul a scrutat iar orizontul, a strâns tubul cu podul palmei, l-a pus la loc în cobur, a ridicat mâna şi au plecat mai departe.

Erau vite, catâri, cai. Erau câteva mii de capete şi se apropiau pieziş de companie. La sfârşitul după-amiezii se desluşeau deja cu ochiul liber şi călăreţii, o mână de indieni zdrenţăroşi mânând turma dinspre margini cu caii lor mici şi sprinteni. Alţii cu pălării, poate mexicani. Sergentul a rămas mai în urmă să ajungă lângă căpitan.

Ce zici de asta, dom' căpitan?

Zic că-i o bandă de sălbatici care fură vite, aia zic. Tu ce zici?

Aşa mi se pare şi mie.

Căpitanul s-a uitat prin telescop. Cred că ne-au văzut, a zis.

Ne-au văzut.

Câţi călăreţi să fie după socoteala ta?

Să tot fie o duzină.

Căpitanul a bătut uşor cu instrumentul în mâna lui înmănuşată.

Nu par speriaţi, nu-i aşa?

Nu, să trăiţi. Nu par.

Căpitanul a zâmbit crud.

Poate apucăm să ne distrăm şi noi un pic până apune soarele.

Primele animale s-au năpustit pe lângă ei într-o mantie de praf galben, vite iuţi şi costelive cu coarne crescute anapoda, nici una care să semene cu cealaltă şi catâri mici şi slabi, negri tăciune, care se înghesuiau unii în alţii şi-şi înălţau capetele ca nişte ciocane peste spinările celorlalţi şi apoi iar vite şi în sfârşit primii văcari călărind în margine şi ţinând vitele între ei şi soldaţii călare. În urma lor venea o turmă de câteva sute de cai pitici. Sergentul s-a uitat după Candelario. L-a tot căutat îndărăt printre oameni, dar nu l-a găsit. Şi-a îmboldit calul prin coloană şi a ajuns în capăt. Ultimii văcari ieşeau acum din colb şi căpitanul gesticula şi striga. Caii începuseră să se răzleţească de turmă şi văcarii îşi croiau drum cu bicele către această ceată înarmată care le ieşise în cale în câmpie. Deja se vedeau prin colb pieile pictate ale cailor, cu zigzaguri, mâini şi răsărituri de soare, păsări şi peşti de tot soiul, ca umbra unor vechi desene sub cleiul de pe o pânză şi peste tropotitul de copite nepotcovite începuse să se audă şi şuierul de *quena*, fluiere făcute din oase de om şi câţiva soldaţi începuseră să se tragă îndărăt cu caii şi alţii să se

învârtească în loc zăpăciţi, când din marginea hergheliei s-a ivit o hoardă fabuloasă de suliţaşi şi arcaşi călare, cu scuturi acoperite cu cioburi de oglindă care aruncau o mie de sori fărâmiţaţi în ochii duşmanilor. O legiune de turbaţi, cu sutele, pe jumătate goi sau înveşmântaţi în costume antice sau biblice sau croite ca-ntr-un vis de boală din piei de animale şi mătăsuri fine şi bucăţi de uniformă mânjite încă de sângele foştilor purtători, cu vestoane de dragoni măcelăriţi, vestoane de cavalerişti cu nasturi mari şi trese, unul cu joben şi unul cu umbrelă, unul cu ciorapi lungi albi şi un văl de mireasă pătat de sânge şi unii cu creste din pene de cocor, alţii cu coifuri din piele netăbăcită, cu coarne de taur sau de bizon şi un altul complet despuiat în afară de un frac îmbrăcat cu dosul în faţă şi încă unul într-o armură de conchistador spaniol, cu platoşa şi apărătoarele adânc crestate de lovituri vechi de măciucă sau sabie date în altă ţară de oameni din care nu mai rămăseseră nici măcar oasele şi mulţi cu părul împletit cu părul altor fiare atârnându-le până-n pământ şi cu bucăţi de pânză colorată prinse de urechile şi cozile cailor şi unul cu un cal cu capul vopsit tot în roşu purpuriu şi toţi călăreţii bălţaţi şi cu chip schimonosit, boiţi ca o ceată de clovni călare, urlând cu toţii într-o limbă barbară şi năvălind asupra lor ca o hoardă dintr-un iad încă şi mai groaznic decât tărâmul de pucioasă pomenit de creştini, răcnind şi chiuind, înváluiţi în fum ca acele făpturi de abur din ţinuturi care-i mai bine să rămână neştiute, căci ochiul rătăceşte şi gura tremură şi scuipă.

O, Doamne, a zis sergentul.

Un pâlc răpăitor de săgeţi s-a abătut asupra trupei şi oamenii s-au clătinat şi au căzut de pe cai. Caii se ridicau pe picioarele dinapoi şi se prăvăleau, iar hoardele mongole au ţâşnit înconjurându-i pe flancuri, s-au întors către ei şi s-au repezit de-a dreptul cu suliţe.

Soldaţii se opriseră în loc şi s-au tras primele focuri şi fumul cenuşiu de carabină s-a amestecat cu colbul în timp ce suliţaşii le străpungeau rândurile. Calul băiatului s-a prăbuşit sub el cu un suspin lung de plămân golit de aer. Trăsese deja cu puşca şi se aşezase acum pe pământ şi bâjbâia după cartuşieră. Lângă el era un om cu o săgeată înfiptă în gât. Stătea puţin aplecat, de parcă s-ar fi rugat. Băiatul s-ar fi întins după vârful din fier plin de sânge, dar a văzut că omul mai avea o săgeată înfiptă în piept până la capătul cu pene şi murise. Peste tot erau cai căzuţi şi oameni care se târau şi a văzut un om care stătea şi-şi încărca

puşca în timp ce din urechi îi curgea sânge, a văzut oameni cu revolverele făcute bucăţi care încercau să potrivească butoaiele de rezervă gata încărcate pe care le aveau la ei, a văzut oameni îngenuncheaţi care se aplecau şi-şi îmbrăţişau umbra de pe pământ, a văzut oameni străpunşi de suliţe şi prinşi de păr şi scalpaţi de-a-n picioarelea, a văzut caii războinicilor călcându-i în picioare pe căzuţi şi un cal mic cu faţa albă şi un ochi închis a ieşit din pâclă, s-a repezit să-l muşte ca un câine şi a fugit. Unii dintre răniţi păreau prostiţi şi năuci, alţii erau palizi sub măştile de praf şi alţii zăceau în propria scârnă sau se legănau frânţi în suliţele sălbaticilor. Şi au năvălit din nou, ca într-o friză barbară cu cai în galop, cu ochii acoperiţi şi dinţii retezaţi şi călăreţi goi cu mănunchiuri de săgeţi între fălcile încleştate şi cu scuturile sclipind în colb şi s-au dus până-n marginea cetei nimicite în cântec de fluiere de oase, atârnând pe lângă cai cu un picior prins în chinga de pe greabăn şi cu arcurile scurte încovoindu-se pe sub gâturile întinse ale cailor până când i-au încercuit pe soldaţi şi le-au tăiat rândurile în două şi apoi s-au săltat din nou pe cai ca nişte paiaţe de bâlci, unii cu chipuri coşmareşti pictate pe piept, călcându-i sub copite pe saxonii fără cai, străpungându-i şi ciomăgindu-i, sărind de pe cai cu cuţite şi gonind pe pământ cu o călcătură ciudată, crăcănată, ca nişte făpturi care umblă altfel decât noi, smulgând hainele de pe morţi, apucându-i de păr şi trecându-şi tăişurile peste ţestele viilor şi morţilor deopotrivă şi aruncând în sus scalpurile însângerate, hăcuind şi ciopârţind trupurile despuiate, sfâşiind mâini, picioare, capete, despicând ciudatele trunchiuri albe şi scoţând afară pumni întregi de măruntaie şi mădulare, unii dintre sălbatici atât de năclăiţi de sânge că parcă s-ar fi tăvălit prin el ca nişte câini şi alţii care se aruncau asupra muribunzilor şi-i sodomizau chiuind ascuţit către semenii lor. Apoi caii morţilor s-au ridicat tropotind din fum şi colb şi au început să se-nvârtească în loc cu pieile atârnând, coamele în vânt şi ochii albiţi de spaimă, ca ochii orbilor şi unii erau ciuruiţi de săgeţi, alţii străpunşi de suliţe, se împleticeau şi vărsau sânge în timp ce goneau peste câmpul măcelului şi tropotind se făceau iar nevăzuţi. Praful se aşezase pe ţestele ude şi golaşe ale scalpaţilor, cu smocuri de păr sub răni, crestaţi până la os, care zăceau acum ca nişte călugări goi şi sluţiţi în amurgul sătul de sânge şi peste tot gemeau şi bolboroseau muribunzi şi caii zăceau nechezând.

V

Rătăcit în Bolson de Mapimi – Sproule – Copacul cu prunci morţi – Scene de masacru – Sopilotes – Omorâţii din biserică – O noapte printre morţi – Lupi – Spălătoresele de la vad – Pe jos către vest – Un miraj – Întâlnire cu bandiţi – Atacat de un vampir – Sapă un puţ – O răscruce în pustie – Carreta – Moartea lui Sproule – Arestat – Capul căpitanului – Supravieţuitori – Spre Chihuahua – Oraşul – Închisoarea – Toadvine.

Când s-a întunecat, un om s-a ridicat ca prin minune dintre morţii abia ucişi şi s-a îndepărtat pe nesimţite în lumina lunii. Pământul pe care zăcuse era îmbibat de sânge şi urină de la băşicile golite ale animalelor şi el a mers înainte murdar şi duhnind ca o întruchipare puturoasă a însăşi zeiţei războiului. Sălbaticii suiseră pe teren mai înalt, le vedea focurile luminând şi îi auzea cântând, o litanie ciudată şi tânguitoare acolo, sus, unde se duseseră să frigă catâri. Şi-a croit drum printre cei palizi şi sfâşiaţi, printre caii cu picioarele atârnând crăcănate, s-a uitat după stele ca să socotească unde se afla şi a pornit-o pe jos spre miazăzi. Acolo, în pădure, noaptea avea o mie de chipuri şi el mergea privind înainte la drum. Stelele şi luna scăpătată aruncau în bezna pustiului o umbră palidă a rătăcirilor sale şi pe toate crestele urlau lupii, adunându-se spre miazănoapte către locul masacrului. A umblat toată noaptea şi încă mai vedea în urmă focurile.

Când s-a crăpat de zi, a pornit-o înspre nişte ridicături de piatră la o milă în josul văii. Tocmai se căţăra printre bolovanii răsfiraţi şi răsturnaţi când a auzit o voce strigând de undeva din acea nemărginire. S-a uitat peste câmpie, dar n-a văzut pe nimeni. Când vocea a strigat iar, s-a întors şi s-a aşezat să se odihnească şi la scurtă vreme a văzut ceva mişcându-se pe un povârniş, o jale de om care se căţăra către el pe taluzul lunecos. Păşind cu grijă, uitându-se îndărăt. Băiatul vedea că nu venea nimic în urma lui.

Avea o pătură pe umeri şi mâneca îi era sfâşiată şi înnegrită de sânge, îşi ţinea braţul pe lângă corp cu cealaltă mână. Îl chema Sproule.

Scăpaseră opt dintre ei. Calul lui dusese pe picioare mai multe

săgeţi şi se prăvălise sub el în timpul nopţii şi ceilalţi îşi văzuseră de drum, printre care şi căpitanul.

S-au aşezat unul lângă altul printre pietre şi s-au uitat cum se lungeşte ziua jos, în vale.

N-ai salvat nimic din efecte? a zis Sproule.

Băiatul a scuipat şi a clătinat din cap. S-a uitat la Sproule.

Cât de rău e braţul?

Şi l-a tras la piept.

Am văzut şi mai rele, a zis.

Au stat şi s-au uitat la acele întinderi de nisip, piatră şi vânt.

Ce fel de indieni erau?

Nu ştiu.

Sproule a tuşit gros în pumn. Şi-a tras braţul plin de sânge la piept. A dracului năpastă mai sunt şi ăştia pe capul creştinilor, a zis.

S-au întins la umbra unui prag de stâncă până a trecut de miezul zilei, scormonindu-şi un culcuş în praful cenuşiu de lavă şi au pornit-o după-amiază prin vale pe urmele războinicilor. Erau mărunţi că abia se vedeau şi înaintau molcom în nemărginirea locului.

Când s-a înserat, s-au dus iarăşi către crestele stâncoase şi Sproule a arătat către o pată neagră de pe faţa unei stânci golaşe. Părea să fie negreală de la focuri vechi. Băiatul şi-a dus mâna streaşină la ochi. Pereţii încreţiţi ai canionului vălureau în arşiţă ca nişte falduri de draperie.

Poate că-i un fir de apă, a zis Sproule.

E cale lungă până acolo.

Păi dacă vezi tu apă mai aproape mergem într-acolo.

Băiatul s-a uitat la el şi au luat-o din loc.

Terenul urca pe lângă o mică viroagă şi drumul era o harababură de stânci căzute, zgură şi tufe de baionete spaniole care păreau primejdioase. Arbuşti pitici de culoarea măslinei se veştejeau în soare. Au dat peste albia argiloasă şi crăpată a unui curs de apă uscat. S-au odihnit şi au pornit mai departe.

Pârâul curgea printre stânci, la înălţime, iar apa vadoasă se prelingea în jos pe piatra neagră netedă, printre tufe de creţişoară şi camassia otrăvitoare atârnând într-o grădină mică şi primejdioasă, în canion nu ajungea mai mult de-un firicel de apă şi s-au aplecat pe rând înspre piatră cu buzele strânse ca nişte credincioşi la un altar.

Au înnoptat într-o peşteră puţin adâncă deasupra apei, un

vechi relicvariu cu bucăţi de cremene Şi prundiş împrăştiat pe podeaua de piatră printre fărâme de coji, oase lustruite şi cenuşă de la focuri de demult. Au împărţit pătura în aerul rece, Sproule tuşea înăbuşit în întuneric şi din când în când se sculau să coboare şi să bea la stâncă. Au plecat înainte de răsărit şi zorii i-au găsit iarăşi în câmpie.

S-au luat după pământul bătătorit de războinici şi după-amiază au dat peste un catâr care căzuse şi fusese străpuns de o suliţă şi lăsat acolo mort şi apoi peste încă unul. Drumul se îngusta printre pietre şi nu după mult timp au ajuns la un arbust în care atârnau prunci morţi.

S-au oprit unul lângă altul, clătinându-se în arşiţă. Aceste mici victime, să fi fost şapte sau opt, fuseseră străpunse pe sub bărbie şi atârnate astfel de gât de cioturile de mesquite ca să se holbeze oarbe la cerul pustiu. Pleşuvi, palizi şi umflaţi, larve are unor făpturi de neînchipuit. Rătăciţii au trecut şontâcăind pe lângă ei şi s-au uitat îndărăt. Nici o mişcare. După-amiaza au ajuns la un sat din câmpie ale cărui ruine fumegau încă şi unde muriseră cu toţii. De la depărtare arăta ca un cuptor de cărămidă dărăpănat. Au stat multă vreme în faţa zidurilor ascultând tăcerea înainte să intre.

Au înaintat încet prin glodul străduţelor. În ţarcuri erau capre şi oi omorâte şi porci morţi în mocirlă. Au trecut pe lângă bordeie de pământ unde zăceau oameni ucişi în toate posturile morţii, în praguri şi pe podele, goi, umflaţi şi stranii. Au găsit blide cu mâncare pe jumătate mâncată şi o pisică a ieşit afară şi a stat la soare uitându-se la ei fără interes. Muştele bâzâiau peste tot în aerul fierbinte şi încremenit.

La capătul străzii au dat de o piaţetă cu bănci şi copaci unde vulturii se îngrămădeau în negre colonii mizere. Un cal mort zăcea în piaţă şi nişte găini ciuguleau grăunţe vărsate pe un prag de casă. Stâlpi arşi se înălţau fumegând acolo unde acoperişurile se năimiseră şi un măgar stătea în uşa deschisă a bisericii.

S-au aşezat pe o bancă şi Sproule şi-a tras braţul rănit la piept, se legăna înainte şi înapoi clipind în soare.

Ce vrei să facem? a zis băiatul.

Să bem o gură de apă.

În afară de asta.

Nu ştiu.

Vrei să-ncercăm să facem cale-ntoarsă?

Spre Texas?

Altundeva nu văd unde.
N-ajungem până acolo.
Păi zi tu atunci.
N-am nimic de zis.
Începuse iar să tuşească. Şi-a dus mâna sănătoasă la piept şi a stat ca şi cum şi-ar fi tras sufletul.
Ce-ai, o răceală?
Am oftică.
Oftică?
A încuviinţat din cap.
— Am venit încoace pentru sănătate.
Băiatul s-a uitat la el. A clătinat din cap, s-a ridicat şi a traversat piaţeta către biserică. Pe cornişele vechi din lemn sculptat se aşezaseră vulturi şi băiatul a luat o piatră de jos şi a azvârlit-o către ei, dar nu s-au clintit.
Umbrele se lungiseră în piaţetă şi mici rotocoale de praf se mişcau pe străduţele de pământ scorojit. Mâncătorii de stârvuri stăteau la colţurile cele mai înalte ale caselor cu aripile întinse în atitudini de predicatori, ca nişte mici episcopi întunecaţi. Băiatul s-a întors la bancă, s-a urcat cu un picior pe ea şi s-a aplecat peste genunchi. Sproule stătea ca şi mai înainte, ţinându-şi în continuare braţul.
Afurisenia dracului îmi face zile fripte, a zis.
Băiatul a scuipat şi s-a uitat în josul străzii.
Eu zic să înnoptăm aicea.
Zici tu că n-o să iasă rău?
Cu cine?
Dacă s-or întoarce indienii ăia?
La ce s-ar întoarce?
Da’ dacă se întorc?
Nu se întorc.
Se ţinea de braţ.
Bine era să ai cuţit la tine, a zis băiatul.
Bine era să ai tu.
S-ar găsi ceva carne p-aci, numai cuţit să fie.
Nu mi-e foame.
Cre’ c-ar trebui să dăm o raită prin casele astea să vedem ce-om găsi p-acolo.
Du-te tu.
Trebuie să găsim un loc de dormit.
Sproule s-a uitat la el. Eu nu tre’ să mă duc nici unde, a zis.

Ei. Faci ce vrei.
Sproule a tuşit şi a scuipat. Aia o să şi fac, a zis.
Băiatul s-a întors şi a luat-o înainte pe stradă.
Uşile erau joase şi trebuia să se aplece ca să treacă pe sub lintourile de lemn, să coboare în odăile răcoroase cu miros de pământ. Nu erau mobilate, în afară de nişte saltele de paie pentru dormit, poate şi de o ladă pentru grăunţe. A intrat din casă-n casă. Într-o odaie, nişte oase de porumbe! Înnegrite şi fumegânde. În alta, un bărbat cu carne; arsă zbârcită, cu ochii fierţi în orbite. În peretele de pământ era o nişă cu statuete de sfinţi îmbrăca în haine de păpuşi, cu chipurile grosolane din lemn vopsite în culori vii. Ilustraţii tăiate dintr-un zi vechi şi lipite pe perete, un desen mic cu o regină o carte de tarot care era un patru de cupă. Nişte ardei uscaţi înşiraţi pe sfori şi câteva ploşti sticlă cu buruieni în ea. Afară, o curte cu pământ sterp îngrădită cu ocotillo şi un cuptor rotund din pământ surpat, cu cheaguri negre tremurând în lumina dinăuntru.
A găsit un vas de lut cu fasole şi nişte *tortillas* uscate şi le-a dus în casa din capătul străzii unde cenuşa acoperişului fumega încă, a încălzit mâncarea în cenuşă şi a mâncat, ghemuit acolo ca un dezertor care scurmă printre ruinele oraşului din care a fugit.
Când s-a întors în piaţă, Sproule nu mai era. Umbra se întinsese peste tot. A traversat piaţa şi a urcat scara de piatră care ducea în biserica şi a intrat. Sproule stătea în vestibul. Coloane lungi de lumină intrau pe ferestrele înalte din peretele dinspre apus. În biserică nu erau strane şi podeaua de piatră era acoperită de trupurile scalpate, goale şi în parte mâncate ale celor vreo patruzeci de creştini care se baricadaseră în această casă a Domnului în faţa păgânilor. Sălbaticii tăiaseră găuri în acoperiş şi trăseseră în ei de sus şi podeaua era ticsită de cozi de săgeţi pe care le rupseseră ca să ia hainele morţilor. Altarele fuseseră dărâmate, tabernacolul jefuit şi marele zeu adormit al mexicanilor smuls din potirul lui aurit. Sfinţii pictaţi grosolan atârnau strâmbi pe pereţi în ramele lor ca după un cutremur şi un Christ mort pe un catafalc de sticlă zăcea sfărâmat pe podeaua altarului.
Omorâţii zăceau într-o baltă mare de sânge amestecat. Se închegase într-un soi de budincă brăzdată peste tot de urmele lupilor sau ale câinilor şi pe margini se uscase şi crăpase închipuind o argilă brun-roşiatică. Sângele se întindea pe podea

în limbi întunecate şi încleia lespezile de piatră, se scursese în vestibul unde piatra se scobise de la paşii credincioşilor şi ai taţilor lor înaintea lor şi se strecurase în jos pe trepte picurând de pe pietre printre urmele de un roşu întunecat ale mâncătorilor de stârvuri.

Sproule s-a întors şi s-a uitat la băiat de parcă i-ar fi citit gândurile, dar băiatul a dat numai din cap. Muştele se căţărau pe ţestele jupuite şi spâne ale morţilor şi mişunau pe globii stafidiţi ai ochilor lor.

Haide, a zis băiatul.

Au traversat piaţa pe ultima geană de lumină şi au luat-o în jos pe strada îngustă. Acolo, pe un prag, zăcea un copil mort cu doi vulturi peste el. Sproule a uşuit vulturii cu braţul sănătos şi ei s-au înfoiat, au şuierat şi au fâlfâit greoi din aripi, dar n-au zburat.

Au pornit la drum de dimineaţă, de cum s-a luminat, în timp ce lupii se furişau pe uşi şi se topeau în ceaţa de pe străzi. Au luat-o pe drumul către sud-vest de unde veniseră sălbaticii. Un mic pârâu nisipos, plopi negri, trei capre albe. Au trecut un vad unde zăceau femei moarte lângă rufele lor.

Toată ziua s-au luptat să răzbească printr-o *terra damnata* de cenuşă fumegândă, trecând la răstimpuri pe lângă formele umflate de catâri sau cai morţi. Până seara băuseră toată apa pe care o aveau la ei. Au dormit în nisip şi s-au trezit în întunericul rece al începutului de dimineaţă şi au pornit mai departe, au umblat pe întinderea de scrum până când aproape că i-au lăsat picioarele. După-amiaza au dat peste o careta răsturnată în drum pe oişte, cu roţi mari cioplite dintr-un trunchi de plop şi priponite pe osii cu cepuri. S-au strecurat sub ea la umbră şi au dormit până s-a întunecat şi apoi au mers înainte.

Coaja de lună care stătuse toată ziua pe cer nu mai era şi au ţinut drumul prin deşert la lumina stelelor, Pleiadele se întindeau chiar deasupra lor foarte mici şi Marele Urs trecea munţii către miazănoapte.

Mi s-a împuţit mâna, a zis Sproule.

Ce?

Am zis că mi s-a împuţit mâna.

Vrei să mă uit la ea?

La ce? N-ai tu ce să-i faci.

Ei. Faci cum vrei.

Aia o să şi fac, a zis Sproule.

Au mers înainte. În noaptea aia au auzit în două rânduri micile vipere de prerie fojgăind pe sub tufişuri şi s-au temut. În zori s-au căţărat printre marne şi bazalt pe sub peretele unui monoclin întunecat cu turnuri înălţate ca nişte profeţi de bazalt şi au trecut pe lângă cruci de lemn proptite la marginea drumului cu grămezi de pietre acolo unde călătorii îşi găsiseră sfârşitul. Drumul şerpuia printre dealuri şi rătăciţii se trudeau pe povârnişuri, înnegrindu-se în soare, cu ochii arzându-le în cap şi spectrul de culori scurgându-li-se pe la colţuri. Urcând printre ocotillo şi cactuşi pe unde stâncile tremurau şi se lichefiau în soare, numai piatră fără strop de apă şi poteca nisipoasă, cu ochii-n patru după orice urmă de verde care să-i îndrume spre apă, dar apă nu era nicăieri. Au mâncat *pinole* dintr-o desagă cu mâinile şi au mers înainte. Prin arşiţa amiezii şi în amurgul cu şopârle care stăteau cu bărbiile lor aspre lipite de pietrele răcoroase, ţinând lumea la distanţă cu zâmbete vagi şi ochi ca nişte blide de piatră crăpate.

La apus au ajuns în vârful muntelui şi de-acolo puteau vedea la mile depărtare. Sub ei se zărea un lac imens cu îndepărtaţii munţi albaştri înălţându-se pe întinderea de apă netulburată de vânt şi forma unui şoim în zbor, copaci care licăreau în arşiţă şi un oraş îndepărtat foarte alb pe fundalul colinelor albastre şi umbroase. Au stat şi s-au uitat. Au văzut soarele coborând către vest sub marginea zimţată a pământului, l-au văzut pâlpâind dincolo de munţi şi au văzut oglinda lacului întunecându-se şi forma oraşului dizolvându-se în ea. Au dormit printre pietre cu faţa în sus, ca morţii şi de dimineaţă când s-au sculat nu era nici un oraş, nici un copac şi nici un lac, ci doar o câmpie stearpă şi colbuita.

Sproule a gemut şi s-a prăbuşit înapoi printre pietre. Băiatul s-a uitat la el. Avea băşici pe buza de jos şi prin cămaşa ruptă braţul i se umflase şi ceva rău mirositor se scursese printre petele de sânge mai întunecate. S-a întors iar şi s-a uitat în vale.

Vine cineva din colo, a zis.

Sproule n-a răspuns. Băiatul s-a uitat la el. Nu te mint, a zis.

Indieni, a zis Sproule. Aşa-i?

Nu ştiu. E prea departe ca să zic.

Ce-ai de gând să faci?

Nu ştiu.

Ce s-a întâmplat cu lacul?

Nu’ş ce să zic.

L-am văzut amândoi.

Omu' vede ce vrea el să vadă.

Atunci cum de nu-l mai văd acu'? Al dracu' să fiu dacă n-aş vrea să-l văd.

Băiatul se uita spre valea de dedesubt.

Dacă-s indieni? a zis Sproule.

Se prea poate să fie.

Unde ne putem ascunde?

Băiatul a tras o flegmă uscată şi s-a şters la gură cu dosul mâinii. O şopârlă a ieşit de sub o i piatră şi s-a ghemuit cu labele ei mici şi strâmbe pe stropul ăla de spumă şi l-a băut pe tot, apoi s-a dus îndărăt la piatră lăsând în nisip un punct abia vizibil care a dispărut aproape imediat.

Au aşteptat toată ziua. Băiatul a tot făcut drumuri jos, în canion, în căutare de apă, dar n-a găsit nici strop. În acel purgatoriu pustiit nu se clintea nimic afară de păsările carnivore. Înspre după-amiază au început să desluşească pe creste călăreţii coborând muntele de sub ei. Erau mexicani.

Sproule stătea cu picioarele întinse în faţă. Îmi făceam griji că n-or să mă ţină vechiturile astea de cizme, a zis. S-a uitat în sus. Hai, du-te, a zis. Salvează-te. A fluturat din mână.

Se vârâseră la umbra îngustă a unui prag de stâncă. Băiatul n-a răspuns. Peste nici un ceas au auzit zgrepţănatul sec de copite printre pietre şi zăngănitul harnaşamentelor. Primul cal care a apărut de după colţul stâncii şi a intrat pe culoarul din munte era murgul falnic al căpitanului şi ducea în spate şaua căpitanului, dar nu şi pe căpitan. Refugiaţii stăteau pe marginea drumului. Călăreţii ivindu-se din soare păreau arşi şi sălbatici şi se ţineau în şei de parcă ar fi fost cu desăvârşire lipsiţi de greutate. Erau cu totul şapte, poate opt. Purtau pălării cu boruri late, veste de piele şi aveau *escopetas* prinse la oblâncurile şeilor şi, când au trecut pe lângă ei, şeful lor i-a salutat grav din cap de pe calul căpitanului ducându-şi mâna la borul pălăriei, apoi şi-au văzut de drum mai departe.

Sproule şi băiatul s-au uitat după ei. Băiatul a strigat şi Sproule a luat-o greoi la fugă în urma cailor.

Călăreţii au început să mormăie şi să se clatine ca beţivii. Capetele li se bălăngăneau. Hohotele lor au răsunat printre stânci, au întors caii, au rămas în şa şi s-au uitat la rătăciţi cu rânjete largi.

Que quiere?[12] a strigat şeful.

Călăreţii chicoteau şi se băteau unii pe alţii pe spate. Îşi îmboldiseră caii înainte şi începuseră să se învârtească fără ţintă. Şeful s-a întors către cei fără cai.

Buscan a los indios?[13]

În clipa aia o parte din oameni au descălecat şi s-au apucat să se îmbrăţişeze şi să lăcrimeze fără ruşine. Şeful s-a uitat la ei şi a rânjit, cu dinţii albi, uriaşi, făcuţi să roadă.

Ţicniţi, a spus Sproule. Sunt ţicniţi.

Băiatul s-a uitat la şeful lor. Da' o gură de apă ne dai şi nouă? a zis.

Şeful s-a oprit din râs, luându-şi un aer încruntat. Apă? a zis.

N-avem pic de apă, a zis Sproule.

Da' cum nu, prietene? Aicea e mare uscăciune.

A dus mâna la spate fără să se întoarcă şi o ploscă de piele a trecut din mână-n mână printre călăreţi până-n mâna lui. A scuturat-o şi a întins-o în jos. Băiatul a scos astupătoarea şi a băut, s-a oprit gâfâind şi a băut din nou. Şeful s-a întins spre el şi-a lovit uşurel în ploscă. Basta, a zis.

Băiatul continua să soarbă lacom. Nu putea vedea că faţa călăreţului se întunecă. Bărbatul şi-a tras îndărăt o cizmă din scară şi a zburat cu o lovitură seacă plosca din mâinile băiatului, care a rămas o vreme în loc încremenit ca într-o rugă, cu plosca înălţându-se şi răsucindu-se în aer şi stropii de apă licărind în jurul ei în soare înainte să se izbească trosnind de stânci. Sproule s-a repezit după ea şi a înşfăcat-o de unde căzuse şi se scurgea şi a început să bea, privind peste marginea ei. Călăreţul şi băiatul se măsurau din ochi. Sproule j s-a lăsat pe spate gâfâind şi tuşind.

Băiatul a păşit peste pietre şi i-a luat plosca. Şeful şi-a îmboldit calul înainte cu genunchii şi a scos o sabie de sub picior, unde o ţinea şi aplecându-se înainte a trecut tăişul pe sub chingă şi a tras în sus de ea. Vârful săbiei era la vreo trei degete de faţa băiatului şi cureaua ploştii se înfăşurase de-a latul tăişului. Băiatul se oprise în loc şi călăreţul i-a tras încetişor plosca din mâini şi i-a dat drumul să lunece pe tăiş până a ajuns lângă el. S-a întors către bărbaţi şi a zâmbit şi ei au început iarăşi să chiuie şi să se bată unii pe alţii pe spate ca maimuţele.

A tras în sus de astupătoarea care atârna de-o cureluşă şi a

[12] Ce vreţi? (sp.).

[13] Îi căutaţi pe indieni? (sp.).

împins-o la loc cu podul palmei. I-a aruncat plosca celui din spate şi s-a uitat în jos la drumeţi. De ce nu ascunşi? a zis.

De tine?

De mine.

Ne era sete.

Foarte sete. Ai?

N-au răspuns. Omul bătea încet cu latul săbiei în cornul şeii şi părea să-şi formuleze în gând cuvinte. S-a aplecat uşor către ei. Când mieii se pierde pe munte, a zis. Ia şi plânge. Într-o dată vine mama. Într-o dată lupu'. Le-a zâmbit, a ridicat sabia şi a vârât-o la loc de unde o luase, a întors iute calul şi l-a mânat la pas printre caii din spatele lui, iar bărbaţii au încălecat urmându-l şi în curând au fost duşi cu toţii.

Sproule stătea nemişcat. Băiatul se uita la el, dar el îşi ferea privirea. Era rănit într-un ţinut vitreg departe de casă şi, chiar dacă cuprindea cu ochii pietrele stranii dimprejur, nimicul şi mai grozav de dincolo de ele părea să-i înghită sufletul.

Au coborât muntele, călcând pe pietre cu mâinile întinse în faţă şi cu umbrele contorsionate pe pământul crăpat ca nişte făpturi care-şi caută propriile contururi. Au ajuns pe fundul văii în amurg şi au mers înainte pe pământul albastru şi tot mai rece, cu munţii la apus ca un şir de plăci zimţate de ardezie înfipte drept în pământ şi ierburile uscate aplecându-se şi răsucindu-se într-un vânt iscat de nicăieri.

Au mers mai departe în întuneric şi au dormit precum câinii în nisip şi încă mai dormeau când ceva negru a ieşit din adâncurile nopţii şi s-a cocoţat pe pieptul lui Sproule. Îşi sprijinea aripile în degete cu oase fine, ţinându-şi echilibrul în timp ce călca peste el. O faţă cârnă şi zbârcită, mică şi rea, buze subţiri strâmbate într-un rictus oribil şi dinţi alb-albăstrii în lumina stelelor. S-a aplecat peste el. I-a sfredelit două şanţuri înguste în gât şi întinzându-şi aripile deasupra lui s-a pus să-i bea sângele.

Nu îndeajuns de grijuliu. Sproule s-a trezit, a ridicat o mână. A ţipat şi liliacul-vampir s-a zbătut şi a căzut îndărăt pe pieptul lui, s-a îndreptat iar, a şuierat şi a clănţănit din dinţi.

Băiatul se trezise şi apucase o piatră, dar liliacul s-a smucit şi a dispărut în beznă. Sproule se ţinea de gât şi bolborosea isteric şi când l-a văzut pe băiat cum stătea şi se uita în jos la el şi-a împreunat la piept mâinile pline de sânge ca într-o acuză şi apoi şi-a acoperit urechile cu ele şi a slobozit ceea ce probabil că el însuşi n-avea să audă, un urlet plin de atâta revoltă, încât să

frângă ritmul lumii cu o cezură. Dar băiatul doar a scuipat în întuneric. Îi cunosc eu p-ăştia de teapa ta. Ce-i rău în tine e rău din cap până-n picioare.

De dimineaţă au traversat un vad secat şi băiatul a urcat pe lângă el căutând un puţ sau o adăpătoare, dar nu era nimic. A ales o adâncitură în vad şi s-a apucat să scormonească în ea cu un os şi după ce a săpat vreo jumătate de metru nisipul s-a umezit şi atunci a mai săpat şi un fir leneş de apă a început să umple şanţurile pe care le brăzda cu degetele. Şi-a scos cămaşa şi a apăsat cu ea în nisip uitându-se cum se întunecă la culoare şi apa se ridică încet printre cutele pânzei până se face cam de-o cană şi apoi şi-a afundat capul în groapă şi a băut. S-a aşezat şi s-a uitat cum se umple iar. Apoi a îmbrăcat cămaşa şi a coborât îndărăt pe lângă vad.

Sproule n-a vrut să-şi scoată cămaşa. A încercat să soarbă apa cu gura şi s-a ales cu o gură de nisip.

Ia dă-mi şi mie cămaşa ta, a zis.

Băiatul stătea pe vine în pietrişul uscat al vadului.

N-ai decât să bei din cămaşa ta, a zis.

Sproule şi-a scos cămaşa. I se lipise de piele şi un puroi galben s-a pornit să curgă. Braţul i se umflase de se făcuse cât pulpa şi se decolorase izbitor, iar în rana deschisa mişunau viermi mărunţi. A vârât cămaşa în groapă, s-a aplecat şi a băut.

După-amiază au ajuns la o răscruce, dacă se putea numi aşa. O urmă ştearsă de căruţă care venea dinspre miazănoapte le tăia calea şi se ducea înainte către miazăzi. Au stat scrutând depărtările după ceva care să-i călăuzească în acel pustiu. Sproule s-a aşezat unde erau urmele, privind din găvanele adânci de pe chip unde i se înfundaseră ochii. A zis că nu se ridică.

E un lac colo, a zis băiatul.

N-a vrut să se uite.

Se întindea scânteind în depărtare. Cu marginile tivite cu sare. Băiatul l-a cercetat şi a cercetat Potecile. După o vreme a făcut semn din cap spre miazăzi. Cred că asta d-aici e mai umblată.

Foarte bine, a zis Sproule. Du-te tu.

Faci cum vrei.

Sproule s-a uitat după el cum pleacă. După o vreme s-a ridicat şi l-a urmat.

Străbătuseră vreo două mile când s-au oprit să se odihnească,

Sproule aşezat cu picioarele întinse şi cu mâinile în poală şi băiatul pe vine, puţin mai departe. Clipind, bărboşi şi murdari în zdrenţele lor.

N-auzi aşa, ca un tunet? a zis Sproule.

Băiatul a ridicat capul.

Ascultă.

Băiatul s-a uitat la cer, albastru pal, fără pată în afară de locul unde ardea soarele ca o gaură albă.

Îl simt în pământ, a zis Sproule.

Nu-i nimica.

Ascultă.

Băiatul s-a ridicat şi s-a uitat în jur. O învolburare uşoară de praf către miazănoapte. S-a uitat la ea. Nici nu s-a ridicat, nici nu s-a risipit.

Era o *caretta*, hurducându-se greoi peste câmpie, trasă de un mic catâr. Probabil căruţaşul aţipise. Când i-a văzut pe fugari pe poteca din faţa lui a oprit catârul şi a început să tragă de hăţuri ca să-l întoarcă îndărăt şi chiar l-a întors, dar băiatul apucase deja frâul de piele netăbăcită şi a ţinut animalul în loc. A venit şi Sproule şontâcăind. Din spatele căruţei s-au iţit două capete de copii. Erau atât de palizi de la praf, aveau părul atât de alb şi chipurile atât de supte că arătau ca nişte mici gnomi ghemuiţi acolo. Când l-a văzut pe băiat în faţa lui, căruţaşul s-a tras îndărăt şi femeia de lângă el a început să trăncănească strident şi să facă semne de la un capăt la altul al orizontului, dar el s-a săltat în căruţă şi Sproule l-a urmat târâş şi au stat şi s-au uitat în sus la coviltirul de pânză încinsă, iar cele două stârpituri s-au tras îndărăt într-un colţ privind cu ochii lor negri de şoareci de pădure şi căruţa a întors iarăşi către miazăzi şi şi-a văzut de drum cu huruit şi zăngănit răsunător.

Un vas de lut cu apă atârna legat cu o cureluşă de suportul coviltirului şi băiatul l-a dat jos, a băut din el şi i l-a dat lui Sproule. Apoi l-a luat înapoi şi a băut ce mai rămăsese. S-au întins pe podeaua căruţei printre piei vechi şi sare vărsată şi după o vreme au adormit.

Era întuneric când au intrat în oraş. I-a deşteptat zdruncinătura cu care s-a oprit căruţa. Băiatul s-a ridicat şi s-a uitat afară. O stradă de pământ luminată de stele. Căruţa goală. Catârul sforăia şi dădea din picioare pe loc. După o vreme bărbatul a ieşit din întuneric şi i-a dus pe o potecă într-o curte şi a îmboldit catârul îndărăt până când căruţa a ajuns lângă un zid

şi apoi a dezlegat catârul şi l-a dus de acolo.

Băiatul s-a întins la loc pe spate pe podeaua strâmbă a căruţei. Noaptea s-a făcut frig şi el a stat culcat cu genunchii la piept sub o bucată de piele care mirosea a mucegai şi a urină şi toată noaptea a dormit şi s-a tot trezit, toată noaptea au lătrat câinii şi în zori au cântat cocoşii şi a auzit cai pe drum.

Odată cu prima geană de lumină cenuşie au început să se aşeze muşte pe el. I-au atins faţa trezindu-l şi el le-a alungat. După o vreme s-a ridicat în capul oaselor.

Erau într-o curte goală îngrădită cu ziduri de Pământ şi acolo era o casă clădită din pământ şi 8tuf. Câteva găini se plimbau de colo până colo, cotcodăceau şi scurmau. Un băieţel a ieşit din casă şi-a dat jos pantalonii şi s-a căcat în curte, s-a ridicat şi a intrat înapoi în casă. Băiatul s-a uitat la Sproule. Zăcea cu faţa pe scândurile podelei.

Era în parte acoperit cu pătura şi pe el mişunau muşte. Băiatul a întins mâna să-l zgâlţâie. Era rece şi ţeapăn. Muştele au zburat şi s-au aşezat iar.

Băiatul stătea lângă căruţă şi se uşura când soldaţii au intrat călări în curte. L-au înşfăcat şi i-au legat mâinile la spate, s-au uitat în căruţă şi au vorbit între ei, apoi l-au scos pe băiat afară în stradă.

A fost dus într-o clădire din chirpici şi lăsat într-o odaie goală. A stat jos pe podea în timp ce un băietan cu ochi rătăciţi înarmat cu o muschetă veche îl păzea. După o vreme au venit şi l-au scos iar afară.

L-au dus pe străzile înguste de pământ şi o muzică de fanfară se auzea din ce în ce mai tare. Mai întâi s-au luat copiii după el, apoi bătrânii şi în cele din urmă o ceată de săteni oacheşi îmbrăcaţi cu toţii în haine de bumbac alb ca nişte îngrijitori] dintr-un azil, femeile cu şaluri negre, unele cu sânii la vedere, cu feţele pătate cu roşu de almagre[14], fumând trabucuri mici. Se înmulţeau din ce în ce j şi paznicii cu puştile pe umăr se încruntau şi strigau la gloată, apoi au trecut cu toţii pe lângă zidul înalt din chirpici al unei biserici şi au intrat în piaţă.

Se ţinea un bâlci acolo. O trupă ambulantă de tămăduitori, un circ primitiv. Au trecut pe lângă cuşti zdravene din răchită în care stăteau claie peste grămadă vipere, şerpi uriaşi verde-lămâie de la latitudini mai sudice sau şopârle perlate cu gurile negre picurând venin.

[14] Argilă roşie (sp.).

Un bătrân lepros uscăţiv scotea pumni de limbrici dintr-un borcan să-i vadă toată lumea şi-şi lăuda în gura mare leacurile împotriva lor şi au mers asaltaţi de alţi spiţeri neciopliţi, de negustori şi de milogi până când au ajuns într-un târziu cu toţii în faţa unui postament pe care stă-tea un balon de sticlă plin cu mescal limpede. În vasul ăsta, cu părul plutind şi ochii căutând în sus pe un chip palid, stătea o căpăţână de om.

L-au dus târâş înainte strigând şi gesticulând. *Mire, mire,* strigau. S-a oprit în faţa vasului şi l-au îmboldit să-l cerceteze, l-au întors până când căpăţână a ajuns cu faţa la el. Era căpitanul White. Plecat nu demult la război printre păgâni. Băiatul s-a uitat în ochii înecaţi şi orbi ai fostei lui căpetenii. S-a uitat în jur la săteni şi la soldaţi, care-l pironeau cu toţii, a scuipat şi s-a şters la gură. Nu-i neam cu mine, a zis.

L-au pus într-un ţarc vechi de piatră laolaltă cu alţi trei supravieţuitori zdrenţăroşi ai expediţiei. Stăteau năuci lângă perete clipind din ochi sau se plimbau de colo până colo prin ţarc pe urmele uscate ale catârilor şi cailor şi vomitau şi se căcau în huiduielile băieţaşilor de pe ziduri.

A nimerit lângă un băieţandru deşirat din Georgia. Am pătimit ca un câine, a zis băieţandrul. Mai întâi m-am temut că mor şi-apoi m-am temut că nu mor.

Am văzut un călăreţ pe calul căpitanului mai încolo, în pustiu, a zis băiatul.

Da, a zis georgianul. L-au omorât pe el şi pe Clark şi pe un alt băiat de nici nu-l ştiam pe nume. Am intrat în oraş şi chiar de-a doua zi ne-au vârât la zdup şi tot nemernicu' ăla e aicea cu paznicii de râde, bea şi joacă cărţi, el şi cu *el jefe*, să vadă care ia calul căpitanului şi care ia pistoalele. Cre' c-ai văzut căpăţână căpitanului.

Am văzut-o.

În viaţa mea n-am văzut lucru mai rău.

Trebuia s-o pună cineva la murat de multă vreme. Drept ar fi s-o pună şi p-a mea. Pen' că m-am înhăitat cu aşa un prostovan.

Pe măsură ce trecea ziua, se duceau de la un zid la altul ca să se ferească de soare. Băiatul din' Georgia i-a povestit de camarazii lui culcaţi în piaţă pe lespezi, în văzul tuturor, reci şi morţi. Căpitanul, într-o baltă fără căpăţână, pe jumătate mâncat de porci. Şi-a înfipt călcâiul în praf şi a scurmat un locşor în jurul lui. Cică ne-ar trimite la Chihuahua City, a zis.

De unde ştii?

Aşa zic ei. Nu ştiu.

Cine zice aşa?

Marinaru’ de colo. O rupe niţel pe limba lor.

Băiatul s-a uitat la cel pomenit. A clătinat din cap şi a scuipat sec.

Toată ziua băieţaşii s-au căţărat pe ziduri şi i-au pândit cu schimbul, tot arătându-i şi trăncănind. Dădeau ocol parapetului şi încercau să se pişe de sus pe cei care moţăiau la umbră, dar prizonierii erau prevăzători. La început unii au aruncat cu pietre, dar băiatul a luat una mare cât un ou din ţărână şi cu ea a doborât scurt de pe zid un copil mărunţel, fără un zgomot în afară de bufnitura înfundată a trupului său atingând pământul la capătul îndepărtat.

Na, c-ai făcut-o lată acuma, a zis georgianul.

Băiatul l-a privit.

Or să vină încoace cu biciuşti şi mai ştiu io ce.

Băiatul a scuipat. Nu vine nimenea aicea şi nu pupă nici o biciuşca.

Şi n-au venit. O femeie le-a adus nişte blide cu fasole şi *tortillas* coapte pe o tavă din lut nears. Părea necăjită şi le-a zâmbit, le adusese pe furişi zaharicale ascunse sub şal şi pe fundul blidelor erau bucăţi de carne pe care şi le rupsese de la gură.

După trei zile călare pe nişte catâri mici şi buboşi au pornit spre capitală, cum se zvonise.

Au mers cinci zile prin deşert şi munţi şi prin sate prăfoase unde ieşea lumea să-i vadă. Paznicii costumaţi cu tot soiul de găteli ponosite, prizonierii în zdrenţe. Căpătaseră pături şi când se ghemuiau noaptea la foc, în deşert, arşi de soare şi sfrijiţi, înfăşuraţi în şalurile astea, arătau ca nişte adevăraţi peoni lăsaţi de Dumnezeu. Soldaţii nu vorbeau nici unul englezeşte şi-şi mânau păziţii cu mormăieli sau gesturi. N-aveau cine ştie ce arme la ei şi le era tare frică de indieni. Îşi răsuceau ţigări din foi de porumb şi stăteau tăcuţi la foc ascultând zgomotele nopţii. Când vorbeau, vorbeau de vrăjitoare sau şi mai rău şi căutau mereu să desluşească în beznă un glas sau un ţipăt printre alte ţipete care să nu fie de fiară lumească. *La gente dice que el coyote es un brujo. Muchas veces el brujo es un coyote*[15].

---

[15] Coiotul e un vrăjitor, aşa se zice. Vrăjitorul ia adesea chip de coiot (sp.).

Y los indios tambien. Muchas veces llaman comolos coyotes[16].

Y que es eso?[17]

Nada[18].

Un tecolote. Nada mas[19].

Q*uizas*[20].

Când au ajuns la trecătoarea din munte şi oraşul se întindea dedesubt, sergentul expediţiei a oprit caii şi i-a vorbit omului din spatele lui şi acesta din urmă a descălecat la rândul lui şi a scos nişte curele de piele netăbăcită din coburul şeii, s-a apropiat de Prizonieri şi le-a făcut semn să întindă mâinile cruciş, arătându-le cu mâinile lui cum să facă. I-a legat pe rând în felul ăsta şi apoi au mers mai departe.

Au intrat în oraş printre mormane de gunoaie aruncate, mânaţi ca nişte vite pe străzile pietruite în timp ce în urma lor se auzeau urale pentru soldaţii care zâmbeau cum se cădea şi salutau din cap printre florile şi cupele întinse, îmboldindu-i pe aventurierii zdrenţăroşi înainte prin piaţa unde apa şiroia într-o fântână şi trântorii stăteau tolăniţi pe bănci cioplite în porfir alb, pe lângă palatul guvernatorului şi pe lângă catedrala unde vulturii stăteau cocoţaţi pe antablamentele prăfuite şi printre nişele din faţada sculptată chiar lângă chipurile lui Christos şi ale apostolilor, întinzându-şi odăjdiile negre cu stranii gesturi binevoitoare în vreme ce în jurul lor fluturau în vânt scalpuri uscate de indieni măcelăriţi agăţate de sfori, plete lungi şi lipsite de strălucire unduind ca filamentele unor vieţuitoare marine şi piei uscate fâlfâind peste pietre.

Au trecut pe lângă bătrâni milogi care stăteau la uşa bisericii cu palmele brăzdate întinse, pe lângă cerşetori schilozi şi zdrenţăroşi cu ochi trişti şi pe lângă copii dormind la umbră cu chipurile fără vise mişunând de muşte. Bani de aramă înnegrită într-un vas zornăitor, ochii zbârciţi ai orbilor. Scribi ghemuiţi lângă trepte cu penele, călimările şi vasele lor cu nisip şi leproşi gemând pe străzi, câini năpârliţi care păreau a fi clădiţi numai din oase, vânzători de *tamales* şi bătrâne cu feţe întunecate, brăzdate ca pământul, stând pe vine în şanţuri la focuri de

---

[16] Şi indienii la fel. Adesea urlă precum coioţii (sp.).

[17] Şi acolo ce-i? (sp.).

[18] Nimic (sp.).

[19] O bufniţă. Altceva nu-i (sp.).

[20] Poate (sp.).

cărbune unde bucăţi înnegrite de carne obscură sfârâiau şi împroşcau. Orfani mărunţi mişunau peste tot ca nişte pitici furioşi şi nebunii şi beţivanii băleau şi se zvârcoleau în pieţele mici ale oraşului, iar prizonierii au trecut pe lângă măcelul de la tarabele cu carne şi prin mirosul clisos de la şirurile de măruntaie care atârnau negre de muşte, de la pieile jupuite de pe cărnuri în fâşii mari şi roşii, înnegrite acum pe măsură ce treceau orele, de la capetele jupuite de vaci şi oi cu ochii lor albaştri stinşi holbându-se dement, de la leşurile ţepene de căprioare, de porci javelina, de raţe, de prepeliţe şi de papagali, toate jivinele ţinutului spânzurate cu capul în jos de cârlige.

Au fost puşi să descalece şi duşi la pas prin mulţime şi apoi în jos pe nişte trepte vechi de piatră, peste un prag de uşă ros ca săpunul şi pe o poartă de temniţă din fier până-ntr-un beci rece de piatră folosit de multă vreme drept închisoare ca să se-aşeze printre stafiile martirilor şi ale patrioţilor de odinioară în timp ce poarta se închidea zăngănind în urma lor.

Când le-a trecut orbirea au putut desluşi forme ghemuite lângă perete. În culcuşuri de paie, freamăt ca de şoareci stârniţi din cuib. Un sforăit uşor. Afară, huruitul unei căruţe şi tropotitul surd de copite pe stradă şi, printre pietre, bufnetele slabe de ciocan de la o fierărie dintr-un alt cotlon al beciului. Băiatul s-a uitat în jur. Mucuri înnegrite de lumânări erau împrăştiate ici şi colo pe podeaua de piatră în bălţi de grăsime murdară şi fire de salivă uscată atârnau pe pereţi. Câteva nume scrijelite acolo unde le putea ajunge lumina. Băiatul s-a aşezat pe vine şi s-a frecat la ochi. Un om în izmene a trecut prin faţa lui către o vadră din mijlocul încăperii, s-a oprit şi s-a pişat. Apoi s-a întors şi a venit către el. Era înalt şi avea părul lung până la umeri. A răscolit paiele, a stat un moment şi s-a uitat în jos la el. Nu mă mai cunoşti, aşa-i? a zis.

Băiatul a scuipat şi a mijit ochii la el. Te cunosc, a zis. Şi la tăbăcărie dacă te-ascunzi şi tot te-aş cunoaşte după piele.

VI

Pe străzi – Dinţi-de-Alamă – Los hereticos *– Un veteran al trecutului război – Mier – Doniphan – Cimitirul Lipan – Căutători de aur – Vânătorii de scalpuri – Judele – Eliberat din închisoare –* Et de ceo se mettent en le pays[21]*.*

În zori oamenii s-au sculat din fân, s-au aşezat pe vine şi s-au uitat la nou-veniţi fără curiozitate. Erau pe jumătate goi şi-şi sugeau măselele, sforăiau, se scobeau şi se piguleau ca maimuţele. O lumină meschină limpezise o ferestruică înaltă din beznă şi un negustor ambulant sculat cu noaptea-n cap începuse să-şi laude mărfurile.

De dimineaţă au primit de mâncare blide cu *pinole* rece şi-au fost puşi în lanţuri şi mânaţi afară pe străzi zornăind şi duhnind. Păziţi toată ziua de un spurcat cu dinţi de aur care ţinea în mână o cravaşa împletită din piele netăbăcită şi i-a muncit în genunchi în şanţuri ca să adune murdăria. Pe sub roţile căruţelor cu marfă, pe sub picioarele milogilor, târând după ei sacii cu gunoaie. După-amiază s-au aşezat la umbra unui zid şi-au mâncat cina şi s-au uitat la doi câini împreunaţi în stradă cum ţopăiau şi mergeau într-o rână.

Cum îţi place viaţa la oraş? a zis Toadvine.

Până acu' nu-mi place nici de-a dracu'.

Eu tot aştept să se prindă de mine, da' nu se prinde.

S-au uitat pe furiş la supraveghetor când a trecut, cu mâinile la spate, cu pălăria trasă pe un ochi. Băiatul a scuipat.

Io l-am văzut primu', a zis Toadvine.

Pe cine ai văzut primu'.

Ştii tu pe cine. Pe moş Dinţi-de-Alamă de colo.

Băiatul s-a uitat după omul care umbla de colo-colo.

Tare mă tem c-o să păţească ceva. În fiecare zi mă rog la Domnul să-l apere.

Cum crezi c-o să ieşi din fundătura asta unde-ai ajuns?

---

[21] În traducere literală, „Şi pentru asta s-au încredinţat ţinutului", expresie în franceza veche din jargonul juridic; este o traducere a expresiei latineşti *Et de hocponit se super patriam,* care se referă la judecarea unui litigiu în faţa unei curţi de juraţi.

Ieşim noi de-aici. Nu-i ca la *carcel*.

Ce-i aia *carcel?*

Penitenciarul de stat. Acolo-s pelerini bătrâni veniţi încoace hăt prin anii douăzeci.

Băiatul s-a uitat la câini.

După o vreme paznicul s-a întors pe lângă perete lovindu-i peste picioare pe cei care adormiseră. Paznicul mai tânăr stătea cu *escopeta* pregătită, de parcă cine ştie ce răscoală fabuloasă ar fi mocnit printre aceşti condamnaţi încătuşaţi şi zdrenţăroşi. *Vamonos, vamonos*, a strigat. Prizonierii s-au ridicat şi au ieşit târâş în soare. Se auzea un clopoţel sunând şi un cupeu venea pe stradă. S-au oprit la marginea drumului şi şi-au scos pălăriile. Mai întâi a trecut stegarul sunând din clopot şi apoi cupeul. Avea un ochi pictat pe o latură şi era tras de patru catâri, se ducea să împărtăşească un suflet. Un popă gras se împleticea în urma lui cu o icoană în mână. Paznicii treceau printre prizonieri smulgând pălăriile de pe capetele nou-veniţilor şi îndesându-l în mâinile lor păgâne.

După ce-a trecut cupeul şi-au pus iar pălării! Şi s-au dus mai departe. Câinii stăteau coadă în coadă. Alţi doi câini stăteau mai departe unul de altul, înotând în pieile lor, mai mult schelete de păr cu blană roasă uitându-se după câinii împreuna şi apoi după prizonieri cum se îndepărtează zăngănind pe stradă. Toate scânteind palid în arşiţă formele astea de viaţă, ca nişte miracole mult împuţinate. Imitaţii grosolane, trântite după ureche, dup ce lucrurile în sine păliseră în amintirea oamenilor.

Îşi alesese un culcuş din paie între Toadvine şi alt băiat de Kentucky, un veteran al războiului. Omul ăsta se întorsese după o iubită cu ochi negri pe care o părăsise în urmă cu doi ani, când trupele lui Doniphan cârmiseră spre est către Saltillo şi ofiţerii trebuiseră să ţină piept sutelor de fete tinere îmbrăcate băieţeşte care porniseră la drum în urma soldaţilor. Acum stătea singur în stradă în lanţurile lui ciudat de indiferent, uitându-se lung peste capetelor târgoveţilor şi noaptea le povestea de anii petrecuţi în vest, un războinic prietenos, un om rezervat. Fusese la Mier unde luptaseră până când canalele, şanţurile şi jgheaburile acoperişuri-lor au dat pe afară de sânge cu galoanele şi le-a spus cum explodau vechile şi sfărâmicioasele clopote spaniole când erau lovite şi cum stătea lângă un zid cu piciorul zdrobit întins în faţa lui pe caldarâm ascultând cum amuţesc

armele, un moment de linişte care s-a transformat într-o tăcere stranie şi-n tăcerea asta s-a pornit un vuiet grav pe care l-a luat drept tunet până când de după colţ s-a ivit o ghiulea de tun rostogolindu-se pe pietre ca o minge rătăcită şi a trecut pe lângă el, s-a dus înainte pe stradă şi a dispărut din vedere. A povestit cum ocupaseră oraşul Chihuahua, trupe neregulate care luptau în zdrenţe şi izmene şi cum ghiulelele erau din cupru masiv şi veneau săltând prin iarbă ca nişte sori fugari şi până şi caii învăţaseră să se dea în lături sau să păşească peste ele şi cum doamnele din oraş suiau pe dealuri în trăsuri şi făceau picnicuri privind la bătălie şi cum noaptea când stăteau la foc auzeau gemetele muribunzilor în câmp şi vedeau carul cu morţi umblând printre ei luminat de felinarul lui, ca un dric din purgatoriu.

Muniţie aveau destulă, a zis veteranul, dar nu ştiau să se lupte. Rămâneau pe loc. Aţi auzit poveşti cum că-i găseau înlănţuiţi de ţevile tunurilor, cu tot afeturi, dar dac-aşa o fi fost, eu, unul, n-am văzut. Am pus dinamită în încuietorile alea. Am zguduit porţile de s-au deschis. Oamenii dinăuntru arătau ca nişte şobolani jupuiţi. Mexicani mai albi n-ai să vezi. S-au aruncat la pământ şi s-au apucat de ne-au pupat picioarele şi de-astea. Moş Bill, ăsta le-a dat drumu' la toţi. Ce naiba, nu ştia el ce făcuseră. Le-a zis doar să nu fure nimica. Se înţelege c-au furat tot ce le-a picat în mână. A biciuit doi dintre ei, din care pricină au murit amândoi şi chiar a doua zi au mai fugit câţiva cu nişte catâri Şi Bill i-a spânzurat de-a dreptul pe nesăbuiţi. Din care pricină, tot aşa, au murit. Dar niciodată n-aş fi bănuit c-o s-ajung eu însumi aicea.

Şedeau cu picioarele cruciş la lumina lumânărilor mâncând din blide de lut cu mâinile. Băiatul s-a uitat în sus. A împuns blidul cu degetul.

Ce-i asta? a zis.

E carne de taur din cea mai bună, băiete. De coridă. De care capeţi duminică seara.

Io zic să-ţi vezi de mestecat. Să nu care cumva să te simtă slab.

A mestecat. A mestecat şi le-a povestit de întâlnirea cu comanşii şi ei tot mestecau şi ascultau încuviinţând din cap.

Mă bucur c-am lipsit la balul ăsta, a zis veteranul. Tare-s câinoşi nemernicii ăştia. Ştiu un băiat de ispravă de prin Llano, unde-s aşezările olandezilor, l-au prins, i-au luat calul, tot. L-au lăsat să umble' pe jos. După şase zile a ajuns în Fredericksburg;

târâş, pe mâini şi pe genunchi, gol puşcă şi ştiţi ce-i făcuseră? Îi retezaseră tălpile.

Toadvine a clătinat din cap. A arătat către veteran. Moş Tăgârţă al nostru îi ştie, i-a zis băiatului. S-a războit cu ei. Aşa-i, moşulică?

Veteranul a fluturat din mână. Am împuşcat niscaiva de furau cai, atâta tot. Încolo, către Saltillo. N-a fost nici o scofală. Era acolo o peşteră unde făcu-ş seră indienii Lipan cimitir. Tre' să fi fost o mie de indieni acolo, aşezaţi toţi de jur împrejur. Aveau pe ei cele mai bune straie şi pături, tot. Aveau cu ei arcurile şi cuţitele, mai ştiu eu ce. Mărgele. Mexicanii au luat tot. I-au dezbrăcat la piele. Tot au luat. Au dus acasă indieni întregi şi i-au pus într-un colţ, aşa, gătiţi frumos, dar au început să se facă fărâme când i-au scos din aerul ăla de peşteră şi au trebuit aruncaţi. Mai la urmă au venit nişte americani de-au intrat acolo şi au scalpat ce mai rămăsese din ei şi au încercat să vândă scalpurile în Durango. Nu ştiu dacă au izbutit sau nu. Cre' că erau indieni acolo morţi de-o sută de ani.

Toadvine aduna grăsimea din blidul lui cu fi *tortilla* împăturită. A mijit ochii către băiat în luminai lumânării. Ce zici, cât om lua pe dinţii lu' moş Dinţi-de-Alamă? a zis.

Au văzut argonauţi răpănoşi din state mânând catâri pe străzi în drumul lor prin munţi spre sud, către coastă. Căutători de aur. Vagabonzi degeneraţi scurgându-se spre vest ca o ciumă heliotropă. Îi salutau din cap pe prizonieri sau le vorbeau şi aruncau tutun şi bani pe stradă lângă ei.

Au văzut fete tinere cu ochi negri şi feţe sulemenite fumând ţigări mici de foi, plimbându-se la braţ şi aruncându-le ocheade obraznice. L-au văzut până şi pe guvernator ţeapăn şi protocolar în cupeul lui cu perdele de mătase hurducându-se afară pe porţile duble ale curţii palatului şi într-o zi au văzut o ceată de indivizi fioroşi la înfăţişare suiţi pe cai pitici indieni, nepotcoviţi, bătând străzile călări pe jumătate beţi, hirsuţi, sălbatici, înveliţi în piei de animale cusute cu fibre şi înarmaţi cu arme de tot soiul, revolvere teribil de grele şi cuţite de vânătoare mari cât săbiile, puşti cu două ţevi scurte şi groase de-ţi puteai vârî degetul mare în ele şi cu harnaşamentele cailor făcute din piele de om şi frâiele împletite din păr de om şi împodobite cu dinţi de om şi călăreţii cu scapulare sau salbe din urechi de om uscate şi înnegrite şi caii fioroşi la înfăţişare, cu priviri tulburi, ca nişte

câini sălbăticiţi şi cu ei călăreau şi câţiva sălbatici pe jumătate despuiaţi legănându-se în şei, periculoşi, murdari, cruzi, toţi pogorâţi parcă dintr-un tărâm păgân unde ei şi alţii ca ei mâncau carne de om.

În fruntea lor, gigantic şi cu faţa lui spână ca de prunc, călărea judele. Era roşu în obraji, zâmbea şi se înclina în faţa doamnelor, scoţându-şi pălăria soioasă. Ţeasta lui uriaşă era de un alb orbitor când şi-o dezvelea şi perfect conturată aşa încât arăta de parcă ar fi fost desenată. El şi şleahta lui de lepădături puturoase au trecut înainte pe străzile năucite şi s-au oprit în faţa palatului guvernatorului unde şeful lor, un bărbat mărunt cu părul negru, a cerut să intre bătând în uşile de stejar cu cizma. Uşile s-au deschis imediat şi au intrat înăuntru au intrat cu toţii călări, iar uşile s-au închis la loc.

Domnilor, a zis Toadvine, afurisit să fiu dacă n-am mirosit ce se petrece aici.

A doua zi judele stătea în stradă cu alţi câţiva fumând o ţigară de foi şi legănându-se pe călcâie. Purta o pereche de cizme bune din piele de ied şi-i cerceta pe prizonieri cum stăteau în genunchi în şanţ adunând murdăria cu mâinile goale. Băiatul se uita la jude. Când ochii judelui s-au oprit asupra lui şi-a scos ţigara dintre dinţi şi a zâmbit. Sau a părut să zâmbească. Apoi şi-a vârât iar ţigara între dinţi.

În seara aia Toadvine i-a chemat la el şi au şezut lângă perete vorbind în şoaptă.

Îl cheamă Glanton, a zis Toadvine. Are un contract cu Trias. Au să-i plătească o sută de dolari de scalp şi o mie pentru capul lui Gomez. I-am zis că suntem trei cu totu’. Dom’lor, o să ieşim din cloaca asta.

N-avem efecte de nici unele.

Ştie el. A zis că ia omu’ dacă-i priceput şi i le scade din soldă. Aşa că să nu te scapi cum că nu te-ai pricepe la omorât indieni, că am zis că suntem trei numa’ unu’ şi unu’.

După trei zile au pornit călare în şir indian pe străzi alături de guvernator şi de ai lui, guvernatorul pe un armăsar suriu şi ucigaşii pe caii lor mărunţi de luptă, zâmbind şi plecându-se şi fetele frumoase cu pielea smeadă aruncau flori de la ferestre şi unele le trimiteau bezele, iar băieţaşii alergau pe lângă ei şi bătrânii îşi fluturau pălăriile strigând „ura” şi Toadvine, împreună cu băiatul şi cu veteranul călăreau în urmă, veteranul cu picioarele vârâte în scările de piele aproape atingând pământul,

aşa picioare lungi avea el şi aşa picioare scurte avea calul. Până la marginea oraşului, lângă vechiul apeduct de piatră, unde guvernatorul le-a dat binecuvântarea şi a închinat în sănătatea lor şi spre izbânda lor într-o ceremonie simplă, apoi au pornit-o spre inima ţării.

VII

Jackson cel negru şi Jackson cel alb – O întâlnire la marginea oraşului – Colturile din Whitneyville – O judecată – Judele printre împricinaţi – Indienii Delaware – Omul din Ţara lui Van Diemen – O hacienda – Oraşul Corralitos – Pasajeros de un pais antiguo[22] – *Scena unui masacru –* Hiccius Doccius[23] *– O prezicere – Fără roţi pe un râu întunecat – Vântul vitreg –* Tertium quid *– Oraşul Janos – Glanton ia un scalp – Jackson iese la rampă.*

Printre călăreţi erau doi pe nume Jackson, unul negru, celălalt alb, amândoi John pe numele de botez. Erau învrăjbiţi unul cu altul şi, cum călăreau pe sub munţii sterpi, albul îl aştepta pe celălalt şi-i lua umbra ca să se ferească de soare şi-i vorbea în şoaptă. Negrul se oprea sau îşi îmboldea calul ca să scape de el. De parcă albul l-ar fi pângărit, de parcă s-ar fi poticnit într-un soi de ritual care dormitase până atunci în sângele lui negru sau în sufletul lui negru, prin care umbra pe care o arunca în soare peste acel pământ stâncos ar fi purtat în ea ceva din fiinţa lui şi din această pricină ar fi fost în primejdie. Albul râdea şi-i murmura vorbe care păreau a fi de amor. Toţi se uitau să vadă cum aveau s-o scoată la capăt, dar nimeni nu-l sfătuia pe unul sau pe celălalt să-şi schimbe purtarea şi când Glanton se uita din când în când în spate către capătul şirului părea să-i treacă pur şi simplu la socoteală printre ai lui şi-şi vedea de drum.

În acea dimineaţă, mai devreme, ceata se strânsese într-o curte din spatele unei case de la marginea oraşului. Doi oameni au adus dintr-o căruţă o ladă cu armament marcată de la depozitul de arme din Baton Rouge şi un evreu prusac pe nume Speyer a deschis-o cu o rangă şi un ciocan de potcovit şi a scos afară un pachet turtit învelit în hârtie maro de măcelărie, străvezie de la unsoare ca hârtia de plăcinte. Glanton a deschis pachetul şi a lăsat hârtia să cadă pe pământ. Ţinea în mână un

[22] Călători printr-un ţinut străvechi (sp.).

[23] Deformare a expresiei latineşti *Hicce est doctus*, sensul „acesta este un învăţat”; expresia era rostită d către artiştii de circ care făceau numere de jongleri.

revolver Colt veritabil cu ţeava lungă şi şase focuri. Era o armă de mână uriaşă pentru cavalerişti şi avea în butoiaşele lungi încărcătură cât o carabină şi încărcată cântărea aproape două kile jumate. Pistoalele astea puteau zvârli bila ţuguiată de jumătate de uncie aşa încât să pătrundă printr-o bucată de lemn gros de o palmă şi erau patru duzini în ladă. Speyer împărţea plumbii, cornurile cu praf de puşcă şi efectele şi judele Holden despacheta alte pistoale. Oamenii s-au îngrămădit în jur. Glanton a şters ţeava şi butoiul armei şi a luat cornul de la Speyer.

E o frumuseţe, a zis cineva.

Glanton a turnat praful de puşcă pe ţevi, a potrivit un glonţ şi l-a împins la locul lui trăgând Pârghia fixată dedesubtul butoiaşului. După ce a încărcat toate camerele le-a acoperit şi s-a uitat în Jur. În curte, afară de negustori şi cumpărători erau mai multe dobitoace. Prima de care a dat cu ochii Glanton a fost o pisică apărută exact atunci de pe cealaltă parte a zidului înalt neauzită ca o pasăre coborâtă din zbor. S-a întors să se strecoare printre cioburile de sticlă înfipte în zidăria de pământ. Glanton a ochit cu pistolul uriaş într-o singură mână şi a tras de cocoş cu degetul mare. Explozia în tăcerea aia de mormânt a fost cruntă. Pisica a dispărut pur şi simplu. Fără sânge sau vreun ţipăt, a dispărut doar. Speyer a privit încurcat către mexicani. Ei se uitau la Glanton. Glanton a tras iar cocoşul cu degetul şi a schimbat direcţia pistolului. Câteva orătănii dintr-un colţ al curţii care ciuguliseră prin colbul uscat s-au oprit speriate, cu capetele răsucite care încotro. Pistolul a bubuit şi una dintre păsări a explodat într-un nor de pene. Celelalte au luat-o la goană în tăcere, cu gâturile lungi întinse. A tras iarăşi. Încă o pasăre s-a învârtit şi s-a prăbuşit dând din picioare. Celelalte s-au risipit, piuind slab, iar Glanton s-a întors cu pistolul şi a împuşcat o capră mică care stătea îngrozită cu gâtul lipit de zid şi capra a căzut ţeapănă în praf, apoi a tras către un urcior de pământ care a explodat într-o ploaie de cioburi şi apă, după care a ridicat pistolul, s-a întors către casă şi a bătut clopotul în turla lui de pământ de deasupra acoperişului, un dangăt solemn care a rămas suspendat în văzduh după ce ecourile împuşcăturilor se stinseseră.

O ceaţă de fum cenuşiu de armă se lăsase peste curte. Glanton a tras piedica, a învârtit butoiaşul şi a lăsat iar cocoşul în jos. O femeie a apărut în pragul casei şi unul dintre mexicani i-a spus ceva şi femeia a intrat iar în casă.

Glanton s-a uitat la Holden, apoi s-a uitat la Speyer. Evreul a rânjit nervos.

Nu fac astea cincizeci de dolari.

Speyer şi-a luat un aer grav. Viaţa ta cât face? a zis.

Cinci sutare în Texas, da' în socoteala asta intră şi curu' tău.

Domnul Riddle zice că-i un preţ cinstit.

Nu plăteşte domnul Riddle.

El vine cu banii.

Glanton a întors pistolul în mână şi l-a cercetat.

Credeam că-i bătut în cuie.

Nu-i nimic bătut în cuie.

Au fost comandate pentru război. N-ai să mai pupi în viaţa ta altele ca ele.

Până nu dai banu' din mână nimic nu-i bătut în cuie.

Un detaşament de soldaţi, să fi fost zece-doisprezece, au intrat dinspre stradă cu armele pregătite.

Que pasa aqui?[24]

Glanton s-a uitat fără interes la soldaţi.

Nada, a zis Speyer. *Todo va bien*[25].

Bien?

Sergentul se uita la păsările moarte, la capră.

Esta bien, a zis Holden. *Negocios del Gobernador*[26].

Sergentul s-a uitat la ei, apoi s-a uitat la femeia din prag.

Somo amigos del Senor Riddle[27], a zis Speyer.

Andale[28], a zis Glanton. Tu şi cioroii tăi cu mutre de neghiobi.

Sergentul a păşit înainte şi şi-a luat un aer autoritar. Glanton a scuipat. Judele ajunsese deja între ei, l-a luat pe sergent deoparte şi a început o discuţie cu el. Sergentul îi ajungea până la subsuoară şi judele vorbea prietenos şi gesticula cu multă însufleţire. Soldaţii se aşezaseră pe vine în praf cu muschetele lor şi se uitau la jude făr expresie.

Să nu care cumva să-i dai vreun ban nemernicului, a zis Glanton.

Dar judele deja îl împingea pe om în faţă pentru o prezentare formală.

---

[24] Ce se întâmplă aici? (sp.).

[25] Nimic. Toate bune (sp.).

[26] Toate bune. Treburi de-ale guvernatorului (sp.).

[27] Suntem prieteni cu domnul Riddle (sp.).

[28] Hai, valea (sp.).

Le presento al sargento Aguilar[29], a strigat el, strângându-l pe soldatul răpănos într-o îmbrăţişare. Sergentul a întins mâna cu o mină foarte solemnă. Ocupa spaţiul şi atenţia tuturor celor prezenţi de parcă ar fi fost un demers înaintat spre aprobare, apoi Speyer a păşit în faţă şi i-a strâns-o.

Mucho gusto[30].

Igualmente[31], a zis sergentul. Judele s-a dus cu el de la om la om, sergentul protocolar şi americanii mormăind măscări sau dând din cap tăcuţi. Soldaţii stăteau ghemuiţi pe călcâie şi urmăreau fiecare gest al şaradei cu acelaşi interes opac. Într-un târziu, judele s-a oprit în faţa negrului.

Chipul ăla negru ofensat. L-a cercetat şi l-a tras pe sergent mai aproape ca să vadă mai bine şi a început apoi o prezentare laborioasă în spaniolă. A schiţat pentru sergent o carieră sinuoasă a omului din faţa lor, cu mâinile trasând cu o dexteritate uluitoare formele acelor căi felurite care conspiraseră aici cu autoritatea supremă a existenţei – cum a numit-o el – ca nişte sfori trase laolaltă printr-un inel. Le-a înfăţişat spre judecată trimiteri la copiii!

Lui Ham, la triburile pierdute ale israeliţilor, ceva pasaje din poeţii greci, speculaţii antropologice asupra răspândirii raselor prin împărţirea şi izolarea lor în urma cataclismelor geologice şi o evaluare a trăsăturilor rasiale în funcţie de influenţele climatice şi geografice. Sergentul a ascultat toate astea şi ce a mai urmat cu mare atenţie şi când judele a isprăvit a păşit în faţă şi a întins mâna.

Jackson l-a ignorat. S-a uitat la jude.

Ce i-ai zis, Holden?

Nu-l insulta, omule.

Ce i-ai zis?

Sergentul s-a întunecat la faţă. Judele l-a luat pe după umeri, s-a aplecat şi i-a vorbit la ureche şi sergentul a încuviinţat din cap, s-a dat înapoi şi l-a salutat pe negru.

Ce i-ai zis, Holden?

Că la tine-n ţară nu-i obiceiul să dai mâna.

Mai înainte. Ce i-ai zis mai înainte.

Judele a zâmbit. Nu-i nevoie, a zis, ca părţile aici de faţă să cunoască amănuntele pricinii lor, căci faptele lor îşi vor găsi până

---

[29] Vi-l prezint pe sergentul Aguilar (sp.).

[30] Încântat (sp.).

[31] Asemenea (sp.).

la urmă locul în istorie cu sau fără ştiinţa lor.

Dar e în spiritul corectitudinii de principiu ca amănuntele astea – în măsura în care acest lucru se află la îndemâna noastră – să-şi găsească păstrătorul în persoana unui terţ. Sergentul Aguilar e taman un asemenea terţ şi orice ofensă adusă calităţii sale păleşte ca însemnătate prin comparaţie cu divergenţele din acel protocol mai larg impus de planul precis al unui destin absolut. Cuvintele sunt lucruri. Nimeni nu-i poate lua cuvintele care sunt ale sale de drept. Autoritatea lor transcende ignoranţa lui asupra înţelesului lor.

Negrul începuse să asude. O venă neagră de la tâmplă îi pulsa ca un fitil. Oamenii îl ascultaseră pe jude în tăcere. Câţiva zâmbeau. Un ucigaş sărac cu duhul din Missouri hăhăia încetişor ca un astmatic. Judele s-a întors iar către sergent şi au vorbit amândoi şi împreună s-au dus către lada din curte, unde judele i-a arătat un pistol şi i-a explicat cu multă răbdare cum funcţionează. Oamenii sergentului se ridicaseră şi aşteptau. La poartă, judele a strecurat bani în palma lui Aguilar şi i-a strâns mâna pe rând fiecărui răcan zdrenţăros, lăudându-i pentru prestanţa lor militară. Apoi au ieşit în stradă. În aceeaşi zi la amiază războinicii au pornit călare, fiecare înarmat cu câte o pereche de pistoale şi au luat-o pe drumul care ducea în inima ţării, cum li se ceruse.

Cei trimişi în recunoaştere s-au întors către seară şi oamenii au descălecat pentru prima oară pe ziua aceea şi şi-au înviorat caii în puţina apă dintr-o mlaştină în timp ce Glanton se sfătuia cu iscoadele. Apoi au mers înainte până s-a întunecat şi au făcut popas. Toadvine, veteranul şi băiatul s-au ghemuit aproape de focuri. Nu ştiau că fuseseră înrolaţi în trupa aceea ca să înlocuiască trei oameni ucişi în deşert. S-au uitat la indienii Delaware, căci erau mai mulţi în trupă şi se ţineau şi ei cumva deoparte, aşezaţi pe vine, unul zdrobind boabe de cafea cu o piatră pe o bucată de piele de căprioară şi ceilalţi holbându-se la foc cu ochi negri ca ţevile pistoalelor. În acea noapte băiatul l-a văzut pe unul dintre ei scormonind cu mâna printre tăciunii întregi după un cărbune potrivit cu care să-şi aprindă pipa.

S-au sculat de dimineaţă înainte să se crape de ziuă şi de cum s-a luminat atât cât să vadă au prins şi au înşeuat caii. Crestele zimţuite ale munţilor erau de un albastru curat în lumina zorilor şi peste tot ciripeau păsări şi soarele a răsărit pe când luna era la

scăpătat, aşa că au stat faţă în faţă peste pământ, soarele alb incandescent şi luna o copie palidă a lui, ca nişte capete de tunel dincolo de care ardeau lumi care întreceau orice închipuire, în timp ce călăreţii urcau în şir indian printre mesquite şi Pyracantha în zornăitul uşor al armelor şi în clinchet de zăbale, soarele s-a suit pe cer şi luna a apus, iar caii şi catârii uzi de rouă au început să scoată aburi din trupuri şi din umbre.

Toadvine mergea în rând cu un fugar din Ţara lui Van Diemen pe nume Bathcat, care venise în vest ca să scape de lege. Era de obârşie din Ţara Galilor şi avea doar trei degete la mâna dreaptă şi numai câţiva dinţi. Poate că vedea în Toadvine un fugar ca şi el – un nelegiuit fără urechi şi însemnat cu fierul, care alesese în viaţă întocmai ca el – şi i-a propus să pună rămăşag care din Jacksoni îl va omorî pe celălalt.

Nu-i ştiu pe băieţii ăia, a zis Toadvine.

Da’ cum crezi atuncea?

Toadvine a scuipat calm într-o parte şi s-a uitat la om. N-aş pune rămăşag, a zis.

Nu-ţi plac jocurile?

Depinde de joc.

Cioroiu’ îi face felu’. Pariază şi tu.

Toadvine s-a uitat la el. Colierul de urechi de om Pe care-l purta arăta ca un şirag de smochine negre Şi uscate. Era masiv şi aspru la înfăţişare şi o pleoapă i se lăsase în jos de la un cuţit care-i retezase micii Muşchi de acolo şi avea asupra lui efecte de tot soiul, bune şi proaste deopotrivă. Purta cizme bune Şi avea o carabină arătoasă cu încrustaţii de argint nemţesc, dar carabina era atârnată într-un carâmb tăiat de la o cizmă, cămaşa îi era zdrenţuită şi Pălăria putredă.

N-ai mai vânat aborigeni mai ’nainte, a zis Bathcat.

Cine zice că nu?

Ştiu eu.

Toadvine n-a răspuns.

O să vezi că-s sprinteni.

Aşa se zice.

Omul din Ţara lui Van Diemen a zâmbit. S-au schimbat multe, a zis. Când am venit eu prima oară în ţara asta erau sălbatici sus în San Saba, de abia dacă dăduseră cu ochii de vreun alb. Veneau la noi în tabără şi împărţeam mâncarea cu ei şi nu-şi puteau lua ochii de la cuţitele noastre. A doua zi au adus în tabără şiruri după şiruri de cai să-i dea la schimb. Nu ştiam ce

vor. Aveau şi ei cuţite, bune, rele, cum erau. Dar treaba, vezi tu, era că nu mai văzuseră niciodată tocană de oase tăiate. Toadvine s-a uitat la fruntea omului, dar omul avea pălăria trasă până aproape peste ochi. Omul a zâmbit şi şi-a împins uşor pălăria pe spate cu degetul mare. Urma lăsată de panglica pălăriei i se vedea pe frunte ca o cicatrice, dar alte semne nu mai avea. Doar pe partea interioară a antebraţului avea tatuat un număr pe care Toadvine avea să-l vadă într-o baie publică din Chihuahua şi apoi încă o dată, când avea să-i dea jos trupul spânzurat de călcâie de creanga unui copac în pustiile din Pimeria Alta în toamna aceluiaşi an.

Au mers înainte printre cholla şi nopal, printr-o pădure pitică şi ghimpoasă, printr-un pas stâncos din munţi şi apoi în jos printre pelini şi aloe. Au traversat o câmpie întinsă acoperită de ierburi de deşert şi presărată cu palmilla. Pe versanţi se înălţau pereţi de piatră cenuşie care coborau odată cu crestele până jos, unde se lăţeau şi se rostogoleau în câmpie. N-au stat nici de prânzit, nici de siestă şi ochiul ca de vată al lunii a poposit ziua în amiaza mare pe grumazul munţilor către răsărit şi tot pe drum erau când i-a ajuns din urmă la zenitul său din miez de noapte, desenând pe câmpia de dedesubt o camee albastră cu pelerini siniştri tropotind spre miazănoapte.

Au înnoptat în ţarcul unei haciende unde oamenii au ţinut toată noaptea focuri aprinse pe *azoteas*, adică acoperişuri. Cu două săptămâni în urmă nişte *campesinos* fuseseră hăcuiţi şi nimiciţi cu propriile lor săpăligi şi în parte mâncaţi de porci în timp ce apaşii adunaseră câte vite puteau mâna şi dispăruseră pe dealuri. Glanton a pus să se taie o capră şi asta s-a săvârşit în ţarc în timp ce caii zvâcneau şi tremurau şi în lumina pâlpâitoare a focurilor oamenii s-au aşezat pe vine, au prăjit carnea şi au mâncat-o cu cuţitele şi şi-au şters degetele în păr, după care s-au culcat să doarmă pe pământul bătătorit.

În amurgul celei de-a treia zile au intrat în oraşul Corralitos, cu caii târşâindu-şi picioarele prin ţărâna întărită şi soarele arzând roşu prin fum. Coşurile topitoriilor se înşiruiau pe un cer plumburiu şi luminile sferice ale cuptoarelor luceau intens sub dealurile întunecate. Plouase în timpul zilei şi lămpile de la ferestrele colibelor joase de pământ se oglindeau în bălţi de-a lungul drumului inundat unde porci uriaşi şiroind de apă se ridicau gemând dinaintea cailor care se apropiau ca nişte demoni greoi stârniţi dintr-o mlaştină. Casele erau crăpate şi întărite cu

parapete şi aerul era greu de emanaţii de arsenic. Oamenii ieşiseră din case să-i vadă pe texani, cum le ziceau ei, înşiraţi solemn de-a lungul drumului şi pândind până şi cel mai neînsemnat gest al lor cu veneraţie, cu uluire.

Au făcut popas în piaţă, înnegrind plopii cu focurile lor şi împrăştiind păsările adormite, în timp ce flăcările luminau jalnicul târg până-n cele mai întunecoase ogrăzi, stârnind şi orbii să vină orbecăind cu mâinile întinse către acea zi iluzorie. Glanton, judele şi cu fraţii Brown s-au dus călări până la hacienda generalului Zuloaga unde au fost primiţi şi li s-a servit cina şi noaptea a trecut fără incidente.

De dimineaţă, când şi-au înşeuat caii şi s-au strâns în piaţă să plece mai departe, s-a apropiat de ei o familie de magicieni de bâlci care mergea până la Janos şi căuta ocrotire pentru drum. Glanton s-a uitat în jos la ei de la locul lui din fruntea coloanei. Aveau lucrurile îngrămădite în nişte coşuri de răchită roase legate pe spinările a trei măgari şi erau un bărbat cu soţia lui şi un băiat mare şi o fată. Purtau costume de măscărici brodate cu stele şi semiluni şi culorile altădată ţipătoare erau acum palide şi şterse de la praful drumului şi chiar arătau ca nişte nomazi rătăciţi în acest ţinut duşmănos. Bătrânul s-a apropiat şi a tras de hăţul calului lui Glanton.

Ia mâna de pe cal, a zis Glanton.

Nu vorbea englezeşte, dar a făcut cum i s-a spus. A început să-şi spună păsul. Gesticula, arăta îndărăt către ceilalţi. Glanton se uita la el, greu de zis dacă-l auzea măcar. S-a întors şi s-a uitat la băiat şi la cele două femei, apoi s-a uitat iar în jos la bărbat.

Ce sunteţi? a zis.

Bărbatul şi-a înălţat urechea spre Glanton şi s-a uitat în sus cu gura căscată.

Am zis ce sunteţi? Sunteţi un bâlci?

S-a uitat înapoi la ceilalţi.

Un bâlci, a zis Glanton. *Bufones.*

Chipul bărbatului s-a luminat. *Si*, a zis. *Si, bufones.* S-a întors spre băiat. Casimero! *Los perros*![32]

Băiatul a alergat la unul dintre măgari şi a început să scormonească printre pachete. A scos la iveală o pereche de animale pleşuve cu urechi de liliac, puţin mai mari decât şobolanii şi cafeniu deschis la culoare şi le-a aruncat în aer şi le-a

[32] Câinii! (sp.).

prins în palme unde au început să se învârtească prosteşte.

Mire, mire![33] a strigat bărbatul. Şi-a scotocit prin buzunare şi peste câteva clipe jongla cu patru mingiuţe de lemn în faţa calului lui Glanton. Calul a fornăit şi a ridicat capul şi Glanton s-a aplecat peste şa, a scuipat şi s-a şters la gură cu dosul palmei.

Căcarea lumii, ce să zic, a zis.

Bărbatul jongla şi striga îndărăt peste umăr către femei şi câinii dansau şi femeile se pregăteau să înceapă ceva, când Glaton a vorbit către bărbat.

Gata cu bazaconiile astea de doi bani. Dacă vrei să mergi cu noi, să te ţii în spate. Nu-ţi promit nimic. *Vamonos*.

Şi-a mânat calul înainte. Trupa s-a pus în mişcare şi circarul a alergat uşuind femeile către catâri, numai băiatul rămăsese holbându-se cu câinii sub braţ, până când bărbatul i-a zis câteva vorbe. Au ieşit din oraş printre gunoaie, pe lângă grămezi ţuguiate de zgură şi pleavă. Oamenii se uitau la ei cum pleacă. Unii bărbaţi se ţineau de mână ca îndrăgostiţii şi un copil mic ducea un orb de o sfoară către un loc de unde se vedea mai bine.

La amiază au traversat albia stâncoasă a râului Casas Grandes şi au mers pe lângă un banc de nisip deasupra firicelului sărac de apă şi pe lângă un loc cu oase unde soldaţii mexicani măcelăriseră o tabără de apaşi cu ceva ani în urmă, femei şi copii, oase şi tigve împrăştiate în nisip cale de jumătate de milă, mădularele micuţe şi ţestele ştirbe ca de hârtie ale pruncilor zăcând ca nişte schelete de maimuţe pitice pe locul unde fuseseră ucişi şi resturi vechi de coşuri roase şi de blide sparte printre pietre. Au mers înainte. Un coridor verde lămâie de copaci cobora pe lângă râu în jos, trecând dincolo de munţii sterpi. Către apus se înălţa colţurosul Carcaj, iar către miazănoapte, Munţii Animas cu crestele lor albastre şi neguroase.

Noaptea au făcut popas pe un platou vântos printre pinon şi ienuperi şi focurile se plecau în întuneric după cum bătea vântul, lanţuri fierbinţi de scântei se strecurau printre tufe. Circarii au despovărat măgarii şi au început să ridice un cort înalt, cenuşiu. Pânza era mâzgălită cu simboluri tainice şi a fluturat şi s-a legănat, s-a înălţat semeaţă, s-a umflat în vânt şi i-a înfăşurat cu totul. Fata stătea pe pământ şi ţinea de-un colţ. A început să se

[33] Priviţi, priviţi! (sp.).

târască prin nisip. Circarul alerga cu paşi mici. Ochii femeii erau ficşi în lumină. Sub ochii călăreţilor, cei patru agăţaţi toţi de pânza spulberată au fost târâţi pe tăcute până au dispărut din vedere în deşertul şuierător, acolo unde lumina focului nu mai răzbătea, ca nişte milogi la picioarele unei zeiţe crunte şi mânioase.

Străjile au văzut cortul scrâşnind oribil în timp ce dispărea în noapte. Când familia de circari s-a întors, se certau între ei şi bărbatul s-a dus iar unde lumina focului nu mai bătea şi s-a uitat la întunecimea duşmănoasă, i-a vorbit şi i-a arătat pumnul şi o vreme nu s-a mai întors, până când femeia a trimis băiatul după el. Apoi s-a aşezat privind ţinta flăcările în timp ce familia despacheta. Cu toţii A priveau stingheriţi. Şi Glanton îl privea.

Măscăriciule, a zis.

Circarul a ridicat privirea. Şi-a dus un deget la piept.

Da, tu, a zis Glanton.

S-a ridicat şi s-a apropiat târşâindu-şi picioarele. Glanton fuma un trabuc negru şi subţire. S-a uitat la circar.

Ştii să ghiceşti?

Ochii circarului au început să-i joace în cap. *Como?* a zis.

Glanton şi-a vârât trabucul în gură şi a mimat că împarte cărţi cu mâinile. *La baraja*, a zis. *Para adivinar la suerte*[34].

Circarul a azvârlit în sus o mână. *Si, si*, a zis, scuturând viguros din cap. *Todo, todo*. A ridicat un deget şi s-a îndreptat către modesta avere în parte descărcată de pe măgăruşi. Când s-a întors, zâmbea afabil şi învârtea cărţile cu multă îndemânare.

Venga[35], a strigat.

Femeia l-a urmat. Circarul s-a aşezat pe vine în faţa lui Glanton şi i-a vorbit cu voce joasă. S-a întors şi s-a uitat la femeie, apoi a amestecat cărţile, s-a ridicat, a luat-o de mână şi s-a dus cu ea departe de foc şi a aşezat-o cu faţa întoarsă către noapte. Ea şi-a ridicat fusta şi şi-a dres ţinuta şi el a scos din cămaşă o basma şi a legat-o cu ea la ochi.

Bueno, a strigat. *Puedes ver?*[36] Bun.

No.

Nada?

Nada[37]*,* a zis femeia.

Bueno, a zis circarul.

---

[34] Să dai în cărţi. Ca să ghiceşti viitorul (sp.).

[35] Haide (sp.).

[36] Bun. Vezi ceva? (sp.).

S-a întors cu pachetul de cărţi şi s-a apropiat de Glanton. Femeia stătea împietrită. Glanton l-a alungat fluturând din mână.

Los caballeros, a zis apoi.

Circarul s-a întors. Negrul stătea pe vine lângă foc şi se uita şi când circarul a întins cărţile în evantai s-a ridicat şi s-a apropiat.

Circarul s-a uitat în sus la el. A strâns cărţile şi le-a desfăcut iar în evantai trecându-şi mâna stângă peste ele şi le-a întins, iar Jackson a luat o carte şi s-a uitat la ea.

Bueno, a zis circarul. *Bueno*. Şi-a dus arătătorul la buzele subţiri ca un avertisment, a luat cartea, a ridicat-o în aer şi s-a întors cu ea. Cartea a pocnit o dată sec. Circarul s-a uitat la călăreţii aşezaţi la foc. Fumau şi se uitau. A plimbat încet cartea prin faţa lui. Înfăţişa un nebun în costum de bufon şi o pisică. *El tonto*, a strigat.

El tonto, a zis femeia.

Apoi şi-a înălţat uşor bărbia şi a început să îngâne monoton. Negrul care întrebase cărţile stătea în picioare solemn, ca un om la judecată. Privirea lui a alunecat asupra adunării. Judele stătea la foc în contra vântului gol până la brâu, el însuşi ca o uriaşă zeitate palidă şi când ochii negrului i-au întâlnit pe ai lui a zâmbit. Femeia a tăcut. Focul s-a risipit în vânt.

Quien, quien[38], a strigat circarul.

Ea a şovăit. *El negro*[39], a zis.

El negro, a strigat circarul, întorcându-se cu cartea. Hainele îi fluturau în vânt. Femeia a ridicat vocea şi a vorbit iar şi negrul s-a întors către tovarăşii lui.

Ce zice?

Circarul s-a întors şi a început să facă plecăciuni scurte în faţa călăreţilor.

Ce zice? Tobin?

Răspopitul a clătinat din cap. Idolatrie, brunetule, idolatrie. N-o lua în seamă.

Jude, ce zice?

Judele a zâmbit. Cu degetul mare culesese mici vietăţi dintre cutele pieii lui spâne şi a ridicat apoi o mână cu degetul mare lipit de arătător, într-un gest care ar fi putut trece drept unul de bine-cuvântare dacă n-ar fi aruncat ceva nevăzut în focul din faţa lui. Ce zice?

---

[37] Nimic (sp.).

[38] Cine? Cine? (sp.).

[39] Negrul (sp.).

Ce zice.

Cred că vrea să spună că soarta ta cuprinde soarta noastră a tuturor.

Şi care să fie soarta asta?

Judele a zâmbit prietenos, fruntea lui încreţită amintind de fruntea unui delfin. Îţi place băutura, Jackie?

Nu mai mult decât altora.

Cred că te sfătuieşte să te fereşti de diavolul rom. Un sfat destul de chibzuit, nu găseşti?

Ăsta nu-i ghicit.

Bine zis. Preotul are dreptate.

Negrul s-a încruntat către jude, dar judele s-a aplecat înainte să se uite la el.

— Nu căuta la mine încruntând din neagra-ţi frunte, prietene. Până la urmă ţi se vor arăta toate. Ţie şi tuturora.

Parte dintre călăreţii aşezaţi în preajmă au părut să chibzuiască la vorbele judelui şi unii s-au întors să se uite la negru. Stătea acolo ca un sărbătorit stingher Şi, într-un târziu, s-a tras înapoi din lumina focului, iar circarul s-a ridicat mânuind din nou cărţile, desfăşurându-le în faţa lui într-un evantai şi înaintând apoi pe lângă cizmele călăreţilor cu cărţile întinse, de parcă şi-ar fi putut găsi singure adresantul.

Quien, quien, a şoptit către ei.

Nici că se-nghesuia vreunul. Când a ajuns în faţa judelui, care stătea cu o mână răşchirată pe nesfârşita întindere a pântecelui său, judele a ridicat un deget şi a arătat cu el.

Tânărul Aţâţă-Foc de colo, a zis.

C*omo?*

El joven[40]*.*

El joven, a şoptit circarul.

A căutat în jur fără grabă cu un aer misterios până când a dat cu ochii de cel astfel numit. A trecut pe lângă aventurieri iuţind pasul. S-a oprit în faţa băiatului, s-a aşezat pe vine cu cărţile în mână şi le-a desfăşurat încet cu o mişcare cadenţată care aducea cu mişcările anumitor păsări când caută să se împerecheze.

Una carta, una carta, a şuierat el.

Băiatul s-a uitat la bărbat şi s-a uitat la călăreţii din jur.

Si, si, a zis circarul, oferind cărţile.

A luat una. Nu mai văzuse niciodată asemenea cărţi şi totuşi

---

[40] Tânărul (sp.).

cea pe care o ţinea în mână i se părea cunoscută. A întors-o cu susul în jos, s-a uitat la ea şi a întors-o la loc.

Circarul a luat mâna băiatului într-a lui şi a întors cartea aşa încât s-o vadă. Apoi a luat cartea şi a ridicat-o.

Cuatro de copas[41], a strigat.

Femeia a ridicat capul. Arăta ca o păpuşă legată la ochi trezită la viaţă de o sfoară.

Cuatro de copas, a zis ea.

A mişcat din umeri. Vântul i se strecura printre veşminte şi prin păr.

Quien, a zis circarul. Cine.

El hombre... a zis ea. *El hombre mas joven. El muchacho*[42].

El muchacho, a strigat circarul.

A întors cartea s-o vadă cu toţii. Femeia stătea ca sfătuitoarea oarbă dintre Boaz şi Jachin[43] înfăţişată pe singura carte din pachetul circarului care n-avea să iasă la lumină, stâlpi adevăraţi şi carte adevărată şi totuşi o profetesă mincinoasă. A început să îngâne.

Judele râdea pe tăcute. S-a aplecat uşor să-l vadă mai bine pe băiat. Băiatul s-a uitat la Tobin şi la David Brown, s-a uitat până şi la Glanton, dar nici unul nu râdea. Circarul îngenuncheat în faţa lui îl privea cu o intensitate stranie. A urmărit privirea băiatului până la jude şi înapoi. Când băiatul s-a uitat în jos la el, a surâs cu un surâs strâmb.

Pleacă dracului de lângă mine, a zis băiatul.

Circarul şi-a plecat urechea înainte. Un gest obişnuit şi unul pe înţelesul tuturor. Urechea era neagră şi diformă, de parcă nu de puţine ori îndurase lovituri plecându-se astfel sau poate că o vătămaseră chiar veştile primite de la oameni. Băiatul i-a vorbit iarăşi, dar un bărbat din Kentucky pe nume Tate, care luptase cu rangerii lui Meculloch ca şi Tobin şi mai mulţi dintre ei, s-a aplecat şoptindu-i câteva vorbe ghicitorului zdrenţăros şi acesta s-a ridicat, a făcut o plecăciune scurtă şi s-a îndepărtat. Femeia se oprise din îngânat. Circarul stătea clătinându-se în vânt şi focul azvârlea peste pământ o limbă lungă şi fierbinte. *Quien, quien*, a strigat.

---

41 Patru de cupă (sp.).

42 Bărbatul mai tânăr. Băiatul (sp.).

43 În cărţile tarot, Marea Preoteasă e înfăţişată pe un tron între Boaz şi Jachin, coloanele Templului lui Solomon.

El jefe[44], a zis judele.

Ochii circarului l-au căutat pe Glanton. Glanton stătea nemişcat. Circarul s-a uitat la bătrână, care stătea deoparte, cu faţa către întuneric, legănându-se uşor, înfruntând noaptea în zdrenţele ei. Circarul şi-a dus degetul la buze şi a întins braţele într-un gest şovăielnic.

El jefe, a şuierat judele.

Omul s-a întors, a trecut pe lângă cei aşezaţi la foc şi s-a oprit în faţa lui Glanton, s-a lăsat pe vine şi a întins cărţile, desfăşurându-le cu amândouă mâinile. Dacă a zis ceva, vorbele i s-au risipit neauzite. Glanton a zâmbit, cu ochii îngustaţi în nisipul usturător. A întins o mână şi s-a oprit, s-a uitat la circar. Apoi a luat o carte.

Circarul a strâns cărţile şi le-a vârât printre haine. A întins mâna după cartea din mâna lui Glanton. Poate că a atins-o, poate că nu. Cartea a dispărut. Fusese în mâna lui Glanton şi apoi n-a mai fost.

Ochii circarului au scăpărat după ea în întunericul care o înghiţise. Poate că Glanton văzuse faţa cărţii. Ce să fi însemnat pentru el? Circarul s-a întins spre hârca despuiată de dincolo de lumina focului, dar făcând asta s-a aplecat prea tare şi s-a prăvălit în faţă peste Glanton într-un moment de stranie comuniune, cuprinzându-l pe comandant în braţele lui de bătrân ca şi cum ar fi vrut să-l aline la pieptul lui sfrijit.

Glanton a înjurat şi l-a zvârlit la o parte şi atunci bătrâna a început să îngâne. Glanton s-a ridicat.

Ea şi-a înălţat bărbia, bolborosind în noapte.

Fă-o să tacă, a zis Glanton. *La carroza, la carroza,* a strigat hârca. *Invertido. Carta de guerra, de venganza. La vi sin ruedas sobre un rio oscuro...*[45]

Glanton a strigat la ea şi ea s-a oprit ca şi cum l-ar fi auzit, dar nu-l auzise. Părea să fi captat un flux nou în viziunile ei.

Perdida, perdida. La carta esta perdida en la noche[46].

Fata care stătuse în tot acest timp la marginea întunericului şuierător şi-a făcut cruce în tăcere. Bătrânul *malabarista*[47] era în genunchi unde fusese îmbrâncit. *Perdida, perdida,* a şoptit.

---

[44] Şeful (sp.).

[45] Carul, carul... Răsturnat. Carte de război, de răzbunare, îl văd fără roţi pe un râu întunecat... (sp.).

[46] Pierdută. Cartea s-a pierdut în noapte (sp.).

[47] Jongler (sp.).

Un maleficio, a strigat bătrâna. *Que viento tan maleante…*[48]

Taci odată pentru Dumnezeu, a zis Glanton, scoţând revolverul.

Carroza de muertos, llena de huesos. El joven que…[49]

Judele a trecut prin foc ca un djinn uriaş şi mătăhălos şi flăcările l-au purtat cu ele de parc-ar fi fost într-un fel unul de-al lor. L-a cuprins pe Glanton cu braţele. Cineva i-a smuls bătrânei legătoarea de la ochi şi i-a dus pe ea şi pe circar de acolo în pumni şi când călăreţii s-au dus să se culce şi focul domol vuia în vijelie ca o fiinţă vie, cei patru au rămas ghemuiţi la marginea focului printre boarfele lor ciudate şi s-au uitat cum se împrăştiau flăcările sfâşiate în vânt de parcă le-ar fi sorbit vreo volbură acolo în pustie, vreun vârtej în sălbăticia aceea faţă de care trecerea omului şi plăsmuirile lui păreau la fel de zadarnice. De parcă dincolo de vrere sau de soartă el, dobitoacele lui şi harnaşamentele lui s-ar fi pus în mişcare atât în cărţi cât Şi aievea la chemarea unui al treilea destin, altul decât celelalte.

De dimineaţă, când au pornit la drum, era una dintre acele zile palide când soarele nu răsărise încă şi vântul se domolise în timpul nopţii şi toate ale nopţii trecuseră. Circarul mergea la trap pe măgarul lui în fruntea coloanei şi l-a aşteptat pe Glanton, au călărit amândoi unul lângă altul şi tot aşa i-a prins după-amiaza când călăreţii au intrat în oraşul Janos.

Un vechi fort îngrădit, construit în întregime din pământ, o biserică înaltă de pământ şi turnuri de pază din pământ şi toate spălate de ploi, zgrunţuroase, scorojindu-se într-o putreziciune afânată. Sosirea călăreţilor era vestită de potăi răpănoase care urlau a durere şi se furişau printre zidurile şubrede. Au trecut pe lângă biserica unde vechi clopote spaniole înverzite de vreme atârnau pe o grindă între dolmene joase de pământ. Copii cu ochi negri priveau din bordeie. Aerul era greu de fumul de la focurile de cărbune şi câţiva sărăntoci bătrâni stăteau tăcuţi în praguri şi multe case erau surpate şi dărăpănate, slujind acum drept grajduri. Un bătrân cu ochi lunecoşi a venit şontâcăind spre ei şi a întins mâna. *Una corta caridad*, a croncănit către caii care treceau pe lângă el. *Por Dios*[50].

În piaţă doi dintre indienii Delaware şi călăuza Webster

[48] Un blestem. Ce vânt rău… (sp.).

[49] Car cu morţi, stivă de oase. Băiatul care… (sp.).

[50] Faceţi-vă niţică pomană. Pentru Dumnezeu (sp.).

stăteau pe vine în colb lângă o bătrână zbârcită cu pielea ca argila albă. O hârcă bătrână şi uscată, pe jumătate despuiată, cu sfârcurile ca nişte vinete stafidite atârnându-i pe sub şalul pe care-l purta. Privea ţintă în pământ şi n-a ridicat ochii nici când caii au înconjurat-o din toate părţile. Glanton s-a uitat peste piaţă. Oraşul părea pustiu. Un mic detaşament de soldaţi era postat acolo, dar nu s-au arătat. Străzile erau pline de praf vânturat.

Calul lui s-a aplecat să o adulmece pe bătrână şi a smucit din cap cutremurându-se şi Glanton a mângâiat grumazul animalului şi a descălecat.

Era într-o tabără de vânătoare cam la opt mile de aici în sus pe râu, a zis Webster. Nu poa' să meargă.

Câţi erau?

Să fi fost cinşpe sau douăzeci, după socoteala noastră. N-aveau cine ştie ce vite. Nu ştiu ce căuta ea acolo.

Glanton a păşit în faţa calului, trecând frâul la spate.

Ai grijă la ea, dom' căpitan. Muşcă.

Femeia a ridicat ochii până la genunchii lui. Glanton a împins calul în spate, a scos unul dintre pistoalele grele din tocul de pe şa şi i-a dat piedica la o parte.

Ia, păzea.

Mai mulţi călăreţi s-au dat înapoi.

Femeia a ridicat privirea. Nici curaj, nici deznădejde în ochii aceia bătrâni. El a întins mâna stângă şi ea s-a întors să se uite după mâna lui, iar el i-a pus pistolul la cap şi a tras.

Explozia a umplut toată acea piaţetă mică şi tristă. Câţiva cai s-au speriat şi au început să tropăie. O gaură cât un pumn s-a căscat în tâmpla femeii într-o mare revărsare de sânge şi femeia s-a prăvălit fără scăpare ucisă în propriu-i sânge. Glanton pusese deja piedica la loc, a azvârlit capsa mistuită cu degetul mare şi se pregătea să încarce iar butoiul. McGill, a zis.

Un mexican, singurul din rasa lui în acea tovărăşie, a ieşit în faţă.

Adu chitanţa aia de ne trebuie.

Mexicanul a luat un cuţit de jupuit de la centură, s-a dus unde zăcea bătrâna, i-a ridicat părul Şi i l-a răsucit pe încheietura mâinii, a trecut tăişul cuţitului peste ţeasta ei şi i-a smuls scalpul.

Glanton s-a uitat la călăreţi. Unii stăteau şi se uitau în jos la bătrână, alţii îşi vedeau deja de cai sau de harnaşamente. Doar recruţii se uitau la Glanton. A vârât o bilă de plumb în camera

cartuşului şi apoi a ridicat privirea şi s-a uitat peste piaţă. Circarul şi familia lui stăteau înşiraţi ca nişte martori şi în spatele lor, lângă faţada lungă de pământ, chipuri care priviseră din praguri şi de la ferestrele fără geamuri s-au dat îndărăt ca nişte marionete pe o scenă sub scurtătura lui înceată. A împins bila la locul ei şi a pus capacul, a rotit revolverul greu în mână şi l-a pus la loc în toc pe crupa calului, după care a luat trofeul şiroind de la McGill şi l-a sucit în soare ca un om care preţăluieşte o piele de animal şi i l-a înapoiat, a luat frâul căzut şi a pornit prin piaţă, cu calul de căpăstru, către apa vadului.

Au făcut popas într-un crâng de plopi de pe celălalt mal al pârâului chiar lângă zidurile oraşului şi la căderea serii au luat-o agale pe străzile pline de fum în grupuri mici. Circarii întinseseră un mic cort în piaţa prăfuită şi înfipseseră în jur câţiva ţăruşi cu facle din ulei încins în vârf. Circarul bătea într-un soi de tobă mică făcută din tinichea şi piele netăbăcită şi striga cu vocea lui stridentă şi nazală programul distracţiilor pe care le oferea în timp ce femeia răcnea *Pase, pase, pase,* rotindu-şi braţele pe lângă corp şi anunţând cel mai grozav spectacol.

Toadvine şi băiatul priveau din furnicarul de oameni. Bathcat s-a aplecat şi le-a vorbit.

Ia uite colo, băieţi.

S-au întors să se uite încotro le arăta. Negrul stătea gol până la brâu în spatele cortului şi când circarul s-a întors legănându-şi braţul, fata l-a îmbrâncit şi el a sărit de lângă cort şi s-a îndepărtat cu paşi mari umblând ciudat în pâlpâirile plăpânde ale faclelor.

VIII

Altă cantina*, alt sfătuitor – Monte – Tăiat cu cuţitul – Cel mai întunecat cotlon al tavernei e cel mai bătător la ochi – Sereno – Spre miază-noapte – Tabăra de vânătoare – Moş Tăgârţă – Sub piscurile Munţilor Animas – O înfruntare şi un omor – Alt schimnic, alţi zori de zi.*

S-au oprit lângă *cantina* şi şi-au pus banii împreună şi Toadvine a dat la o parte pielea de vacă uscată atârnată în loc de uşă şi au intrat într-un loc tot numai beznă şi fără contururi clare. O lampă solitară atârna de o traversă din tavan şi siluete întunecate stăteau şi fumau în umbră. Au traversat încăperea până la un bar zidit cu plăci de argilă. Locul duhnea a fum de lemne şi a sudoare. Un bărbat mărunt şi slab le-a apărut în faţa ochilor, punându-şi ceremonios mâinile pe tejgheaua barului.

Digame[51], a zis.

Toadvine şi-a scos pălăria şi a pus-o pe bar şi şi-a trecut o mână cu unghii lungi prin păr.

Ce-ai pe-aicea de băut care să pună omu' cât mai puţin în pericol de orbire şi de moarte.

Como?

A arătat cu degetul mare către gâtlej. Ce-ai de băut, a zis.

Barmanul s-a întors şi s-a uitat în spate la mărfurile lui. Nu părea convins că are să găsească ceva care să le satisfacă pretenţiile.

Mescal?

Vă convine la toţi?

Fă-te încoa' cu el, a zis Bathcat.

Barmanul a turnat măsurile dintr-un urcior de lut în trei căni strâmbe de tinichea şi le-a împins înainte cu grijă ca pe nişte piese pe o tablă de joc.

Cuanto[52], a zis Toadvine.

Barmanul părea speriat. *Seis?*[53] a zis.

Seis ce?

---

[51] Ia ziceţi (sp.).

[52] Cât? (sp.).

[53] Şase (sp.).

Bărbatul a ridicat şase degete.

Centavos, a zis Bathcat.

Toadvine a numărat monedele pe bar şi-a golit cana şi a plătit iar. A arătat către toate trei cănile mişcând din deget. Băiatul şi-a luat cana, a golit-o şi a pus-o iar jos. Licoarea era râncedă, acră, cu un gust vag de creozot. Stătea ca şi ceilalţi cu spatele la bar şi cerceta încăperea cu privirea. La o masă din colţul cel mai îndepărtat câţiva bărbaţi jucau cărţi la lumina unei singure lumânări de seu. Lângă peretele opus siluete ghemuite care păreau străine de lumină se uitau la americani fără nici o expresie. Uite, ăsta da joc, a zis Toadvine. Să joci monte pe întuneric cu o haită de negrotei. A ridicat cana, a golit-o şi a pus-o pe bar şi a numărat monedele rămase. Un bărbat se ţâra spre ei din întuneric. Ţinea o sticlă sub braţ şi a aşezat-o cu grijă pe tejghea împreună cu cana, apoi i-a vorbit barmanului şi barmanul i-a adus un urcior de lut cu apă.

A întors urciorul aşa încât toarta să-i vină în dreapta şi s-a uitat la băiat. Era bătrân şi purta o pălărie turtită cum nu prea mai vedeai la nimeni prin părţile alea de lume, nişte izmene şi o cămaşă albă de bumbac murdare. Era încălţat cu huaraches care arătau ca nişte peşti uscaţi şi înnegriţi legaţi de tălpile picioarelor.

Sunteţi Texas? a zis.

Băiatul s-a uitat la Toadvine.

Sunteţi Texas, a zis bătrânul. Şi io Texas, trei ani. A ridicat mâna. Arătătorul avea prima falangă retezată şi poate că le arăta ce se întâmplase în Texas sau poate că voia doar să numere anii. A lăsat mâna jos, s-a întors către bar şi-a turnat vin în cană şi a luat urciorul cu apă ca să toarne din el cu zgârcenie peste vin. A băut şi a lăsat jos cana, apoi s-a întors către Toadvine. Avea mustăţi albe şi subţiri, lungi până la bărbie şi le-a şters cu dosul palmei înainte să ridice iar privirea.

Sunteţi *sociedad deguerra. Contra los barbaros*[54]*.*

Toadvine nu ştia. Arăta ca un cavaler necioplit pus să dezlege ghicitori de un trol.

Bătrânul şi-a dus o puşcă închipuită la umăr şi a scos un zgomot pe gură. S-a uitat la americani. Omorâţi pe apaş, nu?

Toadvine s-a uitat la Bathcat. Ce vrea? a zis.

Omul din Ţara lui Van Diemen şi-a dus şi el mâna cu trei degete la gură, fără să îngăduie însă vreo apropiere. Moşu' e

[54] Sunteţi trupă de războinici. Împotriva barbarilor (sp.).

afumat, a zis. Sau nebun.

Toadvine şi-a proptit coatele pe plăcile din spatele lui. S-a uitat la bătrân şi a scuipat pe podea. Eşti mai smintit ca un negrotei fugar, ai? a zis.

Din celălalt capăt al încăperii s-a auzit un geamăt. Un bărbat s-a ridicat, s-a dus pe lângă perete şi s-a aplecat să vorbească cu ceilalţi. Gemetele s-au auzit iar şi bătrânul şi-a dus de două ori mâna la faţă şi-a sărutat vârfurile degetelor şi s-a uitat în sus.

Câţi băneţi vă plăteşte? a zis.

N-a răspuns nimeni.

Îl omorâţi pe Gomez, vă plăteşte mulţi băneţi.

Bărbatul a gemut din nou din întunericul peretelui îndepărtat. *Madre de Dios,* a strigat.

Gomez, Gomez, a zis bătrânul. Tocmai Gomez. Cine poate duce război cu tejanos? Sunt soldaţi. *Que soldados tan valientes. La sangre de Gomez, sangre de la gente...*[55]

A ridicat privirea. Sânge, a zis. Ţara asta ia de dă mult sânge. Mexic ăsta. Asta-i ţară însetată. Sânge de la o mie de Christoşi. Nimic.

A arătat spre lumea de afară unde întregul ţinut se întindea în beznă, tot o mare piatră de altar pătată. S-a întors şi şi-a turnat vin, apoi a turnat iar din urciorul cu apă, cumpătat bătrânul şi a băut. Băiatul se uita la el. S-a uitat la el cum bea şi s-a uitat cum s-a şters la gură. Când s-a întors, n-a vorbit nici către băiat, nici către Toadvine, ci a părut să se adreseze întregii asistenţe.

Mă rog la Dumnezeu pentru ţara asta. Aşa vă zic vouă. Mă rog. Nu merg în biserică. Ce treabă am să vorbesc cu momâile de acolo? Vorbesc aici. A arătat spre pieptul lui. Când s-a întors către americani vocea i s-a înmuiat iar. Sunteţi *caballeros* de ispravă, a zis. Omorâţi pe *barbaros*. Nu se pot ascunde de voi. Dar mai e un *caballero* şi cred că de el nimeni nu se-ascunde. Am fost soldat. E ca un vis. Când în pustie duse-s până şi oasele, visele stă de vorbeşte cu tine, de veşnic nu te mai trezeşti.

Şi-a golit cana şi-a luat sticla şi s-a îndepărtat încetişor cu sandalele lui în adâncul întunericului din *cantina*. Bărbatul de la perete a gemut iar şi a strigat către Dumnezeul lui. Omul din Ţara lui Van Diemen şi barmanul şi-au zis câteva vorbe şi barmanul a arătat către întunericul din colţ clătinând din cap, iar americanii au dat pe gât ultimele căni, Toadvine a împins către barman cei câţiva *tlacos* şi au ieşit.

---

[55] Soldaţi tare curajoşi. Sângele lui Gomez, sângele poporului (sp.).

Ăla era fii-su, a zis Bathcat.

Care ăla?

Băiatul din colţ, tăiat cu cuţitul.

Era tăiat?

L-a tăiat unul dintre băieţii de la masă. Jucau cărţi şi unul dintre ei l-a tăiat.

De ce nu pleacă?

Asta l-am întrebat şi eu.

Şi el ce-a zis?

Mi-a pus o întrebare. A zis că încotro să se ducă?

Au luat-o înainte pe străzile înguste împrejmuite cu ziduri către poartă şi mai departe către focurile din tabără. O voce striga. Striga: *Las diez y media, tiempo sereno*[56].

Era paznicul de noapte care-şi făcea rondul şi a trecut pe lângă ei cu felinarul lui, vestind cu voce joasă ora.

În întunericul de dinainte de zori zgomotele din jur anunţă scena care are să urmeze. Primele ţipete ale păsărilor din copacii de pe malul râului, zornăit de hamuri, fornăit de cai şi zgomotul domol al rumegatului lor. În satul cufundat în întuneric au început să se audă cocoşii. Aerul miroase a cai şi a cărbune. Tabăra a început să freamăte. Peste tot în lumina crescândă stau copiii din oraş. Nici unul dintre bărbaţii care se deşteaptă nu ştie cât a zăcut acolo în întuneric şi tăcere.

Când au trecut prin piaţă, indianca moartă nu mai era şi ţărâna fusese proaspăt greblată. Făcliile circarului erau mistuite şi negre în vârful ţăruşilor lor şi focul se răcise în faţa cortului. O bătrână care tăiase lemne s-a ridicat şi a rămas pe loc ţinând toporul cu amândouă mâinile cât au trecut ei.

La jumătatea dimineţii au intrat în tabăra devastată a indienilor, printre fâşii de carne înnegrită atârnând prin tufişuri sau agăţate de stâlpi ca nişte bizare rufe negre. Piei de căprioară erau întinse pe pământ priponite cu ţăruşi şi oase albe sau tărcate zăceau împrăştiate într-o neorânduială barbară. Caii au ciulit urechile şi au iuţit pasul. Au mers înainte. După-amiază Jackson cel negru i-a prins din urmă, cu calul vlăguit, mai mult mort decât viu. Glanton s-a întors în şa şi l-a cântărit din ochi. Apoi şi-a îmboldit calul înainte şi negrul a intrat în rând alături de tovarăşii lui de drum cu pielea palidă şi şi-au văzut cu toţii de mers mai departe. Abia seara au băgat de seamă că veteranul

[56] Zece şi jumătate, vreme senină (sp.).

lipsea. Judele s-a strecurat prin fumul focurilor la care se încălzea mâncarea şi s-a aşezat pe vine în faţa lui Toadvine şi a băiatului.

Ce s-a întâmplat cu Chambers, a zis.

Cred că a dat bir cu fugiţii.

Cu fugiţii.

Aşa cred.

A plecat la drum de dimineaţă?

Cu noi n-a plecat.

Eu înţelesesem că dai seama pentru oamenii tăi.

Toadvine a scuipat. Se vede treaba că el dă singur seama pentru ale lui.

Când l-ai văzut ultima oară?

L-am văzut ieri-seară.

Dar azi-dimineaţă nu.

Az' dimineaţă nu.

Judele s-a uitat la el.

Ce dracu', a zis Toadvine. Bănui că ştiai că s-a dus. Doar nu era vreun mărunţel să zici că nu-l vezi.

Judele s-a uitat la băiat. S-a uitat iar la Toadvine. Apoi s-a ridicat şi s-a întors.

De dimineaţă doi dintre indienii Delaware lipseau. Şi-au văzut de drum. La amiază începuseră să urce către pasul din munţi. Suind printre şiruri de levănţică sălbatică şi arbori de săpun, sub piscurile Munţilor Animas. Umbra unui vultur care se avântase de pe acele citadele înalte şi abrupte a întâlnit şirul călăreţilor de dedesubt şi ei s-au uitat în sus să vadă unde zbura în acel pustiu albastru, fragil şi fără cusur. Au urcat printre pinon şi stejari pitici şi au trecut pasul printr-o pădure înaltă de pini, continuându-şi drumul prin munţi.

Seara au ajuns pe un platou înalt de unde se vedea întregul ţinut până în nord. La apus soarele Şedea pe un rug de unde se înălţa o coloană nesfârşită de lilieci mici de deşert şi către miazănoapte, pe lângă marginea tremurătoare a lumii, se ridicau vârtejuri de praf în pustiu ca fumul unor armate îndepărtate. Munţii boţiţi, ca din hârtie în care se împachetează carnea, îşi amestecau umbrele ascuţite sub amurgul lung şi albastru şi, nu departe, fundul sticlos al unui lac secat se întindea scânteind ca o Mare Imbrium[57] şi turme de cerbi luau drumul nordului în ultima geană de lumină a crepusculului, hăituiţi de lupi care

[57] Marea Ploilor sau Marea Furtunilor, cea mai întinsă dintre mările Lunii (în lat., în orig.).

aveau şi ei culoarea deşertului.

Glanton a stat în şa şi a contemplat îndelung scena. Risipite pe platou, ierburile uscate şuierau în bătaia vântului ca un ecou prelung de lănci şi suliţe din vechi bătălii uitate pe vecie răsunând din pământ. Cerul întreg părea zbuciumat şi noaptea a căzut iute peste pământul crepuscular şi mici păsări cenuşii zburau ţipând slab după soarele fugit. Şi-a îmboldit calul. A trecut mai departe şi împreună cu el au trecut toţi înspre prăpădul nebulos al întunericului.

În acea noapte au făcut popas în valea de la poalele unui taluz şi omorul care fusese aşteptat s-a întâmplat. Jackson cel alb se îmbătase în Janos şi călărise două zile prin munţi ursuz şi cu ochii injectaţi. Acum stătea prăpădit la foc, cu cizmele lângă el, bând *aguardiente* dintr-o ploscă, înconjurat de tovarăşii lui, de urletele lupilor şi de adăpostul nopţii. Aşa stătea când negrul s-a apropiat de foc şi a aruncat jos pătura şeii, s-a aşezat pe ea şi s-a apucat să-şi umple pipa.

Erau două focuri în tabără şi nici o regulă spusă sau tacită care să hotărască cine avea dreptul să le folosească. Dar când albul s-a uitat către celălalt foc, a văzut că indienii Delaware, John McGill şi recruţii cei noi îşi pregăteau masa acolo şi, cu un gest şi o înjurătură nedesluşită, l-a gonit pe negru.

Aici, unde braţul legilor omeneşti nu ajungea, toate învoielile erau fragile. Negrul şi-a ridicat privirea de la pipa lui. La focul acela erau oameni cu ochi care răsfrângeau lumina ca nişte cărbuni fierbinţi înfipţi în cranii şi oameni cu ochi care n-o răsfrângeau, dar ochii negrului erau ca nişte coridoare pe unde noaptea pustie şi neîndreptată trecea de la ceea ce lăsase în urmă la ceea ce avea să vină. Orice om din trupă poate să şadă unde pofteşte, a zis.

Albul şi-a răsucit capul, cu un ochi pe jumătate închis, cu buza atârnându-i. Centura cu pistolul zăcea încolăcită pe pământ. A întins mâna, a scos revolverul şi i-a tras piedica. Patru oameni s-au ridicat şi s-au dat la o parte.

Ai de gând să mă împuşti? a zis negrul.

Dacă nu-ţi mişti curu' ăla negru de lângă focu' ăsta, cimitiru' te mănâncă.

Negrul l-a căutat cu privirea pe Glanton. Glanton se uita la el. Şi-a vârât pipa în gură, s-a ridicat şi-a luat pătura şi a împăturit-o sub braţ.

Ăsta-i ultimul tău cuvânt?

Ultimul cum e cuvântu' lui Dumnezeu.

Negrul s-a mai uitat o dată peste flăcări la Glanton, apoi s-a îndepărtat în întuneric. Albul a pus piedica revolverului şi l-a lăsat lângă el pe pământ. Alţi doi oameni s-au întors la foc şi au rămas acolo şovăind. Jackson stătea cu picioarele încrucişate. Stătea cu o mână în poală şi cu cealaltă întinsă pe genunchi ţinând o ţigară de foi neagră şi subţire. Cel mai aproape de el stătea Tobin şi când negrul a ieşit din întuneric ţinând cuţitul de vânătoare cu amândouă mâinile ca pe un instrument de ceremonie, Tobin a dat să se ridice. Albul s-a uitat în sus cu o privire de om beat şi negrul a păşit înainte şi i-a zburat capul dintr-o singură lovitură.

Două fuioare groase şi două subţiri de sânge negru s-au ridicat ca nişte şerpi din ciotul lui de gât şi s-au prăvălit şuierând în foc. Capul s-a rostogolit în stânga şi s-a oprit la picioarele răspopitului, unde a rămas cu ochii căscaţi de groază. Tobin Şi-a tras piciorul, s-a ridicat şi s-a dat îndărăt. Focul a fumegat şi s-a înnegrit, un nor cenuşiu de fum s-a înălţat şi bolţile columnare de sânge s-au domolit treptat până când gâtul a început să clocotească încet ca o tocană, apoi s-a oprit de tot. Stătea ca şi mai înainte, doar că fără cap, năclăit de sânge, ţinând încă ţigara între degete, aplecându-se spre grota întunecoasă şi fumegândă dintre flăcări unde se pierduse viaţa lui.

Glanton s-a ridicat. Oamenii s-au împrăştiat. Nimeni n-a zis nimic. Când au pornit la drum în zori decapitatul stătea în cenuşă, desculţ şi în cămaşă, ca un schimnic omorât. Cineva îi luase arma, dar cizmele stăteau unde le lăsase. Trupa şi-a văzut de drum. Nici un ceas nu trecuse de când mergea prin câmpie când au năvălit apaşii.

IX

O ambuscadă – Apaşul mort – Pământ găunos – Un lac de ghips – Trebillones – Cai orbiţi de soare – Indienii Delaware se întorc – O adeverire – Diligenta fantomă – Minele de cupru – Refugiaţii – Un cal muşcat de şarpe – Judele, despre probe geologice – Băiatul mort – Despre paralaxă şi strâmbă călăuzire în vechime – Ciboleros.

Traversau marginea vestică a văii când Glanton s-a oprit. S-a întors şi a pus o mână pe oblâncul de lemn şi s-a uitat către soare cum stătea abia suit deasupra munţilor pleşuvi şi pestriţi de la răsărit. Fundul bazinului se întindea neted şi neînsemnat de vreo urmă şi munţii stăteau suspendaţi în văzduh în insulele lor albastre ca nişte temple plutitoare.

Toadvine şi băiatul stăteau în şei şi se uitau alături de ceilalţi la pustietatea aceea. În bazinul acela se învolbura o mare rece şi apa care nu mai era de mii de ani aşternea argint vălurit în vântul dimineţii.

Parcă se aude o haită de copoi, a zis Toadvine.

Mie-mi par gâşte.

Brusc, Bathcat şi unul dintre indienii Delaware şi-au întors caii, i-au lovit cu biciul şi au strigat şi trupa s-a întors şi s-a învârtit iar şi a început să se alinieze pe fundul lacului către şirul de arbuşti care încadrau malul. Oamenii săreau de pe cai şi-i priponeau pe loc cu colaci de frânghie gata pregătiţi. Până au priponit caii şi s-au aruncat la pământ sub tufele de creozot cu armele pregătite, departe, pe lac, au început să apară primii călăreţi, o friză îngustă de arcaşi călare care tremura şi şerpuia în căldura crescândă. Au traversat prin faţa soarelui şi au dispărut unul câte unul, apoi au apărut iar, erau negri în soare şi ieşeau din acea mare pierită ca nişte fantome arse, cu animalele călcând în picioare o spumă iluzorie şi s-au pierdut în soare, s-au pierdut în lac, au scăpărat şi s-au adunat, s-au risipit iar şi orizontul i-a înmulţit cu avataruri cumplite, păreau că se întrepătrund şi deasupra lor, pe cerul străpuns de auroră, s-a ivit un dublu infernal al cetei lor, uriaş şi răsturnat, cu caii călcând în picioarele lor incredibil de alungite norii cirrus rari din înalt şi antirăzboinicii urlând şi atârnând de pe cai imenşi şi himerici şi

ţipetele lor ascuţite, sălbatice răsunând în valea aceea plată şi stearpă ca ţipetele sufletelor căzute printr-o hibă din urzeala lucrurilor în lumea de jos.

Or să întoarcă spre dreapta, a strigat Glanton şi, cum a zis asta, aşa au şi făcut, pentru ca braţul cu arcul să vină în faţă. Săgeţile s-au înălţat spre cer cu soarele în pene, apoi brusc şi-au iuţit zborul şi au trecut cu un şuierat din ce în ce mai slab ca un stol de raţe sălbatice. A bubuit prima puşcă. Băiatul stătea pe burtă ţinând marele revolver Walker cu amândouă mâinile şi trăgând foc după foc încet şi cu grijă, de parcă ar mai fi făcut o dată toate astea într-un vis. Războinicii au trecut la o sută de picioare, patruzeci, cincizeci la număr, au urcat pe malul lacului şi au început să se fărâme în straturile compacte de căldură, să se împrăştie în tăcere şi să dispară.

Oamenii stăteau sub tufele de creozot şi-şi reîncărcau armele. Un cal zăcea în nisip răsuflând egal şi alţii stăteau în picioare îndurând săgeţile cu o răbdare stranie. Tate şi Doc Irving s-au retras să se îngrijească de ei. Ceilalţi au rămas la pândă în vale.

Toadvine, Glanton şi judele au ieşit afară. Au ales o muschetă cu ţeava scurtă şi ghintuită, legată în piele netăbăcită şi cu patul bătut cu ţinte de alamă de diferite forme. Judele s-a uitat spre nord peste malul palid al lacului secat unde fugiseră sălbaticii. I-a dat puşca lui Toadvine şi au mers înainte.

Mortul zăcea în vadul nisipos. Era gol, în afară de nişte cizme de piele şi de o pereche de indispensabili mexicani largi. Cizmele aveau vârfurile ascuţite ca nişte coturni, tălpi din piele uscată şi carâmbi înalţi lăsaţi în jos până sub genunchi şi legaţi. Nisipul din vad era înnegrit de sânge. Stăteau acolo în arşiţa încremenită la marginea lacului secat şi Glanton l-a împins cu cizma. Faţa vopsită s-a întors, cu nisip lipit de ochi, cu nisip lipit de unsoarea râncedă cu care-şi mânjise pieptul. Jos, deasupra coastelor, se vedea gaura pe unde intrase plumbul carabinei lui Toadvine. Omul avea un păr lung şi negru, îmbâcsit de praf şi câţiva păduchi Şi-au luat tălpăşiţa. Pe obraji avea dâre de vopsea albă, deasupra nasului avea desenate nişte zigzaguri Şi sub ochi şi pe bărbie avea alte desene făcute cu vopsea roşu închis. Era bătrân şi avea o rană vindecată, de lance, chiar deasupra şoldului, iar pe obrazul stâng, o rană veche de sabie care se întindea până la colţul ochiului. Rănile astea erau împodobite pe lungime cu imagini tatuate, poate şterse de vreme, dar fără corespondent în pustiul dimprejur.

Judele s-a aplecat cu cuţitul în mână şi a tăiat cureluşa din piele de tigru a tolbei pe care omul o ducea cu el şi a golit tolba în nisip. Înăuntru erau o vizieră făcută dintr-o aripă de corb, un rozariu din sâmburi de fructe, câteva bucăţi de cremene, un pumn de bile de plumb. Mai era şi un calcul sau un ghem scos din măruntaiele cine ştie cărei dobitoace şi pe ăsta judele l-a cercetat şi l-a vârât în buzunar. A împrăştiat celelalte obiecte cu palma, de parcă s-ar fi putut citi ceva în ele. Apoi a sfâşiat indispensabilii omului cu cuţitul. Lângă mădularul întunecat era legat un mic săculeţ de piele, pe care judele l-a tăiat şi l-a vârât tot în buzunarul vestei. La urmă, a apucat buclele negre, le-a tras din ţărână şi a retezat scalpul. Apoi s-au ridicat şi s-au întors, lăsându-l să scruteze cu ochii lui uscaţi înaintarea funestă a soarelui.

Au călărit toată ziua printr-un ţinut sterp, cu lumină difuză, presărat cu tufe sărăcăcioase de lobodă şi iarbă-elefant. Seara au intrat pe o porţiune de pământ găunos care răsuna cu atâta vigoare sub copitele cailor, încât aceştia au început să salte, să se sperie şi să dea ochii peste cap ca animalele de circ şi în acea noapte, cum stăteau culcaţi pe pământ, au auzit cu toţii, fiecare, bubuitul sec de stâncă prăbuşită undeva departe, jos, în bezna cumplită dinlăuntrul pământului.

În ziua care a urmat, au traversat un lac de ghips atât de neted că animalele nu lăsau nici o urmă pe suprafaţa lui. Călăreţii aveau măşti în jurul ochilor mânjite cu cărbune de oase şi unii înnegriseră şi ochii cailor. Soarele care se răsfrângea pe fundul văii îi ardea sub bărbie şi umbra calului cu tot cu călăreţ se desena în pulberea albă şi fină în cea mai curată nuanţă de indigo. Departe în deşerţi către miazănoapte, se înălţau tremurând gâlme de praf şi unii au spus că auziseră de pelerini luaţi pe sus ca dervişii în vârtejurile alea oarbe şi întorşi deşertului frânţi şi însângeraţi, ca probabil să poată vedea de acolo cum lucrul ăla care-i nimicise se repede înainte împleticindu-se ca un duh beat şi se risipeşte îndărăt în stihiile din care s-a zămislit. Din vârtejul acela nu răzbate nici un glas şi pelerinul care zace cu oasele frânte poate striga şi în chinurile sale se poate mânia, dar împotriva cui? Şi dacă rămăşiţele lui uscate şi înnegrite sunt găsite printre nisipuri de drumeţii care au să vie, cine să ghicească pricina pierii lui?

În noaptea aceea au stat la foc ca nişte stafii cu bărbile şi hainele lor prăfuite, vrăjiţi, pirolatri. Focurile s-au stins, bucăţi

mici de cărbune se rostogoleau în câmpie şi nisipul colcăia pe lângă ei în întuneric ca o armată de păduchi mărşăluind. Pe timpul nopţii câţiva cai au început să necheze şi în zori unii turbaseră atât de tare de la soare că au trebuit împuşcaţi. Când au plecat, mexicanul de-l strigau McGill era deja la al treilea cal în tot atâtea zile. N-a putut înnegri ochii animalului pe care-l călărise de la lacul uscat până nu i-a legat botul, ca la câini şi acum călărea un cal încă şi mai sălbatic şi în *caballado* nu mai rămăseseră decât trei cai.

În acea după-masă cei doi indieni Delaware care se despărţiseră de ei la o zi după ce plecaseră din Janos i-au prins din urmă în timp ce poposiseră de prânz la un izvor cu apă minerală. Duceau cu ei calul veteranului, cu şaua încă pe el. Glanton s-a apropiat de animal, a apucat frâul care atârna pe jos şi a dus calul la foc, unde a scos puşca din toc Şi i-a dat-o lui David Brown, apoi s-a apucat să scotocească în traista legată în spatele şeii şi să arunce puţinul avut al veteranului în foc. A desfăcut chingile, a dezlegat restul efectelor şi le-a aruncat grămadă în flăcări, pături, şa, tot şi din lâna şi pielea soioase a ieşit un fum cenuşiu cu miros rău.

Apoi au mers mai departe. Înaintau spre nord şi, timp de două zile, indienii Delaware au desluşit semnele fumului de pe culmile îndepărtate, apoi fumul a dispărut şi altul n-a mai fost. Când au ajuns pe dealurile de sub munţi au dat peste o diligenţă veche şi colbuită, cu şase cai înhămaţi, care păşteau iarba uscată dintr-o crăpătură a pământului sterp.

Câţiva oameni s-au apropiat de trăsură şi caii şi-au scuturat capetele, s-au speriat şi au luat-o la fugă. Călăreţii i-au alergat prin vale până când au început să se-nvârtească precum nişte căluţi din hârtie mânaţi de o morişcă, huruind după ei diligenţa cu o roată ruptă. Negrul s-a îndreptat spre ei fluturându-şi pălăria, le-a strigat să se oprească şi s-a apropiat de caii înhămaţi cu pălăria întinsă şi le-a vorbit în timp ce ei stăteau tremurând până când a pus mâna pe hăţurile căzute.

Glanton a trecut pe lângă el şi a deschis uşa diligenţei. Interiorul era întărit cu lemn nou şi un mort a căzut afară atârnând cu capul în jos. Înăuntru mai erau un bărbat şi un copilandru şi zăceau închişi ca într-o raclă cu armele lângă ei într-o duhoare care ar fi gonit până şi un vultur de pe un car cu măruntaie. Glanton a luat armele şi muniţia şi le-a dat oamenilor. Doi dintre ei s-au urcat sus la bagaje şi au tăiat sforile şi

acoperitoarea zdrenţuită, au aruncat jos un cufăr de voiaj şi o valiză veche de piele pentru corespondenţă şi le-au desfăcut. Glanton a tăiat curelele valizei pentru corespondenţă cu cuţitul şi a răsturnat-o în nisip. Scrisori menite să ajungă oriunde, numai acolo nu, au început să se împrăştie şi să plutească prin canion. În valiză erau câteva pungi etichetate cu probe de minereuri şi le-a golit pe pământ, a lovit cu piciorul bulgării de minereu şi s-a uitat înjur. S-a uitat iar înăuntrul diligentei, a scuipat şi s-a întors să cerceteze caii. Erau cai mari, americani, dar vlăguiţi crunt. A deshămat doi dintre ei, apoi i-a făcut semn negrului să plece de lângă calul înhămat primul şi şi-a fluturat pălăria înspre animale. Au pornit-o înainte prin canion, desperecheaţi şi smucindu-se în hamuri, cu diligenta hurducându-se pe arcurile ei de piele şi mortul atârnând în uşa clămpănitoare. S-au făcut tot mai mici pe câmpie, către apus, zgomotul şi mai apoi forma lor topindu-se în căldura care se ridica din nisip, până când n-a mai rămas din ei decât un punct înaintând cu greu în acel pustiu halucinant şi apoi nimic. Călăreţii şi-au văzut de drum.

Toată după-amiaza au mers în şir indian prin munţi. Un mic şoim cenuşiu le dădea târcoale ca şi cum s-ar fi uitat după vreo flamură, apoi s-a retras plutind pe deasupra câmpiei pe aripile lui subţiri. În amurgul acelei zile au călărit prin oraşe din piatră de nisip, pe lângă fortăreţe şi turle şi un turn de pază şlefuit de vânt şi pe lângă hambare de piatră, la soare şi la umbră. Au trecut peste marnă Şi argilă şi stânci despicate cu aramă înăuntru, au trecut printr-o viroagă împădurită şi au ieşit pe un Promontoriu care se înălţa peste un crater sterp şi sumbru unde se aflau ruinele părăsite ale Sântei Rita del Cobre.

Aici au făcut un popas uscat şi fără foc. Au trimis înainte iscoade şi Glanton s-a dus pe faleză în amurg şi a stat şi s-a uitat cum se adânceşte întunericul în golful de dedesubt ca să vadă dacă de acolo se arată vreo lumină. Iscoadele s-au întors Pe întuneric şi tot întuneric era de dimineaţă când trupa a urcat pe cai şi a pornit la drum.

Au coborât în crater într-o penumbră cenuşie călărind în şir indian pe străzile argiloase printre şiruri de bordeie vechi din chirpici părăsite de un deceniu, de când apaşii opriseră trenurile dinspre Chihuahua şi luaseră cu asalt aşezările. Mexicanii înfometaţi porniseră pe jos în lungul drum către sud, dar de ajuns, niciodată n-a ajuns nici unul. Americanii au trecut pe lângă dărâmături şi cenuşă şi pe lângă guri negre de puţ şi au trecut pe

lângă topitorie unde zăceau împrăştiate mormane de minereuri, căruţe roase de vreme şi care pentru minereuri albe ca oasele în lumina zorilor şi forme întunecate de fierătaie de la maşinăriile părăsite. Au traversat un *arroyo*[58] plin de pietre şi au mers înainte pe pământul răscolit până au ajuns pe un deluşor unde se înălţa vechiul fort, o clădire mare triunghiulară din chirpici cu turnuri rotunde în colţuri. Avea o singură uşă în peretele dinspre răsărit şi, când s-au apropiat, au văzut înălţându-se fumul pe care-l adulmecaseră în aerul dimineţii.

Glanton a bătut în uşă cu bâta lui înfăşurată în piele netăbăcită ca un drumeţ în poarta unui han. O lumină albăstrie scălda dealurile din jur şi vârfurile mai înalte dinspre miazănoapte se înălţau în singura geană de lumină, în timp ce craterul era cufundat încă în întuneric. Ecoul bătăilor lui s-a izbit de zidurile de piatră golaşe şi crăpate şi s-a întors. Oamenii au oprit caii. Glanton a lovit uşa cu piciorul.

Ieşi afară de eşti alb, a strigat.

Cine-i acolo? a strigat o voce.

Glanton a scuipat.

Cine-i? au strigat ei.

Deschideţi, a zis Glanton.

Au aşteptat. S-a auzit zuruit de lanţuri târâte pe lemn. Uşa înaltă s-a crăpat înăuntru şi în faţa lor s-a invit un bărbat cu o puşcă în mână. Glanton si-a îmboldit calul cu genunchiul şi calul şi-a strecurat capul pe uşă împingând-o să se deschidă şi au intrat înăuntru.

Au descălecat în pâcla cenuşie din curte şi şi-au legat caii. Câteva căruţe vechi de marfă zăceau împrăştiate, unele fără roţile prădate de drumeţi, într-una dintre dependinţe ardea o lampă şi în uşă stăteau câţiva bărbaţi. Glanton a traversat curtea triunghiulară. Bărbaţii s-au dat la o parte. Am crezut că sunteţi piei-roşii, au zis.

Erau patru rămaşi dintr-un grup de şapte care pornise către munţi în căutare de metale preţioase. Stăteau baricadaţi în vechiul fort de trei zile, fugiţi încoace dinspre sud, din deşert, cu sălbaticii pe urme. Unul dintre ei era împuşcat în josul pieptului şi stătea sprijinit de perete în birou. Irving a intrat şi s-a uitat la el.

Ce-aţi făcut ca să-l ajutaţi? a zis.

N-am făcut nimica.

Ce-aţi vrea să fac eu ca să-l ajut?

---

[58] Râu, albie de râu (sp.).

Noi nu ţi-am zis să faci nimica.

Asta-i bine, a zis Irving. Pen’ că nu se poate face nimic.

S-a uitat la ei. Erau murdari şi zdrenţăroşi şi pe jumătate nebuni. Ieşeau noaptea până la arroyo să caute lemne şi apă şi mâncau dintr-un catâr mort care zăcea spintecat şi duhnind în capătul îndepărtat al curţii. Primul lucru pe care l-au cerut a fost whisky şi al doilea tutun. Aveau numai două animale şi din astea unul fusese muşcat de şarpe în deşert şi acum stătea în curte cu capul îngrozitor de umflat şi de grotesc, ca o arătare de legendă ieşită dintr-o tragedie antică. Fusese muşcat de nas şi ochii i se bulbucau în capul diform într-o agonie cruntă. S-a împleticit gemând spre caii trupei adunaţi toţi într-un loc cu botul lui lung şi hidos, fremătând şi plin de bale, răsuflând şuierat pe canalele astupate ale gâtlejului. Pielea i se crăpase pe lângă puntea nasului lăsând să se vadă lucirea alb-rozalie a osului şi urechile lui mici arătau ca nişte suluri de hârtie răsucite de-o parte şi de alta a unei bucăţi păroase de aluat. Caii americani au început să se învârtească în loc şi să se împrăştie pe lângă zid când l-au văzut apropiindu-se şi el s-a repezit orbeşte după ei. A urmat o cascadă de tropăituri şi bătăi din picioare şi caii au luat-o la fugă în jurul curţii. Un armăsar mic şi bălţat al unuia dintre indienii Delaware a ieşit din rând şi a lovit de două ori arătarea şi apoi s-a răsucit şi şi-a înfipt adânc dinţii în grumazul ei. Din gâtlejul calului nebun s-a auzit un sunet care i-a făcut pe călăreţi să iasă în uşă.

De ce nu împuşcaţi dihania? a zis Irving.

Cu cât moare mai curând, cu atâta putrezeşte mai curând.

Irving a scuipat. Aveţi de gând să-l mâncaţi aşa, muşcat de şarpe?

S-au uitat unul la altul. Nu ştiau.

Irving a clătinat din cap şi a ieşit. Glanton şi judele se uitau la refugiaţi şi refugiaţii se uitau la podea. Câteva grinzi din acoperiş erau pe jumătate căzute în cameră şi podeaua era plină de noroi şi moloz. Peste aceste dărâmături intra acum pieziş soarele de dimineaţă şi Glanton a văzut ghemuit într-un colţ un băiat mexican sau corcit de vreo doisprezece ani. N-avea haine pe el, în afară de o pereche de pantaloni vechi şi sandale încropite din piele neprelucrată. S-a încruntat şi el la Glanton cu un soi de insolenţă speriată.

Copilul ăsta cine-i? a zis judele.

Au ridicat din umeri, s-au uitat în altă parte.

Glanton a scuipat şi a clătinat din cap.

Au pus strajă pe acoperiş, au deşeuat caii şi i-au dus afară să pască şi judele a luat unul dintre animalele de povară şi a golit coşurile, apoi s-a dus să cerceteze împrejurimile. După-masă s-a aşezat în curte şi s-a apucat să spargă probele de minereu cu un ciocan, feldspatul de aramă bogat în oxid roşu şi pepitele locale în ale căror lobi organici se lăuda că ştie să desluşească adevăruri despre facerea pământului şi să ţină o prelegere spontană de geologie pentru o mică asistenţă care dădea din cap şi scuipa. Câţiva i-au zis din scriptură ca să-i strice rânduiala eonilor din haosul originar şi alte asemenea presupuneri apostate. Judele a zâmbit.

Cărţile mint, a zis el.

Dumnezeu nu minte.

Nu, a zis judele. Nu minte. Şi astea-s cuvintele lui.

A ridicat în mână o bucată de piatră.

Vorbeşte în pietre şi în copaci, oasele lucrurilor.

Refugiaţii zdrenţăroşi au dat cap unii către alţii şi la scurtă vreme au ajuns să-i dea dreptate lui, acestui învăţat, în toate speculaţiile sale şi judele i-a încurajat până a făcut din ei curat prozeliţi ai noii ordini, după care a râs de neghiobia lor.

În acea seară grosul trupei şi-a aşezat tabăra sub stele în ţărâna uscată a curţii. Până când o ploaie matinală i-a mânat înăuntru, unde s-au înghesuit în firidele întunecoase de pământ din peretele dinspre miazăzi. Au făcut un foc pe podea în biroul comandamentului şi fumul s-a ridicat prin acoperişul prăpădit, iar Glanton, judele şi locotenenţii lor s-au aşezat în jurul flăcărilor şi şi-au fumat pipele în timp ce refugiaţii se ţineau deoparte mestecând tutunul căpătat şi scuipând înspre perete.

Micul metis se uita la ei cu ochii lui negri. Dinspre apus, dintre dealurile mici şi întunecate, auzeau urletul unui lup de care refugiaţii se îndoiau că asta ar fi, iar vânătorii îşi râdeau de ei în barbă, într-o noapte cu atâta larmă de coioţi care lătrau ca şacalii şi de ţipete de bufniţe, urletul acelui lup bătrân era singurul zgomot despre care erau încredinţaţi că vine de unde se cădea să vină, de la un lup solitar, cu bot cenuşiu poate, aninat de lună ca o marionetă şi bolborosind din gura lui lungă.

Noaptea s-a făcut frig şi s-a stârnit furtună cu vânt şi ploaie şi curând toată menajeria sălbatică a acelui ţinut a amuţit. Un cal şi-a iţit în uşă chipul ud şi prelung şi Glanton s-a uitat la el şi i-a vorbit, iar calul a înălţat capul, a încreţit din buză şi s-a dat înapoi

în ploaie şi noapte.

Refugiaţii au privit la asta cum priveau şi la celelalte, cu ochii jucându-le în cap şi unul dintre ei a mărturisit că niciodată n-ar lua un cal ca animal de casă. Glanton a scuipat în foc şi s-a uitat la omul care stătea fără de cal în zdrenţele lui şi a clătinat din cap în faţa minunatei născociri care era nebunia sub toate formele şi chipurile ei. Ploaia se domolise şi un bubuit prelung de tunet s-a rostogolit în văzduhul încremenit şi a răpăit printre stânci şi apoi ploaia s-a înteţit până când a început să se reverse prin gaura înnegrită din acoperiş ş1 să sfârâie şi să şuiere în foc. Unul dintre bărbaţi s-a ridicat şi a apucat de jos capetele putrede ale unor grinzi vechi şi le-a îngrămădit peste flăcări. Fumul s-a întins pe lângă căpriorii căzuţi de deasupra lor şi mici şiroaie de humă lichidă au pornit sa se scurgă din acoperişul de pământ. Afară, curtea se întindea sub o perdea de apă sfâşiată de rafalele de vânt şi lumina focului care venea dinspre uşa arunca o dâră palidă pe acea mică mare în jurul căreia stăteau caii, cum stau curioşii pe marginea drumului aşteptând un eveniment. Din când în când unul dintre bărbaţi se ridica şi ieşea şi umbra lui cădea printre animale şi animalele îşi înălţau şi coborau capetele ude şi-şi înmuiau copitele în apă, apoi se puneau iar pe aşteptat în ploaie.

Oamenii care făcuseră de pază au intrat în încăpere şi s-au aşezat la foc cu aburi ieşind din ei. Negrul stătea în uşă, nici înăuntru şi nici afară. Cineva-l văzuse pe jude suit pe ziduri, despuiat de haine, uriaş şi palid în revelaţiile fulgerelor, umblând cu paşi mari acolo sus şi declamând în străvechea rostire eroică. Glanton se uita la foc în tăcere şi oamenii s-au rostuit pe podea în păturile lor în locurile mai uscate şi în scurt timp au adormit.

De dimineaţă ploaia încetase. Apa se adunase în bălţi în curte şi calul muşcat de şarpe zăcea mort cu capul lui diform întins în mocirlă, iar celelalte animale se adunaseră în colţul dinspre nord-est, sub turn şi stăteau cu faţa la perete. Piscurile dinspre miazănoapte erau albe de zăpadă în soarele abia răsărit şi când Toadvine a ieşit afară la lumina zilei soarele abia atingea partea de sus a zidurilor care împrejmuiau curtea şi judele stătea în liniştea din care se înălţa un abur uşor scobindu-se între dinţi cu un spin, de parcă tocmai ar fi mâncat.

’Neaţa, a zis judele.

’Neaţa, a zis Toadvine.

Se vede treaba că se înseninează.

S-a şi înseninat, a zis Toadvine.

Judele a întors capul către luciul imaculat de cobalt al anunţatei zile. Un vultur traversa defileul cu soarele foarte alb pe cap şi pe penele din coadă.

Adevărat, a zis judele. Adevărat.

Refugiaţii au ieşit afară şi s-au risipit prin tabără clipind ca nişte păsări. Hotărâseră între ei să se alăture trupei şi, când Glanton a trecut prin curte cu calul de căpăstru, cel împuternicit să vorbească pentru grupul lor s-a apropiat să-i aducă la cunoştinţă ce hotărâseră. Glanton nici măcar nu s-a uitat la el. A intrat în *cuartel* şi şi-a luat şaua şi efectele, între timp, cineva îl găsise pe băiat.

Zăcea cu faţa în jos într-una dintre firide. Pe pământ se zăreau împrăştiate o mulţime de oase vechi. De parcă asemeni altora înaintea lui nimerise într-un loc unde vieţuia ceva duşmănos. Refugiaţii s-au înghesuit înăuntru şi au stat tăcuţi lângă leş. La scurtă vreme după aceea se apucaseră să discute prosteşte despre meritele şi virtuţile băiatului mort.

În curte, vânătorii de scalpuri au încălecat şi au întors caii către porţile deschise acum către răsărit să primească lumina şi să-i îmboldească la drum. Când tocmai ieşeau călare pe poartă, năpăstuiţii aciuaţi acolo au apărut afară, târând băiatul după ei, ca să-i dea drumul în mocirlă. Avea gâtul rupt şi capul îi atârna drept în jos bălăbănindu-se ciudat când l-au lăsat pe pământ. Dealurile din spatele minei se oglindeau cenuşii în bălţile lăsate de ploaie în curte şi catârul pe jumătate mâncat zăcea în noroi cu dosul lipsă, ca într-o scenă înfiorătoare de război dintr-o cromolitografie. În *cuartel*-ul fără uşi, omul care fusese împuşcat cânta imnuri bisericeşti, pentru ca mai apoi să-l ocărască pe Dumnezeu. Refugiaţii stăteau lângă băiatul mort cu puştile lor prăpădite la picior ca o gardă de onoare a milogilor Glanton le dăduse jumătate de livră de praf de puşcă, ceva cremene şi un săculeţ cu plumbi şi când trupa s-a pus în mişcare, câţiva s-au întors să se uite la ei, trei bărbaţi care stăteau acolo fără nici o expresie. Nimeni n-a ridicat mâna în semn de rămas-bun. Muribundul aşezat lângă cenuşa focului cânta şi ei auzeau imnurile copilăriei lor în timp ce se îndepărtau şi le-au tot auzit şi în timp ce coborau pe lângă *arroyo* şi înaintau printre ienuperii pitici încă uzi de la ploaie. Muribundul cânta cu multă limpezime şi vigoare şi călăreţii care porneau la drum către inima ţării ar fi lăsat caii la pas ca să-l asculte mai multă vreme, căci ei înşişi

erau făcuţi din aceeaşi plămadă.

În acea zi au călărit printre dealuri mici, pleşuve unde nu creşteau decât arbuştii pereni. Pretutindeni pe acest platou înalt săltau şi alergau ciute şi vânătorii au împuşcat câteva din şa, le-au curăţat de măruntaie şi le-au luat cu ei şi până seara adunaseră un alai de jumătate de duzină de lupi de diferite mărimi şi culori, care umblau în urma lor în şir indian şi se uitau fiecare îndărăt peste umăr să se asigure că nu pierduseră nici unul pe drum.

Pe înserat s-au oprit, au făcut un foc şi au fript ciutele. Noaptea îi învăluia strâns şi nu erau stele. Către miazănoapte se vedeau alte focuri arzând roşii Şi aspre pe lângă crestele invizibile. Au mâncat şi au pornit mai departe, lăsând focul să ardă pe pământ în urma lor şi, cum suiau sus în munţi, focul ăsta Părea să-şi tot schimbe locul, acum ici, apoi colo, sau să lunece inexplicabil pe lângă marginea şirului lor. Ca un soi de *ignis fatuus* zăbovind pe drum în urma lor pe care toţi îl vedeau şi de care nimeni nu vorbea. Căci această vrere de a amăgi proprie lucrurilor strălucitoare s-ar putea manifesta întocmai şi atunci când priveşti în urmă şi, astfel, prin mijlocirea vicleană a unei părţi de drum deja străbătute, ar putea călăuzi omul pe cărări greşite.

În noaptea aceea, străbătând călare platoul, au văzut apropiindu-se ca o oglindire a lor un grup de călăreţi desprins din întuneric de scăpărarea intermitentă a fulgerelor seci dinspre nord. Glanton s-a oprit şi a rămas în şa şi trupa s-a oprit în spatele lui. Călăreţii tăcuţi au continuat să se apropie. Când ajunseseră cam la o sută de metri s-au oprit şi ei şi au rămas cumpănind în tăcere asupra acelei întâlniri.

Cine sunteţi? a strigat Glanton.

Amigos, somos amigos[59].

Se numărau unii pe alţii.

De donde viene?[60] au strigat străinii.

A donde va?[61] a strigat judele.

Erau *ciboleros*[62] veniţi dinspre nord, cu caii lor de povară

---

[59] Prieteni, suntem prieteni (sp.).

[60] De unde veniţi? (sp.).

[61] Unde vă duceţi? (sp.).

[62] Mexicani vânători de bizoni (sp.).

încărcaţi cu carne uscată. Erau îmbrăcaţi în piei cusute cu ligamente de dobitoace şi stăteau în şa aşa cum stau cei care descăleca arareori. Aveau la ei lănci cu care vânau bizonii sălbatici din câmpii şi armele astea erau împodobite cu moţuri din pene şi pânză colorată şi unii aveau arcuri, alţii aveau puşti vechi cu astupători împodobite în vârful ţevilor. Carnea uscată era legată în piei şi, în afară de cele câteva arme, erau la fel de neatinşi de înlesnirile civilizaţiei precum cel mai primitiv dintre sălbaticii acelui ţinut.

Au parlamentat fără să descalece şi los ciboleros şi-au aprins micile cigarillos şi au zis că se duc la târgurile din Mesilla. Americanii s-ar fi tocmit pentru ceva carne, dar nu aveau la ei bunuri de valoare egală şi obiceiul trocului le era străin. Aşa că cele două grupuri s-au despărţit pe câmpia aceea întunecată, apucând fiecare drumul pe care veniseră ceilalţi, întorcându-se la nesfârşit aşa cum fac toţi călătorii pe drumurile altora.

X

Tobin – Încleştarea de pe Little Colorado – Catavasie – Învăţatul intră în scenă – Glanton şi judele – O nouă direcţie – Judele şi liliecii – Guano – Dezertorii – Salpetru şi cărbune – Lava închegată – Urme de copite – Vulcanul – Pucioasă – Matricea – Măcelărirea aborigenilor.

În zilele care au urmat nu s-a mai văzut nici urmă de Gilenos şi s-au afundat tot mai adânc în munţi. S-au ghemuit tăcuţi la focuri albe ca oasele, din lemne de munte aduse de ape, în timp ce flăcările şerpuiau în vânturile nopţii care suiau în acele vâlcele stâncoase.

Băiatul stătea cu picioarele încrucişate dregând o chingă cu o sulă pe care o împrumutase de la fostul preot Tobin şi răspopitul se uita la el cum lucra.

Ai mai făcut treaba asta, a zis Tobin.

Băiatul s-a şters la nas cu mâneca lui soioasă şi a întors lucrul în poală. Eu nu, a zis.

Ei, eşti meşter. Mai meşter ca mine. Domnul nu prea împarte harurile cu dreptate.

Băiatul a ridicat ochii la el şi apoi s-a aplecat iar asupra lucrului.

Aşa-i, a zis răspopitul. Uită-te în jur. Ia aminte la Jude.

Am luat aminte, gata.

Pasămite că nu prea-l ai la inimă, fie. Da’ omu-i priceput la toate. Niciodată nu l-am văzut să se apuce de-o treabă şi să n-o dovedească.

Băiatul a trecut aţa unsuroasă prin piele şi a întins bine de ea.

Vorbeşte olandeza, a zis răspopitul.

Olandeza?

—Îhî.

Băiatul s-a uitat la răspopit, apoi s-a aplecat la loc peste lucru.

Vorbeşte, că l-am auzit eu că vorbeşte. Ne-a ieşit în drum o ceată de pelerini nebuni, pe lângă Llano şi bătrânul de le era căpetenie s-a apucat să le zică în olandeză de parc-am fi fost cu toţii în ţara olandezilor şi judele i le-a zis înapoi numaidecât. Glanton era cât pe ce să se răstoarne de pe cal. Noi nu ştiam nici unii că vorbeşte limba. L-am întrebat de unde a învăţat-o şi ştii

ce-a zis?

Ce-a zis.

A zis că de la un olandez.

Răspopitul a scuipat. Io n-aş fi învăţat nici de la zece olandezi. Da' tu?

Băiatul a clătinat din cap.

Nu, a zis Tobin. Harurile Atotputernicului sunt cântărite şi drămuite pe un cântar numai al lui. Nu-i socoteală dreaptă şi bag mâna-n foc c-ar fi primul care s-o recunoască dacă-l întrebi verde-n faţă.

Cine?

Atotputernicul, Atotputernicul. Răspopitul a clătinat din cap. A aruncat o privire peste foc către jude. Uriaşul ăla spân. N-ai zice când te uiţi la el că nici diavolul nu-l întrece la joc, ai? Doamne cum joacă omu' ăsta nimeni n-o poate tăgădui. Ş1 cu scripca. E cel mai grozav scripcar de-am ascultat' vreodată şi cu asta am spus tot. Cel mai grozav poate tăia potecă, trage cu puşca, călări un cal, lua urma ciutei. A umblat prin toată lumea. El şi cu guvernatorul au stat treji până la ziuă şi i-au dat cu Parisu' încolo, Londra dincoace, în cinci limbi, de-ai fi vrut tu să-i asculţi. Şi guvernatoru-i om învăţat, nu zic, da' judele…

Răspopitul a clătinat din cap. Ah, poate că-i felu' lu' Dumnezeu de-a arăta că nu dă nici două parale pe învăţaţi. Ce să însemne asta pentru unu' care le ştie pe toate? Iubeşte omul obişnuit cu dragoste neobişnuită şi înţelepciunea dumnezeiască sălăşluieşte în lucrurile cele mai mărunte, aşa că se prea poate ca Atotputernicul să glăsuiască cel mai adânc prin acele făpturi care de vieţuit vieţuiesc în tăcere.

S-a uitat la băiat.

Căci oricum le-am suci, a zis, Domnul glăsuieşte în făpturile ale mai mărunte.

Băiatul credea că zice de păsări sau de târâtoare, dar răspopitul, care se uita cu capul uşor plecat într-o parte, a zis: De glasul ăsta nimenea nu se poate lepăda.

Băiatul a scuipat în foc şi s-a aplecat peste lucrul lui.

Io n-am auzit nici un glas, a zis.

Când are să facă, a zis Tobin, o să ştii că l-ai auzit de când te ştii.

Aşa o fi?

Aşa-i.

Băiatul a întors pielea în poală. Răspopitul se uita la el.

Noaptea, a zis Tobin, când caii pasc şi oamenii dorm, cine-i aude cum pasc?

Nu-i aude nimenea, că dorm toţi.

Aşa-i. Şi dacă nu mai pasc, care se deşteaptă?

Toţi pân’ la unul.

Aşa-i, a zis răspopitul. Toţi pân’ la unul.

Băiatul a ridicat privirea. Şi judele? Şi lui îi vorbeşte glasul?

Judele, a zis Tobin. Şi n-a mai răspuns. L-am văzut şi mai înainte, a zis băiatul. În Nacogdoches.

Tobin a zâmbit. Fiecare om din trupă zice că s-ar mai fi întâlnit cu pungaşu’ ăsta cu suflet negru ca funinginea în altă parte.

Tobin şi-a frecat barba de dosul mâinii. Ne-a scăpat pe toţi, ce-i al lui e al lui. Veneam în jos pe lângă Little Colorado şi n-aveam o livră de praf de puşcă la noi. Ce livră. N-aveam nici dram. El şedea pe o piatră în mijlocul celei mai întinse pustie, de n-ai vrea să calci p-acolo. Şedea pur şi simplu cocoţat pe piatra aia de parcă aştepta diligenta. Brown a zis c-o fi vreun miraj. Mai c-ar fi tras în el să se convingă, dac-ar fi avut cu ce să-mpuşte.

Cum de n-aveaţi praf de puşcă?

Îl trăseserăm pe tot în sălbatici. Nouă zile am stat pitiţi într-o peşteră, de-am pierdut aproape toţi caii. Eram treiş’opt cu toţii când am plecat din Chihuahua City şi eram paişpe când ne-a găsit judele. Sleiţi de moarte, fugari. Ştiam fieştecare că undeva în pustiu’ ăla uitat de Dumnezeu trebuia să fie o vale sau o fundătură sau poate numa’ o grămadă mare de pietre şi într-acolo ne duceam să stăm cu puştile alea goale. Judele. Ce-i al lui e-al lui.

Băiatul ţinea şaua într-o mână, sula în cealaltă. Se uita la răspopit.

Toată noaptea am mers prin câmpie şi o bună bucată din ziua următoare. Sălbaticii Delaware ne tot strigau să stăm pe loc şi se lăsau la pământ s-asculte. N-aveai unde fugi şi n-aveai unde te piti. Nu ştiu ce-or fi vrut ei s-asculte. Ştiam că afurisiţii de cioroi erau pe-acolo pe undeva şi mie, unul, ştiinţa asta îmi ajungea cu vârf şi-ndesat, nu-mi trebuia mai multă. Am zis că alţi zori nu mai pupăm. Ne uitam cu toţii îndărăt de unde veniserăm, nu ştiu cât de departe s-o fi văzut. Cinşpe, douăj’ de mile.

Apoi, pe la amiaza zilei, ne-a ieşit în drum judele pe piatra lui singur-singurel în pustietatea aia. Aşa cum zic şi altă piatră nu era, numa’ aia. Irving a zis că şi-o adusese el. Io am zis că era o piatră de hotar, ca să se vadă din nimicul ăla. Avea la el aceeaşi

puşcă de-l vezi acuma cu ea, bătută toată în argint nemţesc şi cu numele de i l-a dat el scris cu fir de argint pe latineşte sub opritor: *Et în Arcadia ego*. Aluzie la moartea din ea. E lucru destul de obişnuit ca omu' să-şi boteze puşca. Am auzit Buze Dulci şi Jalea din Criptă şi tot soiul de nume de dame. A lui e prima şi singura pe care am văzut-o să aibă inscripţie din clasici.

Şi şedea acolo. Fără cal. Doar el, cu picioarele cruciş, zâmbind când ne-a văzut venind. De parcă ne-ar fi aşteptat. Avea o desagă veche de pânză şi o manta veche de lână pe un umăr. În desagă avea o legătură de pistoale şi bănet de toate felurile, aur şi arginţi. Nici măcar ploscă n-avea. De parcă… Nu puteai şti de unde apăruse. A zis că venise cu un convoi de căruţe şi se despărţise de el ca să-şi vadă singur de drum.

Davy a vrut să-l lăsăm acolo. Nu i-a picat bine ia mândrie şi nici acum nu-i pică. Glanton a stat numai şi l-a măsurat. O zi întreagă dacă stăteai şi tot nu ghiceai ce şi-o fi zis când a văzut arătarea aia acolo pe pământ. Nici acu' nu ştiu. Au ei un negoţ secret. O învoială cumplită. Ia aminte. O să vezi că am dreptate. L-a cerut pe ultimu' din animalele alea două de povară de le aveam cu noi, a tăiat chingile, a lăsat desagii jos unde-au căzut şi apoi judele s-a săltat pe cal şi el şi cu Glanton au mers unul lângă altul şi numaidecât au început să vorbească între ei ca fraţii. Judele călărea animalu' ăla fără şa, ca indienii şi-şi ţinea desaga şi puşca sus pe greabăn şi se uita în jur cu cea mai mare mulţumire de pe lume, de parcă toate ieşiseră taman cum le ticluise el şi o zi mai frumoasă nici că s-ar fi putut pomeni.

Prea departe nu ajunseserăm când ne-a îndrumat într-o direcţie nouă la vreo nouă grade înspre răsărit. Ne-a arătat nişte culmi muntoase, să fi fost la vreo treizeci de mile depărtare şi am luat-o către munţii ăia fără să întrebăm nici unul pentru ce. Până atunci Glanton îi lămurise în amănunt situaţia în care se vârâse, dar de l-o fi trecut vreo spaimă, lipsiţi cum eram de arme în pustia aia cu jumătate din naţia apasă pe urme, asta numai el singur ştie.

Răspopitul se oprise să-şi aprindă iar pipa, culegând un cărbune cu mâna goală din foc cum făceau şi iscoadele indiene şi aşezându-l apoi printre flăcări de parc-ar fi avut locul lui acolo.

Acu', după socoteala ta, la ce-am plecat noi în munţii ăia? Şi de unde să fi avut el ştiinţă de una ca asta? Unde se găseşte? Cum se întrebuinţează?

Tobin părea să rostească întrebările astea pentru sine. Se uita

la foc şi trăgea din pipă. Chiar aşa, cum, a zis el. Am ajuns la poalele munţilor seara devreme şi am făcut popas fără lemne şi fără apă. De dimineaţă i-am văzut pe câmpie, să fi fost cam la zece mile înspre miazănoapte. Călăreau câte patru şi câte şase în rând, veneau de nu se mai terminau şi nu-i zorea nimica.

Judele a stat treaz toată noaptea din câte au zis santinelele. Uitându-se la lilieci. Se suia pe coasta muntelui şi scria într-un caieţel, apoi cobora iar – vesel nevoie mare. Doi oameni dezertaseră în timpul nopţii şi rămăseserăm numa' doişpe şi cu judele treişpe – l-am cercetat cum m-am priceput eu mai bine, pe jude. Când apucam. Într-un rând părea smintit şi-n alt rând nu. De Glanton am ştiut dintotdeauna că-i nebun.

Am plecat cum s-a crăpat de ziuă printr-o mică viroagă împădurită. Eram pe culmea dinspre nord şi din stâncă creşteau sălcii, anini şi vişini, numa' copăcei pitici. Judele se oprea să botanizeze şi-apoi se grăbea să ne prindă din urmă. Jur pe Dumnezeu. Presa frunze în carneţelu' lui. Aşa ceva chiar că nu-mi mai fusese dat să văd şi-n tot timpu' ăsta sălbaticii se vedeau limpede sub noi. Călări în viroaga aia. Doamne, că-mi scrântisem gâtu' pen' că nu-mi puteam lua ochii de la ei şi dacă nu erau o sută-n cap, apăi nu mai era nici unul.

Am ajuns pe un pământ ca cremenea, plin tot numai de ienuperi şi am mers pur şi simplu înainte. Fără să încercăm să le păcălim iscoadele. Am călărit toată ziua. Nu i-am mai văzut pe sălbatici pen' că intraseră la loc ferit sub munte şi erau undeva pe povârnişurile de sub noi. Cum a amurgit şi liliecii l-au înconjurat pe jude, el a schimbat iarăşi direcţia Şi călărea înainte ţinându-se de pălărie, uitându-se în sus la micile jivine. Ne răzleţiserăm şi ne împrăştiaserăm care-ncotro printre ienuperi şi ne-am oprit să ne regrupăm şi să adunăm caii la un loc. Stăteam unii lângă alţii în întuneric, nimeni nu scotea o vorbă. Când s-a întors judele, s-a pus iar pe şuşotit cu Glanton şi-apoi ne-am văzut de drum.

Mânam caii pe întuneric. Potecă nu era, numai stânci abrupte şi tăioase. Când am ajuns la peşteră unii au crezut că voia să ne ascundem acolo şi că era la urma urmei prostănac de-a binelea. Da' era salpetru. Vezi tu, salpetru. Ne-am lăsat tot avutul la gura peşterii şi ne-am umplut desagii, coşurile şi *mochilas* cu pământul din peşteră şi am plecat de cu zori. Când am urcat pe culmea de deasupra acelui loc şi ne-am uitat înapoi am văzut un mare puhoi de lilieci pe care peştera-i sorbea înapoi, mii de

dihănii şi aşa au ţinut-o un ceas şi mai bine sau chiar mai mult, numa’ că nu-i mai vedeam noi.

Judele. L-am lăsat la o trecătoare înaltă, lângă un mic pârâu cu apă limpede. Pe el şi pe unul dintre indienii Delaware. Ne-a zis să dăm ocol muntelui şi să ne întoarcem în locul ăla în patruzeci şi opt de ore. Am descărcat toate coşurile pe pământ şi am luat cu noi cei doi cai şi el şi cu indianu’ au început să suie pe lângă pârâiaş cu desagii şi coşurile. M-am uitat după el cum se duce şi mi-am zis că-n veci n-o să mai dau ochii cu el.

Tobin s-a uitat la băiat. În vecii vecilor. Mi-am zis că Glanton o să-l lase-n plata Domnului. Am plecat mai departe. A doua zi, în ălălalt capăt al muntelui am dat peste ăia doi băieţi care fugiseră de la noi. Spânzuraţi cu capu-n jos de un copac. Fuseseră jupuiţi şi crede-mă că asta n-ajută pe nimenea la frumuseţe. Dar dacă până atunci sălbaticii n-o mirosiseră, acum deja ştiau precis. Că n-aveam nici fir de praf de puşcă, nici unu’ dintre noi.

Nu mergeam călări. Mânam numai animalele, le feream să nu calce pe pietre, le ţineam de bot dacă fornăiau. Dar în alea două zile judele a amestecat *guano* cu apă din pârâu şi cenuşă de lemn până s-a legat şi a construit un cuptor de pământ şi a ars cărbune înăuntru. Ziua stingea focu’ şi-l aprindea iarăşi când se înnopta. Când l-am întâlnit iară, el şi cu indianul stăteau în pârâu goi puşcă şi la început am zis că se-mbătaseră, deşi, cu ce anume asta nimeni n-ar fi putut ghici. Toată culmea muntelui era plină de indieni apaşi şi acolo şedea el. S-a ridicat când ne-a văzut şi s-a dus către sălcii şi s-a întors cu o pereche de desagi şi într-unui erau cam la vreo opt livre de cristale curate de salpetru şi în ălălalt la vreo trei livre de cărbune fin de anin. Zdrobise cărbunele de-l făcuse pulbere în scobitura unei pietre, puteai face din el cerneală. A legat sacii la gură şi i-a pus pe oblâncul şeii lui Glanton şi el şi cu indianul şi-au pus hainele şi m-am bucurat, fiindcă niciodată nu mai văzusem un bărbat în toată firea fără fir de păr pe corp, care mai şi cântăreşte la trei sute de livre cum cântărea atunci, ca şi acum. Şi mă pun chezaş, pen’ că am făcut singur cu ochii mei treji socoteala la greutăţile de pe un cântar pentru vite în Chihuahua City în aceeaşi lună şi-n acelaşi an.

Am luat-o-n jos pe munte fără iscoadă, fără nimica. Drept în jos. Eram frânţi de oboseală. Se întunecase când am ajuns în câmpie şi ne-am adu-nat, ne-am numărat şi-apoi am pornit iar din loc. Luna era cam pe trei sferturi plină şi dădea înapoi Şi noi

eram ca nişte călăreţi de circ, muţi, cu caii care călcau ca pe ouă. N-aveam cum şti unde erau sălbaticii. Ultimul semn al apropierii lor erau amărâţii ăia atârnaţi în copac. Am luat-o ţintă prin deşert înspre apus. Doc Irving mergea în faţa mea şi era atâta lumină că-i puteam număra firele de păr din cap.

Am mers toată noaptea şi spre dimineaţă, taman când apunea luna, am dat peste o haită de lupi. S-au împrăştiat şi s-au întors, neauziţi ca fumul. S-au strâns şi s-au aşezat de jur împrejur şi au încercuit caii. Obraznici foc. Dădeam în ei cu funiile şi ei se strecurau pe lângă noi, nu-i auzeai călcând pe pământul tare, ci doar cum răsuflau sau cum mârâiau şi chelălăiau sau scrâşneau din dinţi. Canton s-a oprit şi lighioanele s-au întors şi au luat-o la fugă, apoi iar s-au întors. Doi dintre sălbaticii Delaware s-au dat niţel mai spre stânga – băieţi mai curajoşi decât mine – şi au găsit numaidecât prada. Era un cerb tânăr abia omorât cu o seară mai 'nainte. Era pe jumătate mâncat şi ne-am repezit pe el cu cuţitele şi am luat ce mai rămăsese cu noi, l-am mâncat crud în şa, că nu mai pusesem gura pe carne de şase zile. Eram lihniţi, nu alta. Scurmaserăm prin munţi după seminţe de pinon ca urşii şi ziceam bogdaproste când găseam. La lupi nu le-am lăsat mare lucru afară de oase, dar eu n-aş împuşca niciodată un lup şi mai ştiu şi pe alţii care-s în asentimentul meu.

În tot timpul ăsta judele dac-a scos o vorbă. Aşadar, în zori am ajuns la marginea unui mare râu de lavă întărită şi onoratul jude se proţăpeşte acolo pe nişte pietre de lavă şi se pune să ne ţină o cuvântare. Era ca o predică, da' o predică aşa cum nici unu' dintre noi nu mai auzise. Dincolo de râul de lavă era culmea unui vulcan şi în amurg se vedea în multe culori şi erau multe păsări mici şi negre care treceau în direcţia vântului, vechea mantie a judelui flutura în vânt pe lângă el şi el a arătat către muntele pleşuv şi singuratic şi a slobozit din el o cuvântare cu un tâlc pe care nu l-am pătruns, nici atunci şi nici acum şi a încheiat zicându-ne că părintele nostru pământul e rotund ca un ou şi are-n el tot ce-i bun. Apoi s-a întors şi şi-a mânat calul pe care călărise peste zgura aia neagră şi sticloasă, înşelătoare pentru om şi animal deopotrivă şi noi după el ca nişte ucenici ai unei noi credinţe.

Răspopitul s-a oprit şi a bătut cu pipa stinsă în călcâiul cizmei. S-a uitat la jude, care stătea cu pieptul gol la foc, cum îi era obiceiul. S-a întors şi s-a uitat la băiat.

Râul de lavă. Era un labirint. Te suiai pe un mic promontoriu şi

te opreau în loc crevasele adânci, de ţi-era frică să sari peste ele. Sticlă neagră tăioasă pe margini şi pietre tăioase ca cremenea dedesubt. Am mânat caii cât am putut de grijuliu şi tot le sângerau copitele. Aveam cizmele sfâşiate în bucăţi, înaintând anevoie pe plăcile alea bătrâne surpate şi încreţite puteai vedea destul de limpede cum se întâmplaseră lucrurile acolo, pietre topite şi zbârcite toate ca o budincă, pământul răscolit până-n miezul lui topit. Unde după ştiinţa omului fiinţează locul iadului. Căci pământul e un glob în mijlocul nimicului şi adevăru' e că n-are nici cap, nici coadă şi mai sunt şi alţii în trupă afară de mine care au văzut urme mici de copite despicate, ca de tânără cerboaică sprintenă, dar care tânără cerboaică a umblat vreodată pe piatră topită? Nu c-aş tăgădui eu scriptura, da' se prea poate să fi existat păcătoşi atâta de-nrăiţi încât focurile să-i fi scuipat la loc afară şi parcă vedeam aievea cum drăcuşorii cu furcile lor străbăteau odinioară vărsătura aia clocotită ca s-aducă înapoi sufletele care din nebăgare de seamă fuseseră slobozite din chinurile lor către pragurile din afară ale lumii. Aşa. E o părere, nu mai mult. Dar undeva în rânduiala lucrurilor lumea asta trebuie s-o întâlnească pe cealaltă. Şi ceva a lăsat urmele alea mici de copite în râul de lavă, că le-am văzut eu cu ochii mei.

Cât despre jude, părea să nu aibă ochi decât pentru pâlnia aia moartă care se înălţa în deşert Ca un şancru uriaş. Noi îl urmam serioşi ca nişte bufniţe, aşa că s-a întors să se uite îndărăt şi chiar a râs când ne-a văzut mutrele. La poalele muntelui am tras la sorţi şi am trimis doi oameni să se ducă înainte cu caii. M-am uitat după ei cum se duc. Unul din ei e în seara asta aici, la foc şi l-am văzut ducându-se cu caii peste întinderea de cenuşă ca un condamnat sortit pieirii.

Da' nici noi nu cred că eram sortiţi pieirii. Când m-am uitat în sus, el era deja pe povârniş ţinându-se în mâini şi-n picioare, cu desaga pe umăr şi puşca în chip de toiag de munte. Şi după el ne-am dus şi noi, ceilalţi. Nici nu ajunseserăm la jumătate şi-i vedeam deja pe sălbatici în vale. Ne-am căţărat înainte. Mi-am zis că dac-o fi şi-o fi, ne aruncăm în căldare, decât să ne lăsăm prinşi de diavolii ăia. Am tot suit şi trebuie că se făcuse amiază când am ajuns sus. Eram sleiţi. Sălbaticii, la nici zece mile de noi. M-am uitat în jur la oameni şi drept îţi spun că nu prea aveai ce vedea la ei. Demnitatea li se dusese pe pustii. Erau băieţi inimoşi, cum sunt şi acuma şi nu mi-a picat bine să-i văd aşa, mi-

am zis că judele fusese trimis printre noi în chip de blestem. Şi totuşi se vede treaba că m-am înşelat. Atuncea m-am înşelat. Acuma iarăşi stau în cumpănă. El a ajuns primul la marginea căldării, aşa mare cum e şi a rămas uitându-se lung înjur, de parc-ar fi venit să admire priveliştea. Apoi s-a aşezat şi a început să scurme în pământ cu cuţitul. Unul câte unul am ajuns şi noi târâş sus şi el şedea cu spatele la gaura aia larg căscată şi scurma întruna şi ne-a strigat şi nouă să facem la fel. Era pucioasă. Un brâu de pucioasă de jur împrejurul căldării, galben aprins şi strălucind pe ici, pe colo de mici foiţe de silice, dar aproape tot numai flori de sulf curat. L-am curăţat şi l-am tăiat mărunt cu cuţitele până s-au strâns la vreo două livre, după care judele a luat desagii şi s-a dus la o adâncitură dintr-o stânca şi a deşertat cărbunele şi salpetrul, le-a amestecat cu mâna şi a turnat sulful pe deasupra.

Cu mintea mea, am zis c-o să ne pună să-l stropim cu sânge ca francmasonii, dar n-a fost aşa. La frământat cu mâinile aşa uscat şi în tot timpul ăsta sălbaticii de jos din vale se tot apropiau de noi şi când m-am uitat îndărăt judele stătea în picioare, neghiob mare şi spân şi-şi scosese mătărânga şi se pişa peste amestecătură, se pişa într-o duşmănie cruntă cu o mână ridicată şi ne-a strigat şi nouă să facem ca el.

Oricum eram jumate nebuni. Înşiraţi cu toţii. Cu indienii Delaware cu tot. Toţi afară de Glanton, că el era dus pe gânduri. Ne-am scos mădularele şi ne-am dat drumu’ şi judele îngenunchease şi frământa amestecul cu mâinile goale şi pişatu’ împroşca în toate părţile şi el striga la noi pişaţi-vă, fraţilor, pişaţi-vă pentru salvarea voastră că uite colo pieile-roşii, nu vedeţi şi în tot timpul ăsta râzând şi adunând grămada aia colosală într-un aluat împuţit şi negru, aluatul diavolului după cum putea, chiar dacă nu cred eu să fie diavolu’ un afurisit de cofetar negru şi apoi judele scoate cuţitul şi începe să întindă aluatul pe pietrele dinspre miazăzi, să-l întindă în strat subţire cu tăişul cuţitului, uitându-se cu un ochi la soare, mânjit tot de negreală şi duhnind a pişat şi a sulf, rânjind şi mânuind cuţitul cu o îndemânare uluitoare, de parc-ar fi făcut treaba asta în fiecare zi de când se ştie. Şi când a terminat, s-a aşezat şi şi-a şters Mâinile pe piept, apoi s-a uitat la sălbatici şi noi ăilalţi la fel.

Până atunci ajunseseră la râul de lavă şi aveau o iscoadă care se ţinuse după noi pas cu pas pe piatra aia goală, ducându-se îndărăt la fiecare cot ferit şi strigând la ceilalţi. Nu ştiu după ce

se călăuzea. Poate după miros. La scurtă vreme, i-am auzit vorbind acolo jos. Apoi ne-au văzut.

Ei, Dumnezeu din ceruri ştie ce şi-or fi zis. Erau împrăştiaţi pe muntele de lavă şi unul dintre ei a arătat cu degetul şi s-au uitat cu toţii în sus. Ca loviţi de trăsnet, fără doar şi poate. Când au văzut unşpe oameni cocoţaţi pe marginea a mai de sus a acelui atol pârjolit ca nişte păsări rătăcite-n zbor. S-au sfătuit între ei şi am stat să vedem, or trimite pe careva dintre ai lor după cai, da' n-au trimis. Lăcomia le-a fost mai mare decât toate celelalte şi au luat-o către poalele pâlniei, căţărându-se în patru labe pe muntele de lavă ca să vadă care ajunge primu'.

Aveam, socotesc, cam un ceas. Ne uitam la sălbatici, ne uitam la matricea împuţită a judelui uscându-se pe pietre şi ne uitam la un nor care se făcea către soare. Unul câte unul am renunţat să ne mai uităm la pietre sau la sălbatici, fiindcă norul părea chitit s-ajungă soarele din urmă şi până trecea ar fi durat cam la vreun ceas şi era ultimul nostru ceas. Ei, judele stătea şi făcea însemnări în carneţelul lui şi a văzut norul aşa cum îl vedea tot omu', a lăsat jos carneţelul şi s-a uitat la el ca noi toţi. Nimeni n-a zis nimica. Nimeni n-a blestemat şi nimeni nu s-a rugat, stăteam doar şi ne uitam. Şi norul numai ce-a trecut pieziş pe lângă soare şi s-a dus mai departe, nici o umbră n-a coborât asupră-ne şi judele şi-a luat carneţelul şi şi-a văzut mai departe de însemnări. Eu m-am uitat la el. Apoi am coborât târâş şi am încercat cu mâna într-o parte a amestecului. Ieşea căldură din el. M-am dus pe lângă margine şi sălbaticii urcau prin toate părţile, căci pe povârnişul ăla golaş şi plin de pietriş n-aveai ce cărare să apuci. M-am uitat după pietre să dau după ei, dar nu era nici una mai mare ca pumnu', numai pietriş fin şi foiţe de şist. M-am uitat la Glanton şi el se uita la jude şi ziceai că i-a luat careva minţile.

Ei, judele şi-a închis cărticica şi şi-a luat haina de piele, a întins-o în adâncitura aia şi ne-a strigat să-i aducem amestecul. Toată lumea a scos cuţitele şi ne-am apucat să-l râcâim şi el se ţinea la noi să nu scăpărăm cu cremenea aia. L-am strâns grămadă în haină şi el s-a apucat să mărunţească şi să piseze cu cuţitul. Şi apoi, căpitane Glanton, zice el.

Căpitane Glanton. Îţi vine a crede? Căpitane Glanton, zice el. Vino de-ţi încarcă puşca aia ghintuită şi hai să vedem ce fel de marfă avem aici.

Glanton s-a apropiat cu puşca lui şi-a umplut ochi încărcătorul, a încărcat amândouă ţevile şi a învelit două gloanţe, le-a împins

la locul lor, a pus capsa şi a dat să se ducă înspre margine. Dar nu aşa plănuise judele lucrurile.

Jos, în gura aia de colo, a zis, iar Glanton nici n-a crâcnit. A coborât pe muchia marginii interioare unde era capătul acelui coş cumplit şi a ridicat arma peste el, a îndreptat-o direct în jos şi a despiedicat-o şi a tras.

Aşa un zgomot n-ai să auzi oricât ai umbla. M-au trecut fiorii. A tras amândouă gloanţele, s-a uitat la noi şi s-a uitat la jude. Judele i-a făcut numai cu mâna şi şi-a văzut de mărunţit, apoi ne-a chemat pe toţi să ne umplem cornurile şi aşa am făcut, unul câte unul, adunându-ne roată în jurul lui ca la împărtăşanie. Şi când toată lumea îşi primise porţia şi-a umplut şi el cornul şi-a scos pistoalele şi s-a apucat să le încarce. Primul dintre sălbatici era la nici două sute de metri pe povârniş. Noi eram gata să-i ciuruim, da' judele nici c-a vrut s-audă. A tras cu pistoalele înăuntru în căldare, zăbovind între focuri, a tras toate cele zece gloanţe? Ne-a făcut semn să stăm feriţi până-şi încărca el iar armele. Fără îndoială că toate împuşcăturile astea îi făcuseră pe sălbatici să şovăie, căci mai mult ca sigur or fi socotit că n-avem deloc praf de puşcă. După care judele se duce până-n margine, avea la el o cămaşă bună, albă, de pânză pe care o scosese din desagă şi a fluturat-o către pieile-roşii strigând la ei în spaniolă.

Ei, te-ar fi podidit plânsu' nu alta. Îs morţi toţi afară de mine, a strigat. Fie-vă milă de mine. *Todos muertos. Todos.* Flutura cămaşa. Doamne, cum s-au mai repezit în sus pe povârniş lătrând ca câinii şi el se întoarce către noi, judele, cu zâmbetul ăla al lui şi zice: domnilor. Atât a zis. Avea pistoalele vârâte în centură la spate şi le-a scos pe fiecare în câte o mână şi e îndemânatic ca un păianjen cu amândouă mâinile, poate scrie cu amândouă odată şi l-am şi văzut scriind aşa şi s-a pus pe omorât indieni. N-a trebuit să ne poftească de două ori. Doamne ce măcel a fost. La prima salvă am omorât o duzină în cap şi aşa am ţinut-o. Când ultimu' prăpădit de cioroi a ajuns la poalele muntelui, cincizeci şi opt dintre ai lor zăceau măcelăriţi printre pietre. Alunecaseră în jos pe costişă ca pleava printr-o pâlnie, unii întorşi încoace, alţii încolo, făcuseră lanţ pe lângă poalele muntelui. Ne-am sprijinit ţevile puştilor de pucioasă şi am mai împuşcat nouă care fugeau peste lavă. A fost bâlci, nu alta. S-au făcut pariuri. Ultimul de l-am împuşcat era la o milă bună de ţevile puştilor şi mai şi fugea cât îl ţineau picioarele. Toată lumea a ochit la fix şi nici o armă n-a dat rateu cu praful ăla ciudat.

Răspopitul s-a întors şi s-a uitat la băiat. Şi atuncea l-am văzut eu prima oară pe jude. Aşa. Ai ce studia la el.

Băiatul s-a uitat la Tobin. Da’ ce judecă? a zis:

Ce judecă?

Ce judecă.

Tobin a aruncat o privire peste foc. Aoleu băiete, a zis. Tine-ţi gura. O să te-audă. Are urechi de vulpe.

XI

În munţi – Moş Efraim[63] *– Un indian Delaware luat pe sus – Căutarea – încă o adeverire – în trecătoare – Ruinele – Keet Seel – Armura – Reprezentări şi obiecte – Judele spune o poveste – Un catâr pierdut – Scenă nocturnă cu lună, flori, jude – Satul – Glanton, despre îmblânzirea animalelor – Drumul de ieşire.*

Au intrat în munţi şi drumul i-a purtat prin păduri de pini înalţi, cu vânt printre copaci şi ţipete răzleţe de păsări. Catârii nepotcoviţi strecurându-se printre ierburile uscate şi acele de pin. În râpele albastre de pe culmile de la miazănoapte, dâre subţiri de zăpadă veche.

Au ţinut drumul şerpuit printr-o pădure singuratică de plopi tremurători unde frunzele căzute zăceau ca nişte taleri auriţi pe poteca umedă şi neagră. Frunzele aruncau un milion de sclipiri pe coridoarele palide şi Glanton a hiat una şi a întors-o de codiţă ca pe un evantai minuscul şi a ţinut-o şi i-a dat drumul să cadă şi Perfecţiunea ei nu l-a lăsat indiferent. Au călărit Printr-o albie îngustă unde frunzele erau poleite cu gheaţă şi la apus au traversat o creastă înaltă unde hulubi sălbatici săgetau văzduhul duşi de vânt şi străbăteau trecătoarea la câteva picioare de pământ, strecurându-se nebuneşte printre cai şi aruncându-se în jos în golful albastru de dedesubt. Au intrat într-o pădure întunecoasă de brad, cu micii cai spanioli înghiţind în sec şi chiar în amurg, când calul lui Glanton se chinuia să treacă peste un buştean căzut, un urs bălan şi deşirat s-a ridicat din capătul îndepărtat al vadului unde mânca şi s-a uitat la ei cu ochi tulburi de porc.

Calul lui Glanton s-a ridicat pe picioarele dindărăt şi Glanton s-a lipit de grumazul calului şi a scos pistolul. Unul dintre indienii Delaware era lângă el şi calul pe care călărea dădea înapoi şi el încerca să-l întoarcă, lovindu-l peste cap cu pumnul strâns şi botul lung al ursului s-a repezit înspre ei cu un sunet perplex, uluit peste măsură, cu o ciozvârtă împuţită atârnându-i dintre fălci şi cu labele înroşite de sânge. Glanton a tras. Glonţul l-a

---

[63] *Old Ephraim*, porecla dată unui urs grizzly legendar care a trăit în pădurile din Idaho şi Utah în anii 1920.

lovit pe urs în piept şi ursul s-a aplecat cu un mormăit straniu, l-a apucat pe indian şi l-a săltat de pe cal. Când ursul s-a întors, Glanton a mai tras o dată în gulerul gros de blană din jurul grumazilor lui şi omul care-i spânzura între fălci s-a uitat în jos la ei, bot în bot cu fiara şi ţinând-o pe după gât cu un braţ, ca un dezertor smintit într-un gest de camaraderie sfidătoare. Un balamuc de urlete umplând pădurea şi plesniturile cu care oamenii îşi struneau caii care nechezau. Glanton a armat pistolul a treia oară în timp ce ursul se clătina cu indianul atârnându-i din gură ca o păpuşă şi a trecut pe lângă el într-o mare de blană de culoarea mierii mânjită de sânge şi într-o duhoare de hoit amestecată cu propriul lui miros de pământ. Glonţul s-a ridicat tot mai sus şi mai sus, un mic sâmbure metale gonind către brâurile îndepărtate de materie care se învârteau în tăcere la apus deasupra tuturor. Au răsunat mai multe focuri de puşcă şi fiara s-a repezit în salturi cumplite către pădure, cu prizonier cu tot şi a dispărut printre copacii tot mai negri. Indienii Delaware au hăituit animalul trei zile în timp ce grupul şi-a văzut de drum. În prima zi s-au luat după sânge şi au văzut unde se odihnise animalul şi unde i se închiseseră rănile, a doua zi s-au luat după urmele de pradă târâtă prin covorul de frunze de pe pământul înalt al unei păduri şi în ziua următoare s-au luat după un firicel de urmă care abia se mai vedea pe platoul înalt de stâncă şi apoi nimica. Au căutat urme până s-a întunecat şi au dormit pe cremene seacă şi a doua zi s-au sculat şi au măsurat cu privirea tot acel ţinut sălbatic şi stâncos care se întindea înspre miazănoapte. Ursul îl luase cu el pe fratele lor ca o fiară fabuloasă de poveste şi pământul îi înghiţise fără putinţă de scăpare. Au luat caii şi s-au întors. Nimic nu se mişca pe acele înălţimi sălbatice afară de vânt. Nu vorbeau. Erau oameni din alte vremuri, chit că purtau nume creştineşti şi trăiseră toată viaţa în pustie ca şi taţii lor înaintea lor. Învăţaseră să lupte luptând aceste generaţii alungate de pe ţărmul de răsărit peste continent, din cenuşa de la Gnadenhutten în prerie şi peste râu până pe pământurile însângerate din vest. Multe sunt misterioase pe lume, dar nu şi marginile acelei lumi, căci ea n-are nici măsură, nici hotar şi-n ea vieţuiesc făpturi încă şi mai cumplite şi oameni de altă culoare şi fiinţe de care nici un om n-a dat cu ochii vreodată şi totuşi e la fel de pământească lumea asta ca liniile care bat în piepturi, cu toată sălbăticia şi cu toate fiarele din ea.

Au luat urma cetei a doua zi dis-de-dimineaţă şi până seara îi ajunseseră deja. Calul războinicului pierdut stătea în *caballado* cu şaua pe el, aşa cum îl lăsaseră şi au dat jos desagii, au împărţit avutul lui între ei şi numele lui n-a mai fost pomenit niciodată. Pe înserat, judele a venit la foc şi s-a aşezat lângă ei, le-a pus întrebări, a desenat o hartă pe pământ şi a cercetat-o. Apoi s-a ridicat şi a şters-o cu cizmele şi de dimineaţă şi-au văzut cu toţii de drum ca mai înainte.

Drumul îi ducea acum printre stejari pitici şi vâsc şi peste un ţinut stâncos unde copaci negri stăteau înfipţi în crăpăturile povârnişurilor. Au călărit în soare şi printre ierburi înalte şi după-amiază târziu au ajuns pe o creastă care părea să mărginească lumea cea ştiută. Sub ei, în lumina tot mai pală, mocneau câmpurile din San Agustin întinzându-se către nord-est, iar pământul plutea mut într-o arcuire lungă sub fuioare de fum înălţate din depozitele subpământene de cărbune care ardeau acolo de o mie de ani. Caii călcau cu grijă pe lângă margine şi călăreţii priveau fiecare în felul lui către acel pământ străvechi şi sterp.

În zilele care au urmat au străbătut un ţinut unde pietrele îţi frigeau carnea de pe mână şi unde nu era nimic afară de piatră. Au călărit într-o anfiladă îngustă pe o potecă presărată cu căcăreze rotunde şi uscate de capră şi călăreau cu feţele întoarse de la peretele de stâncă şi de la aerul ca de cuptor încins pe care-l împrăştia, în timp ce siluetele negre şi strâmbe ale călăreţilor se profilau pe piatră în contururi austere şi implacabile ca nişte forme capabile să-şi încalce învoiala cu carnea care le crease şi să-şi vadă singure de drum Pe piatra stearpă fără vreo legătură cu soarele, cu omul sau cu Dumnezeu.

Au coborât din ţinutul ăsta printr-un defileu adânc, tropotind pe pietre, printre fâşii de umbră albastră şi răcoroasă. În nisipul uscat de pe fundul uedului, oase vechi şi forme frânte de oale pictate şi pe stâncile de deasupra lor, pictograme cioplite cu un cal şi o puma şi o broască ţestoasă şi spanioli călare cu coifuri pe cap şi scuturi căutând cu dispreţ la piatră şi la tăcere şi chiar la timp. La o sută de picioare deasupra lor, pitite în crăpături şi adâncituri, erau cuiburi de paie şi rămăşiţe aduse de fluxuri străvechi şi călăreţii au auzit murmur de tunet din depărtări nedesluşite şi au tot căutat la cerul îngust de deasupra după vreo înnegurare aducătoare de ploaie, abia strecurându-se printre pereţii apropiaţi ai canionului, pe pietrele albe şi uscate

de pe fundul râului secat, rotunde şi netede ca nişte ouă misterioase.

Noaptea au făcut popas printre ruinele unei aşezări străvechi din inima munţilor de piatră, într-o mică vale cu un pârâu limpede şi iarbă bună. Adăposturi de pământ şi piatră erau zidite sub o stâncă ieşită în afară şi valea era străbătută de vechi canale de irigaţii. Nisipul afânat de pe fundul văii era presărat tot cu cioburi de oale şi bucăţi înnegrite de lemn şi era brăzdat şi răsbrăzdat de urme de cerbi şi alte animale.

În amurg, judele a umblat printre ruine, vechile odăi erau negre încă de fumul de lemne, bucăţi vechi de cremene şi cioburi de oale amestecându-se cu cenuşa şi cu ştiuleţii uscaţi de porumb. Câteva scări putrede de lemn se sprijineau încă de pereţii adăpostului. A rătăcit printre *kivas*[64] dărăpănate adunând mici artefacte şi s-a aşezat pe un perete înalt şi a desenat în carneţelul lui până când lumina a pălit.

Luna s-a înălţat plină deasupra canionului şi în mica vale s-a lăsat o linişte încremenită. Poate că tocmai umbrele lor ţineau la distanţă coioţii, căci nu se auzeau nici ei, nici vântul şi nici păsările, ci numai şopotitul uşor al apei şiroind pe nisip în întunericul de sub focurile lor.

Judele scotocise toată ziua printre pietrele defileului prin care trecuseră şi acum, la foc, a întins pe pământ o bucată de pânză de coviltir şi a început să-şi aranjeze descoperirile şi să le rânduiască în faţa lui. Îşi ţinea în poală carneţelul legat în piele şi lua pe rând fiecare obiect, cremene, ciob sau unealtă de os şi-l desena cu îndemânare în caiet. Schiţa cu o uşurinţă exersată, fără să-şi încrunte măcar o dată fruntea aia pleşuvă sau să-şi pungească buzele alea stranii de copil. Şi-a plimbat degetele pe urma lăsată de o veche împletitură de nuiele pe o bucată de lut de olărit şi a desenat-o în caietul lui haşurând frumos, mişcând creionul cu parcimonie. Desena aşa cum făcea şi altele, cu destulă pricepere. Din când în când ridica ochii la foc sau la camarazii lui de arme sau la noaptea dimprejur.

În cele din urmă şi-a potrivit în faţă o apărătoare de picior de la o armură meşterită într-un atelier din Toledo cu trei secole în urmă, o mică *tapadera* din oţel fărâmicioasă şi acoperită de putregai. Pe asta judele a schiţat-o din profil şi din perspectivă, notând dimensiunile cu scrisul lui ordonat, făcând însemnări pe

---

[64] În aşezările indiene, încăperi subterane unde se ţineau întruniri sau ceremonii.

margine.

Glanton se uita la el. Când a terminat, a luat mica apărătoare şi a întors-o în mână, a cercetat-o, apoi a strâns-o într-un ghem metalic şi a aruncat-o în foc. A strâns şi celelalte artefacte şi le-a aruncat şi pe ele în foc şi a scuturat pânza de coviltir, a strâns-o şi a pus-o printre lucrurile lui alături de carneţel. Apoi s-a aşezat cu mâinile împreunate în poală şi părea tare mulţumit de lume, de parcă fusese chemat să-şi dea cu părerea la facerea ei.

Un băiat din Tennessee pe nume Webster se tot uitase la el şi l-a întrebat pe jude ce are de gând să facă cu însemnările alea şi judele a zâmbit şi a zis că şi-a pus în minte să le şteargă din memoria omenirii. Webster a zâmbit şi judele a râs. Webster s-a uitat la el chiondorâş şi a zis: Păi poate-oi fost pictor pe undeva şi desenele alea seamănă binişor cu lucrurile adevărate. Dar nimeni nu poate pune toată lumea într-o carte. Tot aşa cum nici ce-i desenat într-o carte nu-i lumea.

Bine spus, Marcus, a zis judele.

Dar pe mine să nu mă desenezi, a zis Webster. Fiindcă nu vreau să mă ştiu în cartea ta.

În cartea mea sau într-alta, a zis judele. Ce va să vie nu se abate nici cu un pas de la litera cărţii unde stă scris. Cum ar putea? Ar fi o carte mincinoasă şi o carte mincinoasă nu mai e defel carte.

Eşti neîntrecut la cimilituri şi n-am să mă măsor cu tine-n vorbe. Numa’ să nu-mi pui mutra mea soioasă în catastifu’ ăla al tău, că poate nu-mi place s-o arăt la străini.

Judele a zâmbit. Că-i în cartea mea sau nu, orişice om sălăşluieşte în toţi ceilalţi şi ceilalţi în el Şi aşa mai departe, într-o nesfârşită complexitate a fiinţei şi e martor la hotarul cel de pe urmă al lumii.

Eu mi-s propriul meu martor, a zis Webster, dar ăilalţi începuseră deja să-i strige în faţă că-i trufaş şi că, oricum, cine să vrea să-i vadă afurisitul de portret şi că lumea strânsă buluc o să se-ncaiere aşteptând dezvăluirea şi poate c-o să tăvălească portretul prin smoală şi pene, în lipsa originalului.

Până când judele a ridicat mâna şi a cerut amnistie şi le-a spus că simţămintele lui Webster erau de alt soi, că nici vorbă să izvorască din vanitate şi că odată desenase portretul unui bătrân *hueco* şi-l înrobise fără să vrea pe om dublului său. Căci acesta nu mai dormea de teamă ca nu cumva vreun duşman să-l ia şi să-l sluţească şi atât de izbutit era portretul că nu suferea să-l

vadă boţit sau să-l atingă careva, a pornit cu el prin deşert unde auzise că se afla judele şi l-a implorat să-l înveţe cum să facă să păstreze lucrul acela la loc sigur şi judele l-a dus departe în munţi şi au îngropat portretul pe fundul unei peşteri, unde după ştiinţa judelui a rămas până-n ziua de azi.

Când a terminat de spus asta, Webster a scuipat, s-a şters la gură şi l-a cântărit iar pe jude din ochi. Omul ăla, a zis, nu era decât un sălbatic păgân şi ignorant.

Aşa o fi, a zis judele.

La mine-i altă poveste.

Excelent, a zis judele, întinzându-se după valiza lui. Atunci n-ai nimic împotriva unei schiţe?

Nu stau eu să-mi facă nimenea portretu', a zis Webster. Dar nu-i cum ai zis tu.

Oamenii amuţiseră. Cineva s-a ridicat să răscolească focul şi luna s-a înălţat şi s-a făcut mai mică deasupra locuinţelor în ruină, micul pârâu şerpuind pe nisipurile de pe fundul văii strălucea ca o urzeală de metal şi în afară de zgomotul lui alt zgomot nu se auzea.

Ce fel de indieni or fi fost ăştia, jude?

Judele a ridicat privirea.

Eu unul aş zice că din ăia morţi, tu cum zici, jude?

Morţi şi nu prea, a zis judele.

Erau constructori bunicei, după socoteala mea. Negroteii ăştia de-acuma nu-s deloc.

Morţi şi nu prea, a zis judele. Apoi le-a spus altă poveste şi iată care era povestea.

În ţinutul apusean Alleghenies, în urmă cu mai mulţi ani, când era încă o pustie, trăia un om care ţinea o şelărie pe marginea drumului federal. O ţinea pentru că asta-i era meseria şi totuşi nu prea-şi vedea de ea pentru că puţini drumeţi treceau pe acolo. Astfel că la scurtă vreme s-a deprins să se îmbrace ca un indian şi să se posteze la câteva mile de prăvălia lui şi să aştepte acolo pe marginea drumului ca să întrebe pe orice trecător dacă are bani să-i dea. Până atunci nu făcuse nici un rău nimănui.

Într-o zi a trecut pe-acolo un om oarecare şi şelarul a ieşit de după copacul lui gătit cum era cu mărgele şi pene şi i-a cerut omului ăstuia ceva bănuţi. Era un om tânăr şi a refuzat şi ghicindu-l pe şelar că era alb i-a vorbit în aşa fel încât şelarul s-a ruşinat şi l-a poftit pe tânăr în casa lui aflată la câteva mile depărtare pe drum.

Şelarul locuia într-o casă din cherestea pe care singur o construise şi ţinea o nevastă şi doi copii care-l socoteau cu toţii nebun pe bătrân şi aşteptau doar un moment prielnic ca să scape de el şi de sălbăticia unde-i adusese. Aşa că l-au primit bucuroşi pe oaspete şi femeia i-a servit cina. Dar în timp ce mânca, bătrânul a început iar să se gudure pe lângă el pentru bani şi a zis că erau săraci, cum şi erau într-adevăr şi drumeţul l-a ascultat şi a scos doi bănuţi de care bătrânul nu mai văzuse niciodată şi i-a arătat fiului lui, apoi străinul a isprăvit de mâncat şi i-a spus bătrânului să paseze el bănuţii.

Dar nerecunoştinţa e lucru mai obişnuit decât s-ar crede şi şelarul n-a fost mulţumit şi s-a apucat să întrebe dacă n-ar fi poate nimerit să mai primească încă un bănuţ din ăla pentru nevastă. Drumeţul a împins blidul la o parte, s-a răsucit pe scaun şi a ţinut bătrânului o predică şi din predica asta bătrânul a aflat lucruri pe care le ştiuse cândva, dar le uitase şi câteva lucruri noi pe lângă acestea. Drumeţul a încheiat spunându-i bătrânului că era o ruşine pentru Dumnezeu şi pentru om deopotrivă şi că aşa va şi rămâne până când îl va primi pe aproapele său în inima lui, aşa cum s-ar primi pe sine dacă s-ar întâlni cu el însuşi rătăcind în nevoie prin cine ştie ce pustie a lumii.

Acuma, pe când îşi încheia predica, pe drum a trecut un negru trăgând după el un dric pentru unul din neamul lui şi dricul era vopsit în roz şi negrul purta haine de toate culorile ca o paiaţă de bâlci şi tânărul a arătat către negrul care trecea pe drum şi a zis că până şi un cioroi negru…

Aici judele s-a oprit. Până atunci se uitase la foc. A ridicat capul şi s-a uitat înjur. Povestirea lui aducea mai degrabă a declamaţie. Nu pierduse şirul istorisirii. A zâmbit către auditoriul din jur.

A zis că până şi un cioroi negru smintit era un om printre oameni. Şi atunci fiul bătrânului s-a ridicat şi a început şi el un discurs, arătând către drum şi cerând să i se facă loc negrului. Astea au fost vorbele lui. Să i se facă loc. Sigur că, între timp, negrul şi dricul dispăruseră deja din vedere. La asta bătrânul s-a căit iarăşi şi s-a jurat că băiatul avea dreptate şi bătrâna care stătea la foc s-a mirat de toate câte le auzise şi când oaspetele a anunţat că sosise timpul să plece ea avea lacrimi în ochi şi fetiţa a ieşit de după pat şi s-a agăţat de hainele lui.

Bătrânul s-a oferit să-l ducă până la drumul mare ca să-şi ia rămas-bun şi să-l sfătuiască pe care dintre drumurile de la

răscruce s-o apuce şi pe care nu, căci semne nu erau mai deloc în colţul ăla de lume.

Pe drum au vorbit despre viaţa într-o asemenea sălbăticie unde întâlneai numai oameni cu care n-aveai să te mai întâlneşti niciodată şi uite aşa, dintr-una într-alta, au ajuns la răscrucea de drumuri şi aici drumeţul i-a spus bătrânului că-l însoţise destul, i-a mulţumit şi fiecare şi-a luat rămas-bun de la celălalt şi străinul şi-a văzut de drum. Dar şelarul părea neîmpăcat la gândul că-şi va pierde tovarăşul, aşa că l-a strigat şi a mai mers cu el o mică bucată de drum. Şi încet-încet au ajuns într-un loc unde drumul se întuneca intrând într-o pădure deasă şi în locul ăsta bătrânul l-a omorât pe drumeţ. L-a omorât cu o piatră, i-a luat hainele, i-a luat ceasul şi banii şi l-a îngropat într-o groapă mică la marginea drumului. Apoi s-a întors acasă.

Pe drum şi-a sfâşiat şi el hainele şi s-a umplut de sânge cu o bucată de cremene şi i-a spus nevesti-sii că fuseseră atacaţi de tâlhari şi că tânărul drumeţ fusese omorât şi că doar el scăpase. Ea a început să plângă şi după o vreme l-a pus s-o ducă la locul cu pricina şi a luat cu ea nişte ciuboţica cucului care creştea din belşug pe-acolo, a pus-o pe pietre şi s-a întors acolo de multe ori până când a îmbătrânit.

Şelarul a trăit să-şi vadă fiul mare şi niciodată n-a mai pricinuit rău nimănui. Zăcând el pe patul de moarte şi-a chemat fiul la el şi i-a zis ce făcuse. Iar fiul a zis că-l iartă dacă avea el asemenea cădere şi bătrânul a zis că avea, apoi a murit.

Dar fiul nu l-a jelit fiindcă-l pizmuia pe mort şi înainte să plece în lume s-a dus în locul acela şi a dat la o parte pietrele, a dezgropat oasele şi le-a împrăştiat în pădure, abia apoi a plecat. A plecat în vest şi s-a făcut şi el ucigaş de oameni.

Bătrâna încă mai trăia la vremea aceea şi nu ştia nimic din ce se petrecuse şi şi-a zis că vreo vină dezgropase oasele şi le-mprăştiase. Poate că n-o fi găsit chiar toate oasele, dar câte a găsit le-a pus înapoi în mormânt, le-a acoperit şi a îngrămădit pietrele peste ele şi a continuat să meargă acolo cu flori ca şi mai înainte. La bătrâneţe ajunsese să povestească oamenilor că acolo era îngropat fiul ei şi poate că după atâta vreme chiar aşa şi era.

Aici judele a ridicat ochii şi a zâmbit. A urmat un moment de tăcere, după care toţi au început să strige în cor tăgăduind în fel şi chip.

Nu era şelar, ci pantofar şi a fost achitat de pricinile alea, a

strigat cineva.

Iar altul: N-a trăit niciodată în nici o pustie, ţinea o prăvălie fix în Cumberland Maryland, chiar în buricu' târgului.

Niciodată nu s-a aflat ce era cu oasele alea. Baba era nebună, o ştia toată lumea.

În coşciugu' ăla era frate-meu care era dansator de varieteu în Cincinnati Ohio şi a murit împuşcat din pricina unei femei.

Şi alte proteste, până când judele a ridicat amândouă mâinile să ceară linişte. Staţi aşa, a zis el. Căci povestea are şi o urmare. O tânără nevastă îl aştepta pe drumeţul despre ale cărui oase am vorbit şi ea purta în pântece un prunc care era fiul drumeţului. Acuma, fiul ăsta, cu un tată a cărui existenţă pe lumea asta era istorică şi speculativă încă dinainte să se ivească el în ea, e soi rău. Toată viaţa poartă cu sine idealul unei perfecţiuni pe care el nu o va atinge niciodată. Tatăl mort şi-a prădat fiul de moştenirea părintească. Căci fiul e îndrituit şi moştenitor al morţii bărbatului, ma degrabă decât al avuţiei lui. N-are să afle de măruntele deprinderi rele după care omul îşi rânduise viaţa. N-are să-l vadă înglodat în sminteli în care singur se vârâse. Nu. Lumea pe care a moştenit-o e martor mincinos. E zdrobit în faţa unui zeu de piatră şi nu-şi va găsi niciodată calea.

Adevărul unuia, a zis judele, e adevărul multora. Neamul care trăia aici pe vremuri se numea Anasazi. Cel vechi. Au plecat din părţile astea, alungaţi de secetă sau de boală sau de cete rătăcitoare de tâlhari, au plecat din părţile astea de-o veşnicie şi nu li s-a păstrat nici o amintire. În ţinutul ăsta umblă zvonuri şi strigoi şi ei sunt ţinuţi la mare cinste. Uneltele, arta, construcţiile – lucrurile astea au rămas spre judecata neamurilor care le-au urmat. Şi totuşi n-au de ce apuca. Cei vechi s-au dus precum stafiile şi sălbaticii cutreieră canioanele astea în ecou de râsete de mult apuse. Se cuibăresc în întuneric în colibele lor grosolane şi ascultă frica prelingându-se din piatră. Toate trecerile de la o rânduială superioară la una inferioară sunt marcate de ruine şi mister şi de rămăşiţele unei furii fără nume. Aşadar. Aici sunt părinţii morţi. Spiritul lor e îngropat în piatră. Se aşterne pe pământ cu aceeaşi greutate şi cu aceeaşi ubicuitate. Căci acela care-şi face adăpost din stuf şi piei de animale îşi alătură spiritul destinului comun al vieţuitoarelor Şi se va întoarce îndărăt la lutul primordial fără să zică pâs. Dar acela care construieşte în piatră caută să schimbe alcătuirea universului şi aşa a fost şi cu aceşti constructori, oricât de primitive ne par azi înfăptuirile lor.

Nimeni nu vorbea. Judele stătea pe jumătate gol Şi asuda cu toată răcoarea nopţii. Într-un târziu, Tobin, răspopitul, a ridicat privirea.

— Bag de seamă, a zis el, că amândoi fiii sunt păgubiţi în aceeaşi măsură. Aşadar cum e mai bine să-ţi creşti copiii?

La o vârstă fragedă, a zis judele, ar trebui aruncaţi într-o groapă printre câini turbaţi. Ar trebui lăsaţi să ghicească după cum îi duce mintea care din cele trei uşi nu ascunde lei sălbatici. Ar trebui puşi să alerge goi prin deşert până când...

Stai aşa, a zis Tobin. Eu am întrebat cu toată seriozitatea.

Şi eu am răspuns aşijderea, a zis judele. Dacă Dumnezeu ar fi avut de gând să se amestece în stricăciunea neamului omenesc, nu s-ar fi amestecat oare până acum? Lupii îşi alungă stârpiturile, omule. Ce altă vieţuitoare ar putea face ca ei? Şi neamul omenesc nu-i oare şi mai prădalnic? E în legea firii să-nmugurească, să-nflorească şi să moară, dar în treburile omului nu există declin şi la el culmea realizărilor sale vesteşte căderea nopţii. Spiritul lui seacă atunci când e în vârful gloriei. Zenitul îi e şi întunecime şi amurgirea vieţii. Îi plac jocurile? Atunci să joace cu miză. Ce vedeţi aicea, ruinele astea bântuite de triburi de sălbatici, nu credeţi că asta are să se mai întâmple încă o dată? Aşa. Şi încă o dată. Cu alte neamuri, cu alţii fii.

Judele s-a uitat în jur. Stătea la foc despuiat, doar în nădragi şi mâinile-i odihneau pe genunchi cu palmele în jos. Ochii îi erau nişte găvane goale. Nimenea din trupă nu avea habar ce voia să însemne atitudinea lui, dar semăna cu un zeu, cum stătea aşa, astfel încât au devenit cu toţii precauţi şi au început să vorbească între ei cu băgare de seamă ca şi cum s-ar fi ferit să trezească ceva ce era mai bine să rămână adormit.

În seara următoare, urcând pe coasta dinspre apus, au pierdut un catâr. A alunecat în jos Pe zidul canionului în timp ce conţinutul coşurilor exploda fără zgomot în aerul fierbinte şi uscat şi a căzut prin lumina soarelui şi prin umbră, răsucindu-se în acel hău singuratic până când a dispăru din vedere într-un adânc albastru şi rece care l-a şters pentru totdeauna din amintirea oricărei fiinţe vii de pe lumea asta. Glanton stătea pe cal şi cerceta adâncul adamantin de sub el. Un corb se avântase de pe stâncile din hău ca să se rotească şi să croncănească. În lumina crudă, peretele abrupt de piatră căpăta contururi stranii şi călăreţii de pe promontoriu păreau foarte mărunţi chiar şi în

pro-priii lor ochi. Glanton s-a uitat în sus, în treacăt, de parcă cerul ăla perfect de porţelan ar fi avut ceva de revelat, apoi şi-a îmboldit calul şi au mers mai departe.

În zilele următoare, străbătând platourile înalte, au început să dea peste gropile din pământ pline de cenuşă unde indienii fierseseră mescal şi au călărit prin păduri stranii de *maguey* – aloe sau agave americane – cu uriaşe tulpini înflorite care se înălţau patruzeci de picioare în aerul deşertului. În fiecare zi în zori, când îşi înşeuau caii, cercetau munţii palizi dinspre miazănoapte şi dinspre apus după vreo dâră de fum. Nu se vedea nici una. Iscoadele erau deja pe drum, călărind pe întuneric înainte ca soarele să răsară şi nu se întorceau până noaptea, desluşind tabăra în acel pustiu otova la lumina cât de pală a stelelor sau în bezna cea mai neagră, când călăreţii şedeau printre pietre fără foc, pâine sau camaraderie, ca o adunătură de maimuţe. Se aşezau tăcuţi pe vine şi mâncau vânatul crud pe care-l omorâseră indienii Delaware cu săgeţile în câmpie şi dormeau printre oase. O lună lobată se înălţa peste siluetele negre ale munţilor făcând să pălească stelele dinspre răsărit şi pe ţeasta învecinată florile albe de yucca se mişcau în vânt şi liliecii apăreau noaptea din cine ştie ce hăuri ale lumii ca să plutească pe aripi de piele ca nişte demonice pitulici negre şi să se hrănească din cupele florilor. Mai departe, pe creastă, suit puţin mai sus pe un prag de piatră de nisip şedea judele, palid şi gol. Ridica mâna şi liliecii zbură-tăceau derutaţi, apoi o lăsa în jos şi şedea ca şi mai înainte şi curând ei îşi vedeau iarăşi de mâncat.

Glanton n-avea de gând să facă cale-ntoarsă. Nu-i scăpase nici o viclenie în socotelile lui privind duşmanul. Vorbea de ambuscade. Nici măcar el, cât era de trufaş, nu putea crede că o ceată de nouăsprezece oameni evacuase un ţinut de zece mii de mile pătrate de orice urmă de viaţă omenească. După două zile, pe la jumătatea după-amiezii, când s-au întors iscoadele şi i-au dat de ştire că găsiseră satele apaşe părăsite, n-a vrut să dea semnalul de plecare. Au făcut popas pe platou, au făcut focuri false şi au stat toată noaptea cu puştile pregătite pe câmpia aia pietroasă. De dimineaţă au luat caii şi au coborât într-o vale sălbatică plină de colibe din iarbă şi de urme de focuri vechi. Au descălecat şi au înaintat printre adăposturi, construcţii fragile din puieţi şi ierburi înfipte în pământ şi îndoite în partea de sus

închipuind nişte coşmelii rotunjite pe care încă mai atârnau câteva piei zdrenţuite sau pături vechi. Pământul era acoperit cu oase şi fărâme de cremene sau cuarţit şi au găsit cioburi de urcioare, coşuri vechi şi mojare de piatră sfărâmate, şiraguri de păstăi uscate de mesquite, o păpuşă de paie a unui copil, o scripcă primitivă cu o singură coardă care fusese zdrobită şi o bucată dintr-un şirag de seminţe uscate de dovleac.

Uşile cocioabelor erau înalte până la brâu şi orientate către răsărit şi erau câteva adăposturi îndeajuns de înalte ca să poţi sta în picioare înăuntru – ultimul în care au intrat Glanton şi David Brown era apărat de un câine mare şi fioros. Brown şi scos pistolul, dar Glanton l-a oprit. S-a lăsat într-un genunchi şi i-a vorbit animalului. Câinele s-a ghemuit lângă peretele din fundul cocioabei arătându-şi colţii şi scuturând capul dintr-o parte în alta, cu urechile pleoştite pe lângă ţeastă.

O să te muşte, a zis Brown.

Dă-mi o bucată de carne.

S-a lăsat pe vine, vorbind cu câinele. Câinele se uita la el.

N-ai să-l îmblânzeşti pe afurisitul ăsta, a zis Brown.

Eu îmblânzesc orice dacă mănâncă. Adă-mi o bucată de carne.

Când s-a întors Brown cu carnea uscată, câinele se uita în jur neliniştit. Şi când au ieşit din canion către apus, animalul alerga şchiopătând uşor la picioarele calului lui Glanton.

Au luat-o pe un vechi drum de piatră pân-au ieşit din vale şi apoi printr-o trecătoare înaltă, cu caii căţărându-se printre stânci ca nişte capre. Glanton îşi ducea calul şi striga după ceilalţi şi totuşi i-a prins întunericul, i-a ajuns noaptea în locul acela, înşiraţi pe lângă o adâncitură din peretele defileului. Glanton i-a condus înainte blestemând prin cea mai adâncă beznă, dar poteca s-a îngustat aşa de tare şi paşii le erau atât de nesiguri că au fost siliţi să se oprească. Indienii Delaware s-au întors pe jos, după ce-şi lăsaseră caii deasupra trecătorii şi Glanton i-a ameninţat că-i împuşcă pe toţi dacă or să fie atacaţi acolo.

Au înnoptat fiecare la picioarele calului său care stătea pe potecă între un urcuş abrupt şi o cădere abruptă. Glanton stătea în fruntea coloanei cu armele înşirate înainte. Se uita la câine. De dimineaţă s-au sculat şi au pornit mai departe, regăsind celelalte iscoade şi caii lor deasupra trecătorii şi trimiţându-le iarăşi înainte. Au mers toată ziua prin munţi şi poate că o fi dormit şi Glanton, numai că nimeni nu l-a văzut.

Indienii Delaware socotiseră că satul era părăsit de zece zile şi

că los Gilenos fugiseră în cete mici pe toate căile posibile. Nu aveau ce urmă să ia. Trupa călărea prin munţi în şir indian. Iscoadele au lipsit vreme de două zile. În a treia zi au intrat în tabără cu caii mai mult morţi decât vii. În acea dimineaţă văzuseră focuri deasupra unui platou subţire şi albastru la cincizeci de mile spre sud.

XII

Peste graniţă – Furtuni – Gheaţă şi fulgere – Argonauţii ucişi – Azimutul – Rendez-vous – Consilii de război – Măcel printre Gilenos – Moartea lui Juan Miguel – Morţii din lac – Căpetenia – Un copil apaş – În deşert – Focuri de noapte – El virote *– O operaţie – Judele ia un scalp –* Un hacendado *– Gallego – Ciudad de Chihuahua.*

Vreme de două săptămâni au călărit noaptea, fără să facă foc. Smulseseră potcoavele cailor şi umpluseră găurile rămase de la cuie cu pământ şi cei care nu isprăviseră încă tutunul foloseau traistele ca să scuipe-n ele şi dormeau în peşteri şi pe piatră seacă. Îşi duceau caii pe urmele paşilor lor şi-şi îngropau scârna ca pisicile şi abia dacă vorbeau între ei. Străbătând noaptea recifele sterpe de pietriş păreau rătăciţi şi lipsiţi de substanţă. Ca o patrulă condamnată să ispăşească în pribegie un blestem străvechi. Ceva ce se ghicea în adâncuri după scârţâitul pieilor şi zăngănitul metalului.

Au luat gâtul animalelor de povară, au uscat carnea la soare şi au împărţit-o şi au mers la adăpostul munţilor sălbatici peste o câmpie întinsă ca de sodă, cu fulgere uscate şi zvon de lumină către miazăzi. Sub o lună gheboasă, cal şi călăreţ se agăţau de umbrele lor pe pământul albastru ca zăpada şi în fiecare străfulgerare de lumină, pe măsură ce furtuna se apropia, aceleaşi umbre alergau în spatele lor negre şi sălbatice peste pământul sterp, cu o insistenţă îngrozitoare ca o a treia dimensiune a lor. Au mers înainte. Mergeau de parc-ar fi avut un ţel a cărui origine i-ar fi precedat, ca nişte moştenitori de sânge ai unei rânduieli imperative şi totodată străine. Căci, deşi fiecare om era aparte în felul lui, împreună formau ceva cu totul nou şi în acel suflet comun erau pustietăţi la fel de greu de cuprins cu mintea ca acele zone albe de pe hărţile vechi unde trăiesc monştri şi unde din lumea ştiută nu există nimic în afară de presupuse vânturi.

Au traversat Del Norte şi au luat-o către miazăzi printr-un ţinut încă şi mai duşmănos. Toată ziua au stat ghemuiţi ca bufniţele la umbra sărăcăcioasă a arbuştilor de acacia şi au privit către acea lume clocotitoare. Vârtejuri de praf se arătau la orizont ca un fum

de focuri îndepărtate, dar nici urmă de fiinţă vie. S-au uitat la spectacolul soarelui şi în amurg au pornit peste câmpia care se răcorea cu un cer de culoarea sângelui la apus. La un puţ din deşert au descălecat şi au băut obraz lângă obraz cu caii lor, apoi au încălecat iar şi au plecat mai departe. Micii lupi de deşert chelălăiau în întuneric şi câinele lui Glanton alerga pe sub burta calului, potrivindu-şi paşii precis printre copite.

În acea noapte au fost loviţi de o urgie de grindină căzută dintr-un cer fără cusur şi caii s-au speriat şi au gemut şi oamenii au descălecat şi s-au aşezat pe pământ cu şeile în cap în timp ce grindina se rostogolea în nisip ca nişte ouă mici şi străvezii clocite alchimic din bezna deşertului. Când şi-au înşeuat iar caii şi au plecat mai departe, au mers cale de mai multe mile printre bucăţi de gheaţă în timp ce o lună polară se înălţa ca un ochi de pisică oarbă peste marginea lumii. Noaptea au trecut pe lângă luminile unui sat din câmpie, dar nu s-au abătut de la drumul lor.

Spre dimineaţă au văzut focuri la orizont. Glanton i-a trimis înainte pe indienii Delaware. Luceafărul dimineţii ardea deja palid la răsărit. Când s-au întors, s-au aşezat pe vine împreună cu Glanton, cu judele şi cu fraţii Brown şi au vorbit şi au dat din mâini, apoi au încălecat iarăşi şi şi-au văzut de drum cu toţii.

Cinci căruţe fumegau pe pământul deşertului şi călăreţii au descălecat şi au umblat în tăcere printre leşurile argonauţilor morţi, acei pelerini cinstiţi fără de nume zăcând printre pietre cu rănile lor oribile, cu viscerele atârnându-le afară şi cu piepturile goale ciuruite de săgeţi. După bărbi, unii erau bărbaţi şi totuşi aveau între picioare răni menstruale stranii şi le lipseau părţile bărbăteşti, căci le fuseseră retezate şi atârnau negre şi ciudate din gurile lor rânjite. Stăteau cu sângele uscat pe cap ca o tichie holbându-se cu ochi de maimuţă la fratele soare ivit acum la răsărit.

Căruţele nu mai erau acum decât nişte tăciuni aprinşi pe armătura înnegrită de fier-balot şi roţi, cu osiile înroşite în foc pârâind de sub cărbuni. Călăreţii s-au aşezat la focuri şi au fiert apă, au băut cafea şi au fript carne după care s-au culcat să doarmă printre morţi.

Seara, trupa a pornit la drum continuând spre miazănoapte ca şi mai înainte. Urmele ucigaşilor apucau spre apus, dar prin pustia aia erau şi albi care prăduiau călătorii şi făceau aşa încât să pară mâna sălbaticilor. Noţiunile de soartă şi noroc îi privesc pe aceia care se aventurează pe căi nesăbuite.

Drumul argonauţilor s-a sfârşit în cenuşă cum s-a văzut şi, ţinând seamă de întâlnirea acelor vectori în pustia aceea unde inimile şi planurile unui neam mic au fost înghiţite şi furate de un altul, răspopitul a întrebat dacă nu cumva la mijloc era mâna unui Dumnezeu cinic, care să fi orchestrat cu atâta austeritate şi uimire prefăcută o congruenţă atât de letală. Postarea de martori pe o a treia cale cu totul diferită poate fi de asemenea atribuită unei întâmplări nefericite şi totuşi judele, care-şi îmboldise calul înainte până ajunsese alături de cugetători, a zis că tocmai în asta consta natura martorului şi că proximitatea lui nu era nicidecum un lucru de terţă însemnătate, ci mai degrabă unul de însemnătate primă, căci oare putem spune că se întâmplă ceva nevăzut de nimeni?

Indienii Delaware au luat-o înainte în amurg şi mexicanul John McGill a trecut în capul coloanei, coborând din când în când de pe cal ca să se întindă pe burtă şi să facă semne iscoadelor care mergeau înaintea lor în deşert şi apoi încăleca iarăşi fără să ţină-n loc calul sau trupa care venea după el. Mergeau ca nişte nomazi sub o stea schimbătoare, iar urmele lor pe pământ reflectau în uşoara lor arcuire chiar mişcările pământului. Către apus, norii stăteau îngrămădiţi deasupra munţilor ca urzeala întunecată a văzduhului însuşi şi întinderile spuzite de stele ale galaxiilor atârnau ca o aură gigantică deasupra capetelor călăreţilor.

După două dimineţi, indienii Delaware s-au întors din cercetările lor din zori cu vestea că los Gilefios făcuseră popas pe malul unui lac puţin adânc, la nici patru ore înspre miazăzi. Aveau cu ei femeile şi copiii şi erau mulţi. Când s-a ridicat de la sfat, Glanton s-a dus de unul singur să se plimbe prin deşert şi a stat multă vreme uitându-se la întunericul din vale.

Oamenii s-au îngrijit de arme, scoţând pulberea şi încărcându-le. Vorbeau între ei cu voci scăzute, deşi deşertul se întindea rotund ca o uriaşă farfurie goală tremurând uşor în arşiţă. După-amiază un mic grup a dus caii la apă şi înapoi şi, când s-a întunecat, Glanton şi locotenenţii lui au pornit-o după indienii Delaware ca să observe poziţiile duşmanului.

Înfipseseră un băţ în pământ pe un dâmb la nord de tabără şi când Ursa a ajuns în dreptul acestuia, Toadvine şi omul din Ţara lui Van Diemen au dat semnalul de plecare şi s-au dus după ceilalţi spre miazănoapte captivi în laţurile celui mai crud destin.

Au ajuns în capătul de nord al lacului în orele răcoroase de

dinainte să se crape de ziuă şi s-au întors pe lângă mal. Apa era foarte neagră şi pe plajă erau rămăşiţe de spumă, iar pe lac, în depărtare, se auzeau glasurile raţelor. Tăciunii focurilor de tabără se arătau dedesubt într-un arc blând ca luminile unui port îndepărtat. Înaintea lor pe acel mal singuratic un călăreţ solitar stătea în şa. Era unul dintre indienii Delaware şi el a întors calul fără să vorbească, iar ei l-au urmat prin desiş către deşert.

Iscoadele stăteau ghemuite într-un pâlc de sălcii la jumătate de milă de focurile duşmanului. Înfăşu-raseră capetele cailor în pături şi dobitoacele astfel acoperite stăteau ţepene şi solemne în spatele lor. Nou-veniţii au descălecat şi au legat şi ei caii şi s-au aşezat pe pământ în timp ce Glanton le vorbea.

Avem un ceas, poate mai mult. Când pornim, fiecare-şi păzeşte pielea. Să nu lăsaţi nici un câine în viaţă dacă nu-i musai.

Câţi îs, John?

Tu ai învăţat să vorbeşti în şoaptă în gater?

Sunt destui cât să v-ajungă, a zis judele. Nu stricaţi praful de puşcă şi glonţul decât pe cine trage înapoi în voi. Dacă nu omoram toţi cioroii d-aci merităm să fim biciuiţi şi trimişi acasă.

Atâta le-a fost sfatul. Ora care a urmat a fost una lungă. Au coborât caii legaţi la ochi şi au stat şi au supravegheat tabăra, dar cu ochii la orizont, către răsărit. O pasăre a ţipat. Glanton s-a întors la calul lui şi l-a descoperit cum îşi descoperă îmblânzitorul de şoimi pasărea în zori. Se stârnise vânt şi calul şi-a înălţat capul şi a adulmecat aerul. Ceilalţi oameni au făcut la fel. Păturile au rămas unde căzuseră. Au încălecat, cu pistoalele în mână, cu măciuci din piele netăbăcită şi piatră de râu legate la încheieturi ca nişte unelte ale unui soi de întrecere ecvestră primitivă. Glanton s-a uitat îndărăt la ei, apoi şi-a îmboldit calul înainte.

Cum înaintau la trap pe malul alb de sare, un bătrân s-a ivit din tufişurile unde şezuse pe vine şi s-a întors către ei. Câinii care aşteptaseră să se bată pe scârna lui au luat-o la fugă chelălăind. Pe lac au început să se înalţe raţe singure sau în perechi. Cineva l-a doborât pe bătrân cu o lovitură de bâtă şi călăreţii au dat pinteni cailor şi s-au repezit înspre tabără pe urmele câinilor cu bâtele vâjâind şi câinii urlând într-o scenă de vânătoare infernală, mercenarii, nouăsprezece la număr, luând cu asalt tabăra unde dormeau mai bine de o mie de suflete. Glanton a trecut cu calul de-a dreptul prin prima colibă călcându-i în

picioare pe cei dinăuntru. Siluete se învălmăşeau pe uşile joase. Călăreţii au traversat satul în galop, apoi s-au întors şi au luat-o îndărăt. Un războinic le-a ieşit în cale şi a ţintit cu o lance şi Glanton l-a doborât cu un foc. Încă trei au fugit şi el i-a împuşcat pe primii doi cu focuri trase atât de rapid că au căzut amândoi odată şi al treilea a părut să se dezmembreze în alergare, lovit de o duzină de plumbi.

În acel prim minut masacrul devenise general. Femeile ţipau, la fel şi copiii despuiaţi şi un bătrân a înaintat clătinându-se fluturând o pereche de izmene albe. Călăreţii treceau printre ei şi-i nimiceau cu bâte sau cuţite. O sută de câini legaţi urlau şi alţii alergau înnebuniţi printre colibe muşcând unii din alţii şi din cei legaţi şi, din prima clipă când călăreţii au intrat în sat, nici balamucul, nici larma n-au mai încetat şi nu s-au mai domolit. Câteva colibe ardeau deja şi un întreg şir de refugiaţi începuse să se reverse spre nord, pe lângă mal, urlând dement cu călăreţii printre ei ca nişte văcari, doborându-i mai întâi pe cei greoi.

Când Glanton şi locotenenţii lui au tăbărât a doua oară peste sat, oamenii fugeau sub copitele cailor şi caii săltau şi câţiva din trupă umblau pe jos printre colibe cu torţe şi trăgeau afară victimele, mânjite şi cu sângele şiroind, hăcuindu-i pe muribunzi şi decapitându-i pe cei care îngenuncheau să ceară îndurare. Erau şi câţiva sclavi mexicani în tabără şi aceştia s-au repezit înainte strigând în spaniolă şi au fost stâlciţi sau împuşcaţi şi unul dintre indienii Delaware a ieşit din fum cu câte un prunc gol atârnându-i în fiecare mână şi s-a aşezat pe vine lângă o groapă de gunoi împrejmuită de pietre şi ţinându-i de călcâie i-a rotit pe fiecare şi i-a izbit cu capetele de piatră, aşa încât le-au ţâşnit creierii prin fontanele într-un jet însângerat şi oameni în flăcări umblau urlând ca nişte berserkeri[65], iar călăreţii îi doborau sfârtecându-i cu cuţitele lor imense Şi o femeie tânără a venit în fugă şi a îmbrăţişat picioarele mânjite de sânge ale calului războinic pe care îl avea Glanton.

Între timp, un mic grup de războinici reuşise să încalece pe caii care mai rămăseseră împrăştiaţi şi s-a apropiat de sat slobozind un şir de săgeţi printre colibele în flăcări. Glanton şi-a scos puşca din teacă şi a tras în primii doi cai din frunte, a vârât puşca înapoi în teacă şi a scos pistolul şi a început să tragă chiar printre urechile calului lui. Indienii călări s-au împiedicat printre

---

[65] Vechi trib nordic de războinici, intrat în legendă pentru furia şi ferocitatea cu care lupta.

caii doborâţi care dădeau din picioare răsucindu-se şi învârtindu-se şi au fost împuşcaţi unul câte unul până când cei nu mai mult de o duzină care scăpaseră s-au întors şi au fugit în sus pe lângă lac depăşind coloana bocitoare de refugiaţi şi au dispărut stârnind în urma lor vârtejuri de sodă calcinată.

Glanton şi-a întors calul. Morţii zăceau plutind la mal ca victimele unui naufragiu pe mare şi risipiţi pe ţărmul sărat într-o învălmăşeală de sânge şi măruntaie. Călăreţii trăgeau afară leşuri din apele însângerate ale lacului şi spuma care se scurgea încet pe plajă era de un roz pal în lumina tot mai puternică. Umblau printre morţi retezând lungile coame negre cu cuţitele şi lăsându-şi victimele cu ţestele jupuite şi arătând straniu cu căiţele lor însângerate. Caii scăpaţi din ţarc au străbătut tropăind ţărmul puturos şi au dispărut în fum şi după o vreme s-au întors tot tropăind. Oamenii îşi croiau drum prin apele roşii sfârtecând la întâmplare morţii şi unii zăceau împerecheaţi cu trupurile zdrobite ale femeilor tinere moarte sau muribunde de pe plajă.

Unul dintre indienii Delaware a trecut cu o colecţie de capete ca un negustor bizar spre târg, cu părul înfăşurat pe mână şi capetele bălăbănindu-se şi răsucindu-se toate deodată. Glanton ştia că fiecare clipă petrecută în acel loc va trebui apărată mai târziu în deşert şi trecea călare printre oameni şi-i zorea.

McGill a ieşit dintre focurile trosnitoare şi a rămas holbându-se sumbru la scena din jur. Fusese străpuns de o lance şi-o ţinea în faţă de coadă. Era cioplită dintr-o tulpină de sotol şi vârful unei săbii vechi de cavalerie care-i fusese legat de coadă se iţea arcuindu-se din spinarea omului. Băiatul a ieşit greoi din apă şi s-a apropiat de el şi mexicanul s-a aşezat cu grijă în nisip.

Pleacă de lângă el, a zis Glanton.

McGill s-a întors să se uite la Glanton şi-atunci Glanton a ţintit cu pistolul şi l-a împuşcat în cap. Şi-a pus arma la loc în toc şi şi-a sprijinit puşca goală de şa ca să stea dreaptă, ţinând-o cu genunchiul în timp ce turna praf pe ţevi. Cineva l-a strigat. Calul a tresărit şi s-a dat înapoi şi Glanton i-a vorbit blând, apoi a învelit două bile de plumb şi le-a împins la locul lor. Se uita la un dâmb dinspre nord unde o ceată de apaşi călări se ivise pe fundalul cerului.

Erau cam la un sfert de milă depărtare, cinci sau şase, scoţând ţipete slabe, pierite. Glanton şi-a potrivit puşca în îndoitura braţului, a pus capsa pe primul tambur, a rotit de ţevi şi a pus capsa şi pe al doilea. Nu-şi lua ochii de la apaşi. Webster a

coborât de pe cal şi-a scos carabina, a tras vergeaua prin inel şi s-a lăsat într-un genunchi, cu vergeaua ridicată în mână, sprijinindu-şi patul armei în pumn. Carabina avea trăgaci dublu, l-a ridicat pe primul şi şi-a lipit faţa de înălţătoarea de obraz. A socotit de unde bătea vântul, a socotit cum cădea soarele într-o parte a catarii de argint, a ridicat puşca şi a tras. Glanton stătea nemişcat, împuşcătura a răsunat sec şi plat în pustietate şi fumul cenuşiu s-a risipit. Şeful grupului de pe dâmb stătea pe cal. Apoi s-a aplecat uşor într-o parte şi a căzut la pământ.

Glanton a scos un chiot şi s-a repezit înainte. Patru oameni l-au urmat. Războinicii de pe dâmb descălecaseră şi-l ridicau pe cel căzut. Glanton s-a răsucit în şa fără să-şi ia ochii de la indieni şi a întins puşca omului de lângă el. Acesta era Sam Tate şi a luat puşca trăgând de hăţurile calului său atât de brusc, mai să-l răstoarne. Glanton şi ceilalţi trei au mers înainte şi Tate a scos vergeaua şi s-a aşezat pe vine şi a tras. Calul care ducea căpetenia rănită s-a clătinat, dar nu s-a oprit. A rotit ţevile şi a tras al doilea foc care s-a înfipt în pământ. Apaşii îşi struneau caii cu ţipete ascuţite. Glanton s-a aplecat în faţă şi i-a vorbit calului la ureche. Indienii şi-au urcat căpetenia pe alt cal şi câte doi călare şi-au îmboldit caii şi au pornit din nou. Glanton scosese pistolul şi a gesticulat cu el către cei din spate şi unul dintre ei şi-a oprit calul şi a sărit jos, s-a culcat pe burtă şi şi-a scos şi el pistolul, i-a dat piedica la o parte, a tras jos vergeaua de încărcare şi a înfipt-o în nisip şi, cu bărbia în pământ şi ţinând pistolul cu amândouă mâinile, a ochit peste ţeava. Caii erau la două sute de metri şi înaintau iute. La al doilea foc, calul căpeteniei a început să se smucească şi un călăreţ de lângă el s-a întins şi a prins hăţurile. Încercau să coboare din galop căpetenia de pe animalul rănit când aceasta s-a prăbuşit.

Glanton a ajuns primul la muribund şi a îngenuncheat cu acel cap străin şi barbar între pulpe ca un straniu infirmier nespălat şi i-a ameninţa pe sălbatici cu revolverul. Ei se învârteau în cerc pe câmpie şi-şi scuturau arcurile, au slobozit câteva săgeţi spre el, apoi s-au întors şi s-au dus. Sângele ieşea bolborosind din pieptul omului şi a ridica spre cer ochii rătăciţi, deja sticloşi, cu capilarele sparte. În fiecare din acele puţuri negre se vedea câte un soare mic şi perfect.

Glanton s-a întors în sat în fruntea micii coloane cu capul căpeteniei atârnat de păr la cingătoare. Oamenii înşirau scalpuri pe curele de piele şi printre morţi erau unii cu bucăţi mari de

piele jupuite de pe spate, ca să se facă din ele cingători şi hamuri. McGill, mexicanul mort, fusese scalpat şi ţestele însângerate se înnegreau deja în soare. Aproape toate colibele arseseră din temelii şi, pentru că se găsiseră câţiva bani de aur, unii scurmau cu picioarele prin cenuşa fumegândă. Glanton i-a ocărât, luând o lance şi înfigând în ea capul care se legăna şi rânjea ca o mască de bâlci şi călărind înainte şi înapoi, strigându-le să adune caii şi s-o ia din loc. Când a întors calul, l-a văzut pe jude şezând pe pământ. Judele îşi scosese pălăria şi bea apă dintr-o ploscă de piele. A ridicat ochii către Glanton.

Nu-i el.

Care?

Judele a dat din cap. Ăla.

Glanton a întors lancea. Capul cu pletele lui lungi şi negre s-a întors cu faţa la el.

Dacă nu-i el, atunci cine zici că e?

Judele a clătinat din cap. Nu e Gomez. A dat din cap către arătare. Domnul de-aici e *sangre puro*. Gomez e mexican.

Nu-i mexican pe de-a-ntregul.

N-ai cum să fii mexican pe de-a-ntregul. E ca şi cum ai fi corcitură pe de-a-ntregul. Dar ăsta nu-i Gomez, pentru că eu l-am văzut pe Gomez şi nu-i el.

Putem zice că-i el?

Nu.

Glanton s-a uitat către nord. S-a uitat în jos la Jude. Nu cumva mi-ai văzut câinele? a zis.

Judele a clătinat din cap. Ai de gând să mâni turma asta?

Pân-o să mă văd silit să renunţ.

Asta s-ar putea întâmpla curând.

S-ar putea.

Cât crezi că le ia barbarilor ăstora să se regrupeze?

Glanton a scuipat. Nu era o întrebare şi n-a răspuns. Unde ţi-e calul? a zis.

Nu mai e.

Ei, păi dacă vrei să vii cu noi, bine-ar fi să-ţi faci rost de altul. S-a uitat la capul de pe prăjină. A naibii căpetenie ai mai fost şi tu, a zis.

Şi-a îmboldit calul înainte cu călcâiele şi a luat-o pe lângă malul apei. Indienii Delaware umblau prin apa lacului pipăind cu picioarele după leşuri scufundate. Glanton a rămas acolo o vreme, apoi a întors calul şi a luat-o prin tabăra prăduită. Călărea

vigilent, cu pistolul pe coapsă. S-a dus pe urmele care coborau dinspre deşert pe unde veniseră ei. Când s-a întors, ducea cu el scalpul bătrânului care se ridicase primul din tufişuri în zori.

După un ceas erau deja în şa şi călăreau spre sud lăsând în urmă pe malul pârjolit al lacului un carnagiu de sânge, sare şi cenuşă şi mânând în faţa lor jumătate de mie de cai şi catâri. Judele călărea în fruntea coloanei ţinând în faţă pe şa un copil tuciuriu ciudat, plin de cenuşă. Părul îi era în parte ars şi stătea în şa tăcut şi stoic uitându-se cum înainta pământul în faţa lui, cu ochi negri şi imenşi ca un schimbăruş. Pe drum, oamenii s-au înnegrit în soare de la sângele de pe haine şi de pe feţe şi apoi au pălit treptat în praful stârnit până când au căpătat iar culoarea pământului pe unde treceau.

Au călărit toată ziua cu Glanton încheind coloana. Către amiază câinele i-a prins din urmă. Era negru de sânge pe piept şi Glanton l-a luat lângă el pe oblâncul şeii până când şi-a tras sufletul. În lunga după-amiază s-a ţinut la umbra calului şi în amurg s-a ţinut departe în câmpie, unde umbrele înalte ale cailor lunecau peste arbuştii pitici pe picioare de păianjen.

Către miazănoapte se vedea deja o dâră subţire de praf şi au mers înainte în întuneric, indienii Delaware au descălecat şi au ascultat cu urechea la pământ, apoi au încălecat şi au pornit iarăşi cu toţii. Când s-au oprit, Glanton a dat ordin să se facă focuri şi să se vadă de răniţi. Una dintre iepe fătase în deşert şi în curând acea fiinţă plăpândă atârna înfiptă într-o ţepuşă de palo verde peste cărbunii răscoliţi în timp de indienii Delaware îşi treceau de la unul la altul o ploscă plină cu laptele închegat scos din stomacul ei. De pe un mic dâmb de la vest de tabără focurile duşmanului se vedeau la zece mile înspre nord. Călăreţii s-au aşezat pe vine în pieile lor scorţoşite de sânge, au numărat scalpurile şi le-au înşirat pe beţe, cu pletele negre-albăstrii năclăite de sânge şi lipsite de strălucire. David Brown a trecut printre acei măcelari sălbatici la înfăţişare ghemuiţi la foc, dar nu şi-a găsit nici un felcer. Avea o săgeată în coapsă, cu pene cu tot şi nimeni nu voia să se atingă de ea. În nici un caz Doc Irving, căci Brown îl numise îngrijitor de morţi şi bărbier şi se ţineau departe unul de altul.

Băieţi, a zis Brown, m-aş doftorici singur, dar nu pot s-o prind ca lumea.

Judele a ridicat ochii la el şi a zâmbit.

O faci tu, Holden?

Nu, Davy, n-o fac. Dar o să-ţi zic eu ce fac.

Ce faci.

O să scriu o poliţă care să te asigure contra oricărei belele afară de ştreang.

Atunci afurisit să fii.

Judele a chicotit. Brown a căutat în jur cu duş manie. Nu-i nimenea aicea care să ajute omu' la nevoie?

Nimeni n-a răspuns.

Atunci afurisiţi să fiţi cu toţii, a zis el.

S-a aşezat cu piciorul întins pe pământ şi s-a uitat la el, mai plin de sânge decât mulţi alţii. A apucat de coada săgeţii şi s-a lăsat în jos pe ea. I se vedea năduşeala pe frunte. Se ţinea de picior şi suduia cu voce înceată. Unii îl priveau, alţii nu. Băiatul s-a ridicat. Încerc eu, a zis.

Aşa băiatu', a zis Brown.

Şi-a adus şaua ca să se rezeme de ea. Şi-a întors piciorul spre foc ca să aibă lumină şi-a îndoit cureaua ţinând-o bine şi a şuierat către băiatul care îngenunchease lângă el. Apuc-o bine, băiete. Şi împinge-o drept. Apoi a apucat cureaua între dinţi şi s-a aplecat pe spate.

Băiatul a apucat de coada săgeţii aproape de coapsa omului şi s-a lăsat înainte cu toată greutatea. Brown a apucat pământul de la stânga şi de la dreapta lui, capul i-a zburat pe spate şi dinţii umezi i-au lucit în lumina focului. Băiatul a apucat din nou săgeata şi a împins-o iar. Venele de pe gâtul omului se umflau ca frânghiile şi l-a afurisit pe băiat cu tot neamul lui. La a patra încercare, vârful săgeţii a ieşit prin coapsa bărbatului şi sângele s-a scurs pe pământ. Băiatul s-a lăsat pe spate pe călcâie şi şi-a şters fruntea cu mâneca.

Brown a dat drumul curelei dintre dinţi. A ieşit? a zis.

Da.

Vârful? Se vede vârful? Vorbeşte, omule.

Băiatul şi-a scos cuţitul şi a retezat cu îndemânare vârful însângerat şi i l-a dat. Brown l-a ţinut în lumina focului şi a zâmbit. Vârful era din aramă forjată şi se răsucise în legăturile îmbibate de sânge de pe coadă, dar rezistase.

Voinic băiat, ai fi bun de doftor. Acuma scoate-o.

Băiatul a tras uşor coada săgeţii din piciorul omului şi omul s-a înclinat până la pământ cu o sinistră mişcare feminină şi a şuierat aspru printre dinţi. A rămas acolo o vreme, apoi s-a întins, a luat săgeata de la băiat şi a aruncat-o în foc, s-a ridicat

şi s-a dus să-şi aştearnă de dormit.

Când băiatul s-a întors şi el la pătura lui, răspopitul s-a aplecat către el şi i-a şuierat în ureche.

Prostule, a zis. Dumnezeu n-o să te ţie la nesfârşit.

Băiatul s-a întors să se uite la el.

Nu ştii că te-ar fi dus cu el? Te-ar fi dus, băiete. Ca pe o mireasă la altar.

S-au sculat şi au pornit la drum undeva după miezul nopţii. Glanton ordonase să se facă focuri şi au călărit printre flăcările care luminau totul în jur şi umbrele arbuştilor din deşert tremurau pe nisipuri, iar călăreţii au urmat umbrele subţiri şi pâlpâitoare până când au trecut cu totul în bezna care li se potrivea atât de bine.

Caii şi catârii se împrăştiaseră departe în deşert, i-au adunat dinspre miazăzi de pe mile întregi şi l-au mânat înainte. Fulgerele de vară izvorâte de nicăieri lăsau să se întrevadă în noapte culmi negre de munte la marginea lumii şi caii pe jumătate libaţiei goneau în faţa lor în câmpie în acele străfulgerări albăstrii de parc-ar fi răspuns tremurând unei chemări din neant.

În aburii zorilor călăreţii zdrenţăroşi şi plini de sânge cu sulurile lor de piei arătau mai puţin a învingători şi mai degrabă ca ariergarda vreunei armate nimicite retrăgându-se pe meridianele haosului şi ale întunericului prim, cu caii împleticindu-se şi oamenii gonind adormiţi în şa. Lumina tot mai întinsă a zilei a dezvăluit în jur acelaşi ţinut sterp şi fumul focurilor din noaptea care trecuse se înălţa subţire şi nemişcat de vânt înspre miazănoapte. Colbul palid al duşmanului care ar fi trebuit să-i hăituiască până la porţile oraşului nu părea să se fi apropiat şi s-au târât înainte prin arşiţa tot mai fierbinte mânând din urmă caii înnebuniţi.

La jumătatea dimineţii s-au oprit să bea apă la o mlaştină stătută prin care trecuseră deja trei sute de animale, iar călăreţii au alungat animalele din apă şi au descălecat să bea din pălării, apoi au pornit din nou în jos pe lângă albia uscată tropotind pe pământul stâncos, pietre uscate şi bolovani şi apoi iar pământ roşu şi nisipos de deşert şi aceiaşi munţi din jur cu pajişti rare, acoperiţi de ocotillo şi sotol şi arbuştii seculari de aloe înfloriţi ca o nălucire pe un tărâm al febrei. La apus, au trimis călăreţi către vest să facă focuri în prerie şi oamenii s-au culcat în întuneric şi au dormit în timp ce liliecii se roteau în tăcere pe deasupra lor

printre stele. De dimineaţă, când au plecat, era încă întuneric şi caii abia se mai ţineau pe picioare. Ziua i-a găsit pe sălbatici mult mai aproape de ei. Au dat prima luptă a doua zi în zori şi le-au ţinut piept opt zile şi opt nopţi în câmpie şi printre stâncile din munţi, pe zidurile şi acoperişurile haciendelor părăsite şi n-au pierdut nici un om.

În cea de-a treia noapte s-au aşezat la adăpostul unor ziduri vechi de pământ surpat cu focurile duşmanului la nici o milă depărtare în deşert. Judele s-a aşezat la foc cu copilul apaş şi copilul căuta în jur cu ochi negri ca boabele de cafea şi unii dintre călăreţi s-au jucat cu el şi l-au făcut să râdă, i-au dat carne uscată şi el a stat mestecând şi privind la siluetele care treceau pe deasupra lui. L-au acoperit cu o pătură şi de dimineaţă judele îl legăna pe un genunchi în timp ce oamenii îşi înşeuau caii. Toadvine l-a văzut cu copilul când a trecut cu şaua, dar după zece minute când s-a întors cu calul copilul era mort şi judele îl scalpase. Toadvine şi-a lipit ţeava pistolului de uriaşa scăfârlie boltită a judelui.

Dracu' să te ia, Holden.

Ori tragi, ori îl iei de-aici. Nu mai sta.

Toadvine şi-a pus pistolul la brâu. Judele a zâmbit şi a şters scalpul de cracul pantalonului, s-a ridicat şi i-a întors spatele. După alte zece minute erau iarăşi în câmpie gonind de mama focului cu apaşii pe urme.

În după-amiaza celei de-a cincea zile străbăteau la pas o vale seacă, mânând caii din urmă, cu indienii în spate, atât cât să nu intre în bătaia puştii, strigând la ei în spaniolă. Din când în când, unul dintre călăreţi descăleca cu puşca şi vergeaua şi indienii se împrăştiau ca potârnichile, trăgând caii lângă ei şi ascunzându-se îndărătul lor. Către răsărit, tremurând în arşiţă, se înălţau zidurile albe şi subţiri ale unei hacienda cu copaci rari, verzi şi ţepeni iţindu-se dintre ele ca o scenă dintr-o dioramă. După un ceas mânau caii – să fi rămas cam o sută de capete – pe lângă zidurile astea şi pe o cărare bătută care cobora spre un izvor. Un tânăr a ieşit călare şi le-a urat ceremonios bun venit în spaniolă. Nimeni n-a răspuns. Tânărul călăreţ s-a uitat în jos pe lângă apă spre câmpurile brăzdate de canale pentru irigaţii unde ţăranii în costumele lor albe pline de praf stăteau încremeniţi cu coasele în bumbacul abia înflorit sau porumbul înalt până la brâu. S-a uitat îndărăt către nord-vest. Apaşii, să fi fost şaptezeci, optzeci, tocmai treceau de primul pâlc de *jacales* şi se înşirau pe potecă

şi în umbra copacilor.

Peonii de pe câmpuri i-au văzut cam în acelaşi timp. Şi-au aruncat cât colo uneltele şi au rupt-o la fugă, unii ţipând, alţii cu mâinile ridicate deasupra capetelor. Tânărul *don* s-a uitat la americani şi s-a uitat iar la sălbaticii care se apropiau. A strigat ceva în spaniolă. Americanii şi-au mânat caii afară din vad şi înainte spre păduricea de plopi. Ultima oară când l-au văzut scosese un pistol mic din cizmă şi se întorsese să-i înfrunte pe indieni.

În acea seară i-au dus pe apaşi prin oraşul Gallego, un şanţ mocirlos în chip de stradă unde mişunau porcii şi nişte câini jalnici fără păr. Părea pustiu. Porumbul tânăr de pe câmpurile de la mar-ginea drumului fusese de curând spălat de ploi şi se înălţa alb şi strălucitor, înălbit de soare până se făcuse aproape străveziu. Au călărit aproape toată noaptea şi a doua zi indienii erau tot acolo.

S-au luptat iar cu ei la Encinillas şi s-au luptat cu ei în trecătorile sterpe dinspre El Sauz şi mai departe pe dealurile joase de unde se vedeau deja turlele bisericii oraşului de la miazăzi. În ziua de douăzeci şi unu iulie a anului una mie opt sute şi patruzeci şi nouă au intrat în oraşul Chihuahua unde au fost primiţi ca nişte eroi, mânându-şi înainte caii bălţaţi prin colbul străzilor într-o învălmăşeală infernală de dinţi şi ochi daţi peste cap. Mici băieţaşi alergau printre copite şi învingătorii în zdrenţele lor însângerate surâdeau prin murdăriei praf şi sânge închegat ducând cu ei înfipte în prăjini capetele uscate ale duşmanilor prin acea fantezie de muzică şi flori.

XIII

La băi – Negustori – Trofee de război – Ospăţul – Trias – Balul – Spre nord – Coyame – Frontiera – Hueco Tanks – Masacru printre Tiguas – Carrizal – Un izvor în deşert – Medanos – O lămurire despre dinţi – Nacori – Cantina – O întâlnire disperată – în munţi – Un sat decimat – Suliţaşi călare – O ambuscadă – Pe urmele supravieţuitorilor – Câmpiile din Chihuahua – Masacrul soldaţilor – O înmormântare – Chihuahua – Spre vest.

Procesiunea lor s-a mărit cu noi călăreţi, cu băieţi călare pe catâri şi bătrâni cu pălării împletite şi cu o delegaţie care a luat în primire caii şi catârii Prinşi şi i-a mânat înainte pe străzile înguste către ocolul unde aveau să fie ţinuţi. Războinicii trenţăroşi şi-au continuat marşul, unii ţinând în mâini cupele cu care erau îmbiaţi, salutând doamnele adunate în balcoane cu pălăriile lor putrede şi ridicând mai sus capetele care se bălăngăneau cu Pleoapele pe jumătate coborâte în acea expresie stranie de lehamite în care le încremeniseră trăsăturile, atât de strâns împresuraţi cu toţii de mulţime încât păreau a fi avangarda unei răscoale a zdrenţăroşilor, anunţaţi de doi toboşari care mergeau înainte, unul sărac cu duhul, amândoi desculţ, urmaţi de un trompetist care mărşăluia cu un braţ ridicat deasupra capului într-o poză marţială în timp Ce cânta. Astfel au intrat pe porţile înalte ale palatului guvernatorului, peste pragurile tocite din piatră şi în curte, unde copitele roase ale cailor nepotcoviţi ai mercenarilor s-au afundat printre pietre cu un uguit straniu ca de turturele.

Sute de gură-cască s-au înghesuit în jur în timp ce pe pietre se numărau scalpurile uscate. Soldaţi cu muschete împingeau gloata înapoi şi fete tinere se uitau la americani cu ochi negri imenşi şi băieţaşii se strecurau în faţă să pună mâna pe cumplitele trofee. Erau o sută douăzeci şi opt de scalpuri şi opt capete şi locotenentul guvernatorului a coborât în curte împreună cu suita lui să le ureze bun venit şi să le admire isprăvile. Li s-a făgăduit răsplată în aur la ospăţul care avea să aibă loc în acea seară în cinstea lor la hotelul Riddle and Stephens şi cu asta americanii au slobozit un chiot şi s-au suit iar pe cai. Bătrâne cu şaluri negre s-au repezit să sărute poalele

cămăşilor lor mizerabile şi au ridicat mâinile lor mici şi tuciurii în semn de binecuvântare şi călăreţii şi-au întors caii costelivi croindu-şi drum prin adunătura lărmuitoare şi au ieşit în stradă.

S-au dus la băile publice unde au coborât pe rând în apă, unul mai palid decât cel dinainte şi cu toţii tatuaţi, însemnaţi, cusuţi, cu uriaşe cicatrici zbârcite, căpătate Dumnezeu ştie unde şi în mâinile căror doctori barbari, pe piepturi şi pântece, ca nişte miriapozi giganţi, unii sluţiţi, cu degete sau ochi lipsă, cu frunţile şi braţele însemnate cu litere şi cifre de parc-ar fi fost mărfuri de socotit la inventar. Cetăţeni de ambele sexe s-au dat înapoi pe lângă ziduri şi s-au uitat cum apa se transformă într-un terci subţire de sânge şi murdărie şi nimeni nu-şi putea lua ochii de la jude, care şi-a lepădat ultimul hainele şi-a traversat apoi spaţiul băilor cu un trabuc în gură şi un aer regesc, încercând apa cu degetul mic de la picior, surprinzător de delicat. Strălucea ca luna, atât era de alb şi nici un fir de păr nu se zărea pe acel trup uriaş, nici în vreo deschizătură, nici în marile găuri ale nărilor şi nici pe piept sau urechi, nici măcar un smoc deasupra ochilor sau pe pleoapele lor. Uriaşa cupolă strălucitoare a ţestei lui pleşuve arăta ca o cască de îmbăiat trasă peste pielea altminteri înnegrită de pe faţă şi gât. Când acea imensă masă a coborât în bazin apele s-au ridicat vizibil şi scufundându-se până la ochi s-a uitat în jur cu mare mulţumire, cu ochii uşor cutaţi, de parc-ar fi zâmbit sub apă ca un lamantin palid şi umflat ieşit la suprafaţă într-o mlaştină, în timp ce după urechea mică şi lipită de cap trabucul ţeapăn fumega uşor chiar deasupra apei.

Negustorii îşi împrăştiaseră deja marfa pe dalele de pământ din spatele lor, costume din stofe europene şi cu croială europeană, cămăşi din mătăsuri colorate şi căciuli zbârlite din blană de castor, cizme din piele fină spaniolă, bastoane şi biciuşti cu capete de argint, şei bătute în argint, pipe cioplite şi arme discrete şi mai multe săbii de Toledo cu plasele de fildeş şi tăişuri frumos gravate, iar bărbierii îşi Pregăteau scaunele să-i primească, strigând nume de clienţi renumiţi pe care-i serviseră şi toţi aceşti comercianţi le făgăduiau mercenarilor servicii pe datorie în condiţii cât se poate de generoase.

Când au traversat piaţa gătiţi cu noile lor straie, unii cu mânecile hainelor abia trecându-le de coate, scalpurile erau atârnate de grătarul de fier al pavilionului ca nişte decoraţiuni pentru o sărbătoare barbară. Capetele retezate fuseseră înălţate în prăjini deasupra lampadarelor de unde contemplau acum cu

ochii înfundaţi şi sălbatici pieile uscate ale fraţilor şi strămoşilor lor întinse pe faţada de piatră a catedralei şi foşnind încet în vânt. Mai târziu, când s-au aprins lămpile, capetele au căpătat în strălucirea blândă a luminii care bătea în sus expresii de măşti tragice şi după câteva zile aveau să se împestriţeze cu alb şi să pară de-a dreptul leproase de la murdăria păsărilor care se aşezau pe ele.

Acest Angel Trias care era guvernator fusese trimis în tinereţe în străinătate ca să-şi facă educaţia, era un mare cunoscător al clasicilor şi studiase limbile străine. Era totodată şi un bărbat printre bărbaţi şi se prea poate ca războinicii duri pe care-i tocmise ca să apere statul să fi dezmorţit ceva înăuntrul lui. Când locotenentul i-a invitat pe Glanton şi pe ofiţerii lui la cină, Glanton a răspuns că el şi oamenii lui nu se aşezau la masă separat. Locotenentul a cedat cu un zâmbet în faţa argumentului şi Trias a făcut la fel. Au sosit în bună rânduială, bărbieriţi, tunşi şi dichisiţi cu cizmele şi gătelile lor noi, indienii Delaware ciudat de austeri şi de ameninţători în redingotele lor, ca să se aşeze cu toţii la masa pregătită pentru ei. S-au oferit trabucuri şi s-au turnat pahare de sherry şi guvernatorul care stătea în picioare în capul mesei le-a urat bun venit şi i-a poruncit şambelanului să se îngrijească de toate nevoile lor. Soldaţii îi serveau, ducându-se după alte pahare, turnând vin, aprinzând trabucuri cu un fitil dintr-un suport de argint menit chiar acestui scop. Judele a sosit ultimul dintre ei, îmbrăcat într-un costum bine croit din pânză nealbită care fusese lucrat pentru el chiar în acea după-amiază. Metri întregi de stofă isprăviţi şi detaşamente întregi de croitori unul şi unul în această lucrătură. Avea picioarele încălţate în cizme cenuşii din piele de ied frumos lustruite şi în mână ţinea o pălărie panama care fusese cârpită din două pălării mai mici cu atâta migală încât cusătura abia dacă se vedea.

Trias se aşezase deja la masă când şi-a făcut apariţia judele, dar de cum l-a văzut s-a ridicat iar şi şi-au dat mâna prieteneşte, guvernatorul l-a aşezat la dreapta sa şi s-au afundat pe loc într-o conversaţie într-o limbă pe care nimeni din acea încăpere n-o înţelegea afară de câte un epitet vulgar adus din nord. Răspopitul şedea în faţa băiatului şi-a înălţat sprâncenele şi a făcut semn din ochi înspre capul mesei. Băiatul, care purta pentru prima oară în viaţa lui guler scrobit şi cravată, stătea mut la masă ca un manechin de croitorie.

Între timp ospăţul se pornise în toată puterea cuvântului şi mâncărurile veneau unele după altele, peşte, pasăre, vită şi carne de vânat din împrejurimi şi un purcel fript pe tavă, ceaune cu bunătăţi, tarte şi îngheţată, sticle de vin şi coniac de la podgoriile din El Paso. S-au ţinut toasturi patriotice, aghiotanţii guvernatorului închinând paharele în cinstea lui Washington şi Franklin şi americanii răspunzând cu alţi eroi ai ţării lor, fără să aibă habar nici de diplomaţie şi nici de vreun nume măcar din panteonul republicii surori. S-au apucat să mănânce şi au mâncat pân-au dat gata mai întâi bucatele de la ospăţ şi apoi proviziile hotelului cu totul. Au fost trimişi curieri prin oraş să mai aducă, doar ca să se isprăvească şi astea şi iar să se trimită după altele, până când bucătarul de la Riddle a baricadat uşa cu propriul său trup şi soldaţii care serveau au început să arunce pur şi simplu tăvi mari cu plăcinte, şorici prăjit, brânzeturi – orice le pica în mână – pe masă.

Guvernatorul bătuse în pahar şi se ridicase să vorbească în engleza lui precisă, dar mercenarii umflaţi râgâiau şi se hlizeau şi mai cereau de băut şi câţiva urlau în continuare toasturi, degenerate acum în legăminte obscene faţă de târfe din diferite oraşe din sud. Trezorierul a intrat în urale, fluierături, pahare ridicate. Glanton a luat sacul lung de pânză imprimat cu emblema statului şi, retezându-i vorba guvernatorului, s-a ridicat şi a vărsat aurul pe masă printre oase, coji şi bălţi de băutură vărsată şi, într-un act scurt de împărţeală, a distribuit mormanul de aur cu tăişul cuţitului astfel că fiecare şi-a primit partea cuvenită şi asta a fost toată ceremonia. Un soi de orchestră populară începuse să cânte o melodie lugubră într-un colţ al sălii şi judele a fost primul care i-a îndreptat pe muzicanţi cu instrumente cu tot către sala de bal alăturată unde mai multe doamne care fuseseră chemate şedeau deja pe băncile de lângă pereţi şi-şi făceau vânt cu evantaiele aparent netulburate.

Americanii s-au revărsat în sala de bal câte unul, câte doi sau în grupuri, printre scaune date la o parte, scaune răsturnate şi lăsate unde căzuseră. În toată sala fuseseră aprinse lămpi de perete în reflectoare de tablă, iar petrecăreţii adunaţi acolo aruncau umbre contrastante. Vânătorii de scalpuri stăteau şi rânjeau la femei, arătând ca nişte neciopliţi în hainele lor prea mici, sugându-şi măselele, înarmaţi cu pistoale şi cuţite şi cu priviri de nebuni. Judele a ţinut sfat de taină cu orchestra şi în curând a început un cadril. Au urmat o mulţime de poticneli şi

tropăieli în timp ce judele, afabil, galant, a dansat mai întâi o doamnă, apoi încă una călăuzindu-le paşii cu o amabilitate degajată. La miezul nopţii guvernatorul s-a scuzat şi muzicanţii începuseră s-o şteargă pe furiş. Un harpist orb luat de pe stradă stătea îngrozit pe masa ospăţului printre oase şi farfurii şi o hoardă de târfe abjecte la înfăţişare se strecuraseră printre dansatori. În curând focurile de pistol s-au înteţit şi domnul Riddle, care făcea pe consulul american în oraş, a coborât ca să-i mustre pe cheflii şi a fost alungat cu ameninţări. S-au iscat bătăi. Mobila s-a făcut bucăţi, iar oamenii fluturau picioare de scaune, sfeşnice. Două târfe s-au încleştat îmbrâncindu-se într-unui dintre bufete şi s-au prăvălit la podea în clinchet de pahare de coniac. Jackson, cu pistoalele în mână, s-a repezit în stradă legându-se să-i ciuruiască curul lui Iisus Christos, nemernicul ăla alb lung de picioare. În zori, formele beţivilor căzuţi în nesimţire zăceau pe podea printre pete întunecate de sânge uscat. Bathcat şi harpistul dormeau pe masa ospăţului îmbrăţişaţi. O familie de hoţi se strecura tiptil printre dărâmături buzunărindu-i pe adormiţi şi rămăşiţele unui foc care mistuise bună parte din mobilierul hotelului fumegau în stradă în faţa uşii. Aceste scene şi altele asemenea s-au repetat nopţi de-a rândul. Cetăţenii s-au plâns guvernatorului, dar acesta era precum ucenicul vrăjitor care avea într-adevăr puterea de a-i porunci lui Aghiuţă să-i facă pe voie, însă cu nici un chip nu mai putea să-l oprească. Băile se transformaseră în bordeluri, îngrijitorii fiind alungaţi. Fântâna din piatră albă din piaţă se umplea noaptea de bărbaţi despuiaţi Şi beţi. Orice *cantina* se golea ca la incendiu la vederea oricăror doi oameni din trupă şi americanii s-au pomenit în taverne fantomă cu băuturi pe masă şi trabucuri fumegând încă în scrumierele de tot. Intrau şi ieşeau călare de oriunde şi când aurul a început să se împuţineze, negustorii s-au pomenit cu datorii mâzgălite pe hârtie de măcelărie într-o limbă străină pentru rafturi întregi de mărfuri.

Prăvăliile au început să se închidă. Pe zidurile spoite cu var apăruseră mâzgălituri în cărbune. *Mejor los indios*[66]*.* Seara străzile rămâneau pustii şi nu se vedea nici un trecător şi fetele tinere din oraş au fost zăvorâte în case şi nu s-au mai arătat. Pe cincisprezece august au părăsit oraşul. După o săptămână, nişte văcari au povestit că ar fi luat cu asalt oraşul Coyame la optzeci de mile nord-est.

[66] Mai bine cu indienii (sp.).

Satul Coyame plătea ani de zile tribut anual lui Gomez şi bandei lui. Când Glanton şi oamenii lui au intrat călare au fost întâmpinaţi ca nişte sfinţi.

Femeile alergau pe lângă cai să le atingă cizmele şi au fost îmbiaţi cu daruri de toate felurile până când fiecare a ajuns să călărească cu un prisos de pepeni', plăcinte şi găini legate de picioare pe oblâncul şeii. După trei zile când au plecat străzile erau pustii, nici măcar un câine nu i-a urmat la porţi.

Au mers către nord-est până în oraşul Presidio de la graniţa cu Texasul şi îmboldind caii au trecut tropăind pe străzi. Un ţinut unde Glanton era căutat de lege. Glanton a luat singur calea deşertului şi a rămas acolo pe cal, el, calul şi câinele uitându-se la pământurile vălurite acoperite de păduri şi la dealurile golaşe ca nişte grăunţe de piper, la munţi şi la şesurile plate cu ierburi pitice şi la câmpia nesfârşită de dedesubt unde la patru sute de mile est erau nevasta şi copilul pe care n-avea să-i mai vadă niciodată. Umbra i s-a lungit înainte pe limba tărcata de nisip. N-avea să meargă după ea. Îşi scosese pălăria ca să-l răcorească vântul serii şi şi-a pus-o înapoi pe cap fără grabă, a întors calul şi a pornit îndărăt.

Au rătăcit la graniţă săptămâni de-a rândul căutând orice urmă a apaşilor. Se mişcau răsfiraţi în acea câmpie într-o elipsă continuă, agenţi predestinaţi ai împărţirii lumii, aşa cum le ieşea în cale, lăsând deopotrivă ceea ce fusese şi ceea ce n-avea să fie niciodată să se piardă pe pământul din urma lor. Călăreţi spectrali, albiţi de colb, neştiuţi în arşiţa crenelată. Păreau mai cu seamă a fi pe de-a-ntregul în voia sorţii, primitivi, vremelnici, nesupuşi vreunei ordini. Ca nişte fiinţe smulse din piatră curată şi trimise fără de nume şi neferite de propriile lor năluciri să rătăcească hămesite, blestemate şi mute ca nişte gorgone târându-se prin pustiile sălbatice din Gondwana într-o vreme când nu existau încă nume şi fiecare părticică era întregul.

Au vânat sălbăticiuni şi au luat ce le trebuia cu drept de rechiziţie din cele câteva *pueblos* şi *estancias* prin care au trecut. Într-o seară, când se apropiaseră de oraşul El Paso până aproape se întrezărea, s-au uitat către miazănoapte unde iernau los Gilenos şi au ştiut că nu vor merge într-acolo. Au poposit în acea noaptea la Hueko Tanks, un grup de bazine naturale de piatră în deşert. În toate locurile mai ferite din jur stâncile erau acoperite cu picturi străvechi şi judele a şi pornit-o printre ele copiindu-le

pe unele în caietul lui ca să le ia cu el. Erau cu oameni şi animale şi vânătoare, înfăţişau păsări stranii şi hărţi misterioase şi construcţii atât de neobişnuite ca apariţie încât justificau toate temerile faţă de om şi de ceea ce zace în el. Desene din astea gravate – unele încă viu colorate – erau cu sutele şi totuşi judele trecea printre ele fără să Şovăie, găsindu-le chiar pe cele care-i trebuiau. Când a terminat şi cât mai era încă lumină, s-a-ntors la un anume prag de stâncă şi a şezut acolo o vreme, cercetând iar desenele din jur. Apoi s-a ridicat şi cu o bucată ruptă de şist a scrijelit unul dintre desene până n-a mai rămas din el decât locul gol de pe stâncă unde fusese. Apoi şi-a strâns carneţelul şi s-a întors în tabără.

De dimineaţă au plecat înspre miazăzi. Vorbeau puţin, nici să se certe între ei n-aveau stare. Peste câteva zile urmau să dea peste o ceată paşnică de Tiguas care-şi făcuse tabără pe marginea râului şi să-i măcelărească până la ultimul.

În seara acelei zile s-au ghemuit la focul care şuiera într-o ploaie blândă, au înşirat plumbi şi au tăiat petice de parcă soarta aborigenilor ar fi fost urnită de către o cu totul altă instanţă. De parcă acele destine ar fi fost cioplite dinainte chiar în stâncă pentru cei ce aveau ochi să vadă. Nimeni nu s-a ridicat să-i apere. Toadvine şi băiatul s-au sfătuit amândoi şi a doua zi la amiază, când au pornit la drum şi-au îndemnat caii să meargă în rând cu Bathcat. Au mers în tăcere. Nenorociţii ăia nu supără pe nimeni, a zis Toadvine. Omul din Ţara lui Van Dienien s-a uitat la el. S-a uitat la literele vinete tatuate pe fruntea lui şi la pletele linse şi soioase care-i atârnau de pe ţeasta scurtată de urechi. S-a uitat la şiragul de dinţi de aur de pe pieptul lui. Au mers mai departe.

S-au apropiat de acele corturi prăpădite în lumina prelungă a sfârşitului de zi, venind dincotro bătea vântul pe lângă malul sudic al râului unde se simţea miros de fum de la focurile la care se pregătea mâncarea. Când au lătrat primii câini, Glanton şi-a îmboldit calul înainte şi au ieşit dintre copaci peste tufişurile uscate, cu caii întinzându-şi gâturile lungi din colb nerăbdători ca nişte copoi de vânătoare şi călăreţii biciuindu-i către soare unde siluetele femeilor care se ridicau de la treburile lor au rămas o clipă încremenite şi ţepene înainte să le vină a crede în realitatea acelui pandemoniu colbuit care se năpustea asupra lor. Stăteau prostite, desculţe, îmbrăcate în pânza nealbită a ţinutului. Au apucat strâns polonice, copii despuiaţi. La prima salvă o duzină

dintre ele s-au îndoit şi au căzut.

Ceilalţi au rupt-o la fugă, bătrâni azvârlindu-şi braţele în sus, copii clătinându-se şi clipind printre focurile de pistol. Câţiva bărbaţi tineri au ieşit în fugă cu arcurile pregătite şi au fost doborâţi cu focuri de armă şi apoi călăreţii au străbătut tot satul călcând în picioare colibele de iarbă şi lovindu-i cu bâtele pe ocupanţii lor care ţipau.

În acea noapte, cu mult după ce se întunecase, când luna era deja pe cer un grup de femei care fuseseră în sus pe râu să usuce peşte s-au întors în sat şi au rătăcit urlând printre ruine. Câteva focuri fumegau încă pe pământ şi câinii au ieşit furiş dintre cadavre. O bătrână a îngenuncheat lângă pietrele înnegrite din faţa uşii ei, a pus crengi peste cărbuni, a reaprins o flacără din cenuşă şi a început să îndrepte oalele răsturnate. Peste tot în jurul ei morţii zăceau cu ţestele jupuite ca nişte polipi jilav-albăstrii sau ca nişte pepeni luminescenţi răcindu-se pe o terasă selenară. În zilele ce va să vină, firavele rebusuri negre lăsate de sânge în acele nisipuri aveau să se crape, să se fărâmiţeze şi să se spulbere, astfel că în câteva cicluri ale soarelui nimicirea acestor oameni va fi de mult uitată. Vântul deşertului va aşterne sare peste rămăşiţele lor şi n-avea să mai rămână nimeni, nici duhuri şi nici scribi, care să povestească drumeţului aflat în trecere cum trăiseră oamenii în acel loc şi cum în acel loc muriseră.

Americanii au intrat în oraşul Carrizal târziu după-amiaza zilei următoare, cu caii împodobiţi Cu scalpurile puturoase de Tiguas. Oraşul acesta era aproape o ruină. Multe case stăteau goale şi fortul se surpa înapoi în pământul din care fusese înălţat, iar locuitorii păreau ei înşişi pustiiţi de spaime vechi. S-au uitat cum trecea acel convoi însângerat pe străzile lor cu ochi întunecaţi şi gravi. Călăreţii păreau veniţi dintr-o lume legendară şi lăsau în urmă o pată stranie ca o imagine remanentă pe retină şi aerul pe care-l răscoleau era stricat şi electric. Au trecut pe lângă zidurile surpate ale cimitirului unde morţii erau îngrămădiţi în nişe şi pământul presărat cu oase şi cranii şi cioburi de oale ca într-un osuar şi mai străvechi. Alţi zdrenţăroşi au apărut în spatele lor pe străzile prăfuite şi au stat şi s-au uitat după ei.

În acea noapte, au făcut popas lângă un izvor cu apă caldă în vârful unui deal, printre rămăşiţe de vechi construcţii spaniole şi s-au dezbrăcat şi au coborât în apă ca nişte ucenici la altar în timp ce uriaşe lipitori albe şerpuiau peste nisipuri. De dimineaţă,

când au pornit la drum, era încă întuneric. Fulgerele stăteau suspendate departe către miazăzi în lanţuri frânte, mute, cascada de munţi vestindu-se albastră şi stearpă din pustiu. Ziua s-a ivit deasupra unei întinderi fumegânde de deşert acoperită de nori negri unde călăreţii au putut număra cinci furtuni diferite înşirate pe ţărmurile pământului rotund. Călăreau pe nisip curat şi caii se canoneau aşa de tare încât călăreţii s-au văzut siliţi să descalece şi să-i ducă de căpăstru, suind cu greu morene abrupte unde vântul spulbera piatra albă de pe creste ca spuma valurilor mării şi nisipul era încreţit ş1 modelat în forme delicate şi nu mai era nimic acolo afară de nişte oase lustruite. Au umblat toată ziua printre dune şi seara, cum coborau ultimele coline joase de nisip către valea de dedesubt, printre gheara pisicii şi canotia, închipuiau o ceată pârlită şi sălbatica de oameni şi dobitoace. Câţiva vulturi-harpie şi-au luat ţipând zborul de pe un leş de catâr şi s-au întors către apus înspre soare în timp ce oamenii îşi mânau caii în vale.

După două nopţi poposind într-o trecătoare din munţi au văzut luminile îndepărtate ale oraşului de dedesubt. S-au aşezat pe vine pe lângă creasta stâncoasă a peretelui de sub vânt în timp ce focul juca învolburat şi s-au uitat cum pâlpâiau lămpile pe întinderea albastră a nopţii la treizeci de mile depărtare. Judele a trecut prin faţa lor în întuneric. S-a aşezat printre plăcile zgâriate de şist şi au stat aşa cu toţii ca nişte făpturi dintr-o eră de demult uitându-se cum se sting una câte una lămpile îndepărtate până când oraşul din câmpie s-a strâns într-un mic miez de lumină care ar fi putut să fie un copac în flăcări sau o tabără solitară de drumeţi sau poate că nici nu exista aievea.

Când au intrat pe porţile înalte de lemn ale palatului guvernatorului, doi soldaţi care stătuseră şi-i număraseră când treceau pe lângă ei s-au apropiat şi au prins calul lui Toadvine de căpăstru. Glanton l-a depăşit prin dreapta şi şi-a văzut de drum. Toadvine a rămas în şa.

Glanton!

Călăreţii înaintau tropotind pe stradă. Abia trecut de porţi, Glanton s-a uitat în spate. Soldaţii vorbeau cu Toadvine în spaniolă şi unul îl ameninţa cu o *escopeta*.

N-am eu putere asupra nimănui, a zis Glanton.

O să-i împuşc pe neghiobii ăştia doi numaidecât.

Glanton a scuipat. S-a uitat în lungul străzii şi s_a uitat la

Toadvine. Apoi a descălecat şi şi-a dus calul înapoi în curte. *Vamonos,* a zis. S-a uitat în sus la Toadvine. Dă-te jos de pe cal.

După două zile au părăsit oraşul sub escortă. Pe puţin o sută de soldaţi îi mânau pe drum, greoi în feluritele lor veşminte şi arme, smucindu-şi caii şi îmboldindu-i cu lovituri de picior prin vadul unde caii americanilor se opriseră să se adape. Pe dealurile subalpine de deasupra apeductului s-au tras într-o parte şi americanii s-au înşiruit pe lângă ei, au şerpuit printre stânci şi nopal şi s-au făcut tot mai mici printre umbre, până când duşi au fost.

Au mers către apus prin munţi. Au trecut prin mici sate scoţându-şi pălăriile în faţa unor oameni pe care aveau să-i ucidă înainte să se isprăvească luna. *Pueblos* de pământ încremenite ca nişte oraşe ciumate cu recoltele putrezind pe câmp şi cele câteva vite pe care nu le luaseră indienii rătăcind în voie şi nimeni care să le păzească sau să se îngrijească de ele şi multe sate depopulate aproape pe de-a-ntregul de bărbaţi unde femeile şi copiii se ghemuiau îngroziţi în bordeiele lor ascultând până când ultimul tropot de copite se stingea în depărtare.

În oraşul Nacori era o *cantina* şi acolo au descălecat călăreţii, s-au îngrămădit pe uşă şi s-au aşezat la mese. Tobin s-a oferit să stea de pază la cai. A rămas în stradă, uitându-se în sus şi-n jos. Nimeni nu se sinchisea de el. Oamenii aceştia văzuseră americani cu duiumul, trenuri leneşe şi prăfuite pline de ei, plecaţi din ţara lor de luni întregi şi pe jumătate înnebuniţi de enormitatea propriei lor prezenţe în acel pustiu imens şi sătul de sânge, luând cu japca făină şi carne sau dându-şi frâu liber pornirilor latente de violatori printre fetele cu ochi de tăciune din acel ţinut. Să fi fost acum trecut de amiază cam cu un ceas şi câţiva muncitori şi negustoraşi traversau strada către *cantina*. Când au trecut pe lângă calul lui Glanton, câinele lui Glanton s-a ridicat zbârlindu-se. Au făcut un mare ocol şi şi-au văzut de drum. În acel moment o haită de câini din sat traversa piaţeta, să fi fost cinci, şase, cu ochii pe câinele lui Glanton. Cum veneau ei aşa, un jongler care mergea în fruntea unui cortegiu funerar a apărut de după colţul străzii şi luând o rachetă dintre cele câteva pe care le ţinea sub braţ a apropiat-o de trabucul pe care-l ţinea în gură şi a aruncat-o în piaţetă unde a explodat. Haita s-a speriat şi a dat îndărăt târâş, în afară de doi câini care au mers mai departe pe stradă. Câţiva dintre caii mexicani priponiţi de o bârnă la intrarea în cantina au început să zvârle din picioarele

din spate şi restul se învârteau nervoşi în loc. Câinele lui Glanton nu şi-a luat ochii de la bărbaţii care se îndreptau spre uşă. Nici unul dintre cai n-a ciulit nici măcar o ureche. Cei doi câini care trecuseră prin faţa cortegiului funerar s-au ferit de caii care zvârleau din picioare şi s-au apropiat de *cantina*. Încă două rachete au explodat în stradă şi între timp s-a arătat şi restul procesiunii, un scripcar şi un cântăreţ la cornet deschizând drumul cu o melodie rapidă şi vioaie. Câinii erau prinşi între cortegiu şi animalele mercenarilor, s-au oprit cu urechile pleoştite, au şovăit şi apoi şi-au iuţit pasul. În cele din urmă, au rupt-o la goană pe stradă în urma celor care purtau coşciugul. Aceste detalii ar fi trebuit să le fie de mai mare ajutor muncitorilor care intrau în *cantina*. Se întorseseră şi stăteau acum cu spatele la uşă ţinându-şi pălăriile la piept. Purtătorii au trecut ducând pe umeri un catafalc şi curioşii au putut vedea printre flori şi găteli de înmormântare chipul cenuşiu al unei tinere femei săltând ţeapăn în ritmul paşilor. Apoi venea coşciugul ei, făcut din piele netăbăcită înnegrită cu funingine, purtat de cărători înveşmântaţi în negru Şi amintind de o barcă grosolană din piele. În urmă venea un grup de bocitori, unii dintre bărbaţi bând, bătrânele cu şalurile lor negre prăfuite plângând şi sprijinite de alţii ca să treacă peste gropi şi copii cu flori în mâini uitându-se sfioşi la curioşii adunaţi în stradă în timp ce treceau pe lângă ei.

În *cantina* americanii abia de se aşezaseră când o insultă bolborosită la o masă vecină i-a sculat în picioare pe trei sau patru dintre ei. Băiatul s-a adresat mesei în spaniola lui jalnică întrebând care dintre acei beţivani înăcriţi vorbise. Până să apuce vreunul să mărturisească prima rachetă funerară a explodat în stradă cum s-a povestit şi americanii s-au repezit cu toţii către uşă. Un beţiv de la masă s-a ridicat în picioare cu un cuţit şi s-a luat după ei clătinându-se. Prietenii lui au strigat după el, dar el i-a expediat cu o fluturare a mâinii.

John Dorsey şi Henderson Smith, doi băieţi din Missouri, au ieşit primii în stradă. Imediat după ei au venit Brown şi judele. Judele, vedea pe deasupra capetelor lor şi a ridicat o mână către cei care veneau în urma lui. Tocmai trecea catafalcul. Scripcarul şi cornistul îşi făceau unul altuia mici plecăciuni şi paşii lor sugerau stilul marţial al muzicii pe care o cântau. E o înmormântare, a zis judele. Moment în care beţivul care ieşise între timp bălăbănindu-se în pragul uşii cu cuţitul în mână a înfipt

tăişul adânc în spatele unui anume Grimley. Nimeni n-a văzut afară de jude. Grimley a pus o mână pe cadrul grosolan din lemn al uşii. M-a omorât, a zis. Judele a scos pistolul, a ţintit peste capetele oamenilor şi l-a împuşcat pe beţiv în mijlocul frunţii.

Americanii care ieşiseră afară mai că s-au pomenit cu pistolul judelui sub nas când a tras şi cei mai mulţi s-au aruncat la pământ. Dorsey s-a rostogolit, s-a ridicat în picioare şi s-a ciocnit de muncitorii opriţi să salute cortegiul care trecea. Tocmai îşi puneau pălăriile pe cap când judele a tras. Mortul s-a prăvălit pe spate în cantina, cu sângele ţâşnindu-i din cap. Când Grimley s-a întors, ceilalţi au putut vedea coada de lemn a cuţitului iţindu-i-se din cămaşa pătată de sânge. Deja intraseră în joc şi alte cuţite. Dorsey se încleştase cu mexicanii şi Henderson Smith îşi scosese cuţitul de vânătoare şi aproape că retezase cu el mâna unui om şi omul stătea cu sângele negru ţâşnindu-i din artere printre degete în timp ce încerca să acopere rana. Judele l-a ridicat pe Dorsey în picioare şi s-au retras amândoi înspre *cantina* în timp ce mexicanii fandau şi repezeau cuţitele spre ei. Dinăuntru se auzea zgomot neîntrerupt de împuşcături şi cadrul uşii se umpluse de fum. La uşă, judele s-a întors şi a sărit peste cele câteva leşuri răşchirate acolo. Înăuntru, uriaşele pistoale bubuiau fără oprire şi cei vreo douăzeci de mexicani care fuseseră în încăpere zăceau împrăştiaţi în toate poziţiile, spulberaţi printre scaunele răsturnate şi mesele din lemn acum ferfeniţit şi pereţii de pământ ciuruiţi peste tot de marile gloanţe conice. Supravieţuitorii o luaseră spre lumina care se strecura pe uşă şi primul dintre aceştia l-a întâlnit acolo pe jude şi a dat să-l lovească cu cuţitul. Dar judele era ca o pisică şi a sărit în lături, l-a prins pe om de braţ, i l-a rupt şi l-a ridicat de cap. L-a sprijinit de perete şi i-a zâmbit, dar omul începuse să sângereze pe urechi şi sângele curgea printre degetele judelui şi pe mâinile lui şi când judele i-a dat drumul, capul îi stătea cumva nefiresc şi omul a alunecat pe podea şi nu s-a mai sculat. Între timp, cei care veneau în urma lui fuseseră întâmpinaţi cu o salvă grozavă de focuri de armă şi pragul se umpluse de morţi şi muribunzi când brusc în încăpere s-a lăsat o teribilă tăcere răsunătoare. Judele stătea cu spatele la perete. Fumul plutea ca o ceată şi siluetele învăluite în el încremeniseră. În mijlocul odăii, Toadvine şi băiatul stăteau spate în spate cu pistoalele în aer ca dueliştii. Judele s-a dus la uşă şi a strigat peste mormanul de cadavre către răspopit care stătea printre cai cu pistolul în mână.

Fugarii, părinte, fugarii.

N-ar fi vrut să împuşte oameni în public într-un oraş aşa de mare, dar n-aveau încotro. Trei bărbaţi o luaseră la fugă în jos pe stradă şi încă doi o şterseseră prin piaţă. Altfel nici ţipenie în jur. Tobin a ieşit dintre cai şi a ţintit ţinând pistolul cu amândouă mâinile şi a început să tragă, pistolul smucindu-se şi venind îndărăt şi fugarii împleticindu-se şi prăvălindu-se cu capul înainte. A împuşcat doi în piaţă, s-a răsucit şi a doborât încă doi fugari pe stradă. Ultimul a căzut pe un prag de uşă şi Tobin s-a întors şi a scos celălalt pistol de la brâu, a trecut pe cealaltă parte a calului şi s-a uitat pe stradă şi prin piaţă după vreo urmă de mişcare acolo sau printre clădiri. Judele s-a dat înapoi din uşă în *cantina* unde americanii stăteau uitându-se unii la alţii şi la leşuri cu un soi de uluire. S-au uitat la Glanton. Ochii lui scăpărau în încăperea plină de fum. Pălăria îi rămăsese pe o masă. S-a dus şi a luat-o şi-a pus-o pe cap potrivind-o bine. S-a uitat în jur. Oamenii încărcau iarăşi butoaiele goale ale pistoalelor. Pe legea mea, băieţi. Încă nu ne-am găsit naşul în meşteşugul ăsta.

După zece minute, când au ieşit din *cantina*, străzile erau pustii. Îi jupuiseră pe morţi din cap până în picioare, alunecând întruna pe o podea care fusese din pământ bătătorit şi se transformase într-o mocirlă de culoarea vinului. Erau douăzeci şi opt de mexicani în tavernă şi încă opt în strada, cu tot cu cei cinci împuşcaţi de răspopit. Au încălecat pe cai. Grimley stătea căzut într-o rână, sprijinit de peretele de pământ al clădirii. N-a ridicat ochii. Îşi ţinea pistolul în poală şi se uita către stradă şi călăreţii s-au întors, apoi s-au îndepărtat prin capătul de nord al piaţetei şi au dispărut.

Au trecut treizeci de minute până să iasă cineva în stradă. Vorbeau în şoaptă. Când s-au apropiat de *cantina*, unul dintre cei dinăuntru a ieşit în prag ca o arătare însângerată. Fusese scalpat şi sângele i se scursese în ochi şi acoperea cu mâna o gaură uriaşă în piept unde o spumă rozalie se umfla şi dădea înapoi. Unul dintre cetăţeni i-a pus o mână pe umăr.

A donde vas?[67] a zis.

A casa[68], a zis omul.

Următorul oraş în care au intrat era la două zile de mers în inima munţilor. N-au aflat niciodată cum îi zicea. O adunătură de

[67] Unde ai plecat? (sp.).

[68] Acasă (sp.).

colibe de pământ cocoţate pe un platou golaş. Când au intrat călare, oamenii au luat-o la fugă înaintea lor ca nişte sălbăticiuni hăituite. Ţipetele cu care se chemau unii pe alţii sau poate vădita lor vulnerabilitate au părut să stârnească ceva în Glanton. Brown se uita la el. Şi-a îmboldit calul înainte şi a scos pistolul şi acel pueblo somnolent a fost numaidecât redus la o învălmăşeală de ruine. Mulţi localnici o luaseră la fugă spre biserică unde au îngenuncheat îmbrăţişând altarul şi din acest refugiu au fost târâţi rând pe rând şi rând pe rând au fost ucişi şi scalpaţi pe podeaua altarului. După patru zile, când călăreţii au mai trecut o dată prin acelaşi sat, morţii erau tot pe străzi mâncaţi de vulturi şi de porci. Mâncătorii de hoituri priveau muţi în timp ce călăreţii îşi croiau drum pe lângă ei ca nişte figuranţi dintr-un vis. Când a trecut şi ultimul dintre ei s-au apucat iar să mănânce.

Au mers prin munţi fără să se odihnească. Au urmat o potecă îngustă printr-o pădure neagră de pini pe lumină, pe întuneric şi pe linişte, în afară de scârţâitul şeilor şi răsuflarea cailor. O coajă subţire de lună stătea răsturnată deasupra culmilor zimţate. Chiar înainte să se crape de ziuă, au coborât într-un oraş de munte unde nu erau nici felinare, nici paznic şi nici câini. În lucirea cenuşie a zorilor s-au aşezat lângă un zid aşteptând să se lumineze. Un cocoş a cântat. O uşă s-a trântit. O bătrână s-a ivit din ceaţă coborând poteca pe lângă pereţii tencuiţi ai cocioabelor, ducând cu ea o cobiliţă cu urcioare. Oamenii s-au sculat în picioare. Era frig şi răsuflarea ieşea din ei ca un fum. Au scos ţăruşii ocolului şi au scos caii afară. Au înaintat călare pe stradă. S-au oprit. Animalele se codeau şi băteau din picioare în aerul rece. Glanton a tras de frâie şi a scos pistolul.

Un detaşament de soldaţi călări a ieşit de după un perete din capătul de nord al satului şi a intrat pe stradă. Purtau chivere înalte întărite cu plăcuţe metalice şi panaşuri din păr de cal şi vestoane verzi brodate cu roşu aprins şi brâuri roşu aprins şi erau înarmaţi cu lănci şi muschete şi caii lor aveau cioltare frumoase. Au intrat pe stradă săltând şi cabrându-se, călăreţi pe cai, cu toţii bărbaţi tineri şi chipeşi. Oamenii s-au uitat la Glanton. El şi-a vârât pistolul în toc şi a scos puşca. Căpitanul lăncierilor îşi ridicase sabia ca să oprească coloana. În următoarea clipă strada s-a umplut de fum de puşcă şi o duzină de soldaţi zăceau la pământ morţi sau muribunzi. Caii s-au ridicat pe picioarele dindărăt şi au nechezat.

Au dat înapoi unii peste alţii şi soldaţii au căzut din şa şi s-au

ridicat încercând să se agate de animalele lor. O a doua salvă le-a destrămat rândurile. Au dat înapoi derutaţi. Americanii şi-au scos pistoalele şi şi-au îmboldit caii înainte în stradă. Căpitanul mexican sângera de la o rană de glonţ în piept şi s-a ridicat în scări ca să întâmpine atacul cu sabia. Glanton l-a împuşcat în cap, l-a dărâmat de pe cal cu piciorul şi a împuşcat la rând alţi trei oameni din spatele lui. Un soldat căzut luase o lance şi s-a repezit spre el cu ea şi unul dintre călăreţi s-a aplecat în învălmăşeala aia cruntă şi i-a tăiat gâtul, apoi a trecut mai departe. În umezeala dimineţii fumul de pucioasă plutea peste stradă într-un văl cenuşiu şi arătoşii lăncieri cădeau sub copitele cailor în ceaţa aceea primejdioasă ca nişte soldaţi măcelăriţi într-un vis, holbaţi, ţepeni şi muţi.

Parte din ariergardă reuşise să-şi întoarcă animalele şi s-o ia îndărăt pe stradă şi americanii mânau înapoi cu lovituri de pistol caii rămaşi fără călăreţi şi caii se smuceau şi se învârteau cu scările atârnând şi zbierau cu boturile lor lungi călcând morţii în picioare. I-au împins îndărăt şi şi-au mânat caii înainte şi în sus pe stradă până unde se îngusta şi urca în munte şi au tras după lăncierii fugari care goneau în sus pe potecă în răpăit de pietricele.

Glanton a trimis un detaşament de cinci oameni pe urmele lor şi el, cu judele şi cu Bathcat s-au întors. S-au întâlnit cu restul călăreţilor care urcau şi ei, s-au întors cu toţii şi s-au dus să jefuiască leşurile acolo în stradă unde zăceau ca nişte muzicanţi morţi, le-au zdrobit muschetele de pereţii caselor şi le-au frânt săbiile şi lăncile. Când plecau, s-au întâlnit cu cei cinci întorşi din recunoaştere. Lăncierii ieşiseră de pe potecă şi se împrăştiaseră în pădure. După două nopţi, din tabăra ridicată pe un afloriment deasupra întinsei câmpii centrale au văzut acolo, în deşert, un punct luminos ca răsfrângerea unei stele solitare într-un lac de întuneric desăvârşit.

Au ţinut sfat. Pe acea lespede aspră de piatră, flăcările focului lor se învolburau şi se roteau şi au cercetat întunericul nemărginit de sub ei care se prăvălea ca însuşi chipul despicat al lumii.

Cât de departe să fie după socoteala ta, a zis Glanton.

Holden a clătinat din cap. Au jumătate de zi înaintea noastră. Nu-s mai mult de doişpe la număr, poate paişpe. N-or să trimită oameni înainte.

Cât e de-aici până la Chihuahua City?

Patru zile. Trei. Unde-i Davy?

Glanton s-a întors. Cât e pân' la Chihuahua, David?

Brown stătea cu spatele la foc. A dat din cap. Dacă ăia-s ei, pot ajunge în trei zile.

Ce zici, îi prindem din urmă?

Nu ştiu. Cred că depinde dacă bagă sau nu de seamă că venim după ei.

Glanton s-a întors şi a scuipat în foc. Judele a ridicat un braţ gol şi palid urmărind ceva cu degetele în întunericul din jur. Dacă până-n zori coborâm de pe muntele ăsta, a zis el, cred că-i putem prinde din urmă. Altminteri mai bine pornim către Sonora.

Poate că-s din Sonora şi ei.

Atunci mai bine mergem după ei.

Am putea duce scalpurile astea la Ures.

Focul a măturat pământul, s-a înălţat iar. Eu zic să mergem după ei, a zis judele.

În zori erau călări în câmpie cum spusese judele şi în acea noapte au văzut focul mexicanilor oglindindu-se pe cer către răsărit, dincolo de arcul pământului. Au mers toată ziua următoare şi toată noaptea, hurducându-se şi legănându-se ca o ceată de apucaţi în timp ce dormeau în şa. În dimineaţa celei de-a treia zile au putut vedea în faţa lor în câmpie siluetele călăreţilor profilându-se în soare, iar seara i-au putut număra în timp ce răzbeau cu greu prin acea jalnică pustietate minerală. Când soarele s-a înălţat, zidurile oraşului s-au ivit palide şi subţiri în lumina crescândă la douăzeci de mile către răsărit. Se ţineau în şa. Lăncierii erau înşiraţi pe drum la câteva mile sud de ei. N-aveau de ce să se oprească şi ar fi fost zadarnic, cum zadarnic ar fi fost şi să meargă înainte, dar cum erau călări, călări au rămas şi americanii şi-au îmboldit iarăşi caii înainte.

O vreme au gonit aproape în paralel către porţile oraşului, amândouă taberele rupte şi însângerate, cu caii împleticindu-se. Glanton le-a strigat să se predea, dar ei au mers înainte. Glanton şi-a scos puşca. Se târau înainte pe drum ca nişte dobitoace fără judecată. A oprit calul şi calul a rămas pe loc cu picioarele răşchirate şi crupa săltată şi el a ţintit cu puşca şi a tras.

Cei mai mulţi dintre ei nici măcar nu mai aveau arme. Erau nouă, s-au oprit, s-au întors şi apoi au pornit la atac peste acel pământ întretăiat de pietre şi arbuşti şi într-un minut erau cu toţii doborâţi de gloanţe.

Caii au fost prinşi şi mânaţi înapoi pe drum, despovăraţi de şei

şi harnaşament. Trupurile morţilor au fost dezbrăcate şi uniformele şi armele arse împreună cu şeile şi alte efecte şi americanii au săpat o groapă pe drum şi i-au îngropat într-un mormânt comun, trupurile goale cu rănile lor zăcând în groapă ca nişte victime ale unor experimente medicale căscând ochii orbi la cerul deşertului în timp ce erau acoperite cu pământ. Au bătătorit locul cu caii până când drumul s-a făcut ca înainte şi trăgacele, tăişurile de sabie şi chingile fumegânde au fost scoase din cenuşa focului şi duse şi îngropate în alt loc, iar caii fără călăreţi au fost alungaţi în deşert şi seara vântul a împrăştiat cenuşa, noaptea vântul a spulberat ultimii tăciuni fumegânzi şi a dus cu el ultima stirpe fragilă de scântei trecătoare ca nişte scăpărări de cremene în întunericul total al lumii.

Au intrat în oraş sălbatici la chip, murdari şi mânjiţi de sângele cetăţenilor pe care fuseseră tocmiţi să-i apere. Scalpurile sătenilor ucişi au fost agăţate de ferestrele casei guvernatorului şi mercenarii au fost plătiţi din vistieria aproape goală, societatea a fost desfiinţată şi recompensa anulată. La o săptămână după ce au părăsit oraşul avea să se anunţe un premiu de opt mii de pesos pentru capul lui Glanton. Au pornit spre nord cum făceau cei care aveau drum către El Paso, dar nici nu lăsaseră bine în spate oraşul că şi-au întors jalnicele dobitoace către vest şi au pornit năuci şi pe jumătate vrăjiţi către declinul roşu al acelei zile, către pământurile crepusculare şi pandemoniul îndepărtat al soarelui.

XIV

Furtuni pe munte – Tierras quemadas, tierras despobladas[69] *– Jesus Maria – Hanul – Negustori – O bodega – Scripcarul – Preotul – Las Animas – Procesiunea –* Cazando las almas[70] *– Glanton face o criză – Câini de vânzare – Judele scamator – Steagul – O pistoladă – Un exod – Caravana – Sânge şi mercur – La vad – Jackson reîntors – Jungla – Un botanist – Judele adună specimene – Cum îşi vede lucrarea ca om de ştiinţă – Ures – Gloata –* Los pordioseros[71] *– Fandango – Câini urgisiţi – Glanton şi judele.*

Departe, înspre miazănoapte, ploaia deşirase cârcei negri din norii de furtună ca nişte dâre de funingine căzută într-un pocal şi în timpul nopţii auzeau răpăitul ploii în prerie la mile depărtare. Au urcat printr-o trecătoare stâncoasă şi fulgerele desenau conturul tremurător al munţilor îndepărtaţi şi fulgerele făceau să răsune pietrele din jur, ciucuri de foc albastru se agăţau de cai ca nişte duhuri incandescente care nu se lăsau alungate.

Luciri blânde de metal topit se întindeau pe metalul harnaşamentelor, lumini albastre şi lichide lunecau pe ţevile armelor. Iepuri înnebuniţi săreau şi se opreau în loc în străfulgerările albastre şi sus, printre acele piscuri zăngănitoare, şoimi înfioraţi se ghemuiau în pene sau aruncau un ochi galben către tunetul de dedesubt.

Au mers zile întregi prin ploaie, au mers prin ploaie şi grindină şi apoi iarăşi prin ploaie. În acea lumină cenuşie de furtună au traversat o câmpie inundată cu picioarele cailor reflectându-se în apă printre nori şi munţi şi călăreţii s-au prăvălit înainte îndoindu-se pe bună dreptate de oraşele licăritoare de pe ţărmul îndepărtat al acelei mări pe care umblau ca prin minune. Au urcat printre păşuni vălurite unde păsări mărunte se risipeau ciripind speriate în vânt şi un vultur trudea să-şi ia zborul dintre oseminte cu aripi care făceau zbâr-zbâr-zbâr ca o jucărie de copil învârtită pe o sfoară şi în amurgul lung şi roşu perdelele de apă

---

[69] Pământuri pârjolite, pământuri pustiite (sp.).

[70] La vânătoare de suflete (sp.).

[71] Milogii (sp.).

din valea de dedesubt se întindeau ca nişte smârcuri de sânge primordial.

Au trecut printr-o pajişte înaltă aşternută cu flori sălbatice, pogoane întregi de crucite aurii, de cârciumărese, de genţiane de un purpuriu intens şi de lujeri sălbatici de volbură albastră şi o câmpie mare cu feluriţi boboci mărunţi întinzându-se înainte ca o pânză cadrilată până la hotarele cele mai îndepărtate, dense şi albăstrii de la ceaţă şi culmile adamantine înălţându-se din nimic ca spinările unor monştri marini într-un răsărit devonian. Ploua iarăşi şi călăreau cocârjaţi sub mantale tăiate din piei unsuroase pe jumătate tăbăcite şi astfel înveliţi în aceste piei primitive în faţa cruntei ploi cenuşii arătau ca nişte stareţi ai cine ştie cărei secte obscure, trimişi să facă prozeliţi tocmai printre lighioanele ţinutului. Pământul dinaintea lor se întindea mohorât şi întunecat. Au călărit prin lunga înserare, soarele a apus şi n-a răsărit nici o lună şi spre asfinţit munţii s-au cutremurat iar şi iar în ramele lor zăngănitoare şi s-au mistuit în întunericul de pe urmă şi ploaia a rămas să susure în ţinutul orb învăluit în noapte. Au urcat dealurile subalpine printre pini şi stânci golaşe, au urcat printre ienuperi, molizi şi arbuşti mari şi rari de aloe şi printre tulpinile înalte de yucca cu florile lor pale tăcute şi nepământene printre plantele veşnic verzi.

Noaptea, s-au ţinut după un torent de munte până într-un defileu sălbatic ticsit de pietre acoperite cu muşchi şi au mers pe sub peşteri întunecoase unde apa picura şi stropea şi avea gust de fier şi au văzut filamentele argintii ale cascadelor răsfirându-se pe feţele aflorimentelor îndepărtate care păreau nişte minuni celeste, nu alta, atât de obscură fiindu-le obârşia. Au trecut peste lemnele înnegrite ale unui pârjol şi au intrat într-un ţinut cu pietre despicate unde bolovani uriaşi zăceau rupţi în două cu feţe netede asimetrice şi pe povârnişurile acestor pământuri feruginoase erau vechi cărări de foc şi schelete înnegrite de copaci ucişi de furtunile de pe munte. În ziua următoare au dat peste lauri şi stejari, păduri cu copaci de esenţă tare ca acelea pe care le lăsaseră în urmă, în tinereţe. Pe povârnişurile dinspre nord grindina se adunase în scobituri printre frunze ca tectitele şi nopţile erau răcoroase. Au străbătut zonele înalte afundându-se şi mai mult în munţi unde-şi aveau bârlogul furtunile, un ţinut zornăitor de foc unde flăcări albe lunecau pe culmi şi pământul împrăştia un miros ars de cremene fărâmată. Noaptea, lupii din pădurile întunecoase ale lumii e dedesubt îi chemau ca şi cum ar

fi fost prietenii omului şi câinele lui Glanton alerga scâncind pe lângă nesfârşita încrengătură de picioare de cai.

La nouă zile după ce plecaseră din Chihuahua au trecut printr-un pas din munţi şi au început să coboare o cărăruie săpată în piatra tare a unei faleze la o mie de picioare deasupra norilor. Un mamut uriaş de piatră privea de pe povârnişul cenuşiu de deasupra lor. Au coborât cu băgare de seamă în şir indian. Au trecut printr-un tunel scobit în stâncă şi la celălalt capăt, la multe mile dedesubt, într-un defileu, se vedeau acoperişurile unui oraş.

Au coborât pe drumuri şerpuite de piatră şi prin albii de pâraie unde păstrăvi mici stăteau pe aripioarele lor palide şi cercetau boturile cailor care se adăpau. Perdele de ceaţă care aveau iz şi gust de metal se înălţau din defileu şi veneau până la ei şi se duceau mai departe în pădure. Şi-au îmboldit caii prin vad şi-n jos pe potecă şi la ceasurile trei după-amiaza, pe o ploaie rară şi măruntă, au intrat în vechiul oraş de piatră Jesus Maria.

Au tropotit peste pietrele spălate de ploaie cu frunze lipite de ele şi au trecut un pod de piatră, au luat-o înainte pe stradă pe sub streşinile picurânde ale clădirilor cu balcon şi pe lângă un torent de munte care străbătea oraşul. Mici fărâme de minereu fuseseră măcinate până ajunseseră nişte pietre şlefuite de râu şi dealurile de deasupra oraşului erau pline peste tot de tuneluri şi schelărie şi brăzdate de aluviuni şi de gunoaie. Apariţia pestriţă a călăreţilor a fost vestită cu urlete de câţiva câini uzi ghemuiţi în praguri şi călăreţii au intrat pe o stradă îngustă şi s-au oprit şiroind de apă în faţa porţii unui han.

Glanton a bătut la poartă şi poarta s-a deschis şi un băieţaş a scos capul afară. O femeie a ieşit şi s-a uitat la ei şi a intrat iar înăuntru. Într-un sfârşit un bărbat a venit şi a deschis poarta. Era uşor cherchelit şi a ţinut poarta până când călăreţii au intrat unul câte unul în curticica inundată şi apoi a închis-o în urma lor.

De dimineaţă, ploaia se oprise şi au ieşit pe stradă, rupţi, împuţiţi, împodobiţi cu mădulare de om ca nişte canibali. Îşi ţineau uriaşele pistoale la brâu şi pieile mizerabile cu care erau acoperiţi erau mânjite peste tot de sânge, fum şi negreală de la arme. Se ivise soarele şi bătrânele îngenuncheate cu găleţi şi cârpe care spălau pietrele din faţa prăvăliilor s-au întors şi s-au uitat după ei şi negustorii care-şi rânduiau marfa le-au dat temători bună dimineaţa. Închipuiau o clientelă stranie printre asemenea mărfuri. Stăteau clipind în faţa uşilor de care atârnau mici colivii din nuiele cu cinteze şi papagali verzi şi argintii care

stăteau într-un picior şi croncăneau agitaţi. Erau acolo şiruri de fructe uscate şi ardei şi grămezi de vase din tablă atârnate ca nişte clopoţei şi băşici de porc pline cu *pulque* care se legănau pe grinzi ca nişte porci umflaţi în curtea unui măcelar. Au trimis după pahare. Un scripcar a apărut şi s-a ghemuit pe un prag de piatră şi a început să scârţâie un cântec popular maur şi toţi cei care treceau pe-acolo în drumurile lor matinale rămâneau cu ochii la acei uriaşi palizi şi îngălaţi.

La prânz au găsit o *bodega* ţinută de un anume Granit Carroll, o tavernă joasă care fusese pe vremuri grajd şi ale cărei uşi de şopron stăteau deschise către stradă ca unică sursă de lumină. Scripcarul îl urmase părând cuprins de o adâncă tristeţe şi s-a postat chiar lângă uşă, de unde-i putea vedea Pe venetici cum beau şi-şi zornăie dublonii de aur pe tejghea. În prag era un bătrân care stătea la soare şi se apleca cu un cornet acustic din corn de capră înspre zarva crescândă dinăuntru şi dădea din cap într-o continuă încuviinţare, deşi nu se rostise nici o vorbă în vreo limbă pe care s-o priceapă.

Judele îl privise pe furiş pe muzicant, l-a chemat la el şi i-a aruncat un ban care a clincănit pe pietre. Scripcarul l-a ţinut o clipă în lumină ca şi cum n-ar fi corespuns, apoi l-a strecurat printre haine şi-a potrivit instrumentul sub bărbie şi a atacat o melodie care în urmă cu două sute de ani, în bâlciurile din Spania, era deja învechită. Judele a păşit pe pragul luminat de soare şi a executat pe pietre câţiva paşi cu o precizie stranie şi el şi scripcarul păreau nişte menestreli străini pe care soarta-i adusese laolaltă în acest oraş medieval. Judele şi-a scos pălăria şi s-a înclinat către două doamne care se abătuseră din drum ca să ocolească taverna şi a făcut o piruetă grozavă cu paşii lui mărunţi şi a turnat *pulque* din paharul lui în cornetul acustic al bătrânului. Bătrânul a astupat repede cornul cu buricul degetului mare şi l-a ţinut cu grijă în faţă în timp ce-şi sfredelea urechea cu un deget, apoi a băut.

Până la căderea serii străzile s-au umplut de smintiţi beţi care se bălăbăneau, suduiau şi sunau clopotele cu plumbi de pistol într-un tămbălău păgân până când preotul a ieşit afară ducând cu el un Christ crucificat şi dojenindu-i cu frânturi latineşti într-o litanie cântată. Omul a fost luat la bătaie în stradă şi înghiontit fără ruşine şi, cum zăcea ţinând strâns icoana, au aruncat în el cu bani de aur. Când s-a ridicat, a refuzat cu dispreţ să adune banii până când câţiva băieţaşi s-au repezit să-i strângă şi atunci

le-a poruncit să-i aducă la el în timp ce barbarii chiuiau şi închinau în cinstea lui.

Curioşii s-au împrăştiat, strada îngustă s-a golit. Câţiva americani intraseră în apele reci ale râului şi împroşcau în jur, apoi s-au târât în stradă uzi leoarcă şi au rămas întunecaţi şi apocaliptici cu ţigările în gură la lumina slabă a felinarelor. Noaptea era rece şi s-au împleticit prin oraşul pietruit cu aburi ieşind din ei ca nişte fiare de poveste. Începuse iar să plouă.

A doua zi era sărbătoarea de Las Animas şi pe străzi trecea o paradă şi o căruţă trasă de cai care purta un Christ grosolan pe un catafalc vechi şi murdar. După ea veneau grupuri de băieţi de altar şi părintele mergea înainte sunând dintr-un clopoţel. O frăţie a desculţilor înveşmântaţi în negru mărşăluia în urmă purtând toiege de ierburi. Christul a trecut hurducându-se, o biată figură de paie cu cap şi picioare cioplite. Purta o cunună de măceşe de munte şi era vopsit pe frunte cu picături de sânge şi cu lacrimi albastre pe obrajii de lemn bătrâni şi veşteji. Parada a trecut hurducându-se cu jale şi în praguri stăteau copii mici care mâncau tigve din aluat şi se uitau la paradă şi la ploaia de pe străzi.

Judele stătea singur în *cantina*. Şi el se uita la ploaie, cu ochii mici pe imensa lui faţă spână. Îşi umpluse buzunarele cu bombonele în formă de capete de mort şi stătea lângă uşă şi le oferea copiilor care treceau pe aleea de sub streşini, dar ei se trăgeau înapoi speriaţi ca nişte mânji.

Către seară, grupuri de localnici au început să coboare dinspre cimitirul de pe coama dealului şi mai târziu, pe întuneric, la lumina lumânării sau a lămpilor au ieşit iarăşi şi s-au îndreptat către biserică să se roage. Era de-ajuns să treacă pe lângă cetele de americani smintiţi de băutură că aceşti oaspeţi nespălaţi îşi scoteau pălăriile mitocăneşte, se bălăbăneau şi rânjeau şi băteau apropouri obscene către tinerele fete. Carroll îşi închisese cârciuma mizeră la apus, dar a deschis-o iar ca să nu-i fie sparte uşile. La un moment dat în timpul nopţii, a sosit un grup de călăreţi în drum spre California frânţi de oboseală cu toţii. Şi totuşi după un ceas şi-au văzut iar de drum. La miezul nopţii, când se zice că sufletele morţilor pornesc la colindat, vânătorii de scalpuri au ieşit iar pe străzi urlând şi descărcându-şi pistoalele cu toată ploaia şi moartea şi asta s-a repetat sporadic până-n zori.

A doua zi la prânz, Glanton în beţia lui, a făcut un soi de acces

de istericale şi s-a repezit împleticindu-se răvăşit şi scos din minţi în curticică şi a deschis focul cu pistoalele. După-amiază a zăcut legat de pat ca un nebun în timp ce judele stătea lângă el şi-i răcorea fruntea cu cârpe ude şi-i vorbea cu voce joasă. Afară se auzeau voci strigând peste dealurile râpoase. O fetiţă dispăruse şi se adunaseră grupuri de cetăţeni care s-o caute în puţurile de mină. După o vreme, Glanton a adormit şi judele s-a sculat şi a ieşit afară.

Era mohorât şi ploua, frunzele se scuturau în vânt. Un ţânc trenţăros care stătea pe un prag de uşă lângă un jgheab de lemn a ieşit şi l-a apucat pe jude de cot. Ţinea în poala cămăşii doi căţeluşi şi pe amândoi i-a oferit spre vânzare, apucând unul de gât şi arătându-l.

Judele se uita la stradă. Când s-a uitat în jos la băiat, băiatul a împins în faţă celălalt câine. Atârnau amândoi fără vlagă. *Perros a vende*[72], a zis.

Cuanto quieres?[73] a zis judele.

Băiatul s-a uitat mai întâi la primul, apoi la al doilea animal. De parc-ar fi ales unul pe potriva firii judelui, căci pesemne c-or fi existat pe undeva şi asemenea câini. A împins în faţă animalul din stânga. *Cinquenta*, cincizeci de *centavos*, a zis.

Căţeluşul se zbătea şi se trăgea îndărăt în mâna lui ca un animal care se furişează într-o vizuină, cu ochii lui albaştri imparţiali, speriaţi de frig, de ploaie şi de jude deopotrivă.

Ambos[74], a zis judele. S-a căutat în buzunare de mărunţiş.

Vânzătorul de câini a luat asta drept tocmeală şi a cercetat iarăşi câinii ca să-i preţăluiască mai bine, dar judele pescuise din hainele îmbâcsite o mică monedă de aur care făcea cât o baniţă de câini la asemenea preţ. A pus moneda în palmă şi a întins-o şi cu cealaltă mână a luat căţeluşii de la stăpânul lor, ţinându-i în pumn ca pe o pereche de şosete. A gesticulat cu banul.

Andale, a zis.

Băiatul privea ţintă moneda.

Judele a strâns pumnul şi l-a deschis. Moneda nu mai era. Şi-a unduit degetele în aer şi le-a dus la urechea băiatului, a luat moneda de-acolo şi i-a dat-o. Băiatul ţinea moneda în faţă cu amândouă mâinile ca pe un mic potir de împărtăşanie şi s-a uitat în sus la jude. Dar judele se îndepărta cu câinii atârnându-i în

[72] Câini de vânzare (sp.).

[73] Cât vrei pe ei? (sp.).

[74] Amândoi (sp.).

mână. A traversat podul de piatră şi s-a uitat în jos la apele umflate, a ridicat câinii şi le-a dat drumul.

Celălalt capăt al podului dădea într-o străduţă care şerpuia pe lângă râu. Acolo stătea omul din Ţara lui Van Diemen uşurându-se în apă de pe un zid de piatră. Când l-a văzut pe jude aruncând câinii de pe pod a scos pistolul şi a strigat.

Câinii au dispărut în spumă. Întâi unul şi mai apoi celălalt au dispărut în iazul de dedesubt traşi de o bulboană mare şi verde peste pietrele lucioase. Omul din Ţara lui Van Diemen a ridicat pistolul şi i-a tras piedica. În apele limpezi ale iazului frunzele de salcie se răsuceau ca nişte crapi de jad. Pistolul i s-a smucit îndărăt în mână şi unul din câini a sărit în apă, omul a tras iar piedica şi iar a descărcat arma şi o pată rozalie s-a lăţit în apă. A armat şi a tras cu pistolul a treia oară şi celălalt câine a înflorit la fel şi s-a dus la fund.

Judele a mers înainte pe punte. Când băieţelul a venit în fugă şi s-a uitat în jos la apă ţinea încă bănuţul în mână. Omul din Ţara lui Van Diemen stătea peste drum în stradă cu mădularul într-o mână şi revolverul în cealaltă mână. Fumul se risipise în josul apei şi în iaz nu mai era nimic.

La un moment dat, spre sfârşitul după-amiezii, Glanton s-a deşteptat şi a reuşit să scape de legături. Primele veşti despre el au venit de la comandament, unde s-a dus şi a tăiat steagul mexican cu cuţitul şi l-a legat de coada unui catâr. Apoi a încălecat pe catâr şi l-a mânat prin piaţă târând *bandera* sacră în urma lui în noroi.

A făcut ocolul străzilor şi a ieşit iarăşi în piaţă, lovind crunt animalul în coaste. Pe când se întorcea, a răsunat o împuşcătură şi catârul a căzut sub el omorât de-a binelea cu un plumb de muschetă înfipt în creier. Glanton s-a rostogolit într-o parte şi s-a adunat de pe jos trăgând ca nebunul. O bătrâna s-a prăvălit fără zgomot pe pietre. Judele, Tobin şi Doc Irving au ieşit de la Frank Carroll fugind cât îi ţineau picioarele, au îngenuncheat la adăpostul unui zid şi au început să tragă înspre ferestrele de sus. Încă jumătate de duzină de americani au apărut de după colţ la capătul îndepărtat al pieţei şi într-o dezlănţuire de focuri de armă doi dintre ei au căzut. Plumbii arşi şuierau pe pietre şi fumul de arme plutea peste stradă în aerul umed. Glanton şi John Gunn înaintaseră pe lângă pereţi până la şopronul din spatele hanului unde erau ţinuţi caii şi au început să scoată animalele afară. Împuşcăturile răsunau acum neîntrerupt în stradă, doi americani

zăceau morţi şi alţii erau căzuţi şi strigau. După treizeci de minute călăreţii au ieşit din oraş într-un baraj de focuri întretăiate de puşcă, de pietre şi de sticle aruncate şi au lăsat în urmă şase dintre ai lor.

După un ceas, Carroll şi alt american pe nume Sanford care locuia în oraş i-au prins din urmă. Cetăţenii dăduseră foc *saloon*-ului. Preotul îi împărtăşise pe americanii răniţi şi apoi se dăduse la o parte ca să fie împuşcaţi în cap.

Înainte să se însereze, trudind să suie versantul vestic al muntelui au întâlnit o *conducta* de o sută douăzeci şi doi de catâri încărcaţi cu butelci cu mercur adus din mine. Auzeau plesniturile de bici şi cum strigau *arrieros* departe pe drumul şerpuit de dedesubt şi vedeau animalele împovărate abia târându-se ca nişte capre pe lângă o falie din peretele vertical de stâncă. Nefericiţii. La douăzeci şi şase de zile de mare şi plecaţi din mine abia de două ceasuri. Catârii gâfâiau şi zgrepţănau pe taluz şi catârgiii în costumele lor rupte şi colorate îi îmboldeau înainte. Când primul dintre ei i-a văzut deasupra lor pe călăreţi s-a ridicat în scări şi s-a uitat îndărăt. Şirul de catâri şerpuiau în jos pe cărarea îngustă cale de jumătate de milă pe puţin şi când s-au oprit buluc părţi din şir se zăreau la fiecare cot de drum până hăt departe, dedesubt, câte opt, zece catâri, întorşi când într-o parte, când în cealaltă, cu cozile ciugulite de cei din spate de parcă ar fi fost ciozvârte şi mercurul din butelcile de gutapercă pulsând puternic, ca şi cum ar fi dus cu ei fiare tainice, perechi de vietăţi care se zvârcoleau şi răsuflau greu în desagii umflaţi. Catârgiul s-a întors şi s-a uitat în sus pe potecă. Glanton era deja lângă el. L-a salutat prietenos pe american. Glanton a trecut pe lângă el fără să vorbească, suind pe partea cea mai înaltă a acelei trecători stâncoase şi trecând periculos de aproape de catârul conducătorului de caravană printre şisturile lunecoase. Omul s-a întunecat la chip, s-a întors şi a strigat în urmă pe potecă. Ceilalţi călăreţi se înghesuiau acum pe lângă el, cu ochii îngustaţi şi feţele negre ca de fochişti de la funinginea armelor. S-a dat jos de pe catâr şi şi-a scos *escopeta* de sub apărătoarea şeii. David Brown ajunsese acum în faţa lui, cu pistolul deja pregătit în mână de partea cealaltă a calului. L-a săltat peste oblânc şi l-a împuşcat pe om drept în piept. Omul s-a lăsat greu în jos, Brown l-a mai împuşcat o dată şi omul a lunecat de pe pietre în hăul de dedesubt.

Ceilalţi călăreţi abia dacă s-au întors să se lămurească ce se

întâmplase. Toţi până la unul au deschis foc de aproape asupra catârgiilor. Aceştia cădeau din şa şi rămâneau întinşi pe cărare sau alunecau de pe povârniş şi nu se mai vedeau. Catârgiii rămaşi dedesubt întorseseră animalele şi încercau să fuga în jos pe potecă şi catârii încărcaţi de poveri începuseră să se caţăre cu ochi albi pe peretele vertical al falezei ca nişte şobolani uriaşi. Călăreţii iau înghesuit între ei şi stâncă şi i-au împins metodic de pe povârniş, animalele căzând tăcute ca nişte martiri, răsucindu-se demn în gol şi explodând pe stâncile de dedesubt în uluitoare jerbe de sânge şi argint pe măsură ce butelcile se crăpau şi mercur se ridica unduind în aer în bolţi uriaşe, petale şi mici sateliţi tremurători, în toate formele lui adunându-şi întrecându-se în albiile de piatră ca revărsa supremei mixturi alchimice extrase din bezna tainică a inimii pământului, cerbi fugari din vremi străvechi gonind pe coama muntelui iuţi şi strălucitori pe cărările uscate ale canalelor săpate de furtuni şi şlefuind scobiturile din stâncă şi zorind din prag în prag în jos pe povârniş licăritori şi sprinteni ca tipării.

Catârgiii s-au împleticit înapoi pe potecă până unde hăul aproape că putea fi străbătut şi călări s-au dus de-a dura printre tufele de ienupăr într-o babilonie de ţipete în timp ce călăreţii mânau după ei catârii rămaşi în urmă şi goneau nebuneşte în jos pe poteca de piatră de parc-ar fi fost ei înşişi hăituiţi de-o mare grozăvie. Carroll şi Sanford se răzleţiseră de grup şi când au ajuns pe pragul unde dispăruseră ultimii *arrieros* au tras de hăţuri şi s-au uitat îndărăt pe potecă. Era pustie, în afară de câţiva morţi din *conducta*. Cincizeci de catâri fuseseră împinşi de pe creastă şi la cotul peretelui de stâncă se vedeau formele frânte ale animalelor împrăştiate pe pietre şi se vedeau formele luminoase ale argintului viu băltind în lumina serii. Caii băteau din picioare şi-şi arcuiau gâturile. Călăreţii s-au uitat în jos în acel abis funest şi s-au uitat unul la altul, dar n-a fost nevoie să se sfătuiască, au smucit de boturile cailor şi i-au îmboldit în jos Pe munte.

Au ajuns din urmă grupul în amurg. Descălecată la capătul îndepărtat al unui râu şi băiatul şi unul dintre indienii Delaware trăgeau caii acoperi de spume înapoi de pe malul apei. Şi-au dus animalele la vad şi au traversat, apa ajungând Pană sub pântecele cailor şi caii călcând cu băgare e seamă pe pietre şi aruncând priviri frenetice în susul râului, unde o cataractă se prăvălea vuind în pădurea tot mai neagră în iazul pestriţ şi

clocotitor de dedesubt. Când au ieşit din vad, judele a venit în faţă şi a prins calul lui Carroll de bot.

Unde-i negrul? a zis.

S-a uitat la jude. Aproape că se priveau ochi în ochi şi el era călare. Nu ştiu, a zis.

Judele s-a uitat la Glanton. Glanton a scuipat.

Câţi oameni ai văzut în piaţă?

N-am avut răgaz să-i număr. Au fost trei sau patru pe care i-am văzut eu împuşcaţi.

Dar negrul nu?

Pe el nu l-am văzut deloc.

Sanford şi-a îmboldit calul înainte. Nu era nici un negrotei în piaţă, a zis. I-am văzut când i-au împuşcat pe băieţii ăia şi erau toţi la fel de albi ca tine şi ca mine.

Judele a dat drumul calului lui Carroll şi s-a dus să-şi ia şi el animalul. Doi dintre indienii Delaware s-au separat de ceată. Când au început să suie poteca era aproape întuneric şi călăreţii se retrăseseră înapoi în pădure, au pus santinele la vad şi n-au făcut foc.

Nici un călăreţ n-a coborât pe potecă. Prima parte a nopţii a fost întunecoasă, dar sub ochii celui de-al doilea schimb de santinele de la vad a început să se însenineze şi luna a răsărit deasupra canionului, au văzut un urs coborând şi oprindu-se la capătul îndepărtat al râului, încercând aerul cu nările şi întorcându-se. Stătea să se crape de ziuă când s-au întors judele şi indienii. Negrul era cu ei. Era gol, afară de o pătură cu care se învelise. Nici măcar încălţări n-avea. Călărea pe unul dintre catârii cu coadă sfrijită din *conducta* şi tremura de frig. Îşi salvase doar pistolul. Îl ţinea la piept sub pătură căci n-avea unde-l ţine în altă parte.

Drumul pe care au coborât din munţi către vest şi mare i-a purtat prin defileuri verzi năpădite de liane unde papagali şi păsări ara strident colorate croncăneau şi priveau chiorâş în jur. Poteca urma cursul unui râu şi râul era umflat şi mâlos şi erau multe vaduri şi au tot trecut de pe un mal pe celălalt şi înapoi. Cascade pale atârnau pe peretele vertical al muntelui deasupra lor, revărsându-se de pe stânca înaltă şi lunecoasă în vapori năvalnici. În opt zile n-au mai întâlnit nici un alt călăreţ. În a noua zi au văzut un bătrân care încerca să iasă de pe potecă mai jos de ei, trăgând o pereche de măgari în pădure. Când au ajuns în

dreptul acelui loc s-au oprit şi Glanton a intrat în pădure unde frunzele umede fremătau şi l-a găsit pe bătrân stând în stufăriş singur ca un gnom. Măgarii au ridicat ochii şi au scuturat din urechi, apoi şi-au plecat iar capetele să pască. Bătrânul se uita la el.

Por que se esconde?[75] a zis Glanton.

Bătrânul n-a răspuns.

De donde viene![76]

Bătrânul nu părea să consimtă nici măcar la ideea de a purta o conversaţie. Se ghemuise printre frunze cu braţele încrucişate. Glanton s-a aplecat Şi a scuipat. A făcut semn cu bărbia spre măgari.

Que tiene alla![77]

Bătrânul a ridicat din umeri. *Hierbas*, a zis.

Glanton s-a uitat la animale şi s-a uitat la bătrân. Şi-a întors calul înapoi către potecă să-şi regăsească tovarăşii.

Por que me busca?[78] a strigat bătrânul după el.

Au mers mai departe. În vale erau vulturi şi alte păsări şi cerbi mulţi, erau orhidee sălbatice şi hăţişuri de bambus. Râul era măricel şi şerpuia pe lângă bolovani enormi şi peste tot din jungla înaltă şi încâlcită se prăvăleau cascade. Judele începuse să călărească înainte cu unul dintre indieni şi-şi umplea carabina cu sâmburi mici şi tari de nopal şi seara pregătea cu îndemânare păsările viu colorate pe care le împuşcase, frecându-le pielea cu praf de puşcă şi împănându-le cu gheme de iarbă uscată ca să le pună la păstrare în desagii lui. Presa în caietul lui frunze de copaci şi plante şi vâna tiptil fluturi de munte întinzând cu amândouă mâinile de cămaşă, vorbindu-le într-o şoaptă gravă, el însuşi o apariţie stranie demnă de cercetat. Toadvine stătea şi se uita la el cum îşi lua notiţe în carneţel, ţinându-l înspre foc ca să aibă lumină şi l-a întrebat ce noimă aveau toate astea.

Peniţa judelui şi-a încetat scârţâitul. Judele s-a uitat la Toadvine. Apoi şi-a văzut mai departe de scris.

Toadvine a scuipat în foc.

Judele a continuat să scrie şi apoi a închis caietul şi l-a dat deoparte şi-a împreunat mâinile şi le-a trecut peste nas şi gură şi

---

75 De ce te piteşti? (sp.).

76 De unde vii? (sp.).

77 Ce-ai acolo? (sp.).

78 De ce-ai venit după mine? (sp.).

le-a lăsat pe genunchi cu palmele în jos.

Toate câte există, a zis. Tot ce-i creat şi există fără ştirea mea există fără încuviinţarea mea.

S-a uitat în jur la pădurea întunecoasă unde-şi aşezaseră tabăra. S-a uitat către specimenele pe care le adunase. Vietăţile astea fără nume, a zis, pot părea mărunte sau neînsemnate în lume. Şi totuşi fărâma cea mai mică ne poate înghiţi. Lucrul cel mai mărunt de sub piatra aia de colo de care omul n-are cunoştinţă. Numai natura îl poate robi pe om şi numai când existenţa orişicărei entităţi are să fie limpezită şi are să stea dezgolită în faţa lui va fi el în adevăr suzeranul pământului.

Ce-i ăla suzeran?

Un stăpân sau senior.

Atunci de ce nu-i zice stăpân?

Pentru că e un stăpân mai aparte. Un suzeran cârmuieşte şi acolo unde mai sunt şi alţi cârmuitori. Prestigiul lui anulează autorităţile mărginite.

Toadvine a scuipat.

Judele şi-a pus mâinile pe pământ. S-a uitat la cel care-l întrebase. Pe ăsta sunt stăpân, a zis. Şi totuşi pe el sunt pretutindeni oaze de viaţă slobodă. Slobodă. Ca să fie al meu, nimic nu trebuie lăsat să se petreacă pe el decât numai cu îngăduinţa mea.

Toadvine stătea cu cizmele una peste alta în faţa focului. Nimenea nu poate avea ştiinţă de toate câte sunt pe pământul ăsta, a zis el.

Judele şi-a înclinat capul uriaş. Omul care socoteşte că tainele lumii rămân ascunse pe vecie trăieşte în mister şi-n frică. Superstiţia are să-l doboare. Ploaia are să-i sape înfăptuirile vieţii sale. Dar omul care ia asupra sa misia de a discerne firul ordinii pe tapiserie, fie şi numai prin această hotărâre şi tot se va înstăpâni asupra lumii şi numai prin asemenea înstăpânire îşi va făuri el o cale de a dispune de propriu-i destin.

Nu văd ce-are a face asta cu prinsu' de păsări.

Libertatea păsărilor e o insultă pentru mine. Le-aş închide pe toate la grădina zoologică.

Halal grădină zoologică ar mai fi şi aia.

Judele a zâmbit. Da, a zis. Chiar şi aşa.

În noapte a trecut o caravană, caii şi catârii cu capetele înfăşurate în şaluri, mânaţi prin întuneric în tăcere, în timp ce călăreţii se îndemnau unii pe alţii la prudenţă cu degetele la

buze. Cocoţat pe un bolovan uriaş care se înălţa peste potecă judele i-a privit cum trec.

De dimineaţă au pornit mai departe. Au traversat mâlosul râu Yaqui şi au mers printre tulpini de floarea-soarelui înalte cât un om călare, cu feţele veştede întoarse spre apus. Ţinutul a început să se lărgească şi au început să întâlnească în cale lanuri de porumb pe dealuri şi câteva luminişuri în pustiu cu colibe de iarbă, portocali şi tamarini. Oameni n-au văzut nici unul. Pe două decembrie ale anului una mie opt sute şi patruzeci şi nouă au intrat în oraşul Ures, capitala statului Sonora.

Nu străbătuseră nici jumătate de oraş că au adunat în urma lor o gloată care întrecea în felurime şi mizerie toate cele întâlnite până la ea, milogi şi perceptori de milogi, târfe şi peşti, negustori, copii murdari şi armate întregi dintre cei orbi şi schilozi şi dintre cei care se ţin scai de om strigând cu toţii *Por Dios* şi alţii purtaţi în spinare de hamali care-i mânau din urmă şi o mare mulţime de oameni de toate vârstele şi condiţiile veniţi din simplă curiozitate. Au trecut pe lângă femei cu aere de stăpâne ale casei tolănite pe balcoane cu feţe vopsite în indigo şi *almagre* ţipătoare ca un dos de maimuţă care priveau de după evantaie cu un soi de sfială sinistră, ca nişte travestiţi într-un azil de nebuni. Judele şi Glanton călăreau în fruntea micii coloane şi se sfătuiau între ei. Caii săltau nervoşi şi dacă se mai întâmpla ca vreun călăreţ să întindă o mână ca să smucească de hăţuri, mâna aceea dădea înapoi în tăcere.

În acea noapte au tras la un han de la marginea oraşului ţinut de un neamţ care le-a pus la dispoziţie locul cu totul şi nu s-a mai arătat nici ca sa servească şi nici ca să-şi ia plata. Glanton a umblat prin odăile înalte şi prăfuite cu tavanele lor din crengi împletite şi într-un târziu a găsit o bătrâna *criada*[79] ghemuită în ceea ce trecea probabil drept bucătărie, cu toate că nu conţinea nimic de-ale gătitului afară de un vas pentru mangal şi de câteva oale de lut. I-a poruncit să încălzească apă pentru baie şi i-a strecurat cu de-a sila câţiva bănuţi de argint şi a cerut să le aştearnă un fel de masă. Ea stătea şi se holba la bani fără să se mişte, până când el a uşuit-o şi femeia a pornit-o pe coridor cu monedele strânse în mână ca o pasăre. A dispărut în sus pe scară strigând şi la scurtă vreme locul s-a umplut de femei care roboteau.

Când Glanton s-a întors ca să străbată holul înapoi, a găsit

[79] Slujnică (sp.).

acolo patru sau cinci cai. I-a alungat plesnindu-i cu pălăria şi s-a dus la uşă şi s-a uitat afară la mulţimea tăcută de gură-cască.

Mozos de cuadra, a zis. *Venga. Pronto*[80].

Doi băieţi şi-au croit drum şi s-au apropiat de uşă urmaţi de alţi câţiva. Glanton i-a făcut semn celui mai înalt să se apropie, i-a pus o mână pe cap, l-a întors şi s-a uitat la ceilalţi.

Este hombre es el jefe[81], a zis. *El jefe* stătea cu un aer solemn, aruncând în jur priviri tăioase.

Te encargo todo, entiendes? Caballos, sillas, todo[82].

Si. Entiendo.

Bueno. Andale. Hay caballos en la casa[83].

El jefe s-a întors şi i-a strigat pe nume pe prietenii lui şi vreo şase au ieşit în faţă şi au intrat în casă. Când Glanton s-a întors în hol, băieţii duceau animalele – unele cunoscute ca ucigaşe de oameni – către uşă, dojenindu-le, cel mai mic dintre ei nu cu mult mai înalt decât picioarele animalului pe care-l luase în grijă. Glanton s-a dus în fundul clădirii şi s-a uitat după răspopit, căci îi făcea plăcere să-l trimită după târfe şi băutură, dar n-a fost chip să dea de el. Tot căutând un executant de la care să se poată aştepta într-o măsură rezonabilă să se mai şi întoarcă, s-a oprit la Doc Irving şi la Shelby şi le-a dat un pumn de bănuţi, apoi s-a întors iar la bucătărie. Până s-a întunecat, o jumătate de duzină de iezi se frigeau la proţap în curte în spatele hanului, formele lor înnegrite lucind în lumina fumurie. Judele se plimba tacticos încolo şi încoace în costumul lui de pânză şi dădea ordine bucătarilor şi era urmat la rândul lui de un şir de şase muzicanţi, cu toţii bătrâni, cu toţii serioşi, care-i însoţeau fiecare mişcare cam la trei paşi în urma lui cântând întruna. Un burduf cu pulque atârna în mijlocul curţii agăţat de un tripod şi Irving se întorsese cu vreo douăzeci, treizeci de târfe de toate vârstele şi staturile şi la intrarea în clădire se înşiraseră caravane întregi de care şi căruţe ţinute de cantinieri de ocazie lăudându-şi fiecare lista de mărfuri, înconjuraţi de o galerie fremătătoare de localnici şi de zeci de cai mai mult morţi decât vii scoşi la vânzare, care se ridicau în două picioare şi nechezau şi de vite jalnice la înfăţişare, de oi şi de porci împreună cu stăpânii lor, până când

---

[80] Băiatul de grajd. Repede. La mine (sp.).

[81] El e şeful (sp.).

[82] Îi dau totu' pe mână, m-ai înţeles? Cai, şei, tot (sp.).

[83] Haide. Au intrat caii în casă (sp.).

oraşul de care Glanton şi judele speraseră să se ferească s-a strâns aproape tot la uşa lor într-un bâlci pătruns de acea atmosfera festivă şi de urâciune crescândă proprie adunările din acel colţ de lume. Focul din curte fusese înteţi până la asemenea înălţime încât văzută din stradă toată partea din spate a clădirii părea cuprinsă de flăcări şi alţi negustori cu mărfurile lor, alţi gură-cască soseau întruna laolaltă cu cete posace de indieni Yaqui cu bucăţi de pânză la brâu tocmiţi ca de lucru. La miezul nopţii, pe stradă erau focuri, dans şi beţie şi casa răsuna de ţipetele ascuţite ale târfelor şi haite rivale de câini se furişaseră în curtea afumată şi cufundată acum parţial în întuneric unde se dădeau lupte crunte pe mormanele carbonizate de oase de ied şi unde a explodat primul foc de armă al nopţii şi câinii răniţi au început să urle şi să se târâie care-ncotro până când Glanton însuşi a ieşit şi i-a omorât cu cuţitul, o scenă lugubră în lumina pâlpâitoare, câinii răniţi, amuţiţi în afară de scrâşnetele dinţilor, târându-se prin curte ca focile sau alte lighioane şi încovrigându-se sub ziduri în timp ce Glanton venea după ei şi le crăpa capetele cu cuţitul lui uriaş cu plasele de aramă pe care-l ţinea la brâu. Abia apuca să intre înapoi în casă că alţi câini începeau să mârâie lângă proţap.

La orele mici ale dimineţii, mai toate lămpile din han se stinseseră şi odăile erau pline de sforăieli de beţivi. Cantinierii şi căruţele lor plecaseră şi cercurile înnegrite ale focurilor mistuite rămăseseră în stradă ca nişte cratere de bombe, iar butuci fumegânzi fuseseră aduşi să hrănească un ultim foc în jurul căruia bătrâni şi tineri stăteau fumând şi istorisindu-şi unii altora poveşti. Când munţii de la răsărit au început să se desluşească în zorii de zi şi aceste siluete s-au făcut nevăzute. În curtea din spate, câinii rămaşi în viaţă târâseră oasele peste tot şi câinii morţi zăceau pe dalele negre ale propriului lor sânge uscat în praf şi cocoşii începuseră să cânte. Când judele şi Glanton au apărut uşa din faţă în costumele lor, judele în alb şi planton în negru, singurul suflet din jur era unul dintre micii grăjdari care dormea pe trepte.

Joven[84], a zis judele.

Băiatul a sărit în picioare.

Eres mozo del caballado?[85].

---

[84] Băiete (sp.).

[85] Eşti băiatul de la cai? (sp.).

Si, senor. A su servicio[86].

Nuestros caballos[87], a zis. S-ar fi apucat să descrie animalele, dar băiatul o luase deja la picior.

Era rece şi bătea vântul. Soarele nu apăruse pe cer. Judele a rămas în picioare pe trepte şi Glanton se plimba în sus şi-n jos cercetând pământul. În zece minute a apărut băiatul cu încă unul aducând cei doi cai înşeuaţi şi ţesălaţi într-un trap iute pe stradă, băieţii fugind cât îi ţineau picioarele, desculţi şi caii suflând aburi pe gură şi întorcându-şi capetele graţios dintr-o parte în alta.

---

[86] Da, domnule. La ordinele dumneavoastră (sp.).

[87] Caii noştri (sp.).

XV

Un nou contract – Sloat – Masacrul de pe Nacozari – întâlnire cu Elias – Hăituiţi spre nord – O loterie – Shelby şi băiatul – Un cal schilodit – Vânt din nord – O ambuscadă – Evadare – Război în stepă – O coborâre – Copacul în flăcări – Pe urmele călăreţilor – Trofeele – Băiatul se întoarce în trupă – Judele – Un sacrificiu în deşert – Iscoadele nu se întorc – Ogdoada[88] *– Santa Cruz – Potera – Zăpadă – Un ospiciu – Grajdul.*

Pe cinci decembrie au pornit spre miazănoapte în întunericul rece de dinainte de răsărit ducând cu ei un contract semnat de guvernatorul statului Sonora pentru aducerea de scalpuri apaşe. Străzile erau tăcute şi pustii. Carroll şi Sanford dezertaseră din trupă şi cu ei călărea acum un băiat pe nume Sloat care, căzând bolnav, fusese lăsat să moară în locurile acelea de unul dintre trenurile cu aur care Plecase spre coastă cu câteva săptămâni în urmă. Când Glanton îl întrebase dacă se înrudea cu acel *commodore* care purta acelaşi nume, băiatul scuipase uşurel şi spusese nu, nici el cu mine. Călărea aproape de capul coloanei şi trebuie să se fi socotit norocos că scăpase de-acolo, dar dacă o fi mulţumit vreunui zeu, atuncea s-a pripit, căci ţinutul nu-şi isprăvise socotelile cu el.

Au mers spre nord pe întinsul deşert al Sonorei şi în acel pustiu caustic au rătăcit fără ţintă cu săptămânile luându-se după zvonuri şi umbre. Câteva cete răzleţe de călăreţi Chiricahua zărite, chipurile, de nişte păstori pe lângă câte un ranch mizer şi părăsit. Câţiva peoni pândiţi şi măcelăriţi. La două săptămâni după ce porniseră la drum au masacrat un *pueblo* de pe râul Nacozari şi peste alte două zile, când se îndreptau spre Ures cu scalpurile, în câmpia de la vest de Baviacora au întâlnit o trupă de cavalerişti înarmaţi din Sonora sub comanda generalului Elias. A urmat o luptă îndelungată în care trei dintre oamenii lui Glanton au fost omorâţi şi încă şapte răniţi, iar patru n-au mai putut călări.

În acea noapte au văzut focurile soldaţilor la mai puţin de zece

---

[88] Grup de opt zeităţi venerate în vechiul Egipt în oraşul Hermopolis, după denumirea greacă, Khmunu, după denumirea egipteană.

mile către miazăzi. Au stat treji în întuneric toată noaptea şi răniţii strigau după apă şi în încremenirea rece de dinainte de răsăritul soarelui focurile ardeau încă acolo, în depărtare, în zori, indienii Delaware au intrat în tabără şi s-au aşezat pe pământ împreună cu Glanton, cu Brown şi cu judele. În lumina răsăritului focurile din câmpie păliseră ca un vis urât şi pământul se întindea gol şi scânteietor în aerul curat. Acolo mărşăluia înspre ei Elias cu peste cinci sute de soldaţi.

S-au sculat şi s-au apucat să pună şeile pe cai. Glanton a luat o tolbă făcută din piele de ocelot şi a numărat săgeţile din ea aşa încât să fie câte una de om, a rupt în fâşii o bucată de flanelă roşie şi a legat fâşiile de cozile a patru săgeţi, apoi a pus la loc în tolbă săgeţile numărate.

S-a aşezat pe pământ ţinând tolba dreaptă între genunchi în timp ce oamenii se perindau pe lângă el. Când băiatul a cercetat săgeţile ca să aleagă una, a văzut că judele îl privea şi s-a oprit. S-a uitat la Glanton. A dat drumul săgeţii alese şi a căutat alta şi pe aceea a tras-o afară. Avea pe ea semnul roşu. S-a uitat iar la jude, judele nu se uita la el şi a trecut mai departe, s-a dus la locul lui lângă Tate şi Webster. În cele din urmă, li s-a alăturat un bărbat pe nume Harlan, din Texas, care trăsese ultima săgeată şi au rămas toţi patru în picioare unul lângă altul cât ceilalţi şi-au înşeuat caii şi s-au îndepărtat cu ei de căpăstru.

Dintre răniţi, doi erau indieni Delaware şi unul era mexican. Al patrulea era Dick Shelby şi numai el a stat şi s-a uitat la pregătirile de plecare. Indienii rămaşi în trupă au ţinut sfat între ei şi unul dintre ei s-a apropiat de cei patru americani şi i-a cercetat pe fiecare în parte. A trecut pe lângă ei, s-a întors, a revenit şi i-a luat săgeata lui Webster. Webster s-a uitat la Glanton care stătea lângă calul lui. Apoi indianul a luat săgeata lui Harlan. Glanton s-a întors şi cu fruntea lipită de coastele calului a strâns de chingile şeii şi a încălecat. Şi-a potrivit pălăria. Nimeni nu vorbea. Harlan şi Webster s-au dus să-şi aducă animalele. Glanton a rămas pe loc în timp ce călăreţii s-au înşiruit pe lângă el, apoi s-a întors şi a pornit după ei în câmpie.

Indianul se dusese după calul lui şi l-a adus aşa priponit cum era peste adânciturile din nisip unde dormiseră oamenii. Dintre indienii răniţi unul tăcea, răsuflând greu cu ochii închişi. Celălalt incanta ritmic. Indianul a dat drumul hăţurilor şi şi-a scos ciomagul de luptă din desagă, s-a suit călare pe rănit, a învârtit bâta şi i-a crăpat capul dintr-o singură lovitură. Omul a săltat

într-un mic spasm tremurător, apoi a rămas nemişcat. Celălalt a fost executat în acelaşi fel, apoi indianul a ridicat piciorul calului şi i-a dezlegat priponul, s-a ridicat şi a pus priponul şi ciomagul în desagă, a încălecat şi a întors calul. S-a uitat la cei doi bărbaţi care stăteau acolo în picioare. Faţa şi pieptul i se spuziseră de sânge. A lovit uşor calul cu călcâiele şi s-a îndepărtat.

Tate s-a aşezat pe vine în nisip, cu mâinile bălăbănindu-i-se în faţă. S-a întors şi s-a uitat la băiat.

Cine-l aranjează pe mexican? a zis.

Băiatul n-a răspuns. S-au uitat la Shelby. El se uita la ei.

Tate ţinea în mână un pumn de pietricele şi le-a lăsat să cadă una câte una în nisip. S-a uitat la băiat.

Du-te tu dacă vrei, a zis băiatul.

S-a uitat la indienii morţi în păturile lor. Poate pe tine nu te lasă inima.

N-avea tu grija mea.

Poate se întoarce Glanton.

Poate.

Tate s-a uitat către locul unde zăcea mexicanul şi s-a uitat iar la băiat. Tot îs chitit s-o fac, a zis.

Băiatul n-a răspuns.

Ştii ce-or să le facă?

Băiatul a scuipat. Pot să-mi închipui, a zis.

Ba nu poţi.

Am zis că n-ai decât să te duci. Fă ce vrei.

Tate s-a sculat şi s-a uitat către sud, dar acolo se întindea deşertul în toată limpezimea lui, netulburat de nici o armată care să se apropie. A ridicat din umeri în aerul rece. Indienii ăştia, a zis. Cele pasă lor. A traversat tabăra şi s-a întors cu calul ducându-l de căpăstru şi a încălecat. S-a uitat la mexican care hârâia uşor, cu o spumă rozalie pe buze. S-a uitat la băiat şi apoi şi-a îmboldit calul înainte în hăţişul de acacia şi s-a dus.

Băiatul s-a aşezat pe nisip şi a rămas cu ochii ţintă spre sud. Mexicanul fusese împuşcat în plămâni şi avea să moară oricum, dar Shelby avea şoldul zdrobit de o bilă de plumb şi rămăsese limpede la cap. Zăcea uitându-se la băiat. Era dintr-o familie de seamă din Kentucky şi urmase Transylvania College şi, ca mulţi alţi tineri de rangul lui, plecase în vest pentru o femeie. Se uita la băiat şi se uita la soarele uriaş cum stătea clocotind la marginea deşertului. Orice bandit de drumul mare sau orice cartofor ar fi ştiut că primul care vorbea avea să piardă, dar Shelby pierduse

deja tot.

Hai fă-o ce mai stai, a zis el.

Băiatul s-a uitat la el.

Dac-aveam armă te-mpuşcam, a zis Shelby.

Băiatul n-a răspuns.

Ştii asta, nu?

N-ai armă, a zis băiatul.

S-a uitat iar către sud. Se mişca ceva, poate primele dâre de căldură. Praf nu era aşa devreme dimineaţa. Când s-a uitat iar la Shelby, Shelby plângea.

N-ai să-mi mulţumeşti dacă te las să trăieşti, a zis.

Atunci fă-o, câine ce eşti.

Băiatul a rămas aşezat. Un vânt uşor adia dinspre nord şi câţiva porumbei începuseră să gângurească în hăţişul de scaieţi din spatele lor.

Dacă vrei să plec şi să te las, atuncea te las.

Shelby n-a răspuns.

A săpat o brazdă în nisip cu călcâiul cizmei. O să trebuiască să zici.

Îmi laşi o armă?

Ştii că nu pot să-ţi las nici o armă.

Nu eşti cu nimic mai breaz ca el. Aşa-i?

Băiatul n-a răspuns.

Şi dacă se întoarce.

Glanton.

Da.

Şi ce dacă?

O să mă omoare.

Ce să mai omoare la tine.

Câine ce eşti.

Băiatul s-a ridicat.

Mă ascunzi?

Să te ascund?

Da.

Băiatul a scuipat. Nu te poţi ascunde. Unde vrei să te ascunzi?

O să se întoarcă?

Nu ştiu.

Groaznic loc de murit.

Ştii tu vreunu’ bun?

Shelby s-a şters la ochi cu dosul mâinii. Îi vezi? a zis.

Încă nu.

Mă tragi sub tufa aia?

Băiatul s-a întors şi s-a uitat la el. A privit iar peste vale, apoi a traversat bazinul, s-a lăsat pe vine lângă Shelby, l-a luat de subsuori şi l-a ridicat. Capul lui Shelby s-a smucit în spate şi el a ridicat ochii şi a dat să apuce patul pistolului pe care băiatul îl purta la brâu. Băiatul l-a prins de braţ. L-a lăsat jos, s-a dat într-o parte şi i-a dat drumul. Când a străbătut înapoi bazinul cu calul de căpăstru omul plângea iar. Şi-a scos pistolul de la brâu şi l-a îndesat printre lucrurile lui legate de oblânc, a dat jos plosca şi s-a dus la el.

Stătea cu faţa întoarsă. Băiatul i-a umplut plosca dintr-a lui, a aşezat la loc dopul care atârna în cureaua lui şi l-a îndesat cu podul palmei. S-a ridicat şi s-a uitat spre sud.

Uite-i că vin, a zis.

Shelby s-a ridicat într-un cot.

Băiatul s-a uitat la el şi s-a uitat la formaţia vagă şi nedesluşită apărută la orizont înspre sud. Shelby se lăsase pe spate. Se uita la cer. Un nor negru se apropia dinspre nord şi vântul se înteţise. Un mănunchi de frunze a zburat de pe răchita de la marginea nisipului şi de-acolo înapoi. Băiatul s-a apropiat de calul care aştepta, a luat pistolul şi l-a vârât la centură şi a atârnat plosca de întăritura şeii, a încălecat şi s-a uitat îndărăt la rănit. Apoi a plecat.

Străbătea câmpia la trap către miazănoapte când a văzut alt călăreţ în faţa lui pe drum cam la o milă depărtare. Nu putea desluşi cine e şi a început să meargă mai încet. După o vreme a văzut că omul ducea calul de căpăstru şi apoi a văzut că animalul nu mergea cum trebuie.

Era Tate. Stătea la marginea drumului uitându-se la băiat cum se apropie. Calul stătea în trei picioare. Şi-a scos pălăria, s-a uitat în ea şi şi-a pus-o la loc pe cap. Băiatul era întors în şa şi se uita spre sud. Apoi s-a uitat la Tate.

Poate merge?

Nu prea.

A coborât şi a ridicat piciorul calului. Furcuţa copitei era crăpată şi sângera şi piciorul animalului tremura. A lăsat jos copita. Soarele era pe cer de vreo două ceasuri şi între timp se ridicase praf la Orizont. S-a uitat la Tate.

Ce-ai de gând să faci?

Nu ştiu. Să-l duc o vreme aşa. Să văd cum merge.

N-o să meargă.
Ştiu.
Putem merge călare cu el legat.
Poate vrei să-ţi cauţi de drum.
Poate-mi caut atuncea.
Tate s-a uitat la el. Du-te dacă vrei, a zis.
Băiatul a scuipat. Haide, a zis.
Mi-ar părea rău după şa. Mi-ar părea rău după cal cât mai are zile.
Băiatul a apucat şi el hăţurile animalului lui. Poate te mai gândeşti după ce-ţi pare rău, a zis.
Au plecat ducând amândoi caii de căpăstru. Animalul vătămat tot dădea să se oprească. Tate îl trăgea după el. Haide prostule, zicea. Nici ţie n-o să-ţi placă de negroteii ăia, cum nu-mi place nici mie.
La amiază soarele era o pată palidă deasupra lor şi dinspre miazănoapte bătea un vânt rece. Om şi animal înaintau prin vânt cu capetele plecate. Vântul ducea cu el fire usturătoare de nisip şi-au tras pălăriile în jos pe faţă şi au mers înainte. Paie uscate de deşert treceau pe lângă ei împreună cu dogoritoarele nisipuri nomade. A mai trecut un ceas şi din grupul mare de călăreţi dinaintea lor nu se vedea nici o urmă. Cerul se întindea cenuşiu şi întreg în toate direcţiile cât vedeau cu ochii şi vântul nu se domolea. După o vreme a început să ningă.
Băiatul îşi dăduse jos pătura şi se înfăşurase în ea. Se întorsese şi stătea cu spatele în vânt şi calul s-a aplecat şi şi-a lipit obrazul de al lui. Avea genele ninse. Tate s-a apropiat, s-a oprit şi au stat uitându-se în direcţia vântului la spulberul de zăpada. Nu vedeau mai departe de câţiva paşi.
Mare blestemăţie, a zis.
Calul tău o putea merge înainte?
Pe dracu'. Abia de-l pot trage după mine.
Dacă ne-ntoarcem, te pomeneşti că dăm nas în nas cu spaniolii.
În viaţa mea n-am văzut să se lase frig aşa mare, aşa repede.
Ce vrei să facem.
Zic să mergem înainte.
Putem s-o luăm spre munţi. Câtă vreme mergem la deal ştim barem că nu ne-nvârtim în cerc.
O să ne rătăcim. N-o să-l găsim niciodată pe Glanton.
Şi acuma suntem rătăciţi.

Tate s-a întors şi s-a uitat posomorât către nord de unde suflau vârtejurile de fulgi. Hai să mergem, a zis. Aici nu putem sta.

Au dus caii mai departe. Pământul era deja alb. Au călărit cu rândul calul zdravăn şi l-au dus de căpăstru pe cel şchiop. Au urcat ceasuri întregi pe lângă o mlaştină lungă şi plină de pietre şi ninsoarea nu s-a domolit. Au început să întâlnească în cale pinon, stejari pitici şi pajişti întinse şi zăpada pe câmpiile astea înalte era adâncă de un picior, iar caii suflau şi scoteau fum ca nişte motoare cu abur, se făcuse mai frig şi se întuneca.

Dormeau în zăpadă înfofoliţi în pături când i-au găsit iscoadele avangardei lui Elias. Merseseră toată noaptea pe singura potecă existentă, sforţându-se să nu se împotmolească în acele văi puţin adânci care se umpleau de zăpadă. Erau cinci şi au ieşit dintre copacii de munte în întuneric şi puţin a lipsit să nu se împiedice de adormiţi, două mogâldeţe în zăpadă dintre care una s-a crăpat şi din ea a ieşit brusc o formă ca dintr-un ou monstruos.

Ninsoarea încetase. Băiatul îi vedea foarte clar pe pământul palid cu animalele lor, oamenii la pas şi caii scoţând aburi de frig. Într-o mână îşi ţinea cizmele şi în cealaltă pistolul şi a ieşit din pătură, a ţintit cu pistolul şi l-a descărcat în pieptul celui mai apropiat om şi s-a întors să fugă. Picioarele i-au alunecat şi a căzut într-un genunchi. O muschetă a tras în urma lui. S-a ridicat iar, luând-o la fugă printr-o pădurice întunecoasă de pinon şi strecurându-se pe lângă peretele muntelui. În urma lui au răsunat alte focuri şi când s-a întors a văzut un bărbat coborând printre copaci. Bărbatul s-a oprit şi a ridicat coatele şi băiatul s-a aruncat cu capul înainte. Plumbul muschetei s-a pierdut zbârnâind printre crengi. Băiatul s-a rostogolit şi a armat pistolul. Ţeava trebuie să fi fost plină de zăpadă pentru că un cerc de lumină portocalie a ţâşnit din ea când a tras şi împuşcătura a răsunat straniu. A pipăit să vadă dacă nu cumva arma explodase, dar nu se întâmplase nimic. Bărbatul nu se mai vedea şi el s-a ridicat şi a luat-o iar la fugă. La poalele crestei s-a aşezat gâfâind în aerul rece şi-a tras cizmele şi s-a uitat îndărăt printre copaci. Nu se mişca nimic. S-a ridicat şi-a vârât pistolul la brâu şi a pornit mai departe.

Zorii l-au găsit încovrigat sub un promontoriu de piatră uitându-se peste ţinut înspre sud. A stat aşa un ceas sau mai bine. Câţiva cerbi umblau în sus pe malul îndepărtat al apei

păscând şi păscând s-au dus mai departe. După o vreme, s-a sculat şi a pornit-o pe lângă creastă.

A mers toată ziua prin acele ţinuturi înalte şi sălbatice, mâncând în drum pumni de zăpadă de pe crengile copacilor pereni. A luat-o printre brazi pe urmele sălbăticiunilor şi seara a suit pe lângă peretele de piatră unde putea vedea către sud-vest deşertul povârnit, peticit cu bucăţi de zăpadă care imitau întru câtva formele norilor duşi deja spre sud. Gheaţa se întărise pe stâncă şi miriadele de ţurţuri luceau sângerii printre conifere reflectând lumina apusului care se întindea peste prerie spre vest. S-a aşezat cu spatele la o stâncă şi a simţit căldura soarelui pe faţă, s-a uitat cum bălteşte, pâlpâie şi seacă toată ducând cu ea cerul ăla roz şi trandafiriu, purpuriu. Un vânt îngheţat s-a pornit din senin şi ienuperii s-au întunecat brusc pe fundalul zăpezii şi-apoi n-a mai fost decât încremenire şi frig.

S-a sculat şi a pornit mai departe, iuţind pasul pe pietrele argiloase. A mers toată noaptea. Stelele se învârteau în drumul lor în contra acelor de ceasornic, Ursa Mare se rotea şi Pleiadele licăreau chiar în creştetul bolţii. A mers până când degetele de la picioare i-au amorţit şi s-au pornit să răpăie de-a dreptul în cizme. Suind pe lângă peretele de piatră se afunda tot mai mult în munţi pe lângă marginea unui defileu uriaş şi nu vedea nici un loc pe unde să coboare din acel ţinut. S-a aşezat şi s-a luptat să-şi scoată cizmele şi şi-a ţinut cu rândul picioarele îngheţate în braţe. Nu s-au încălzit şi falca îi tremura spasmodic de frig şi când a dat să-şi pună iar cizmele picioarele îi erau ca nişte beţe dibuind să intre-n ele. Când le-a încălţat şi s-a ridicat, a bătut ţeapăn din picioare şi a ştiut că nu se va mai putea opri până nu răsare soarele.

S-a făcut şi mai frig şi noaptea lungă i se aşternea în faţă. A mers înainte, ţinându-se în beznă după crestele golaşe de piatră de pe care zăpada fusese spulberată. Stelele ardeau cu o fixitate neadormită Şi s-au tot apropiat pe întuneric, până când spre zori se împleticea printre bazalturile unei culmi care ducea de-a dreptul în cer, un lanţ stâncos atât de învelit în acea carapace fastuoasă încât picioarele i se scăldau în stele şi aşchii nomade de materie incandescentă treceau întruna pe lângă el în drumurile lor nepătrunse. În lumina de dinainte de răsărit şi-a croit drum până pe un promontoriu şi acolo a primit mai înainte decât toate celelalte făpturi ale ţinutului căldura înălţării soarelui.

A dormit încovrigat printre pietre, cu pistolul strâns la piept.

Picioarele i s-au dezgheţat şi au început să ardă, s-a deşteptat şi a rămas uitându-se în sus la un cer albastru de porţelan unde în înalturi se roteau încet în jurul soarelui doi şoimi negri, perfect opuşi, ca nişte păsări de hârtie pe un băţ.

Toată ziua a mers către nord şi în lumina pre-lungă a înserării a văzut de pe acea margine înaltă de lume ciocnirea armatelor departe şi tăcută pe câmpia de dedesubt. Caii mici şi negri se învârteau în cerc şi priveliştea luneca în lumina tot mai palidă şi munţii de dincolo de ea pluteau în contururi întunecate. Călăreţii îndepărtaţi goneau şi se fereau şi o dâră subţire de fum trecea pe deasupra lor, înaintau în umbra tot mai adâncă a văii lăsând în urmă formele muritorilor care-şi pierduseră viaţa în acel loc. S-a uitat la toate astea trecând pe sub el mute, ordonate şi lipsite de noimă până când călăreţii războinici s-au făcut nevăzuţi în valul de întuneric care s-a abătut brusc peste deşert. Tot acel pământ se întindea rece, albastru, nedefinit şi soarele strălucea numai pe stâncile înalte unde stătea el. A plecat mai departe şi curând a intrat şi el în întuneric, vântul s-a abătut din deşert Ş1 urzeala deşirată a fulgerelor s-a arătat iar şi iar de-a lungul hotarelor apusene ale lumii. A înaintat pe povârniş până când a dat de o spărtură în zid tăiată de un canion care făcea cale-ntoarsă în munţi. A rămas uitându-se în jos la golful acela unde vârfurile brazilor strâmbi şuierau în vânt, apoi a început să coboare.

Zăpada se întindea pe creastă în buzunare adânci şi s-a zbătut să coboare prin ele, ţinându-şi echilibrul pe pietrele golaşe până când mâinile i-au amorţit de frig. A traversat cu grijă o pantă acoperită de grohotiş şi a coborât pe la capătul îndepărtat printre bucăţi de piatră şi copaci cioturoşi. A căzut o dată şi încă o dată, bâjbâind în întuneric după un reazem, sculându-se şi dibuind la centură după pistol. Cu asta s-a îndeletnicit toată noaptea. Când a ajuns pe bancul de nisip ce se înălţa pe pământul canionului a auzit curgând sub el în defileu un pârâu şi a pornit împleticindu-se cu mâinile la subsuori ca un fugar într-o cămaşă de nebun. A ajuns la o mlaştină nisipoasă şi a ţinut-o în jos pe lângă ea şi, într-un târziu, mlaştina l-a scos iar în deşert unde a rămas clătinându-se în frig şi zgâindu-se prosteşte în jur după vreo stea în perdeaua de nori.

În câmpia unde se pomenise, mai toată zăpada fusese spulberată sau se topise. Furtuni pereche suflau peste vale dinspre miazănoapte şi tunetul se rostogolea în depărtare, iar

aerul era rece şi mirosea a piatră udă. A pornit prin bazinul sterp, doar smocuri răzleţe de iarbă şi palmilla răsfirate în tot locul, înălţându-se solitare şi tăcute cu cerul tot mai jos în spate, ca nişte fiinţe puse acolo de pază. Către răsărit munţii stăteau cu poalele negre în deşert şi în faţa lui erau faleze sau promontorii care se întindeau ca nişte peninsule gigantice şi sumbre peste deşert. Şi-a continuat drumul bocănind ţeapăn, pe jumătate îngheţat, cu picioarele amorţite. De aproape două zile nu mâncase şi dormise pe apucate. Cerceta ţinutul din faţă în străfulgerările sporadice ale fulgerelor şi se ţâra înainte şi în acest fel a înconjurat un cap întunecat de piatră din dreapta lui şi s-a oprit, tremurând şi suflându-şi în mâinile încovrigate şi paralizate. În faţa lui în depărtare ardea un foc în prerie, o flacără solitară sfâşiată de vânt care se înteţea, pălea şi lepăda scântei risipite în furtună ca o zgură fierbinte spulberată de o grozăvenie de forjă care vuia în câmpie. A stat şi s-a uitat la el. Nu putea socoti cât era de departe. S-a întins pe burtă să cerceteze terenul în lumina de pe cer ca să vadă dacă erau oameni acolo, dar nu era nici cer şi nici lumină. A stat aşa multă vreme şi s-a uitat fără să distingă nici o mişcare.

Când a început iar să înainteze focul a părut să se dea îndărăt. Din faţa lui. O ceată de forme a trecut printre el şi lumină. Apoi a trecut iar. Lupi, pesemne. A mers mai departe.

Era un copac singuratic care ardea în deşert. Un copac heraldic aprins de furtuna care trecuse. Peregrinul solitar ispitit către el bătuse cale lungă ca să ajungă acolo şi a îngenuncheat în nisipul fierbinte şi-a întins mâinile amorţite în timp ce peste tot în cercul din jur mărşăluiau trupe mărunte în drumul lor către acea zi de haos, bufniţe mici care se ghemuiau în tăcere şi stăteau când într-un picior când în celălalt, tarantule, solifuge, scorpioni şi migale feroce şi şopârle perlate cu guri negre ca de chow-chow, ucigaşe de oameni şi micuţii bazilisci de deşert care împroaşcă sânge pe ochi şi măruntele vipere de nisip ca nişte zei chipeşi, surâzători şi aidoma, în Jeddah precum în Babilon. O constelaţie de ochi aprinşi mărginind inelul de lumină, supuşi cu toţii unui armistiţiu precar în faţa acestei făclii a cărei strălucire făcea ca stelele să pălească în orbitele lor.

Când a răsărit soarele, el dormea sub scheletul fumegând al unei crengi înnegrite. Furtuna trecuse de mult înspre miazăzi şi cerul cel nou era curat şi albastru şi fuiorul de fum din copacul ars se înălţă drept în sus ca o peniţă subţire arătând ora cu

umbra sa clară răsuflând domol pe un pământ lipsit de orice alt reper. Toate vietăţile care vegheaseră noaptea alături de el dispăruseră şi în jur rămăseseră acum doar formele ciudate de coral ale fulguritelor în brazdele lor pârjolite din nisipul topit acolo unde fulgerele globulare loviseră pământul în noapte şuierând şi duhnind a sulf.

Şezând cu picioarele cruciş în ochiul acelui pustiu ciuruit de cratere s-a uitat cum hotarele lumii se înnoadă cu o nălucire scânteietoare care încercuia deşertul. După o vreme s-a ridicat şi s-a dus la marginea văii şi a urcat prin albia unei ape secate, ţinându-se după micile urme demonice ale porcilor sălbatici până când i-a găsit adăpându-se într-un ochi de apă stătută. Au rupt-o la goană fornăind către tufişuri şi el s-a întins pe nisipul ud şi răscolit şi a băut, s-a odihnit şi a băut iar.

După-amiază a pornit-o înainte prin vale cu greutatea apei săltându-i în burtă. După trei ceasuri stătea în arcul lung de urme de cai venite dinspre sud pe unde trecuseră călăreţii. S-a ţinut după conturul urmelor şi a desluşit fiecare călăreţ în parte, a socotit câţi erau şi a socotit că mergeau în galop uşor. A mers după urme câteva mile şi după înşiruirea de urme peste care veneau alte urme a priceput că toţi acei călăreţi trecuseră deodată şi lupă pietricelele întoarse şi gropile în care călcaseră a priceput că trecuseră noaptea. A stat şi s-a uitat cu mâna streaşină la ochi departe în vale după orice fir de praf sau semn care să-l vestească pe Elias. N-a văzut nimica. A mers mai departe. Străbătuse încă o milă când i-a ieşit în cale o movilă stranie, înnegrită ca leşul calcinat al vreunei fiare pe care. A ocolit-o. Urmele de lupi şi de coioţi trecuseră printre cele de copite şi cizme, mici izbucniri şi asalturi care se adunau pe marginea acelei forme calcinate şi apoi se împrăştiau iar.

Erau rămăşiţele scalpurilor luate pe Nacozari şi arseseră nemântuite pe un rug verde şi duhnitor astfel că din *poblanos* nu mai rămăsese nimic afară de acest cheag carbonizat al trecutelor lor vieţi. Incinerarea avusese loc pe o ridicătură de pământ şi băiatul a cercetat fiecare palmă de teren, dar nu se vedea nimica. A mers mai departe, ţinându-se după urme cu insinuările lor de hăituiala şi întuneric, urmându-le în amurgul tot mai adânc. Odată cu înserarea s-a făcut frig, deşi nici pe departe la fel de frig ca în munţi. Postul îl slăbise, s-a aşezat pe pământ să se odihnească şi s-a trezit întins pe jos încovrigat. Răsărise luna, o semilună care stătea ca o bărcuţă de copil în golul dintre

munţii negri de hârtie de la răsărit. S-a ridicat şi a mers mai departe. Coioţii chelălăiau undeva prin preajmă şi băiatului îi tremurau picioarele sub el. A înaintat astfel un ceas, când a dat peste un cal.

Stătuse pe cărare şi apoi se mişcase în întuneric şi iar stătuse-n loc. Băiatul s-a oprit cu pistolul în mână. Calul a trecut pe lângă el, o formă întunecată, cu sau fără călăreţ, asta nu putuse desluşi. A dat ocol şi s-a întors.

A vorbit cu el. Îl auzea răsuflând din adâncul plămânilor şi-l auzea mişcându-se şi când s-a întors i-a simţit mirosul. S-a ţinut după el aproape un ceas, vorbindu-i, fluierând, întinzând mâinile. Când în sfârşit s-a apropiat de el îndeajuns ca să-l atingă, l-a apucat de coamă şi calul a luat-o la trap ca mai înainte şi băiatul a fugit pe lângă el şi s-a agăţa de el şi până la urmă i-a încolăcit un picior din făcu propriile-i picioare şi l-a doborât grămada pământ.

El s-a ridicat primul. Animalul se chinuia să se ridice şi a crezut că se rănise în cădere, dar nu se rănise. I-a legat botul cu cureaua, l-a încălecat şi calul s-a ridicat şi a rămas tremurând sub el cu picioarele răşchirate. L-a bătut uşor pe greabăn şi i-a vorbit şi calul a înaintat şovăind.

Şi-a zis că trebuie să fie unul dintre caii de povară cumpăraţi la Ures. Calul s-a oprit şi el l-a îmboldit înainte, dar n-a vrut să meargă. L-a lovit scurt cu călcâiele sub coaste şi animalul s-a lăsat pe picioarele dinapoi şi a început să meargă într-o parte. A întins mâna şi i-a desfăcut cureaua de pe bot şi l-a îmboldit înainte, l-a plesnit cu cureaua şi imediat calul s-a îndreptat. A răsucit în pumn un ditamai smocul de coamă şi şi-a îndesat bine pistolul la brâu, apoi şi-a văzut de drum, cocoţat pe spinarea goală a animalului cu vertebrele înşirându-se discrete şi palpabile pe sub piele.

În drum li s-a alăturat un alt cal care a apărut din deşert şi a început să meargă în pas cu ei şi tot acolo era când s-a crăpat de ziuă. În acea noapte, la urmele călăreţilor s-a alăturat un grup mai mare Şi o potecă lată şi bătătorită ducea acum prin vale către nord. Când s-a luminat, s-a aplecat lipindu-şi faţa de umărul calului şi a cercetat urmele. Erau cai indieni, nepotcoviţi şi trebuie să fi fost cam o sută. Şi nu ei li se alăturaseră călăreţilor, ci mai degrabă călăreţii li se alăturaseră lor. A mers înalte. Calul cel mic care venise noaptea la ei se ţinea acum la depărtare şi umbla pe lângă ei cu ochii-n patru şi calul pe care-l

călărea era nervos şi slăbit de sete.

La amiază, animalul era sfârşit. A încercat să-l mâne pe lângă cărare ca să prindă celălalt cal, dar n-a fost chip să-l abată de la direcţia în care era hitit să meargă. A cercetat ţinutul molfăind o pietricică. Atunci a văzut nişte călăreţi în faţa lui. Nu fuseseră acolo şi brusc erau. Şi-a dat seama că apropierea lor pricinuise neastâmpărul celor doi cai şi şi-a văzut de drum cu ochii când la cai când la orizontul de la miazănoapte. Mârţoaga pe care călărea tremura şi se târa înainte şi după o vreme a putut desluşi că cei de pe cai purtau pălării. A îmboldit calul înainte şi când s-a apropiat oamenii se opriseră şi şedeau pe pământ uitându-se cu toţii la el cum vine.

Arătau rău. Erau istoviţi şi mânjiţi de sânge, vineţi în jurul ochilor şi-şi legaseră rănile cu cârpe murdare şi pătate de sânge, hainele li se întăriseră de la sângele uscat şi praful de puşcă. Ochii lui Glanton în orbitele lor întunecate erau centroide incandescente ale morţii şi el cu ceata lui răvăşită se holbau duşmănos la băiat ca şi cum n-ar fi fost de-al lor, chiar dacă împărtăşeau cu toţii aceeaşi soartă vitregă. Băiatul a lunecat jos de pe cal şi a rămas între ei sfrijit şi însetat, arătând ca un smintit. Cineva i-a aruncat o ploscă.

Pierduseră patru oameni. Ceilalţi erau duşi înainte să cerceteze terenul. Elias o ţinuse tot înainte prin munţi toată noaptea şi toată ziua care urmase şi se aruncase asupra lor în beznă prin zăpadă la patruzeci de mile sud în câmpie. Fuseseră mânaţi prin deşert către miazănoapte ca vitele şi o apucaseră voit pe urmele războinicilor ca să scape de urmăritori. Nu ştiau cât de departe în urma lor erau mexicanii şi nu ştiau cât de departe înaintea lor erau apaşii.

A băut din ploscă şi i-a cercetat pe fiecare. Dintre cei care lipseau n-avea de unde şti care erau înainte cu iscoadele şi care erau morţi în deşert. Calu pe care i l-a adus Toadvine era cel pe care călărise Sloat, băiatul cel nou, când plecaseră din Ures.

După jumătate de ceas, când au plecat, doi dintre cai n-au mai vrut să se ridice şi au fost lăsaţi în urmă. Stătea călare pe calul mortului pe o şa şubredă şi neacoperită cu piele şi mergea prăbuşit şi clătinându-se şi în curând picioarele şi braţele i se bălăbăneau şi el sălta întruna în somn ca o marionetă călare. Când s-a trezit, s-a pomenit cu răspopitul lângă el. A adormit iar. Când s-a trezit iarăşi, lângă el era judele. Şi el rămăsese fără pălărie şi călărea cu o cunună de ierburi de deşert pe cap, ca un

bard cumplit dintr-un ţinut sărat şi se uita în jos la refugiat cu acelaşi surâs, de parcă singur el ar fi găsit lumea pe placul său.

Au mers toată ziua cât mai rămăsese din ea, suind pe dealuri joase vălurite acoperite de cholla şi păducei. Din când în când, unul dintre caii liberi se oprea şi rămânea şovăind în drum şi se făcea mic în urma lor. Au coborât un versant nordic lung în înserarea albastră şi rece şi printr-un con aluvial sterp unde creşteau doar câţiva ocotillo răzleţi şi smocuri de iarbă grama şi au făcut popas în câmp Şi toată noaptea a suflat vântul şi au văzut alte focuri arzând în deşert înspre miazănoapte. Judele a ieşit şi a cercetat caii şi a ales din acea herghelie jalnică animalul cel mai puţin arătos şi l-a prins. A trecut cu el pe lângă foc şi a strigat să vină cineva să-l ţină. Nu s-a ridicat nimeni. Răspopitul s-a aplecat înspre băiat.

Nu-l lua în seamă băiete.

Judele a strigat iar din întunericul de dincolo de foc şi răspopitul şi-a pus mâna pe braţul băiatu-lui în chip de avertisment. Dar băiatul s-a ridicat şi a scuipat în foc. S-a întors şi s-a uitat la răspopit.

Crezi că mi-e frică de el?

Răspopitul n-a răspuns şi băiatul s-a întors şi a pornit-o către întunericul unde aştepta judele.

A stat acolo ţinând calul. I se vedeau numai dinţii lucind în lumina focului. Au dus amândoi animalul mai într-o parte şi băiatul a ţinut de lasoul împletit în timp ce judele a luat un bolovan rotund care trebuie să fi cântărit cam o sută de livre şi a zdrobit capul calului dintr-o singură lovitură. Sângele i-a ţâşnit din urechi şi calul s-a prăvălit la pământ cu atâta forţă că un picior din faţă s-a rupt sub el cu un pârâit surd.

I-au jupuit picioarele din spate fără să-i scoată măruntaiele şi oamenii au tăiat halci de carne din el şi le-au fript la foc şi au tăiat restul de carne în bucăţi şi le-au atârnat să se afume. Iscoadele nu se întorseseră, aşa că au postat santinele şi s-au aşternut să doarmă fiecare cu armele la piept.

A doua zi, la jumătatea dimineţii, au străbătut o vale alcalină unde se ţinea o adunare de capete de om. Călăreţii s-au oprit şi Glanton cu judele au luat-o înainte. Capetele erau opt la număr şi toate purtau pălării şi formau un cerc cu feţele în afară. Glanton şi judele le-au dat ocol şi judele s-a oprit, a descălecat şi a răsturnat unul dintre capete cu cizma. De parc-ar fi vrut să se încredinţeze că sub el în nisip nu se afla îngropat nici un om.

Celelalte capete căutau oarbe cu ochii lor ridaţi ca ucenicii unui mentor virtuos legaţi cu legământul tăcerii şi al morţii.

Călăreţii s-au uitat către miazănoapte. Au pornit mai departe. După o culme mică zăceau în cenuşă rece rămăşiţele înnegrite a două căruţe şi trunchiurile despuiate ale călăreţilor. Vântul împrăştiase cenuşa şi căruţele se desluşeau după osiile de fier cum se desluşesc scheletele corăbiilor scufunda după carlingă. Leşurile erau în parte mâncate Ş când călăreţii s-au apropiat câţiva corbi şi-au lua zborul şi doi vulturi au luat-o la goană pe nisip aripile întinse ca nişte corişti spurcaţi, clătinând obscen din capetele ce păreau pârlite.

Au mers mai departe. Au străbătut un estuar uscat din câmpia deşertică şi după-amiază au călărit printr-un şir de defileuri înguste până-ntr-un ţinut de dealuri vălurite. Au adulmecat fumul de pin ars şi înainte să se întunece au intrat în oraşul Santa Cruz.

Oraşul ăsta, ca toate forturile de la graniţă, era mult împuţinat faţă de ce fusese odinioară şi multe clădiri erau nelocuite şi în ruină. Sosirea călăreţilor fusese vestită înaintea lor şi drumul era mărginit de localnici care-i priveau prosteşte trecând, bătrânele cu şaluri negre şi bărbaţii înarmaţi cu muschete vechi şi pistoale cu cremene sau puşti făcute din ţevi legate grosolan de paturi din lemn de plop cioplite cu toporul ca nişte jucării pentru băieţi. Ba aveau până şi arme fără nici un fel de piedică cu care se trăgea îndesând câte o ţigară de foi pe gura ţevii, slobozind pietrele de râu cu care erau încărcate ca să şuiere prin aer pe traiectorii alese după propriile lor capricii, ca traiectoriile meteoriţilor. Americanii şi-au îmboldit caii înainte. Începuse iar să ningă şi un vânt rece sufla pe strada îngustă înaintea lor. Chiar şi în starea mizeră în care se aflau se uitau din şei la acea miliţie falstaffiană cu dispreţ făţiş.

Au stat printre cai pe mica promenadă sordidă în timp ce vântul răscolea copacii şi păsările întoarse la cuib în amurgul cenuşiu ţipau şi se ghemuiau strâns, zăpada se învârtejea şi se împrăştia prin mica piaţetă, îmbrăca formele clădirilor de pământ din preajmă şi înăbuşea strigătele vânzătorilor ambulanţi care veniseră după ei. Glanton şi mexicanul cu care plecase s-au întors şi călăreţii au încălecat şi s-au înşiruit pe stradă până când au ajuns la o poartă veche de lemn care dădea într-o curte. Curtea era presărată cu zăpadă şi înăuntru erau închise orătănii de curte şi animale – capre, un măgar – care scurmau şi zgrepţănau orbeşte pereţii când au intrat călăreţii. Într-un colţ se

înălţa un tripod din beţe înnegrite şi se vedea o pată mare de sânge parţial acoperită de zăpadă, care în ultima geană de lumină căpătase o nuanţă de trandafiriu pal. Un bărbat a ieşit din casă şi el şi cu Glanton au vorbit, apoi bărbatul a vorbit cu mexicanul şi le-a făcut semn să intre la adăpost.

S-au aşezat pe jos într-o cameră lungă cu tavan înalt şi grinzi afumate în timp ce o femeie şi o fată le-au adus blide cu *guisado* din carne de capră şi un castron plin cu *tortillas* albastre-fumurii şi li s-au dat blide cu fasole şi cafea şi un terci de porumb în care pluteau bucăţele de zahăr brun *peloncillo*. Afară era întuneric şi zăpada cădea în vârtejuri. În încăpere nu ardea nici un foc şi mâncarea aburea greoi. După ce au mâncat, au stat şi au fumat şi femeile au strâns vasele şi după o vreme a venit un băiat cu un felinar şi i-a condus afară.

Au traversat curtea printre caii care fornăiau şi băiatul a deschis o uşă grosolană de lemn de la un grajd de chirpici şi a rămas acolo ţinând felinarul ridicat. Şi-au adus şeile şi păturile. În curte, caii tropăiau în frig.

În grajd era o iapă cu un mânz de lapte şi băiatul ar fi scos-o afară, dar ei i-au strigat s-o lase. Au luat fân dintr-o despărţitură şi l-au întins pe jos şi el le-a ţinut lampa până şi-au aşternut să doarmă – grajdul mirosea a pământ, a paie şi a balegă şi la lumina gălbuie, murdară a lămpii răsuflarea li se rostogolea aburită în frig. După ce şi-au aranjat păturile, băiatul şi-a coborât lampa, a ieşit în curte şi a tras uşa după el, lăsându-i într-o beznă adâncă şi totală.

Nimeni nu se mişca. Poate că uşa închisă în acel grajd rece a deşteptat în unele inimi amintirea altor aşezăminte şi nu dintre cele pe care să le fi ales de bunăvoie. Iapa adulmeca neliniştită şi micul mânz se plimba de colo-colo. Apoi rând pe rând au început să-şi lepede hainele, mantalele de piele, salurile şi vestele din lână aspră şi rând pe rând au aprins în jurul lor trosnete de scântei grozave şi fiecare a putut fi văzut înfăşurat într-un văl de foc din cel mai palid. Braţele ridicate care trăgeau de haine erau luminescente şi fiecare suflet obscur a fost învăluit în forme audibile de lumină, de parcă aşa ar fi fost dintotdeauna. Iapa din capătul grajdului a fornăit şi s-a speriat de asemenea strălucire la fiinţe atât de întunecate şi micul mânz s-a întors şi şi-a ascuns faţa între coastele mamei lui.

XVI

Valea Santa Cruz – San Bernardino – Tauri sălbatici – Tumacacori – Misiunea – Un schimnic – Tubac – Iscoadele pierdute – San Xavier del Bac – Fortul din Tucson – Mâncători de hoituri – Chiricahua – O întâlnire primejdioasă – Mangas Colorado – Locotenentul Couts – Recrutare în piaţă – Un om-fiară – Uciderea lui Owens – În cantina *– Domnul Bell e cercetat – Judele, despre dovezi – Câini pociţi – Fandango – Judele şi un meteorit.*

De dimineaţă, când au plecat, era şi mai frig. Nu era nimeni pe străzi şi nu erau urme în zăpada proaspătă. La marginea oraşului au văzut pe drum locul unde traversaseră lupii.

Au mers pe lângă un mic râu, acoperit cu o pojghiţă subţire de gheaţă, o mlaştină îngheţată pe care umblau raţele înainte şi înapoi măcănind. După-amiază au traversat o vale luxuriantă unde iarba uscată de iarnă ajungea până la pântecele cailor. Câmpuri pustii unde recoltele putreziseră şi livezi de meri, gutui şi rodii unde fructele se uscaseră şi căzuseră pe pământ. Au găsit cerbi adunaţi în lunci şi urme de vite şi în acea noapte, cum stăteau în jurul focului şi frigeau coastele şi pulpele unei ciute tinere, au auzit mugetul taurilor în întuneric.

A doua zi au trecut pe lângă ruinele vechii haciende din San Bernardino. În drum au văzut tauri sălbatici atât de bătrâni că aveau însemne spaniole pe şolduri şi câteva animale din astea au atacat mica trupă şi au fost împuşcate şi lăsate să zacă pe pământ până când unul dintre ele a ieşit de după un pâlc de acacia dintr-un smârc şi şi-a împlântat coarnele până la rădăcină în coastele calului pe care călărea James Miller. El îşi ridicase piciorul din scară când îl văzuse venind şi impactul a fost cât pe ce să-l zvârle jos din şa. Calul necheza şi se zbătea, dar taurul se înfipsese bine în picioare şi a ridicat animalul cu tot cu călăreţ de la pământ înainte ca Miller să apuce să scoată pistolul şi când a lipit ţeava de fruntea taurului şi a tras şi toată acea masă grotescă s-a prăbuşit, Miller s-a dat la o parte de lângă rămăşiţe şi s-a îndepărtat scârbit cu arma fumegândă atârnându-i în mână. Calul se zbătea să se ridice şi Miller s-a întors şi l-a împuşcat şi-a vârât pistolul la brâu şi a început să desfacă şaua din chingi. Calul zăcea căzut chiar peste taurul mort şi omul a

avut ceva de tras până a desfăcut şaua. Ceilalţi călăreţi se opriseră să Privească şi cineva a îndemnat înainte ultimul cal liber din herghelie, dar altfel n-au sărit să-l ajute.

Au mers mai departe, ţinând cursul râului Santa Cruz, suind printre pâlcuri de plopi uriaşi de râu. Nu le-a mai ieşit în cale nici un semn al trecerii apaşilor şi n-au găsit nici o urmă a iscoadelor dispărute. A doua zi au trecut pe lângă vechea misiune de la San Jose de Tumacacori şi judele s-a dus călare să se uite la biserica aflată cam la o milă de drum. Ţinuse o scurtă cuvântare despre istoria şi arhitectura misiunii şi celor care au ascultat-o nu ne-a venit a crede că nu călcase niciodată pe-acolo. Acei oameni s-au dus cu el şi Glanton s-a uitat după ei cu o presimţire neagră. El şi cu ceilalţi au mai mers o bucată de drum apoi s-au oprit şi s-au întors.

Vechea biserică era în ruină şi poarta stătea deschisă înspre curtea împrejmuită de ziduri înalte. Când Glanton şi ai lui au intrat pe sub bolta dărăpănată, patru cai fără călăreţi stăteau în curtea pustie printre pomii şi butucii morţi de viţă-de-vie. Glanton călărea cu puşca ridicată în faţă, cu patul sprijinit pe coapsă. Câinele lui mergea la picioarele calului şi s-au apropiat cu băgare de seamă de pereţii surpaţi ai bisericii. Ar fi intrat călare pe uşă, dar când s-au apropiat, s-a auzit un foc de armă dinăuntru şi porumbeii s-au înălţat zburătăcind şi călăreţii au sărit jos pe de cai şi s-au ghemuit îndărătul lor cu armele pregătite. Glanton s-a uitat înapoi la ceilalţi, apoi şi-a mânat calul până unde putea vedea înăuntru. Parte din capătul de sus al peretelui se surpase precum şi cea mai mare parte din acoperiş şi pe podea zăcea întins un om. Glanton şi-a dus calul în sacristie şi a rămas uitându-se în jos împreună cu ceilalţi.

Bărbatul căzut la podea îşi dădea duhul şi era îmbrăcat din cap până-n picioare în haine făcute în casă din piele de oaie, până şi cizmele şi un soi de tichie ciudată. L-au întors pe dalele de argilă crăpate şi falca i s-a mişcat şi o spută însângerată i s-a adunat pe buza de jos. Ochii îi erau opaci şi-n ei era spaimă şi mai era ceva. John Prewett şi-a sprijinit patul puştii pe podea şi a răsucit de corn ca s-o încarce iar. Am mai văzut unu' fugind. Îs doi.

Omul de pe podea a început să se mişte. Îşi ţinea o mână la vintre şi a mişcat uşor din ea schiţând un semn. Către ei sau către înălţimea de unde căzuse sau către veşnicia unde se ducea, asta n-aveau cum şti. Apoi a murit.

Glanton s-a uitat înjur la ruine. De unde a ieşit nenorocitul ăsta? a zis.

Prewett a făcut semn din cap către parapetul de pământ surpat. Era colo sus. N-am ştiut ce-i. Nu ştiu nici acu'. Colo era nenorocitu' când l-am împuşcat.

Glanton s-a uitat la jude.

Cred că era debil mintal, a zis judele.

Glanton şi-a dus calul prin biserică şi l-a scos în curte pe o uşiţă din naos. Acolo şedea când l-au scos afară pe celălalt schimnic. Jackson îl îmboldea înainte cu ţeava puştii, un bărbat mărunt şi uscăţiv, trecut de vârsta tinereţii. Cel pe care-l omorâseră îi era frate. Se retrăseseră pe coastă cu mult timp în urmă şi ajunseseră până-n acest loc. Era îngrozit, englezeşte nu vorbea deloc şi spaniolă doar o boabă. Judele i-a vorbit pe nemţeşte. Erau acolo de ani buni. Fratele îşi rătăcise minţile acolo şi nici bărbatul care stătea acum în faţa lor în pieile lui şi cu ciubotele lui stranii nu era prea zdravăn la cap. L-au lăsat acolo. Când au plecat fugea de colo până colo prin curte strigând. Nu părea să fi priceput că frate-său zăcea mort în biserică.

Judele l-a prins din urmă pe Glanton şi au ieşit în drum călare unul lângă altul.

Glanton a scuipat. Bine făceam dacă-l împuşcam Şi p-ăsta, a zis.

Judele a zâmbit.

Nu-mi place să văd albi ajunşi aşa, a zis Glanton. Olandezi sau ce-or fi ei. Nu-mi place să-i văd aşa.

Au mers către nord ţinându-se după râu. Copacii erau despuiaţi şi frunzele de pe jos închiseseră în ele mici solzi de gheaţă şi crengile pestriţe şi schelele ale plopilor erau ţepene şi grele pe fundalul vătuit al cerului deşertului. Seara au trecut prin Tubac, lăsat în părăsire, cu grânele moarte în camarile hibernale şi străzile năpădite de iarbă. Într-un pridvor, stătea un orb care se uita către piaţă şi când au trecut şi-a înălţat capul să asculte.

Au ieşit în deşert să-şi aşeze tabăra. Nu bătea vântul şi tăcerea de acolo mergea la inima oricărui fugar ca şi câmpul deschis şi nu era nici un munte prin preajmă unde duşmanii să se facă nevăzuţi. De dimineaţă, înainte să se lumineze, erau sculaţi şi suiţi în şa, călărind cu toţii laolaltă, cu armele pregătite. Fiecare scruta terenul şi mişcările celor mai mărunte făpturi se întipăreau în sfera lor comună de percepţie, până când au ajuns legaţi între ei cu fire invizibile de vigilenţă şi înaintau prin ţinutul

acela vibrând la unison. Au trecut pe lângă haciende abandonate şi pe lângă morminte săpate la margine de drum şi pe la jumătatea dimineţii au luat urma apaşilor care veneau iarăşi dinspre apus, din deşert şi înaintau în faţa lor prin nisipul lunecos de pe fundul râului. Călăreţii au descălecat şi au cules mostre din nisipul bătătorit de la marginea urmelor şi l-au încercat între degete, i-au cântărit umezeala în soare şi i-au dat drumul jos şi s-au uitat în susul râului printre copacii golaşi. Au încălecat iar şi au mers mai departe.

Au găsit iscoadele pierdute spânzurând cu capetele în jos de crengile unui copac paloverde înnegrit de foc. Erau străpunşi prin tendoanele tălpilor cu ţepuşe ascuţite din lemn verde şi atârnau goi şi cenuşii deasupra cărbunilor stinşi la care se copseseră până când capetele li se carbonizaseră şi creierul le fierseseră în ţeste şi aburul le ieşise şuierând pe nări. Aveau limbile scoase afară şi ţintuite cu beţigaşe ascuţite înfipte în ele, fuseseră scurtaţi de urechi şi trupurile le fuseseră sfârtecate cu cremene pân când măruntaiele ajunseseră să le atârne afară pe piept. Câţiva oameni s-au apropiat cu cuţitele, a dat jos leşurile şi le-au lăsat acolo în cenuşă. Ce două forme mai întunecate erau ultimii doi indieni Delaware şi ceilalţi doi erau omul din Ţara lui Van Diemen şi un băiat din est pe care-l chema Gilchrist. Printre gazdele lor barbare nu avuseseră parte nici de favoruri, nici de discriminare, ci se căzniseră şi muriseră fără părtinire.

În noaptea aceea au trecut călare prin misiunea de la San Xavier del Bac, cu biserica solemnă şi ţeapănă în lumina stelelor. Nu se auzea nici măcar un câine lătrând. Pâlcurile de colibe Papago păreau nelocuite. Aerul era rece şi curat şi ţinutul se întindea acolo şi mai departe într-o beznă netulburată nici măcar de o bufniţă. Un meteorit verde pal a apărut din valea din spatele lor, a trecut pe cer şi a dispărut tăcut în neant.

În zori, la marginea fortului Tucson, au trecut pe lângă mai multe haciende în ruine şi pe lângă alte pietre de mormânt la margine de drum unde fuseseră ucişi oameni. Pe câmpie se înălţa o mică fermă ale cărei clădiri fumegau încă şi lângă bucăţile de gard construit din cactuşi uscaţi stăteau umăr lângă umăr vulturi întorşi spre răsărit către făgăduiala soarelui, ridicând mai întâi un picior, apoi pe celălalt şi întinzându-şi aripile ca pe nişte mantii. Au văzut oasele porcilor care muriseră în acel ocol de pământ şi pe parcela cu pepeni au văzut un lup care se ghemuise pe labele lui subţiri şi se uita la ei cum treceau. Oraşul

se întindea pe câmpia dinspre nord într-o linie subţire de pereţi pali şi şi-au adunat caii lângă un morman pitic de pietriş şi s-au uitat la el şi la ţinut şi la crestele golaşe ale munţilor din depărtare. Stâncile deşertului stăteau priponite cu funii negre de umbră şi un vânt adia dinspre soarele care stătea turtit şi pasând la marginea răsăriteană a lumii. Au îmboldit caii şi au ieşit în câmpie pe unde ieşiseră şi urmele apaşilor vechi de două zile şi numărând o sută de călăreţi în cap.

Călăreau cu puştile pe genunchi, răsfiraţi, în linie dreaptă. Răsăritul deşertului pâlpâia înaintea lor peste ţinut şi porumbeii sălbatici se înălţau din tufişurile pitice câte unul sau în perechi şi fluierau cu voci plăpânde. După încă o mie de metri i-au văzut pe apaşi care-şi aşezaseră tabăra lângă zidul sudic. Animalele lor păşteau printre sălcii în bazinul temporar al râului la vest de oraş şi ceea ce se vedea sub zid părând a fi pietre sau gunoaie era de fapt o adunătură mizeră de adăposturi şi colibe ridicate din pari, piei şi pânze de căruţă.

Au mers mai departe. Câţiva câini începuseră să latre. Câinele lui Glanton alerga agitat înainte şi înapoi şi din tabără a pornit un grup de călăreţi. Erau Chiricahua, vreo douăzeci, douăzeci şi cinci. Chiar şi cu soarele pe cer, tot îngheţ era şi ei călăreau pe jumătate despuiaţi, goi în afară de cizme şi pieile de la brâu şi coifurile cu pene pe care le purtau, sălbatici din epoca pietrei cu simboluri obscure mânjite cu vopsele de humă, soioşi, duhnind, cu vopseaua de pe cai albită de colb şi caii ridicându-se pe picioarele dinapoi şi suflând aburi de frig. Aveau lănci şi arcuri şi câţiva aveau muschete şi aveau plete lungi şi negre şi ochi negri morţi care-i străfulgerau pe călăreţi cercetându-le armele, cu albul ochilor injectat şi opac. Nu scoteau o vorbă, nici măcar între ei şi şi-au îmboldit caii înainte printre călăreţi într-un soi de mişcare rituală, de parcă anumite puncte de pe drum trebuiau străbătute într-o anumită ordine ca într-un joc de copii, dar unul la care se dau pedepse cumplite.

Căpetenia acestor războinici şacali era un bărbat mărunt şi negricios într-o jerpelitură de uniformă militară mexicană şi avea o sabie şi într-un toc ieftin şi rupt avea unul dintre Colturile din Whitneyville care fuseseră ale iscoadelor. S-a oprit călare în faţa lui Glanton şi a cântărit poziţiile celorlalţi călăreţi, apoi a întrebat într-o spaniolă curată încotro aveau drum. Abia de rostise acestea când calul lui Glanton şi-a întins botul înainte şi a apucat de ureche calul omului. A ţâşnit sânge. Calul a nechezat şi s-a

ridicat în două picioare şi apaşul abia s-a ţinut să nu cadă, a scos sabia şi s-a pomenit în faţa ochilor cu lemniscata neagră a ţevilor pereche de la carabina dublă a lui Glanton. Glanton şi-a pocnit calul tare peste bot de două ori şi animalul a scuturat din cap cu un ochi clipind şi sânge picurându-i din gură. Apaşul a întors capul calului şi când Glanton s-a răsucit să se uite la oamenii lui i-a găsit într-o încleştare împietrită cu sălbaticii, ei şi armele lor uniţi într-o construcţie tensionată şi fragilă ca acele jocuri de puzzle în care fiecare piesă se sprijină pe toate celelalte, aşa încât nici una nu se poate mişca fără să dărâme întreaga structură.

Primul care a vorbit a fost căpetenia. A arătat către urechea însângerată a calului lui şi a vorbit furios în apasă, cu ochii lui negri ocolindu-l pe Glanton. Judele şi-a îmboldit calul înainte.

Vaya tranquilo, a zis. U*n accidente, nada mas*[89].

Mire, a zis apaşul. *Mire la oreja de mi caballo*[90].

A apucat de capul animalului ca să-l arate, dar el s-a smucit fluturându-şi urechea ruptă astfel Ca sângele i-a împroşcat pe călăreţi. Sânge de cal sau de alt soi şi un fior a străbătut acea arhitectă primejdioasă, caii stăteau ţepeni tremurând lumina roşie a răsăritului şi deşertul de sub ei armura ca o tobă. Proprietăţile elastice ale acelui armistiţiu neratificat se uzaseră până la limita suportabilului când judele s-a ridicat uşor în şa, a ridicat braţul şi a adresat un salut peste capetele lor.

Încă opt sau zece călăreţi porniseră spre ei de lângă zid. Căpetenia lor era un uriaş cu o căpăţână enormă, era îmbrăcat într-o salopetă tăiată la genunchi ca să aibă loc pentru jambierele mocasinilor şi purta o cămaşă ecosez şi o eşarfă roşie. Nu era înarmat, dar oamenii care stăteau de-a stânga şi de-a dreapta lui erau înarmaţi cu puşti cu ţeava scurtă şi duceau cu ei pistoalele de la şa şi alte efecte ale iscoadelor omorâte. Cum se apropiau, ceilalţi sălbatici se dădeau la o parte din calea lor cu respect. Indianul cu calul muşcat le-a arătat rana, dar căpetenia a dat numai din cap cu bunăvoinţă. Şi-a întors calul pe sfert către jude şi calul şi-a arcuit gâtul şi el se ţinea bine în şa. *Buenos dias, a zis. De donde viene?*[91]

Judele a zâmbit şi a dus mâna la cununa veştejită de pe frunte, uitând pesemne că nu avea pălărie. L-a prezentat pe

---

[89] Stai liniştit. Asta e, a fost un accident (sp.).

[90] Uită-te la urechea calului meu (sp.).

[91] Ziua bună. De unde veniţi? (sp.).

Glanton, căpetenia lui, cu multă ceremonie. S-au făcut prezentările. Bărbatul se numea Mangas, era prietenos şi vorbea bine spaniolă. Când călăreţul de pe calul rănit a cerut iar să-i fie luată în seamă plângerea, bărbatul a descălecat şi a apucat capul calului şi l-a cercetat. Cu toată înălţimea lui, avea picioarele strâmbe şi era ciudat proporţionat. S-a uitat în sus la americani şi s-a uitat la ceilalţi călăreţi şi a fluturat mâna către ei.

Andale, a zis. S-a întors către Glanton. *Ellos son amigables. Un poco borracho, nada mas*[92]*.*

Călăreţii apaşi au început să se extragă dintre americani de parc-ar fi ieşit dintr-un hăţiş de scaieţi.

Americanii şi-au îndreptat în sus puştile şi Mangas a tras calul rănit înainte şi i-a întors capul în sus, stăpânind animalul doar cu mâinile în timp ce ochiul lui alb se dădea nebuneşte peste cap. După o serie de tratative a devenit limpede că oricare ar fi fost socoteala daunelor datorate, singura monedă acceptată în chip de plată era whisky-ul.

Glanton a scuipat şi s-a uitat la bărbat. *No hay whisky*[93], a zis.

S-a lăsat tăcerea. Apaşii s-au uitat unul la celălalt. S-au uitat la desagii, butelcile şi ploştile de la şei. *Como?* a zis Mangas.

No hay whisky, a zis Glanton.

Mangas a dat drumul frâului din piele aspră al calului. Oamenii lui îl priveau. S-a uitat către oraşul fortificat şi s-a uitat la jude. Whisky nu? a zis.

Whisky nu.

Printre chipurile încruntate chipul lui părea netulburat. I-a cercetat pe americani, efectele lor. La drept vorbind, nu arătau ca nişte oameni care să fi avut la ei whisky nebăut. Judele şi Glanton stăteau în şei şi altă încercare de a negocia n-au mai făcut.

Hay whisky en Tucson[94], a zis Mangas.

Sin duda, a zis judele. *Y soldados tambien*[95]*.*

Şi-a îmboldit calul înainte, cu puşca într-o mână şi frâiele în cealaltă. Glanton s-a mişcat. Calul din spatele lui s-a urnit din loc. Apoi Glanton s-a oprit.

---

92 Sunt prietenoşi. Numa' că niţel beţi (sp.).

93 N-am whisky (sp.).

94 Au whisky în Tucson (sp.).

95 Fără îndoială. Au şi soldaţii (sp.).

Tiene oro?[96] a zis.

Si.

Cuanto?[97]

Bastante[98]*.*

Glanton s-a uitat la jude, apoi iar la Mangas Bueno, a zis. *Bueno*, a zis. *Tres dias. Aqui. Un barril de whisky*[99]*.*

Un barril?

Un barril.

A îmboldit calul şi apaşii s-au dat la o parte, iar Glanton, judele şi cei care-i urmau au pornit-o în şir indian către porţile oraşului mizer clădit din pământ care zăcea arzând în câmpie în răsăritul hibernal.

Locotenentul care comanda mica garnizoană se numea Couts. Fusese pe coastă sub comanda maiorului Graham şi se întorsese aici în urmă cu patru zile ca să găsească oraşul ocupat neoficial de apaşi. Erau beţi de la rachiul de porumb pe care şi-l fierbeau singuri şi de două nopţi se trăgea cu armele şi se vocifera întruna după whisky. Garnizoana avea un tun de douăsprezece livre suit pe parapet care trăgea cu plumbi de muschetă şi Couts spera că sălbaticii aveau să se retragă atunci când se va fi isprăvit băutura. Era foarte protocolar şi i s-a adresat lui Glanton spunându-i căpitane. Nici unul dintre mercenarii trenţăroşi n-a descălecat măcar. S-au uitat în jur la oraşul sumbru şi dărăpănat. Un măgar legat la ochi priponit de un stâlp trăgea după el o roată de moară, învârtindu-se neîncetat, iar fusul de lemn al roţii trosnea în butucii ei. Găini şi păsări mai mici scurmau la baza roţii. De la fus până la pământ erau pe puţin patru picioare şi totuşi păsările se fereau sau se ghemuiau de fiecare dată când roata le trecea pe deasupra capetelor. În praful din piaţă zăceau câţiva bărbaţi care păreau să doarmă. Albi, indieni, mexicani. Unii acoperiţi cu pături şi alţii nu. La capătul îndepărtat al pieţei era un stâlp pentru biciuiri publice, negru la bază, unde se pişaseră câinii. Locotenentul le urmărea direcţia privirii. Glanton şi-a tras pălăria pe spate şi s-a uitat în jos de pe cal.

Unde găseşte omu’ de băut în haznaua asta? a zis.

---

96 Aur aveţi? (sp.).

97 Cât? (sp.).

98 Destul (sp.).

99 Bine. În trei zile. Aici. Un butoi de whisky (sp.).

Erau primele vorbe care se rosteau între ei. Couts i-a cercetat cu privirea. Sălbatici, hăituiţi şi înnegriţi de soare. Cu negreala de la praful de puşcă întipărită adânc în porii şi cutele pielii de la curăţatul armelor. Până şi caii erau arătări cum nu-i mai fusese dat să vadă niciodată, împodobiţi cu păr de om, dinţi şi piele. Afară de arme, de catarame şi de câteva bucăţi de metal din harnaşamentele animalelor, străinii ăştia nu păreau să aibă nimic care să te ducă cu gândul măcar la descoperirea roţii.

Sunt mai multe locuri, a spus locotenentul. Mă tem, însă, că nici unul nu e încă deschis.

Ei într-acolo s-ar duce, a spus Glanton. Şi-a îmboldit calul înainte. Altceva n-a mai zis şi dintre ceilalţi nici unul nu rostise măcar o vorbă. Când au traversat piaţa, câţiva vagabonzi şi-au iţit capetele din pături şi s-au uitat după ei.

Barul în care au intrat era o încăpere dreptunghiulară de pământ şi proprietarul a venit să-i servească în izmene. S-au aşezat pe o băncuţă la o masă de lemn în penumbră şi au început să bea încruntaţi.

De unde veniţi voi? a zis proprietarul.

Glanton şi judele au ieşit afară să vadă dacă au ce recruta din pleava care zăcea în colbul pieţei. Unii dintre ei şedeau pe jos, mijind ochii în soare. Un bărbat cu un cuţit de vânătoare se oferea să se taie în cuţite cu oricine pe bani ca să se vădească cine avea tăişul mai bun. Judele s-a strecurat între ei cu surâsul lui.

Căpitane, ce duceţi voi acolo la oblânc?

Glanton s-a întors. El şi cu judele îşi duceau desagii pe umeri. Bărbatul care vorbise stătea rezemat de un stâlp cu un genunchi ridicat ca să-şi sprijine cotul.

În desagii ăştia? a zis Glanton.

În desagii ăia.

Desagii ăştia de-i vezi aci sunt plini de aur şi argint, a zis Glanton, căci aşa era.

Vagabondul a rânjit şi a scuipat.

D-aia vrea el să meargă în Californy, a zis altul. Cre’ că până acu’ ar fi umplut deja un sac cu aur.

Judele a zâmbit blajin către mulţimea de pierde-vară. Aci o să vă cam ajungă frigul, a zis el. Care vrea să plece către minele de aur.

Un bărbat s-a ridicat şi s-a îndepărtat câţiva paşi ca să se uşureze în stradă.

Poate vine omu’ fiară cu voi, a strigat altul. El şi cu Cloyce îs numa’ buni de trupeţi.

De când încearcă ei să plece.

Glanton şi judele au pornit să-i caute. Un cort grosolan încropit dintr-o pânză veche. Un afiş pe care scria: Haideţi să vedeţi omul fiară, intrarea douăzeci şi cinci de cenţi. S-au dus în spatele unei pânze de coviltir unde într-o cuşcă grosolană din scânduri de paloverde stătea ghemuit un debil mintal în pielea goală. Podeaua cuştii era acoperită de mizerie şi de mâncare călcată în picioare şi muştele roiau peste tot. Idiotul era mic şi diform şi faţa îi era mânjită cu excremente, stătea uitându-se la ei cu duşmănie surdă şi molfăind tăcut un boţ de scârnă.

Proprietarul a apărut din spate clătinând din cap către ei. N-are nimeni voie aci. N-am deschis.

Glanton s-a uitat în jur la încăperea mizeră. Cortul mirosea a ulei, a fum şi a excremente. Judele s-a lăsat pe vine ca să-l cerceteze pe debil.

A ta e arătarea asta? a zis Glanton.

Da. Al meu e.

Glanton a scuipat. Ne-a zis un om c-ai vrea să pleci în Californy.

Ei, a zis proprietarul. Da, aşa-i. Chiar aşa.

Ce-ai de gând să faci cu arătarea?

Îl iau cu mine.

Cum zici tu c-o să-l cari?

Am căruţă şi un cal. Ca să-l car.

Ceva bani ai?

Judele s-a ridicat. Dumnealui e căpitanul Glanton, a zis. Conduce o expediţie către California. E dispus să ia niscai pasageri sub protecţia companiei sale cu condiţia ca aceştia să se achite de obligaţiile cuvenite.

Ei, păi da. Am ceva bani. Despre ce sumă e vorba?

Cât ai? a zis Glanton.

Ei. Cât să-mi ajungă. Aş zice că bani am cât să-mi ajungă.

Glanton l-a măsurat pe bărbat. Îţi spun eu ce fac cu tine, a zis. Vrei să mergi în Californy sau numa’ gura-i de tine?

California, a zis proprietarul. Negreşit.

Te duc pe-o sută de dolari, plata în avans.

Ochii bărbatului au trecut de la Glanton la jude şi-ndărăt. Tare-aş vrea să am atâta bănet, a zis.

Mai stăm aici vreo două zile, a zis Glanton. Tu mai adune nişte

muşterii şi-ţi facem un preţ pe măsură.

Căpitanul o să se poarte bine cu tine, a zis Judele. În privinţa asta fii pe pace.

Da, să trăiţi, a zis proprietarul.

Când au trecut pe lângă cuşcă să iasă afară Glanton s-a întors să se uite iar la idiot. Laşi femeile să se uite la arătarea asta? a zis.

Nu ştiu, a zis proprietarul. N-a cerut nici una până acum.

La amiază trupa se mutase într-un birt. Când au intrat înăuntru, erau trei sau patru bărbaţi care s-au sculat şi au plecat. În curtea din spatele clădirii era un cuptor de pământ şi o blană de la o căruţă stricată cu câteva oale şi un ibric pe ea. O bătrână cu şal cenuşiu tăia nişte coaste de vită cu o toporişca în timp ce doi câini stăteau şi se uitau. Un bărbat înalt şi uscăţiv cu un şorţ pătat de sânge a intrat în încăperea din spate şi i-a cercetat cu privirea. S-a aplecat şi a pus amândouă mâinile în faţa lor pe masă.

Domnilor, a zis, servim şi coloraţi fără nici o supărare. Ba chiar cu dragă inimă. Numa' că-i poftim să şadă colea, la masa asta. Uite aci, colea.

A făcut un pas înapoi şi a întins o mână într-un ciudat gest de ospitalitate. Muşteriii lui s-au uitat unii la alţii.

Ce drăcia dracului zice ăsta?

Chiar aci, colea, a zis bărbatul.

Toadvine s-a uitat către masa la care stătea Jackson. Câţiva l-au căutat din priviri pe Glanton. El stătea cu mâinile pe scândura din faţa lui şi avea capul uşor plecat ca un om care se roagă. Judele stătea surâzător, cu braţele încrucişate. Cu toţii erau niţel chercheliţi.

Crede că suntem negrotei.

Şedeau tăcuţi. Bătrâna din ogradă începuse sa cânte cu voce tânguioasă un cântec de jale şi bărbatul stătea în picioare cu mâna întinsă. Chiar lânga uşă stăteau unele peste altele desagii, tocurile şi armele călăreţilor.

Glanton a ridicat capul. S-a uitat la bărbat.

Cum te cheamă? a zis.

Îmi zice Owens. Sunt stăpânul locului.

Domnule Owens, dacă n-ai fi aşa de prost făcut grămadă i-ai cântări dintr-o singură privire pe oamenii ăştia de colea şi te-ai dumiri pe dată că nici unu' n-are să se scoale de unde-i e locu' ca să se ducă prin alte părţi.

Ei, atuncea, nu vă pot sluji.

Asta-i treaba dumitale. Întreab-o ce are, Tommy.

Harlan stătea la un capăt al mesei, s-a aplecat în afară şi a strigat către bătrâna care stătea între oalele ei ca să o întrebe în spaniolă ce are de mâncare.

Ea s-a uitat către casă. *Huesos,* a zis. Oase.

Huesos, a zis Harlan.

Zi-i să le aducă încoa', Tommy.

Nu vă aduce nimica dacă nu-i spun eu. Eu sunt stăpân aicea.

Harlan a strigat către uşa deschisă.

Mi-e limpede ca bună ziua că omu' de colo e negrotei, a zis Owens.

Jackson a ridicat ochii la el.

Brown s-a întors către proprietar.

Ai armă? a zis.

Armă?

Armă. Dacă ai armă.

La mine nu, n-am.

Brown a scos un Colt mic cu cinci focuri de la brâu şi la aruncat. Omul l-a prins şi a rămas Şovăind cu el în mână.

Acuma ai. Ia şi-l împuşcă pe negrotei.

Ia stai o ţâră, ce dracu', a zis Owens.

Împuşcă-l, a zis Brown.

Jackson se ridicase şi scosese unul din pistoalele lui mari de la brâu. Owens a îndreptat pistolul către el. Lasă ăla jos, a zis.

Eu zic să nu mai dai atâtea ordine şi să-l împuşti pe nenorocit.

Lasă-l jos. Ce dracu', omule. Zi-i să-l lase jos.

Împuşcă-l.

A armat pistolul.

Jackson a tras. A acoperit pur şi simplu cu mâna stângă revolverul cu un gest iute ca o scăpărare de cremene şi a ridicat cocoşul. Uriaşul pistol a tresăltat şi doi pumni de creier au ţâşnit prin ceafa lui Owens şi s-au făcut terci pe podea în spatele lui. Omul s-a prăvălit fără zgomot şi a rămas căzut grămadă cu faţa la podea şi cu un ochi deschis, cu sângele băltind din ceafa făcută zob. Jackson s-a aşezat pe scaun. Brown s-a ridicat şi şi-a recuperat pistolul, a lăsat cocoşul în jos la loc şi l-a vârât la brâu. În viaţa mea n-am văzut negru mai aprig, a zis. Du-te de caută nişte farfurii, Charlie. Nu prea cred să mai fie bătrâna pe-acolo.

Se puseseră pe băut într-o *cantina* la nici o sută de picioare de locul acestei fapte când a intrat locotenentul cu jumătate de

duzină de soldaţi înarmaţi. *Cantina* avea o singură odaie şi în tavan era o spărtură pe unde o trâmbă de lumină de la soare cădea pe podeaua de pământ şi formele care umblau prin încăpere ocoleau cu grijă marginea acestei coloane de lumină de parcă ar fi fost fierbinte la atingere. Erau o adunătură de muşterii înrăiţi şi se târau până la bar şi înapoi în zdrenţele şi pieile lor ca nişte oameni ai peşterilor dedaţi unui negoţ obscur. Locotenentul a dat ocol acestui solariu împuţit şi s-a oprit în faţa lui Glanton.

Căpitane, vom fi nevoiţi să-l arestăm pe acela care se face vinovat de moartea domnului Owens.

Glanton a ridicat privirea. Cine-i domnul Owens? a zis.

Domnul Owens e domnul care ţinea locanta de aici. A murit de glonţ.

Îmi pare rău să aud asemenea lucru, a zis Glanton. Ia loc.

Couts a ignorat invitaţia. Căpitane, doar n-ai de gând să tăgăduieşti că unul dintre oamenii dumitale l-a împuşcat, nu?

Ba taman asta am de gând, a zis Glanton.

Căpitane, e strigător la cer.

Judele s-a ivit din întuneric. Bună seara, locotenente, a zis. Oamenii ăştia sunt martorii?

Couts s-a uitat la caporalul lui. Nu, a zis. Nu-s martori. Ce naiba, căpitane. Aţi fost văzuţi cu toţii intrând în locul cu pricina şi aţi fost văzuţi ieşind după ce s-a tras focul. Ai să tăgăduieşti că dumneata şi oamenii dumitale aţi cinat acolo?

Tăgăduiesc tot până la ultima afurisită de vorbuliţă, a zis Glanton.

Ei bine, martor mi-e Domnul, socot că pot dovedi că aţi mâncat acolo.

Fii bun şi adresează-mi mie observaţiile dumitale, locotenente, a zis judele. Eu îl reprezint pe căpitanul Glanton în toate chestiunile legale. Cred că mai întâi de toate ar trebui să afli că domnul căpitan n-are de gând să consimtă a fi numit mincinos şi eu unul m-aş gândi de două ori înainte să mă încurc cu el într-o chestiune de onoare. În al doilea rând, i-am fost alături toată ziua şi te asigur că nici el şi nici vreunul dintre oamenii lui n-au călcat vreodată în locul de care ai adus vorba.

Locotenentul părea uluit de îndrăzneala acestor tăgăduiri. S-a uitat de la jude la Glanton şi iar la Jude. Să fiu eu al dracului, a zis. Apoi s-a întors, a trecut valvârtej pe lângă oameni şi a ieşit afară.

Glanton şi-a lăsat scaunul pe spate şi s-a rezemat de perete.

Recrutaseră doi bărbaţi dintre orăşeni, o pereche care nu părea să facă prea multe parale, care stăteau căscând gura la capătul băncuţei cu pălăriile în mână. Ochii negri ai lui Glanton au trecut peste ei şi s-au oprit la stăpânul idiotului care stătea singur în celălalt colţ al camerei şi se uita la el.

Băutura-ţi place? a zis Glanton.

Ce să fie?

Glanton a dat încet aerul afară pe nas.

Da, a zis stăpânul idiotului. Da, îmi place.

Pe masă în faţa lui Glanton stătea o vadră comună din lemn cu un polonic de tablă înăuntru cam la o treime plină cu whisky de butoi, tras dintr-un poloboc de la bar. Glanton a dat din cap către ea.

Nu vin io să-ţi aduc.

Stăpânul idiotului s-a ridicat şi-a luat paharul şi a venit la masă. A luat polonicul şi-a turnat în pahar şi a pus polonicul la loc în vadră. A făcut un mic gest cu paharul, l-a ridicat şi l-a dat pe gât.

Vă foarte mulţumesc.

Unde ţi-e maimuţoiu'?

Omul s-a uitat la jude. Apoi s-a uitat iar la Glanton.

Nu prea umblu cu el pe-afară.

De unde ai arătarea aia?

Mi-a fost lăsat în grijă. Mama a murit. N-avea cine să vadă de el. Mi l-au trimis mie. Joplin Missouri. L-au pus pur şi simplu într-o ladă şi mi l-au trimis. A durat cinci săptămâni. Nu s-a sinchisit câtuşi de puţin. Am deschis lada şi l-am găsit şezând acolo.

Mai pune-ţi un pahar.

Omul a luat polonicul şi şi-a umplut iar paharul:

Ditamai namila. Nu i-am făcut niciodată nici un rău. I-am făcut un costum de blană, da' l-a mâncat.

Nu l-a văzut toată lumea din oraş pe nenorocit.

Ba da. Ba l-a văzut. Trebuie să ajung în California. Acolo aş putea cere cincizeci de cenţi.

S-ar putea să te tăvălească prin smoală şi fulgi acolo.

Sunt păţit. Statul Arkansas. Cică i-aş fi dat eu ceva. Că l-am drogat. L-au luat şi au aşteptat să-şi revină, da' bineînţeles că nu şi-a revenit. Au adus un popă special să se roage pentru el. Până la urmă l-am căpătat înapoi. Puteam s-ajung cineva pe lumea asta dacă nu era el.

Dacă te-am înţeles eu bine, a zis judele, debilul ţi-e frate?

Da, domnu', a zis omul. Aşa stau lucrurile.

Judele s-a întins, a luat capul omului în mâini şi s-a apucat să-i cerceteze conturul. Ochii omului scăpărau în toate direcţiile şi se ţinea cu mâinile de încheieturile judelui. Judele îi ţinea tot capul în strânsoare ca un vraci uriaş şi primejdios. Omul se ridicase pe vârfurile picioarelor ca să se supună mai uşor cercetărilor şi când judele i-a dat drumul a făcut un pas îndărăt şi s-a uitat la Glanton cu ochi albi în întunecimea din jur. La capătul băncii, recruţii stăteau şi se uitau cu fălcile căzute şi judele şi-a îngustat din nou ochii către om, l-a examinat şi apoi s-a întins şi l-a prins iar, ţinându-l de frunte în timp ce-l împungea în ceafă cu buricul degetului mare. Când judele l-a lăsat jos, omul s-a dat înapoi şi a căzut peste bancă şi recruţii s-au Pornit să salte în sus şi-n jos, să se hlizească şi să croncănească. Stăpânul idiotului s-a uitat în jur Prin cârciuma ordinară, fixând fiecare chip, de parcă n-ar fi fost pe deplin mulţumit. S-a ridicat şi s-a îndreptat spre capătul băncii. Când ajunsese la jumătatea încăperii, judele a strigat după el.

Aşa a fost dintotdeauna?

Da, domnu'. Aşa s-a născut.

S-a întors să plece. Glanton şi-a golit paharul, l-a lăsat jos în faţa lui şi a ridicat ochii. Şi tu la fel? a zis.

Dar stăpânul idiotului a împins de uşă să se deschidă şi a dispărut în lumina orbitoare de afară.

Locotenentul s-a întors pe seară. S-a aşezat împreună cu judele şi au revizuit amândoi principii legale. Locotenentul dădea din cap, cu buzele strânse. Judele îi traducea termeni latineşti de jurisprudenţă. I-a citat cazuri civile şi marţiale. I-a citat din Coke şi Blackstone, Anaximandru, Thales.

De dimineaţă apăruse o nouă pricină. O tânără mexicană fusese răpită. Se găsiseră bucăţi din hainele ei rupte şi însângerate sub zidul dinspre nord, peste care trebuie că fusese azvârlită. În deşert erau urme ca de târâre. Un pantof. Tatăl copilei stătea în genunchi strângând la piept o zdreanţă însângerată şi nimeni nu l-a putut îndupleca să se scoale şi să plece. În acea noapte pe străzi s-au aprins focuri şi s-a tăiat o vită şi Glanton şi oamenii lui au fost gazdele unei adunături pestriţe de cetăţeni, soldaţi şi indieni renegaţi sau *tontos*, cum le spuneau fraţii lor din afara porţilor oraşului. S-a destupat un butoi de whisky şi în curând oamenii se împleticeau fără ţintă prin fum. Un negustor din oraş a adus nişte pui de câine dintre

care unul avea şase picioare şi altul două, iar un al treilea avea patru ochi în cap. I-a înfăţişat lui Glanton spre vânzare şi Glanton l-a alungat şi a ameninţat că-i împuşcă.

Vita a fost curăţată până la os şi până şi oasele au fost luate şi din casele dărăpănate au fost aduse târâş grinzi de lemn şi îngrămădite peste vâlvătaie. Mulţi dintre oamenii lui Glanton erau deja despuiaţi şi umblau împleticindu-se şi la scurtă vreme judele i-a pus la joc în timp ce el cânta la un instrument grosolan pe care-l confiscase şi pieile împuţite Pe care le lepădaseră fumegau, duhneau şi se înnegrea în flăcări şi scânteile roşii se înălţau ca sufletele vietăţilor mărunte care se oploşiseră în ele.

La miezul nopţii cetăţenii se retrăseseră şi oameni goi şi înarmaţi băteau la uşi cerând băutură şi femei. La primele ceasuri ale dimineţii, când din focuri mai rămăseseră doar mormane de cărbune şi câteva scântei se împrăştiau în vânt pe străzile reci de pământ, câini sălbăticiţi alergau pe lângă frigare înhăţând bucăţile înnegrite de carne şi pe praguri zăceau înghesuiţi unul într-altul oameni despuiaţi ţinându-se de coate şi sforăind în aerul îngheţat.

La amiază erau iarăşi pe drum, rătăcind cu ochi roşii pe străzi, cei mai mulţi echipaţi cu cămăşi şi pantaloni noi. Şi-au luat caii rămaşi de la potcovar care i-a poftit la un pahar. Era un bărbat mărunt şi vânjos pe nume Pacheco şi avea în chip de nicovală un meteorit imens de fier care aducea cu o măsea uriaşă şi judele a pus rămăşag şi l-a ridicat şi a mai pus o dată rămăşag şi l-a ridicat deasupra capului. Mai mulţi oameni s-au înghesuit să pipăie fierul şi să-l urnească din locul unde stătea, iar judele n-a scăpat prilejul de a le împărtăşi cunoştinţele sale despre natura ferică a corpurilor cereşti Şi despre puterile şi privilegiile lor. S-au tras două linii în pământ la zece picioare una de alta şi s-a pus un al treilea rămăşag, monede de aur şi de argint din jumătate de duzină de ţări şi chiar şi câteva *boletas* sau obligaţiuni de plată de la minele de lângă Tubac. Judele a apucat bucata uriaşă de zgură rătăcită din cine ştie ce mileniu, din cine ştie care colţ de nepătruns al universului şi a ridicat-o deasupra capului şi a rămas clătinându-se pe picioare, apoi s-a repezit înainte. A trecut de semn cu un picior şi judele n-a împărţit cu nimeni bănetul adunat pe pătura de şa de la picioarele potcovarului, căci nimeni, nici măcar Glanton nu îndrăznise a chezăşuiască această a treia încercare.

XVII

Plecarea din Tucson – Doage noi – Un schimb – Păduri de saguaro – Glanton la foc – Trupa lui Garcia – Paraselena – Dumnezeu Focul – Răspopitul, despre astronomie – Judele, despre extraterestri, despre ordine şi teleologie în univers – O scamatorie cu monedă – Câinele lui Glanton – Animale moarte – Nisipurile – O crucificare – Judele, despre război – Preotul nu zice – Tierras quebradas, tierras desamparadas[100] *– Tinajas Atlas –* Un hueso de piedra[101] *– Colorado – Argonauţi – Yuma – Oamenii de pe feribot – Spre tabăra Yuma.*

Au plecat în amurg. Caporalul din ghereta de deasupra porţii a ieşit şi a strigat după ei să stea pe loc, dar ei n-au stat. Erau douăzeci şi unu de oameni, un câine şi un mic car fără coviltir în care idiotul fusese priponit în cuşca lui ca pentru o călătorie pe mare. În spatele cuştii stătea priponit butoiul cu whisky pe care-l goliseră cu o noapte îi urmă. Butoiul fusese dezmembrat şi făcut la loc de un ins pe care Glanton îl numise dogar *pro tempore* al expediţiei şi avea acum înăuntru o băşică obişnuită din stomac de oaie plină cu vreo trei litre de whisky. Băşica era legată pe dinăuntru de cep şi restul butoiului era plin cu apă. Astfel înzestraţi au ieşit pe porţi şi dincolo de zidurile oraşului în prerie care se întindea pulsând în amurgul tărcat. Micul car se hurduca şi scârţâia şi idiotul se agăţa de gratiile cuştii şi croncănea răguşit după soare.

Glanton călărea în fruntea şirului pe o nouă şa Ringgold bătută în fier pe care o târguise şi purta o pălărie nouă care era neagră şi-i venea bine. Recruţii, acum cinci la număr, rânjeau unul la altul şi se uitau înapoi la strajă. David Brown încheia şirul şi-şi lăsa acolo fratele pentru totdeauna, după cum avea să se dovedească şi era într-o dispoziţie atât de urâcioasă că ar fi tras în santinelă chiar şi fără vreo provocare. Când santinela a strigat a doua oară s-a răsucit cu puşca pregătită şi omul a avut atâta minte încât să se lase în jos sub parapet şi de-atunci nu l-au mai văzut. Sălbaticii le-au ieşit în întâmpinare în înserarea prelungă şi

[100] Pământuri crăpate, pământuri pustiite (sp.).

[101] O întindere de piatră (sp.).

whisky-ul a trecut de la unii la alţii pe o pătură Saltillo întinsă pe pământ. Glanton s-a arătat prea puţin interesat de tranzacţie. După ce sălbaticii au numărat aur şi arginţi spre mulţumirea judelui, Glanton a păşit pe pătură şi a adunat banii cu tocul cizmei, apoi s-a dat la o parte şi i-a ordonat lui Brown să strângă pătura.

Mangas şi locotenenţii lui au schimbat priviri sumbre, dar americanii au încălecat şi şi-au văzut de drum şi nici unul nu s-a uitat în urmă în afară de recruţi. Aveau ştiinţă de detaliile tranzacţiei şi unul dintre ei a venit lângă Brown şi l-a întrebat dacă apaşii n-aveau să se ia după ei.

Nu călăresc ei noaptea, a zis Brown.

Recrutul s-a uitat îndărăt la siluetele adunate în jurul butoiului în acea pustie lustruită peste care se lăsa întunericul.

De ce nu? a zis el.

Brown a scuipat. Pentru că e întuneric, a zis.

Au luat-o dinspre oraş către apus peste poala unui mic munte printr-un oraş fantomă plin de cioburi vechi de lut de la un cuptor de olărie care fusese pe vremuri acolo. Tutorele idiotului călărea lângă cuşca împletită şi idiotul se agăţa de gratii şi se uita tăcut la pământul care trecea pe lângă el.

În noaptea aceea au călărit prin păduri de saguaro sus pe dealurile dinspre apus. Cerul era tot acoperit de nori şi coloanele canelate care treceau pe întuneric erau ca ruinele unor temple gigantice ordonate, grave şi tăcute în afară de strigătele slabe ale bufniţelor pitice dintre ele. Pe pământ erau hăţişuri de cholla care se agăţau de cai, cu spini care puteau pătrunde prin talpa încălţămintei şi un vânt s-a stârnit printre dealuri şi a cântat toată noaptea cu un şuierat sălbatic de viperă în acea întindere nesfârşită de spini. Au mers înainte şi pământul s-a făcut şi mai sterp şi au intrat în primul dintr-un şir de ţinuturi, unde nu era nici picătură de apă şi unde au făcut popas. În acea noapte, Glanton a stat şi s-a uitat multă vreme la tăciunii focului. Oamenii dormeau în jurul lui, dar multe se schimbaseră. Atâţia dispăruţi, dezertori sau morţi. Indienii Delaware măcelăriţi până la unul. S-a uitat la foc şi dac-o fi văzut în el vreun semn rău i-a fost totuna. Avea să trăiască să vadă marea apuseană şi orice ar fi urmat îi era totuna, căci în orişicare clipă el se simţea împăcat. Daca povestea lui avea să se depene deodată cu oameni şi neamuri sau dacă avea să se oprească. Se lepădase de mult de apăsarea vreunei consecinţe şi, deşi recunoştea că destinul

omului e dat, uzurpase dreptul de a purta în sine tot ceea ce avea să fie vreodată în lume şi tot ceea ce lumea avea să se pentru el şi chiar dacă hrisovul vieţii i-ar fi fost sens în piatra primă, tot şi-ar fi proclamat volnicia şi ar fi spus-o şi ar fi mânat nemilosul soare către întunecimea de apoi ca şi cum i-ar fi fost stăpân de când lumea, de dinainte să existe drumuri, de dinainte să fie oameni sau sori deasupra lor.

În faţa lui stătea judele în uriaşa lui smârdoare. Pe jumătate gol, mâzgălind în carneţelul lui. În pădurea de spini prin care trecuseră chelălăiau mici lupi de deşert şi pe câmpia uscată din faţa lor le răspundeau alţii şi vântul aţâţa cărbunii la care se uita. Crengile de cholla care licăreau în împletitura lor incandescentă pulsau ca nişte holoturi aprinse în întunericul fosforescent din adâncul mării. Idiotul fusese tras cu tot cu cuşcă lângă foc şi îl privea neobosit. Când Glanton şi-a ridicat capul, l-a văzut în faţa lui lângă foc pe băiat, ghemuit în pătură, cu ochii la jude.

După două zile au întâlnit o trupă trenţăroasă sub comanda colonelului Garcia. Erau soldaţi din Sonora porniţi în căutarea unei cete de apaşi conduse de Pablo şi numărau aproape o sută de călăreţi. Dintre aceştia, unii n-aveau pălării şi alţii n-aveau pantaloni, unii erau goi pe sub mantale şi erau înarmaţi cu vechituri de arme, puşti bătrâne şi muschete Tower, unii cu arcuri şi săgeţi sau numai cu nişte frânghii cu care să-şi sugrume duşmanul.

Glanton şi oamenii lui au cercetat această adunare împietriţi de uimire. Mexicanii se îmbulzeau în jurul lor cu mâinile întinse după tutun şi Glanton şi colonelul au schimbat câteva politeţuri rudimentare, apoi Glanton şi-a croit drum înainte prin acea gloată sâcâitoare. Erau dintr-un alt neam, călăreţii ăştia şi tot acel ţinut sudic de unde veniseră şi oricare ar fi fost ţinuturile răsăritene către care apucaseră erau pentru el moarte şi atât pământul, cât şi cei care-l hălăduiau îi păreau lucruri străine şi goale de substanţă. Acest sentiment s-a transmis întregii trupe înainte ca Glanton să se fi îndepărtat de tot de ei şi toţi şi-au întors caii, toţi l-au urmat şi nici măcar judele n-a deschis gura să se scuze de la acea întâlnire.

Au mers mai departe în întuneric şi pustiul albit de lună se întindea înaintea lor rece şi palid, iar luna stătea pe cer într-un cerc şi-n cercul ăla stătea o imitaţie de lună cu propriile-i mări reci de nacru şi cenuşă. Şi-au aşezat tabăra pe un platou jos de pământ unde nişte pereţi de pietriş uscat însemnau locul pe

unde trecuse cândva un râu şi au aprins un foc în jurul căruia s-au aşezat în tăcere, ochii câinelui şi ai idiotului şi ai altora scânteindu-le în cap roşii ca tăciunii aprinşi oriîncotro se întorceau. Flăcările se legănau în vânt şi tăciunii păleau şi se înviorau, păleau şi se înviorau ca zvâcnirile unei fiinţe vii eviscerate pe pământ în faţa lor şi s-au uitat la foc care poartă-n el ceva din însăşi fiinţa omului, întrucât fără el omul e mai neînsemnat, înstrăinat de originile lui şi surghiunit. Căci fiecare foc e toate focurile, primul foc şi ultimul care va fi. După o vreme, judele s-a ridicat şi s-a depărtat de ei într-o misiune obscură şi după un răstimp cineva l-a întrebat pe răspopit dacă era adevărat că într-o vreme existaseră două luni pe cer şi răspopitul a cercetat luna falsă de deasupra lor şi a zis că era întru totul posibil ca aşa să fi stat lucrurile. Dar trebuie că îngrozit de înmulţirea lunaticilor pe acest pământ Dumnezeu preaînaltul şi înţeleptul şi-o fi umezit degetul mare şi s-o fi aplecat afară din neant şi o fi împuns-o şuierând în nefiinţă. Şi dac-ar fi găsit alte căi prin care păsările să dibuiască drumul în beznă, s-ar fi lipsit poate şi de asta.

Apoi s-a ridicat întrebarea dacă or fi existat pe Marte sau pe alte planete din văzduh oameni sau fiinţe asemenea lor, iar în clipa aceea judele care se întorsese la foc şi stătea pe jumătate gol şi asudat a deschis gura şi a zis că nu existau şi că oameni nu mai existau nicăieri în univers afară de cei de pe pământ. Cu toţii l-au ascultat ce zicea, cei care se întorseseră să se uite la el deopotrivă cu ceilalţi.

Adevărul despre lume, a zis el, e că totul este posibil. De n-aţi fi văzut-o pe toată de când v-aţi născut, sleind-o astfel de toată stranietatea ei, v-ar apărea acum aşa cum e, o pălărie de scamator de bâlci, un vis la febră, o transă unde hălăduiesc himere fără asemănare sau precedent, un carnaval itinerant, un circ ambulant a cărui destinaţie finală după multe popasuri în multe câmpuri mlăştinoase e negrăit de cumplită şi neînchipuit de catastrofală. Universul nu-i deloc strâmt şi rânduială sa nu-i îngrădită defel în vrerea ei de a repeta într-o parte ceea ce există deja în oricare alta. Chiar şi în lumea asta mult mai multe sunt cele ce există fără ştirea noastră decât cu ştirea noastră şi rânduială creaţiei pe care o vedeţi e aceea pe care voi aţi pus-o acolo, ca pe o aţă într-un labirint, ca să nu rătăciţi drumul. Căci existenţa are propria ei rânduială şi pe asta nici un om n-o poate cuprinde cu mintea, căci mintea nu-i la rândul ei decât un lucru

printre altele.

Brown a scuipat în foc. Astea-s tot sminteli de-ale tale, a zis.

Judele a zâmbit. Şi-a pus palmele pe piept şi a inspirat aerul nopţii, s-a dat mai aproape, s-a lăsat pe vine şi a întins o mână. A întors mâna şi între degete ţinea o monedă de aur.

Unde-i moneda, Davy?

O să-ţi zic io unde să pui moneda.

Judele a răsucit mâna şi moneda a scăpărat în aer în lumina focului. Trebuie să fi fost legată cu vreo legătură discretă, poate din păr de cal, căci a dat ocol focului şi s-a întors la jude şi el a prins-o în mână şi a zâmbit.

Arcul lucrurilor care se-nvârtesc e lung cât priponul cu care sunt legate, a zis judele. Luni, monede, oameni. Gesticula de parc-ar fi extras ceva dintr-un pumn cu mişcări prelungi. Uită-te la monedă, Davy, a zis.

A aruncat-o şi moneda a tăiat o boltă în lumina focului şi a dispărut în bezna de dincolo de el. S-au uitat la noaptea în care se făcuse nevăzută şi s-au uitat la jude şi cum se uitau aşa unii la una şi alţii la cealaltă erau cu toţii unul şi acelaşi martor.

Moneda, Davy, moneda, a şoptit judele. S-a îndreptat de spate şi a ridicat mâna împărţind zâmbete în jur.

Moneda s-a întors din noapte şi a trecut prin foc cu un vag zumzet ascuţit şi mâna ridicată a judelui era goală, apoi în ea a apărut moneda. S-a auzit o plesnitură slabă şi în ea a apărut moneda. Chiar şi aşa, unii au zis că aruncase moneda şi că ascunsese în palmă alta asemenea şi că făcuse zgomotul cu limba, căci era şi el un malabarista bătrân şi viclean şi chiar el a zis când a dosit moneda ceea ce ştiau cu toţii şi anume că există monede adevărate şi există monede false. De dimineaţă, unii au străbătut la pas locul unde căzuse moneda, dar dacă o fi găsit-o careva a păstrat-o pentru sine şi la răsăritul soarelui erau deja pe cai şi iar la drum.

Carul care-l ducea pe idiot în cuşca lui se hurduca în urma lor şi câinele lui Glanton a rămas mai în spate să alerge pe lângă el, pesemne dintr-un instinct ocrotitor ca acela pe care-l trezesc copiii în animale – dar Glanton a chemat câinele la el şi văzând că nu vine s-a dus îndărăt pe lângă micul şir, s-a aplecat, l-a plesnit zdravăn cu priponul şi l-a mânat în mintea lui.

Au început să întâlnească în cale lanţuri şi şei de povară, juguri, catâri morţi, căruţe. Şei de povară cu acoperitoarele de piele netăbăcită mâncate şi decolorate până se făcuseră albe ca

oasele, cu mici crestături de dinţi de şoareci pe marginile lemnului. Au străbătut o regiune unde fierul nu ruginea şi nici tabla nu-şi pierdea lustrul. Carcasele costelive ale vitelor moarte sub peticele de piele uscată zăceau ca epavele unor corăbii primitive răsturnate în acel neant fără hotar şi au trecut sumbri şi gravi pe lângă formele negre şi deshidratate ale cailor şi catârilor care purtaseră odată drumeţi. Aceste dobitoace însetate muriseră cu gâturile întinse agonic în nisip şi acum, drepte şi oarbe, pândind chiondorâş cu bucăţi de piele înnegrită ce le atârnau de zăbrelele coastelor, îşi aplecau boturile lungi urlând după nesfârşitele perechi de sori care treceau pe deasupra lor. Călăreţii au mers mai departe. Au traversat un lac secat întins cu şiruri de vulcani morţi înălţându-se peste el ca lucrăturile unor insecte uriaşe. Spre sud se vedeau forme frânte de scorie pe o întindere de lavă cât puteai cuprinde cu ochii. Nisipul de alabastru închipuia sub copitele cailor spire ciudat de simetrice, ca nişte plombe de fier pe un câmp şi formele astea pâlpâiau şi apoi păleau iar, răsunând pe acel pământ armonic şi întorcându-se apoi să se învolbureze peste platou. De parcă toate ar fi păstrat încă în chiar miezul lor o rămăşiţă de simţire. De parcă trecerea acelor călăreţi ar fi fost un lucru atât de cumplit, încât se întipărea Până şi în cea mai neînsemnată fărâmă de realitate.

Pe un dâmb la marginea vestică a platoului au trecut pe lângă o cruce grosolană de lemn unde nişte *maricopa* crucificaseră un apaş. Leşul mumificat atârna de pe stinghiile încrucişate cu gura căscată ca o rană vie, o arătare de piele şi os lustruită de şmirghelul vânturilor dinspre lac cu cuşca palidă a coastelor iţindu-se printre fâşiile de piele care-i atârnau de pe piept. Au mers mai departe. Caii călcau posaci pe pământul străin şi pământul rotund se rostogolea sub ei învârtind tăcut nimicul mai mare din care erau parte. În austeritatea neutră a acelui ţinut toate fenomenele căpătau o egalitate stranie şi nici un lucru, fie el păianjen, piatră sau fir de iarbă, nu putea pretinde întâietate. Însăşi claritatea acestor obiecte le dezminţea familiaritatea, căci ochiul înfăptuieşte întregul dintr-o însuşire sau parte şi aici nici un lucru nu era mai luminos decât celălalt şi nici mai adumbrit şi în democraţia optică a unor asemenea privelişti orice preferinţă devine capriciu şi omul şi piatra capătă afinităţi nebănuite.

S-au uscat şi s-au sfrijit sub sorii albi ai acelor zile şi ochii lor stinşi afundaţi în orbite erau ca cei ai somnambulilor surprinşi de lumina zilei. Plecaţi sub pălăriile lor, păreau fugari la o scară mai

măreaţă, ca nişte făpturi după care tânjea soarele. Până şi judele s-a cufundat în tăcere şi contemplaţie, îndemnase la lepădarea de toate cele ce aveau o înrâurire asupra omului, dar aceia care-i ascultau observaţiile se socoteau lepădaţi de mult de orişice fel de înrâurire. Au mers înainte şi vântul le vântura pe dinainte nisipul cenuşiu şi fin şi au tot mers înainte, o armată de bătrâni, oameni suri, cai suri. Munţii de la miazănoapte se înălţau către soare în falduri vălurite şi zilele erau răcoroase, nopţii erau reci şi s-au aşezat în jurul focului fiecare în cercul lui de întuneric din acel cerc întunecat, în timp ce idiotul privea din cuşca lui de la marginea luminii. Judele a spart cu dosul unui topor fluierul piciorului unei antilope şi măduva fierbinte s-a scurs aburind pe pietre. Se uitau la el. Se vorbea despre război.

Cartea sfântă zice că cel ce ridică sabia de sabie va pieri, a zis negrul.

Judele a zâmbit, cu faţa lucindu-i de grăsime. O fi vreunul întreg la minte care să zică în alt fel? a zis.

Cu adevărat, cartea sfântă socoate războiul printre rele, a zis Irving. Însă în ea găseşti multe poveşti sângeroase de război.

N-are nici o însemnătate ce gândesc oamenii despre război, a zis judele. Războiul stăruie. Tot astfel i-ai putea întreba pe oameni ce gândesc despre pietre. Războiul a existat dintotdeauna. Înainte să fie omul, războiul îl aştepta. Supremul meşteşug aşteptându-şi supremul meşteşugar. Aşa a fost şi aşa are să fie. În acest fel şi nu în altul.

S-a întors către Brown, dinspre care auzise ceva bolboroseli sau proteste şoptite. Ah, Davy, a zis. Cinstim aici chiar meşteşugul tău. Ar fi mai bine să facem fiecare o mică plecăciune. Pentru ca fiecare să omagieze pe fiecare.

Meşteşugul meu?

Fireşte.

Care-i meşteşugul meu?

Războiul. Războiul e meşteşugul tău. Nu-i aşa?

Da’ al tău nu e?

Şi al meu. Fără doar şi poate.

Da’ cu toate caietele alea şi oasele şi ce-or mai fi ce faci?

Toate celelalte meşteşuguri sunt cuprinse în cel al războiului.

De-aia stăruie războiul?

Nu. Stăruie pentru că tinerilor le place şi bătrânilor le place să-l vadă la tineri. Celor care au luptat, precum şi celor care n-au luptat.

Asta-i după mintea ta.

Judele a zâmbit. Oamenii sunt făcuţi pentru joc. Nu pentru altceva. Orice copil ştie că joaca e mai nobilă decât munca. Mai ştie şi că preţul sau însemnătatea unui joc nu ţine de jocul în sine, ci mai degrabă de miza care se pune la bătaie. Jocurile de noroc trebuie să aibă miză ca să aibă vreo noimă. Jocurile sportive cer de la adversari price-pere şi forţă, umilinţa înfrângerii şi mândria victoriei sunt în sine o miză mulţumitoare pentru că dau măsura valorii protagoniştilor şi-i definesc. Dar ori că pun la încercare norocul, ori priceperea, toate jocurile aspiră la condiţia de război, căci ceea ce se pune la bătaie înghite tot, joc şi jucători deopotrivă.

Să ne închipuim că doi bărbaţi joacă cărţi şi n-au ce pune la bătaie afară de vieţile lor. Cine n-a auzit asemenea poveşti? Totul pe o carte. Pentru asemenea jucător întregul univers a trudit huruind s-ajungă în clipa asta când se va hotărî de va fi să moară el de mâna celuilalt sau celălalt de mâna lui. Poate exista o confirmare mai sigură a valorii unui om? Împingerea asta a jocului până la limita cea de pe urmă nu lasă loc de vreo îndoială cu privire la ideea de destin. Alegerea unuia şi nu a celuilalt e o preferinţă absolută şi irevocabilă şi numai un om tare mărginit poate socoti că o asemenea decizie profundă e lipsită de cauză ori de însemnătate. În acele jocuri în care miza e anihilarea învinşilor deciziile sunt cât se poate de limpezi. Acel om care ţine-n mână acea combinaţie anume de cărţi e, deci, zvârlit în nefiinţă. Asta-i natura războiului, a cărui miză e jocul şi autoritatea şi justificarea deopotrivă. Privit astfel, războiul e cea mai pura formă de divinaţie. Înseamnă a-ţi pune la încercare vrerea şi vrerea altuia înlăuntrul acelei vreri mai mari care, unindu-i, e dară silită să aleagă. Războiul e jocul suprem pentru că în cele din urmă războiul e o forţare a unităţii existenţei. Războiul e Dumnezeu.

Brown l-a cercetat pe jude. Eşti nebun Holden. Până la urmă ai înnebunit.

Judele a zâmbit.

Puterea nu-i totuna cu dreptatea, a zis Irving. Cel care învinge într-o bătălie nu se izbăveşte moral. Legea morală e o născocire a omului pentru decăderea din drepturi a celor tari în favoarea celor slabi. Legea istorică o zădărniceşte la fiecare cotitură. O consideraţie morală nu poate fi dovedită nici adevărată şi nici falsă prin nici o încercare supremă. Astfel nu se poate socoti că

un om căzut mort într-un duel a greşit în părerile sale. Simplul fapt că a luat parte la asemenea încercare vădeşte o viziune proaspătă şi mai cuprinzătoare. Faptul că protagoniştii sunt gata să nu mai lungească sfada văzând în ea un fleac, cum şi este şi sunt gata să bată direct la porţile absolutului istoric arată limpede cât de neînsemnate sunt părerile şi cât de însemnate sunt contradicţiile dintre ele. Căci sfada o fi ea un fleac, dar nu şi vrerile diferite vădite în acest fel. Se prea poate ca trufia omului să n-aibă hotar, însă cunoaşterea lui rămâne imperfectă şi orişicât ar ajunge să-şi respecte judecăţile, tot trebuie să le înfăţişeze unei instanţe superioare. Aici nu mai e loc de cazuri speciale. Aici consideraţiunile de echitate, de cinste şi de dreptate morală devin nule şi neîntemeiate, iar opiniile împricinaţilor sunt primite cu dispreţ. Hotărârile de viaţă şi de moarte, care cuprind ceea ce are să fie şi ceea ce n-are să mai fie, se ridică deasupra oricărei idei de dreptate. Unor asemenea alegeri importante le sunt subsumate alegerile mărunte, morale, spirituale, naturale.

Judele a cercetat adunarea în căutare de preopinenţi. Dar ce zice părintele? a spus.

Tobin a ridicat privirea. Părintele nu zice.

Părintele nu zice, a zis judele. *Nihil dicit.* Dar părintele a zis. Căci părintele s-a lepădat de veşmintele breslei sale şi s-a înarmat cu uneltele acelei chemări superioare pe care orişice bărbat o onorează. Părintele n-are să mai fie sluga lui Dumnezeu, ci va fi la rândul lui Dumnezeu.

Tobin a clătinat din cap. Ai o limbă blasfematoare, Holden. Şi, ca să spun adevărul, n-am fost niciodată părinte, ci numai novice al ordinului.

Popă, calfă sau popă ucenic, a zis judele. Oamenii Domnului şi oamenii războiului împărtăşesc afinităţi stranii.

N-am să încuviinţez cele ce spui, a zis Tobin. Să nu mi-o ceri.

Ah, părinte, a zis judele. Ce ţi-aş putea eu cere şi să nu fi dat deja?

În ziua următoare au străbătut câmpia de lavă pe jos, ducând caii pe fundul unui lac de lavă crăpat tot şi negru-roşiatic ca o vale de sânge uscat, croindu-şi drum prin acea pustietate de ambră brună ca rămăşiţele unei legiuni obscure fugind târâş dintr-un ţinut blestemat, împingând cu umerii micul car peste râpe şi creste, cu idiotul agăţat de bare, urlând răguşit după

soare ca un zeu bizar şi răzvrătit răpit de la un neam degenerat. Au străbătut o întindere de zgură cu mâl uscat şi cenuşă vulcanică imponderabilă ca fundul pârjolit al iadului şi au suit un şir de dealuri joase de granit până la un promontoriu sterp unde judele, socotind triangulaţia punctelor ştiute ale peisajului, s-a dumirit iarăşi încotro s-o apuce. Un câmp de pietriş se întindea înainte cât vedeau cu ochii. Departe, către miazăzi, dincolo de dealurile vulcanice negre se înălţa un vârf albinos solitar, de nisip sau ipsos, ca spinarea palidă a unui monstru marin ieşit din adâncuri I printre arhipelagurile întunecate. Au mers şi au tot mers. După o zi de mers au ajuns la bazinele de piatră şi la apa pe care o căutau, au băut şi au turnat apă pentru cai cu găleţile din bazinele mai I înalte în cele uscate de dedesubt.

La toate adăpătorile din deşert erau oseminte, dar în acea seară judele a adus la foc un os cum nici unul dintre ei nu mai văzuse vreodată, un femur uriaş de la vreo fiară de mult dispărută pe care-l găsise şters de vreme pe un mal abrupt şi pe care acum stătea şi-l măsura cu panglica de croitorie pe care o avea la el şi-l desena în caietul lui. Toţi cei din trupă îl auziseră pe jude vorbind despre paleontologie în afară de noii recruţi şi aceştia stăteau, se uitau şi-l iscodeau, după cum îi ducea capul. El le răspundea cu atenţie, întărindu-le întrebările de parc-ar fi fost nişte învăţăcei. Ei dădeau greoi din cap şi se întindeau să atingă acel stâlp de os pătat şi pietrificat, pesemne ca să pipăie cu degetele lor infinităţile temporale despre care vorbea judele. Tutorele l-a dat jos pe idiot din cuşcă şi l-a legat lângă foc cu o sfoară împletită din păr de cal pe care să n-o poată roade şi idiotul a rămas în picioare aplecându-se în laţul lui cu mâinile întinse ca şi cum ar fi tânjit după flăcări. Câinele lui Glanton s-a ridicat şi a rămas uitându-se la el în timp ce idiotul se legăna şi bălea, cu ochii lui opaci strălucind înşelător de la foc. Judele ţinuse femurul drept în sus ca să ilustreze mai bine asemănările cu osemintele oarecare din acel ţinut, apoi i-a dat drumul în nisip şi a închis caietul.

N-are nici un mister, a zis.

Recruţii au clipit prosteşte.

Inimile voastre tânjesc să afle un mister. Misterul e că nu există nici un mister.

S-a ridicat şi s-a dus mai departe în întuneric, acolo unde focul nu bătea.

Aşa, a zis răspopitul uitându-se după el, cu pipa rece între

dinţi. Deci nu-i nici un mister. De parcă n-ar fi el însuşi un mister, afurisit de pezevenghi bătrân.

După trei zile au ajuns la Colorado. Au rămas pe malul fluviului uitându-se la apele tulburi şi pământii revărsându-se într-un clocot monoton şi neîntrerupt din deşert. Doi cocori s-au înălţat de pe mal şi şi-au luat zborul fâlfâind, iar caii şi catârii mânaţi în jos pe mal păşeau şovăitori pe bancurile învolburate de nisip, se adăpau şi se uitau în sus cu boturile picurând de apă la şuvoiul care trecea pe lângă ei şi la malul îndepărtat.

În sus, pe râu, au dat peste o tabără cu ce mai rămăsese dintr-un convoi decimat de holeră. Supravieţuitorii umblau printre focurile aprinse pentru masa de prânz sau se holbau cu ochi goi la cavaleria zdrenţăroasă ieşită călare dintre trestii. Bunurile lor zăceau împrăştiate pe nisip şi jalnicul avut al morţilor stătea deoparte aşteptându-i ca să şi-l împartă între ei. În tabără erau şi câţiva indieni Yuma. Bărbaţii purtau părul tăiat egal cu cuţitele sau lipit într-o chică murdară şi se târau de colo-colo cu bâte grele atârnându-le în mâini. Şi ei şi femeile aveau feţele tatuate şi femeile erau despuiate în afară de nişte fuste din coajă de salcie împletite pe sfoară şi multe dintre ele erau frumoase şi mult mai multe erau însemnate de sifilis.

Glanton a trecut prin acea tabără ostilă cu câinele la picior şi puşca în mână. Indienii Yuma treceau înot cu cei câţiva catâri jalnici care le mai trăia înspre grupul de pe celălalt mal al fluviului şi ei stat pe mal şi s-a uitat la ei. În jos, pe apă, a înecat unul dintre animale şi l-au tras pe mal să-l taie. Un bătrân cu manta îmblănită şi barbă lungă stătea cu cizmele într-o parte şi picioarele în apă.

Unde vă sunt caii? a zis Glanton.

I-am mâncat.

Glanton a cercetat râul.

Cum v-aţi pus în gând să traversaţi?

Cu feribotul.

S-a uitat peste râu încotro îi arăta bătrânul. Cât cere ca să te treacă dincolo? a zis.

Un dolar de căciulă.

Glanton s-a întors şi i-a cercetat pe drumeţii de pe plajă. Câinele bea apă din râu şi i-a zis ceva şi el a venit şi s-a aşezat lângă genunchiul lui.

Feribotul pleca de pe malul îndepărtat şi ajungea în amonte

până la un doc unde era un stâlp de ancorare construit din buşteni aduşi de apă. Vasul era meşterit dintr-o pereche de capre vechi de căruţă îmbinate şi călăfătuite cu smoală. Câţiva oameni îşi săltaseră boccelele pe umeri şi aşteptau în picioare. Glanton s-a întors şi a pornit-o înapoi pe mal să-şi ia calul.

Omul cu feribotul era un doctor din statul New York pe nume Lincoln. El supraveghea încărcarea, în timp ce călătorii urcau la bord şi se aşezau pe vine lângă parmaclâcul gabarei cu boccelele lor privind îndoiţi întinderea de apă. O corcitură de mastiff stătea şi se uita de pe mal. Când s-a apropiat Glanton, s-a ridicat zburlindu-se. Doctorul s-a întors şi şi-a dus mâna streaşină la ochi şi Glanton s-a prezentat. Şi-au dat mâna.

Încântat, căpitane Glanton. Sluga dumitale.

Glanton a dat din cap. Doctorul a dat ordine celor doi bărbaţi care lucrau pentru el, apoi el şi cu Canton au luat-o pe cărarea care ducea pe râu în jos, Glanton ducându-şi calul de căpăstru şi câinele doctorului ţinându-se la zece paşi în urma lor.

Oamenii lui Glanton făcuseră popas pe un banc de nisip umbrit în parte de sălciile râului. Când el şi cu doctorul s-au apropiat, idiotul s-a ridicat în cuşca lui, a apucat barele şi a început să urle de parc-ar fi vrut să-l alunge pe doctor. Doctorul a ocolit arătarea, privindu-şi gazda cu colţul ochiului, dar locotenenţii lui Glanton ieşiseră în faţă şi în curând doctorul şi judele erau adânciţi într-un dialog fără a se mai sinchisi de ceilalţi.

La căderea serii Glanton şi judele, însoţiţi de cinci oameni, s-au dus călare în tabăra Yuma. Au trecut printr-o pădure palidă de sălcii şi platani acoperită cu o pojghiţă de mâl de la apele umflate şi au trecut pe lângă vechi canale de irigaţii şi mici culturi de iarnă unde foile uscate de porumb foşneau uşor în vânt şi au traversat fluviul pe la vadul Algodones. Când câinii le-au vestit sosirea soarele scăpătase deja şi spre apus pământul era roşu şi fumega, iar ei călăreau în şir indian reliefându-se în lumina lichidă cu flancurile negre către râu. Focurile de tabără la care se pregătea mâncarea fumegau printre copaci şi o solie de sălbatici călări le-a ieşit în întâmpinare.

S-au oprit şi au rămas pe loc în şa. Ceata care se apropia era gătită atât de caraghios şi totuşi se ţinea atât de mândră, încât cu greu s-au înfrânat călăreţii palizi ca să rămână sobri. Şeful lor era un bărbat pe nume Caballo en Pello şi bătrâna căpetenie purta o manta de lână încinsă cu un brâu potrivită pentru o climă

mult mai rece şi pe sub ea o bluză femeiască de mătase brodată şi pantaloni de călărie din lână subţire cenuşie. Era mărunţel şi vânos şi-şi lăsase un ochi printre *maricopa* şi le-a oferit americanilor un rânjet priapic, ciudat, care într-o vreme fusese probabil zâmbet. La dreapta lui călărea o căpetenie mai puţin însemnată pe nume Pascual, într-o manta cu găitane care-i venea până la coate şi cu un os prins de nas cu mici atârnători. Cel de-al treilea bărbat era Pablo, gătit într-o haină stacojie cu şnururi spălăcite şi epoleţi spălăciţi cusuţi cu fir de argint. Era desculţ şi cu picioarele dezgolite şi purta pe faţă o pereche de ochelari rotunzi verzi. Astfel costumaţi, s-au înşirat în faţa americanilor şi au dat din cap cu gravitate.

Brown a scuipat pe jos cu scârbă şi Glanton a clătinat din cap.

Mai rar aşa ceată de ciori sminţiţi la înfăţişare, a zis el.

Singur, judele a părut să-i cântărească pe fiecare şi asta cu sobrietate, judecând pesemne că lucrurile sunt arareori ceea ce par a fi.

Buenas tardes[102], a zis.

Căpetenia şi-a înălţat bărbia, un gest mărunt întunecat, cu o oarecare ambiguitate. *Buenas tardes*, a zis. *De donde viene?*

[102] Seara bună (sp.).

XVIII

Întoarcerea în tabără – Idiotul eliberat – Sarah Borginnis – O confruntare – Scăldat în râu – Cotiga arsă – James Robert în tabără – încă un botez – Judele şi idiotul.

Au ieşit călări din tabăra Yuma în întunericul începutului de dimineaţă. Cancerul, Fecioara, Leul se luau la întrecere cu ecliptica în noaptea de la miazăzi, iar la miazănoapte constelaţia Cassiopeia ardea ca iscălitura unei vrăjitoare pe faţa neagră a cerului. În timpul tratativelor purtate toată noaptea se înţeleseseră cu indienii yuma să pună la cale capturarea feribotului. Au mers în susul apei printre copacii însemnaţi de inundaţii, vorbind cu voci joase între ei ca nişte oameni întorşi târziu de la o sindrofie, de la o nuntă sau înmormântare.

La lumina zilei femeile de la vad l-au descoperit pe idiot în cuşca lui. S-au strâns în jurul lui, fără să se sinchisească de goliciune sau de mizerie. I-au cântat uşurel şi s-au sfătuit între ele şi o femeie pe nume Sarah Borginnis a pornit în fruntea lor să-l caute pe frate. Era o femeie uriaşă cu o faţă mare şi roşie şi l-a dojenit cu asprime.

Până la urmă pe mata cum te cheamă? a zis ea.

Cloyce Bell, doamnă.

Da’ pe el.

Îl cheamă James Robert pe numele lui, dar nimeni nu-i zice aşa.

Dacă l-ar vedea maică-ta, ce crezi c-ar zice?

Nu ştiu. A murit.

Nu ţi-e ruşine?

Nu, doamnă.

Nu fi obraznic cu mine.

Nici nu încercam. Dacă-l vreţi, luaţi-l. Vi-l dau. Eu am făcut tot ce-am putut.

Jalnic individ mai eşti, pe legea mea. S-a întors către celelalte femei.

Voi, de colo, să mă ajutaţi. Trebuie să-l îmbăiem şi să-i găsim de-mbrăcat. Să dea cineva fuga s-aducă nişte săpun.

Doamnă, a zis tutorele.

Luaţi-l voi şi duceţi-l la râu.

Toadvine şi băiatul au trecut pe lângă ele în timp ce trăgeau de car. S-au dat la o parte de pe potecă şi s-au uitat la ele cum trec. Idiotul se agăţase de bare şi urla către apă şi câteva femei începuseră să cânte un cântec de slavă.

Unde-l duc? a zis Toadvine.

Băiatul nu ştia. Femeile împingeau carul cu spatele pe nisipul lunecos către malul râului şi l-au lăsat jos şi au deschis cuşca. Femeia pe nume Borginnis stătea în picioare în faţa idiotului.

James Robert ieşi de-acolo.

S-a întins şi l-a luat de mână. El s-a holbat pe lângă ea la apă, apoi i-a întins mâna.

Un oftat s-a auzit dinspre femei, dintre care câteva îşi suflecaseră fustele şi le prinseseră la brâu Şi stăteau acum în apa râului ca să-l primească.

Ea l-a lăsat jos, el agăţându-se de gâtul ei. Când a atins pământul cu picioarele s-a întors către apă. Ea se mânjise de scârnă, dar nu părea să bage de seamă. S-a uitat îndărăt la cele de pe mal.

Ardeţi drăcovenia aia, a zis.

Cineva a dat fuga să aducă un tăciune de la foc şi când l-au dus pe James Robert la apă, au pus foc cuştii care a început să ardă.

El s-a agăţat de fustele lor, a întins o mână cu gheare, bolborosind, cu bale la gură.

Se vede în ea, au zis ele.

Ptiu. Când te gândeşti că micuţul ăsta era închis în cuşcă ca un animal.

Flăcările de la carul arzând trosneau în aerul uscat şi pesemne că zgomotul i-a atras atenţia idiotului, căci şi-a întors ochii negri către el. Ştie, au zis ele. Toate au încuviinţat. Femeia de-i zicea Borginnis a intrat în apă cu rochia umflându-i-se ca un balon în jurul ei şi l-a dus la apă mai adâncă şi l-a răsucit aşa, om în toată firea cum era, în braţele ei mari şi vânjoase. L-a tras în sus, i-a cântat. Părul ei spălăcit plutea pe apă.

Foştii lui tovarăşi l-au văzut în acea noapte în faţa focurilor pelerinilor într-un costum împletit din lână aspră. Gâtul lui subţire se răsucea temător în gulerul cămăşii prea mari. Îi dăduseră cu unsoare în păr şi i-l pieptănaseră lins pe ţeastă astfel încât părea pictat. I-au dat zaharicale şi el stătea cu bale la gură şi se uita la foc, spre marea lor admiraţie. Fluviul curgea înainte pe întuneric

şi o lună de culoarea peştelui s-a înălţat deasupra deşertului la est şi le-a întins umbrele într-o parte în lumină sărăcăcioasă. Focurile s-au domolit şi fumul se ridica cenuşiu şi se risipea în noapte. Micii şacali urla de pe malul celălalt al fluviului şi câinii din tabără umblau neliniştiţi şi mârâiau. Femeia Borginnis l-a dus pe idiot în culcuşul lui sub un coviltir şi l-a dezbrăcat în noua lui lenjerie de corp, l-a învelit cu pătura şi l-a sărutat de noapte bună şi peste tabără s-a lăsat tăcerea. Când idiotul a traversat amfiteatrul acela albastru plin de fum era din nou gol, târşâindu-şi picioarele pe lângă focuri ca un leneş pleşuv. S-a oprit, a încercat aerul şi s-a târât înainte. A ocolit docul şi s-a împleticit printre sălciile de la mal, scâncind şi împingând cu braţele lui subţiri în noapte. Apoi a rămas singur în picioare pe mal. A ţipat slab şi vocea a ieşit din el ca un dar atât de dorit, încât ecoul nu i-a întors nici un sunet. A intrat în apă. Apa nu-i trecuse cu mult de brâu când a alunecat şi s-a dus la fund.

S-a potrivit ca în peregrinările lui din miez de noapte judele să treacă şi el taman prin acel loc, gol puşcă şi el – astfel de întâlniri fiind mai obişnuite decât crede lumea, că altfel cine ar supravieţui vreunui drum de noapte – şi a intrat în râu şi l-a apucat pe idiotul aproape înecat, trăgându-l în sus de călcâie ca o moaşă uriaşă şi bătându-l pe spate ca să lase apa să iasă. O naştere sau un botez sau vreun alt ritual încă neintrat în nici un canon. I-a stors apa din păr, l-a ridicat în braţe pe idiotul gol, hohotind şi l-a dus în tabără ca să-l redea tovarăşilor săi.

XIX

Mortiera – Yuma atacă – O ambuscadă – Glanton pune stăpânire pe feribot – Iuda spânzurat – Cuferele – O delegaţie de pe coastă – San Diego – Comandă de provizii – Brown la potcovar – O dispută – Webster şi Toadvine eliberaţi – Oceanul – O altercaţie – Un om ars de viu – Brown după gratii – Poveşti cu comori – O evadare – O crimă în munţi – Glanton pleacă din Yuma – Alcadele spânzurat – Ostatici – întoarcerea la Yuma – Doctorul şi judele, negrul şi idiotul – Zorii pe fluviu – Care fără roţi – Uciderea lui Jackson – Masacrul Yuma.

Doctorul era în drum spre California când a pus mâna pe feribot, mai degrabă printr-un noroc. În lunile care au urmat a adunat o avere considerabilă în aur, argint şi podoabe. El şi cei doi oameni care lucrau pentru el se stabiliseră pe malul apusean al fluviului deasupra docului feribotului printre contraforturile unor ziduri de apărare din pământ şi piatră. În afară de cele două căruţe pentru marfa moştenite de pe vremea maiorului Graham, mai avea şi o mortiera de munte – din bronz, de douăsprezece livre, cu ţeava cât o farfurie – şi arma asta stătea degeaba neîncărcată în căruţul ei de lemn. În locuinţa rudimentară a doctorului, el, cu Glanton şi cu judele, împreună cu Brown şi cu Irving au stat şi au băut ceai şi Glanton i-a schiţat doctorului câteva dintre aventurile lor cu indienii şi l-a sfătuit cu hotărâre să-şi întărească poziţiile. Doctorul avea ezitările lui. Pretindea că s-ar fi înţeles bine cu indienii Yuma. Glanton i-a spus verde-n faţă că oricine are încredere în indieni e un prost. Doctorul s-a îmbujorat, dar şi-a ţinut gura. Judele a intervenit. L-a întrebat pe doctor dacă îi considera pe pelerinii strânşi pe malul îndepărtat ca fiind sub protecţia sa. Doctorul a zis că într-adevăr îi considera astfel. Judele a vorbit chibzuit, cu îngrijorare în glas şi când Glanton şi aghiotanţii lui au coborât dealul îndărăt ca să traverseze către tabăra lor aveau încuviinţarea doctorului să întărească dealul şi să încarce mortiera şi, în acest scop şi-au strâns ultimii plumbi rămaşi până când s-au adunat cam cât o pălărie plină.

În acea seară au încărcat mortiera cu aproape o livră de praf de puşcă şi toată provizia de plumbi şi au împins maşinăria până

într-un loc prielnic cu vedere la râu şi la docul de dedesubt.

După două zile, indienii Yuma au atacat debarcaderul. Gabarele erau pe malul apusean al fluviului descărcând marfă cum le fusese înţelegerea şi călătorii stăteau pe lângă ele să-şi ia în primire bunurile. Sălbaticii au ieşit călări şi pe jos dintre sălcii, fără să dea vreun semn şi s-au învălmăşit în câmpul deschis spre feribot. Pe dealul de deasupra lor Brown şi Webster Lunganul au răsucit mortiera şi au înţepenit-o, iar Brown şi-a vârât trabucul aprins în gura ţevii.

Chiar şi acolo, în câmp deschis, impactul a fost grozav. Mortiera a săltat de la pământ în căruţul ei şi a luat-o zdrăngănind îndărăt peste pământul bătătorit. În valea inundabilă de sub fort nimicirea fusese cruntă şi pe puţin doisprezece indieni zăceau morţi sau zvârcolindu-se în nisip. Un urlet grozav a răsunat dintre ei, iar Glanton şi călăreţii lui s-au înşirat în sus pe râu dinspre ţărmul împădurit şi au năvălit asupra lor şi ei şi-au strigat furia în faţa unei asemenea trădări. Caii lor au început să se învârtească în cerc şi ei i-au smucit şi au slobozit săgeţi către dragonii care se apropiau şi au fost doborâţi cu salve de focuri de pistol şi cei debarcaţi la doc au scormonit în bagaje după arme, au îngenuncheat şi au deschis focul din acea poziţie în timp ce femeile şi copiii se întinseseră pe pământ printre cufere şi cutii cu marfă. Caii indienilor se cabrau, nechezau şi se zvârcoleau în nisipul lunecos cu nările lor ca nişte inele şi ochii albiţi şi supravieţuitorii s-au repezit înspre sălciile din care se iviseră lăsând pe câmp răniţii, muribunzii şi morţii. Glanton şi oamenii lui nu s-au luat după ei. Au descălecat şi au luat-o metodic la pas printre cei căzuţi, executându-i om şi cal deopotrivă cu câte un plumb de pistol în creier sub privirile pasagerilor de pe feribot şi apoi le-au luat scalpurile.

Doctorul stătea tăcut pe parapetul jos al construcţiei şi se uita la leşurile târâte pe doc şi azvârlite în apă cu lovituri de picior. S-a întors şi s-a uitat la Brown şi la Webster. Duseseră târâş mortiera înapoi la locul ei şi Brown stătea senin pe ţeava caldă fumându-şi trabucul şi se uita la activitatea de dedesubt. Doctorul s-a întors şi s-a dus înapoi în apartamentele sale.

N-a apărut nici a doua zi. Glanton a luat asupra sa operarea feribotului. Celor care aşteptau de trei zile să traverseze cu un dolar de căciulă li s-a spus că taxa era de-acum de patru dolari. Şi chiar şi tariful ăsta a rămas în vigoare doar câteva zile. În scurt timp au ajuns să opereze un fel de feribot procustian cu preţuri

potrivite după punga călătorilor. Până la urmă s-a renunţat la orice fel de pretenţii şi imigranţii au fost jefuiţi pe faţă. Pasagerii au fost bătuţi şi li s-au luat armele şi bunurile şi au fost alungaţi în deşert, nevoiaşi şi pauperi. Doctorul a venit să le facă morală şi i s-a plătit partea lui din încasări, apoi a fost trimis înapoi. Caii au fost luaţi şi femeile violate şi în aval, pe lângă tabăra Yuma, au început să plutească leşuri. Cum astfel de atrocităţi erau tot mai dese, doctorul s-a baricadat în locuinţa lui şi nu s-a mai arătat de-atunci.

În luna care a urmat, a sosit o companie din Kentucky sub comanda generalului Patterson care, refuzând cu dispreţ să se tocmească cu Glanton şi-a construit în aval un feribot şi a traversat şi şi-a văzut de drum. Acest feribot a încăput pe mâinile indienilor Yuma şi era administrat pentru ei de un anume Callaghan, dar după câteva zile a fost incendiat, iar trupul decapitat al lui Callaghan a apărut plutind anodin în josul apei, cu un vultur în sutană neagră aşezat între omoplaţi, călător tăcut către mare. În acel an Pastele a căzut în ultima zi din martie şi în dimineaţa acelei zile băiatul împreună cu Toadvine şi cu un alt băiat pe nume Billy Carr au traversat râul ca să taie crengi de salcie undeva în amonte faţă de tabăra imigranţilor unde o văzuseră crescând. Trecând ei prin acel loc înainte să se crape bine de ziuă au întâlnit un grup de sonorieni sculaţi cu noaptea-n cap şi au văzut spânzurat de un eşafod un biet Iuda încropit din paie şi din vechi zdrenţe care purta pe faţa lui de pânză o încruntătură pictată vădind din partea mâinii din care ieşise o viziune fără doar şi poate infantilă asupra omului şi păcatului său. Sonorienii stăteau treji de la miezul nopţii, beau şi aprinseseră un rug pe postamentul de humă pe care se înălţa spânzurătoarea şi când americanii au trecut pe la marginea taberei lor au strigat la ei în spaniolă. Cineva scosese din foc un băţ lung cu câlţi aprinşi în capăt şi a dat foc Iudei. Zdrenţele cu care era îmbrăcat erau pline de capse şi petarde şi când focul l-a înghiţit a început să sară în aer bucată cu bucată într-o ploaie de cârpe arse şi paie. Până când, în cele din urmă, o bombă ascunsă în pantalonii lui a explodat şi a spulberat arătarea într-o duhoare de funingine şi sulf şi bărbaţii au izbucnit în urale şi băieţaşii au aruncat câteva ultime pietre către rămăşiţele înnegrite care atârnau în ştreang. Băiatul a trecut ultimul prin luminiş şi sonorienii au strigat la el şi i-au oferit vin dintr-un burduf din piele de capră, dar el şi-a potrivit pe umeri haina jerpelită şi a

iuţit pasul.

Între timp Glanton înrobise mai mulţi sonorieni şi îi pusese să muncească în echipe la fortificarea dealului. În tabără mai ţineau captive pe puţin o duzină de fete indiene şi mexicane, unele abia trecute de vârsta copilăriei. Glanton supraveghea cu oarecare interes înălţarea zidurilor împrejurul său, dar altfel şi-a lăsat oamenii să vadă de afacerea cu traversarea într-o formidabilă libertate. Nu părea să se sinchisească prea tare de averea pe care o adunau, deşi în fiecare zi deschidea lacătul de alamă cu care era încuiat cufărul de lemn şi piele din odaia lui, sălta capacul şi golea înăuntru saci întregi cu bunuri de preţ, în cufăr aflându-se deja mii de dolari în monede de aur şi argint, cât şi podoabe, ceasuri, pistoale, aur brut în săculeţi mici de piele, lingouri de argint, cuţite, argintărie, veselă, dinţi.

Pe doi aprilie, David Brown, cu Webster Lunganul şi cu Toadvine au plecat spre oraşul San Diego de pe bătrâna coastă a Mexicului cu scopul de a face rost de provizii. Au luat cu ei un şir de animale de povară şi au pornit la apusul soarelui, ieşind dintre copaci şi uitându-se înapoi la fluviu şi apoi coborând caii pieziş pe dune în amurgul rece şi albastru.

Au traversat deşertul în cinci zile, fără incidente şi au suit călări lanţul de munţi de pe coastă, au mânat catârii prin zăpadă în trecătoare, au coborât pe versantul apusean şi au intrat în oraş sub o ploaie rară şi măruntă. Hainele lor de piele erau grele de apă şi animalele erau murdare de noroiul scurs de pe ei şi de pe harnaşamentele lor. Nişte cavalerişti americani au trecut pe lângă ei călări prin mocirla de pe stradă şi mai înainte, în depărtare, se auzea vuietul mării fremătând pe coasta cenuşie şi stâncoasă.

Brown a luat de la cornul şeii un *morral*[103] din pânză plin cu monede şi toţi trei au descălecat şi au intrat într-o prăvălie cu whisky şi, fără vreo ceremonie, au răsturnat sacul pe tejgheaua băcanului.

Erau dubloni bătuţi în Spania şi în Guadalajara, jumătăţi de dublon şi dolari de aur, jumătăţi de dolar de aur mititele, monede franţuzeşti în valoare de zece franci, monede de aur de zece dolari şi de cinci, dolari zornăitori şi dolari bătuţi în Carolina de Nord şi Georgia din aur curat de douăzeci şi două de carate. Băcanul i-a cântărit în fişicuri pe un cântar obişnuit, împărţiţi după stanţe şi a destupat sticle şi a turnat măsuri în păhărele

[103] Sac, desagă (sp.).

mici de tablă cu litrajul imprimat pe ele. Au băut şi au pus paharele jos şi el le-a împins sticla pe scândura şlefuită grosolan a tejghelei.

Întocmiseră o listă cu provizii pe care să le comande şi după ce s-au înţeles la preţul făinii, al cafelei şi al altor mărfuri de bază au ieşit în stradă fiecare cu câte o sticlă în mână. Au luat-o pe podeţul din scânduri, au traversat prin noroi şi au trecut pe lângă şiruri de barăci grosolane, au străbătut o mică piaţetă la capătul căreia se vedea unduindu-se marea joasă şi o mică tabără de corturi, apoi o stradă cu case de nomazi făcute din piei rânduite ca nişte pirogi bizare deasupra plajei pe lângă şirul de vidre-de-mare de la margine, negre toate şi strălucind în ploaie.

Într-una dintre acestea s-a deşteptat Brown a doua zi dimineaţa. Nu-şi amintea mare lucru din noaptea care trecuse şi nu mai era nimeni cu el în colibă. Restul de bani erau într-un săculeţ pe care-l ţinea la gât. A împins de uşa din şipci şi piele şi a ieşit în întuneric şi ceaţă. Nu-şi adăpostiseră animalele şi nici nu le dăduseră de mâncare, aşa că a luat-o înapoi înspre băcănie unde erau legate şi s-a aşezat pe podeţ şi s-a uitat cum se ivesc zorii de pe dealurile din spatele oraşului.

La amiază s-a înfiinţat duhnind şi cu ochii injectaţi la uşa alcadelui cerând eliberarea camarazilor lui. Alcadele a ieşit prin spatele casei şi în scurt timp au apărut un caporal american cu doi soldaţi care l-au alungat de acolo. După un ceas era la potcovar. A rămas precaut în prag mijind ochii în obscuritate până când a început să deslușească forma lucrurilor dinăuntru.

Potcovarul era la forja lui şi Brown a intrat şi i-a pus dinainte o cutie din mahon şlefuit cu numele înscris pe o plăcuţă din alamă bătută pe capac i-a desfăcut încuietorile, a deschis cutia şi a scos la iveală din străfundurile ei o pereche de ţevi de carabină în timp ce cu cealaltă mână ţinea patul. A potrivit ţevile în culată, a aşezat arma în picioare pe masă şi a împins cuiul înăuntru ca să împiedice armarea. A ridicat de ciocănele cu degetele mari şi le-a lăsat la loc în jos. Carabina era englezească şi avea ţevi de Damasc şi piedici gravate şi patul era din mahon noduros. S-a uitat în sus. Potcovarul îl privea.

Meştereşti şi arme? a zis Brown.

Când şi când.

Vreau să-mi tai şi mie ţevile astea.

Omul a luat arma şi a ţinut-o în mâini. În mijloc, între ţevi, era o ridicătură pe care se vedea gravat cu aur numele fabricantului,

Londra. Pe culată erau două foiţe de platină şi piedicile şi percutoarele erau şănţuite cu caneluri tăiate adânc în oţel şi numele fabricantului era mărginit de-o parte şi de alta de nişte potârnichi gravate. Ţevile purpurii erau sudate din foiţe triple de metal şi pe fierul şi oţelul forjat se vedea o formă lucioasă, ca urmele unui şarpe străvechi de pe altă lume, rar, frumos şi mortal şi lemnul patului era vopsit într-un roşu închis cu model în relief şi avea în capăt o cutiuţă din argint pentru capse acţionată cu arc.

Potcovarul a răsucit arma în mâini şi s-a uitat la Brown. S-a uitat în jos la cutie. Era căptuşită cu aba verde şi avea din fabricaţie mici compartimente în care se aflau un glonţ bont, un corn pentru praf de puşcă din cositor, vergele pentru curăţat, un suport standard pentru capse.

Ce-ţi trebuie? a zis.

Să scurtez ţevile. Cam până aici. A pus un deget pe armă.

Nu pot face asta.

Brown s-a uitat la el. Nu poţi?

Nu, domnule.

A aruncat o privire prin atelier. Ei, a zis. După capu' meu orişice tontălău afurisit ştie să reteze ţevile la o carabină.

Dumitale îţi lipseşte o doagă. De ce să te-apuci să retezi ţevile la aşa o puşcă?

Ce-ai zis? a spus Brown.

Omul i-a întins arma tulburat. Am vrut numai să zic că nu văd de ce să strici aşa o armă a-ntâia ca asta. Cât ceri pe ea?

Nu-i de vânzare. Crezi că-mi lipseşte o doagă?

Nu. N-am vrut să spun asta.

Ai sau n-ai de gând să tai ţevile alea?

Asta nu pot face.

Nu poţi sau nu vrei?

Alege dumneata, după cum îţi place.

Brown a luat carabina şi a pus-o pe masă.

Cât ai cere ca s-o faci? a zis.

N-o fac.

Dacă asta vrea omul, cât ar fi un preţ cinstit?

Nu ştiu. Un dolar.

Brown şi-a vârât mâna în buzunar şi a scos un pumn de monede. A pus pe masă un ban de aur de doi dolari şi jumătate. Uite, a zis. Îţi dau doi dolari jumate.

Potcovarul a privit nervos la monedă. N-am nevoie de banii

dumitale. N-ai cum să mă plăteşti ca să măcelăresc arma ceea.

Eşti gata plătit.

Ba nu-s.

Uite-o aici. Acuma ori te pui pe retezat, ori laşi treaba nefăcută. Caz în care o să fie vai şi-amar de curul tău.

Potcovarul nu-şi lua ochii de la Brown. A început să se dea îndărăt de la masa de lucru şi apoi s-a întors şi a rupt-o la fugă.

Când a sosit sergentul gărzii, Brown prinsese carabina în menghină şi meşterea la ţevi cu un ferăstrău. Sergentul s-a apropiat până unde-i putea vedea faţa.

Ce vrei, a zis Brown.

Bărbatul ăsta zice că l-ai ameninţat cu moartea.

Care bărbat?

Bărbatul ăsta.

Sergentul a arătat cu capul către uşa barăcii.

Brown şi-a văzut mai departe de retezat. Pe ăsta îl numeşti dumneata bărbat? a zis.

Şi nici n-a avut încuviinţare de la mine să intre aici şi să se folosească de uneltele mele, a zis potcovarul.

De asta ce zici? a spus sergentul.

Care asta?

Cum răspunzi la acuzaţiile acestui om?

E un mincinos.

Nu l-ai ameninţat niciodată?

Întocmai.

Nu, pe naiba.

Eu nu ameninţ lumea. I-am spus că o să-l bat la cur cu biciul şi asta rămâne sfânt.

Asta nu-i ameninţare după dumneata?

Brown a ridicat privirea. N-a fost nici o ameninţare. A fost o făgăduială.

S-a pus din nou pe lucru, a mai mişcat de câteva ori din ferăstrău şi ţevile au căzut pe pământ. A lăsat jos ferăstrăul şi a tras îndărăt de fălcile menghinei, a ridicat carabina, a scos ţevile de pe pat, a pus bucăţile în cutie şi a închis capacul Şi a încuiat-o.

De la ce v-aţi luat la ceartă? a zis sergentul.

După ştiinţa mea, n-a fost nici o ceartă.

Aţi face bine să-l întrebaţi de unde are arma aia de-a stricat-o acu’. Sigur a furat-o de undeva, aş pune rămăşag.

De unde ai carabina? a zis sergentul.

Brown s-a aplecat şi a ridicat ţevile tăiate. Să fi avut cam optsprezece ţoli în lungime şi le ţinea de capătul subţire. A ocolit masa şi a trecut pe lângă sergent. A pus cutia armei sub braţ. La uşă s-a întors. Potcovarul nu se mai zărea nicăieri. S-a uitat la sergent.

Socot că omul şi-a retras plângerea, a zis. Mare mirare să nu fi fost beat.

Când traversa piaţeta către micuţa biserică de pământ s-a întâlnit cu Toadvine şi Webster care abia fuseseră eliberaţi. Erau răvăşiţi la înfăţişare şi duhneau. S-au dus toţi trei pe plajă şi s-au aşezat uitându-se la valurile lungi şi cenuşii şi trecându-şi sticla lui Brown de la unul la altul. Nici unul dintre ei nu mai văzuse vreodată un ocean. Brown s-a dus şi a întins mâna către stratul de spumă care se revărsa peste nisipul întunecat. A ridicat mâna şi a simţit gustul sării de pe degete, s-a uitat înspre coastă şi în sus şi apoi au urcat iar pe plajă înspre oraş.

Toată după-amiaza au stat şi au băut într-o bodegă răpănoasă ţinută de un mexican. Au intrat nişte soldaţi. A urmat o altercaţie. Toadvine era în picioare, clătinându-se. Dintre soldaţi s-a desprins un împăciuitor şi în scurt timp împricinaţii s-au aşezat iarăşi la locurile lor. Dar după câteva minute, întorcându-se de la bar, Brown a turnat o carafă cu *aguardiente* peste un tânăr soldat şi i-a dat foc cu trabucul. Omul a alergat în stradă fără un sunet în afară de şuierul flăcărilor şi flăcările erau de un albastru pal, apoi nu s-au mai văzut deloc în lumina soarelui şi omul s-a luptat cu ele în stradă de parcă l-ar fi năpădit albinele, până a căzut în drum şi a ars. Înainte să ajungă la el cu o găleată de apă se înnegrise şi se zbârcise în noroi ca un păianjen uriaş.

Brown s-a trezit într-o celulă mică şi întunecoasă încătuşat şi scos din minţi de sete. Primul lucru după care s-a uitat a fost săculeţul cu bani. Era la locul lui în cămaşă. S-a sculat de pe paie şi şi-a lipit un ochi de ferestruica uşii. Era zi. A strigat să vină cineva. S-a aşezat şi a numărat monedele cu mâinile înlănţuite şi le-a pus la loc în sac.

Seara un soldat i-a adus cina. Pe soldat îl chema Petit şi Brown i-a arătat şiragul de urechi şi i-a arătat monedele. Petit a zis că nu vrea să ştie de uneltirile lui. Brown i-a spus cum că avea treizeci de mii de dolari îngropaţi în deşert. I-a zis de feribot, punându-se pe sine în locul lui Glanton. I-a arătat iarăşi monedele şi a vorbit familiar despre locurile lor de obârşie,

îmbogăţind expozeurile judelui cu născociri de moment. Facem pe jumate, a şuierat el. Tu şi cu mine.

L-a cântărit pe recrut printre gratii. Petit şi-a şters fruntea cu mâneca. Brown a vărsat banii la loc în pungă şi i-a întins-o.

Ce zici, nu ne putem încrede unul în altul? a zis.

Băiatul s-a ridicat şovăind cu sacul cu bani în mână. A încercat să-l împingă la loc printre gratii. Brown s-a dat la o parte şi a ridicat mâinile.

Nu fi prost, a şuierat el. Ce n-aş fi dat io să-mi cadă aşa pleaşcă la vârsta ta, nu crezi?

Când Petit a plecat, s-a aşezat pe paie şi s-a uitat la blidul din tablă subţire cu fasole şi *tortillas*. După un timp a mâncat. Afară ploua iar şi auzea călăreţi trecând prin mocirla de pe stradă şi în curând s-a întunecat.

Au plecat după două nopţi. Aveau amândoi câte în cal de călărie bunicel, o carabină şi o pătură şi aveau un catâr care ducea proviziile, porumb uscat, carne de vită şi curmale. Au suit dealurile şiroind de apă şi la prima geană de lumină Brown a ridicat puşca şi l-a împuşcat pe băiat în ceafă. Calul s-a repezit înainte împleticindu-se şi băiatul s-a răsturnat pe spate, cu întreaga calotă a ţestei smulsă şi creierii la vedere. Brown şi-a oprit calul, s-a dat jos şi şi-a recuperat sacul cu bani şi i-a luat băiatului cuţitul cornul pentru praf de puşcă şi haina, i-a retezat urechile de pe cap şi le-a înşirat pe salbă, apoi a încălecat şi a mers mai departe. Catârul de povară l-a urmat şi după o vreme l-a urmat şi calul pe care călărise băiatul.

Când Webster şi Toadvine au intrat călări în tabăra din Yuma n-aveau nici provizii şi nici catârii cu care plecaseră la drum. Glanton a luat cinci oameni şi a pornit călare în amurg lăsându-l pe jude să se îngrijească de feribot. Au ajuns la San Diego în miez de noapte şi au fost îndrumaţi către casa alcadelui. Omul a venit la uşă în cămaşă de noapte şi scufie ţinând în faţă o lumânare. Glanton l-a împins înapoi în camera de primire şi şi-a trimis oamenii în spatele casei, de unde imediat s-a auzit o femeie ţipând, câteva plesnituri surde şi apoi tăcere.

Alcadele era om la şaizeci de ani şi s-a întors să-i sară în ajutor soţiei lui, însă a fost doborât la pământ cu o lovitură de pistol. S-a ridicat iar cu mâna la cap. Glanton l-a împins către odaia din fund. Ţinea în mână o frânghie deja prinsă într-un laţ şi l-a întors pe alcade şi i-a petrecut laţul peste cap strângându-l bine.

Nevasta era aşezată pe pat şi văzând asta a început iar să ţipe. Un ochi i se umflase şi se închidea cu repeziciune şi unul dintre recruţi a lovit-o apoi drept peste gură şi ea a căzut peste aşternuturile boţite ridicând mâinile deasupra capului. Glanton a înălţat lumânarea şi i-a ordonat unuia dintre recruţi să-l salte pe celălalt pe umeri şi băiatul s-a întins peste o grindă până când a găsit un loc şi a trecut capătul frânghiei pe acolo, l-a lăsat în jos şi ceilalţi au tras de ea şi l-au ridicat în aer pe alcade care amuţise şi se zbătea. Nu-i legaseră mâinile şi el a început să bâjbâie cu disperare pe sus după sfoară, s-a săltat mai sus ca să nu se sufoce dând din picioare şi rotindu-se încetişor în lumina lumânării.

Valgame Dios, a bolborosit el. *Que quiere!*[104]

Vreau banii mei, a zis Glanton. Vreau banii mei şi vreau catârii mei şi-l vreau pe David Brown.

Como? a hârâit bătrânul.

Cineva aprinsese o lampă. Bătrâna s-a ridicat şi a văzut mai întâi umbra, apoi forma soţului ei atârnat de sfoară şi a început să se târască pe pat către el.

Digame, a icnit alcadele.

Cineva a dat s-o apuce pe soţie, dar Glanton i-a făcut semn s-o lase şi ea s-a dat jos din pat şovăind şi l-a prins pe soţul ei de genunchi ca să-l sprijine. Plângea cu sughiţuri şi implora îndurare de la Glanton şi în egală măsură de la Dumnezeu.

Glanton s-a apropiat până unde-l putea vedea pe om la faţă. Vreau banii mei, a zis. Banii mei şi catârii mei şi pe omul pe care l-am trimis încoace. *El hombre que tiene usted. Mi companero*[105]*.*

Nu, nu, a bolborosit spânzuratul. *Buscale*[106]. Nu-i nimeni aici.

Unde-i?

Nu aici.

Ba e aici. În *juzgado*[107].

Nu, nu. *Madre de Jesus*. Nu aici. S-a dus. *Siete, ocho dias*.[108].

Unde-i *juzgado*?

Como?

El juzgado. Donde esta?

---

[104] Sfinte Doamne! Ce vreţi? (sp.).

[105] Omul care-i la voi. Tovarăşul meu (sp.).

[106] Caută-l (sp.).

[107] Judecătorie, tribunal (sp.).

[108] De şapte, opt zile (sp.).

Bătrâna şi-a desprins un braţ atât cât să le poată arăta, cu faţa lipită de piciorul bărbatului. *Alla*[109], a zis.

Doi dintre oameni au ieşit afară, unul ţinând ciotul de lumânare şi ocrotind flacăra cu mâna făcută căuş. S-au întors cu vestea că mica temniţă din clădirea din fund era goală.

Glanton l-a cercetat pe alcade. Femeia se clătina pe picioare. Înnodaseră frânghia de rama patului şi i-au dat drumul, iar alcadele şi soţia lui s-au prăbuşit pe podea.

I-au lăsat legaţi şi cu căluş la gură şi au plecat să-i facă o vizită băcanului. După trei zile, alcadele, băcanul şi soţia alcaldelui au fost găsiţi legaţi şi zăcând în propriile excremente într-o colibă abandonată la marginea oceanului la opt mile sud de aşezare. Li se lăsase un bol cu apă din care băuseră precum câinii şi urlaseră la hula bubuitoare în acel loc uitat de lume până amuţiseră ca pietrele.

Glanton şi oamenii lui au umblat două zile şi două nopţi pe străzi smintiţi de băutură. Sergentul care comanda mica garnizoană americană le-a cerut socoteală într-o altercaţie la beţie în seara celei de-a doua zile, a fost bătut şi el şi cei trei oameni ai lui până n-au mai ştiut de ei şi au fost uşuraţi de arme. În zori, când soldaţii au spart uşa hanului, în odaie nu mai era nimeni.

Glanton s-a întors la Yuma singur, căci oamenii lui plecaseră către ţinuturile unde se găsea aur. Acel pustiu presărat cu oase a întâlnit cete zdrenţuroase de drumeţi pe jos care strigaseră la el Şi oameni zăcând morţi unde căzuseră, oameni care trăgeau să moară şi grupuri de oameni strânşi ciorchine în jurul unei ultime căruţe sau car răcnind răguşit la catâri sau la boi şi mânându-i înainte, de parcă în acele chesoane fragile s-ar fi aflat însuşi chivotul legii şi animalele astea aveau să moară şi oamenii asemenea şi strigaseră către acel călăreţ solitar să se ferească de primejdia traversării şi călăreţul mergea înainte în contra valului de refugiaţi ca un erou de legendă către acea fiară a războiului, a ciumei sau a foametei către care-l mâna îndârjirea lui neabătută.

Era beat când a ajuns la Yuma. În urma lui, legaţi cu o sfoară, veneau doi măgăruşi încărcaţi cu whisky şi pesmeţi. A stat în şa şi s-a uitat în jos la fluviul care stăpânea răscrucea acelei lumi întregi şi câinele lui a venit la el şi şi-a frecat botul de piciorul lui aşezat în scară.

---

[109] Acolo (sp.).

O tânără mexicană goală stătea ghemuită la umbra zidului. S-a uitat la el cum trece, acoperindu-şi sânii cu mâinile. Avea la gât o zgardă din piele netăbăcită şi era legată cu lanţuri de un stâlp şi lângă ea era un blid de lut cu resturi înnegrite de carne. Glanton a legat măgarii de stâlp şi a intrat călare pe cal.

Nu se zărea nimeni pe nicăieri. S-a dus până la doc. Cum stătea şi se uita la râu, a apărut doctorul târându-se pe mal în jos, l-a apucat pe Glanton de picior şi a început să se roage de el bolborosind fără noimă. Nu-l mai văzuse pe omul acela de săptămâni întregi, era murdar şi răvăşit şi-l trăgea pe Glanton de cracul pantalonului şi arăta către fortificaţiile de pe deal.

Omul ăla, zicea. Omul ăla.

Glanton şi-a desprins piciorul din scară şi l-a împins pe doctor, a întors calul şi a urcat dealul înapoi. Judele stătea pe culme profilându-se pe fundalul soarelui de seară ca un uriaş arhimandrit spân. Era înfăşurat într-o mantie amplă de stofă pe sub care era gol. Negrul Jackson a ieşit dintr-una dintre barăcile de piatră gătit asemenea şi a rămas în picioare lângă el. Glanton a suit creasta dealului întorcându-se în ogeacul lui.

Toată noaptea peste apă s-au înălţat focuri de armă, râsete şi sudălmi de beţivi. Nimeni nu s-a ivit când s-a crăpat de ziuă. Feribotul stătea ancorat şi pe malul celălalt un om s-a apropiat de doc şi a suflat într-un corn, a aşteptat şi apoi s-a întors.

Feribotul a rămas pe loc toată ziua. Către seară, beţia şi dezmăţul se porniseră iar şi ţipetele tinerelor fete erau purtate peste apă până la pelerinii cuibăriţi în tabăra lor. Cineva îi dăduse idiotului whisky amestecat cu sarsaparilla şi arătarea asta care abia de ştia să meargă începuse să danseze în faţa focului cu paşi săltăreţi de maimuţă, mişcându-se cu multă importanţă şi plescăind din buzele răsfrânte şi ude.

În zori, negrul s-a dus până la doc şi a rămas acolo uşurându-se în râu. Gabarele aşteptau în josul apei lângă mal cu fundul de scânduri scăldat în câteva degete de apă nisipoasă. Şi-a suflecat roba, a păşit în barca cu lopeţi şi s-a legănat cu ea. Apa urca peste scânduri spre el. A stat uitându-se în jur. Soarele nu răsărise încă şi pe apă era o urzeală joasă de ceaţă. În jos, pe râu, nişte raţe au ieşit dintre sălcii. S-au învârtit în cerc pe apa învolburată, apoi au zburătăcit de-a curmezişul râului, s-au înălţat, s-au rotit şi şi-au văzut de drum în susul apei. Pe fundul gabarei era o mică monedă. Pitită poate de vreun pasager sub limbă. S-a aplecat s-o ia. S-a ridicat şi a şters banul de nisip şi

chiar atunci o săgeată lungă de trestie i-a străpuns pântecele în partea de sus şi-a continuat zborul şi a căzut departe în râu, s-a dus la fund şi a ieşit iar la suprafaţă şi a început să se învârtească şi să plutească pe apă în jos.

Negrul s-a întors, cu mantia suflecată. Se ţinea de rană şi cu cealaltă mână îşi răvăşea hainele căutând arme care nu erau nici colo, nici colo. O a doua săgeată a trecut pe lângă el prin stânga şi încă două l-au nimerit şi i s-au înfipt iute în piept şi-n vintre. Erau lungi de patru picioare în cap şi se ridicau uşor odată cu mişcările lui ca nişte baghete ritualice şi el şi-a prins în mâini coapsa unde sângele întunecat din arteră ţâşnea pe lângă săgeată, a făcut un pas spre mal şi a căzut pieziş în apă.

Apa nu era adâncă şi el se mişca greoi ca să-şi recapete echilibrul când primul Yuma a sărit la bordul gabarei. Gol puşcă, cu părul vopsit în portocaliu, cu faţa mânjită în negru şi cu o linie stacojie împărţind-o în două de unde începea părul şi până la bărbie. A bătut de două ori din picioare pe scânduri şi a deschis braţele ca un taumaturg bezmetic dintr-o dramă atavică, s-a întins şi l-a prins de mantie pe negru care zăcea în apa înroşită şi l-a ridicat şi i-a zdrobit capul cu măciuca lui de războinic.

S-au revărsat în sus pe deal înspre fortificaţii unde dormeau americanii şi unii erau călări, alţii pe jos şi cu toţii purtând arcuri şi bâte şi aveau feţele înnegrite sau albite de vopsea şi părul năclăit de noroi. Prima oară au intrat în odaia lui Lincoln. Când au ieşit, după câteva minute, unul dintre ei ţinea de păr capul sângerând al doctorului şi ceilalţi trăgeau după ei câinele doctorului, legat cu botniţă, care se smucea şi se împotrivea pe pământul uscat al holului. Au intrat într-o colibă din lemn de salcie şi pânză şi i-au căsăpit pe rând pe Gunn, Wilson şi Henderson Smith, care dădeau înapoi ameţiţi de băutură, apoi au înaintat printre jumătăţile de pereţi grosolani în linişte deplină lucind de vopsea, de unsoare şi de sânge în fâşiile de lumină venite de la soarele răsărit deja peste locurile mai înalte.

Când au intrat în odaia lui Glanton, el a sărit brusc în capul oaselor şi s-a uitat cu ochi sălbatici în jur. Mica încăpere de pământ în care se instalase era ocupată toată de un pat din alamă pe care-l luase cu japca de la cine ştie ce familie de pelerini şi Glanton stătea în el ca un baron feudal depravat cu armele atârnate de ornamentele patului într-o panoplie bogată. Caballo en Pello s-a urcat de-a dreptul în pat cu el şi a rămas acolo în timp ce unul dintre secunzii lui i-a întins prin dreapta un

topor obişnuit cu coada din lemn de nuc încrustată cu motive păgâne şi împodobită cu pene de păsări de pradă. Glanton a scuipat.

— Ia şi taie, afurisit de negrotei roşu, a zis, iar bătrânul a ridicat toporul şi i-a crăpat capul lui John Joel Glanton până la beregată.

Când au intrat în odaia judelui, l-au găsit pe idiot cu o fată de vreo doisprezece ani, amândoi despuiaţi şi ghemuiţi la podea. În spatele lor stătea judele gol şi el. Ţinea în mână ţeava de bronz a mortierei îndreptată către ei. Căruţul de lemn stătea pe podea, cu chingile întinse şi răsucite pe după perne. Judele ţinea tunul la subraţ şi ţinea un trabuc aprins la gura ţevii. Indienii s-au învălmăşit înapoi şi judele şi-a vârât trabucul în gură şi-a luat valiza, a ieşit pe uşă şi a trecut pe lângă ei, apoi a luat-o în jos pe dig. Idiotul, care-i venea până la brâu numai, se ţinea pe lângă el şi împreună au intrat în pădurea de la poalele dealului şi duşi au fost.

Sălbaticii au ridicat un rug pe deal şi l-au înteţit cu mobila din odăile albilor, au înălţat trupul lui Glanton şi l-au purtat pe sus ca pe un războinic ucis şi l-au zvârlit în flăcări. Câinele lui fusese legat de leş şi a fost tras şi el urlând în chip de jertfă şi a dispărut trosnind în vălătucii de fum de lemn verde. Corpul doctorului a fost târât de călcâie, ridicat şi azvârlit pe rugul funerar şi mastiful doctorului a fost şi el încredinţat flăcărilor. A alunecat zvârcolindu-se în capătul îndepărtat şi chingile cu care fusese legat trebuie să se fi rupt în două, căci a dat să iasă târâş din flăcări pârlit, orb, fumegând şi a fost zvârlit înapoi cu o lopată. Celelalte leşuri opt la număr au fost aruncate unul peste altul în foc unde au sfârâit şi au început să pută şi fumul gros s-a învălurat peste apă. Capul doctorului a fost înfipt într-o ţepuşă şi plimbat de colo-colo, dar în cele din urmă a fost zvârlit şi el în vâlvătaie. Armele şi hainele au fost împărţite pe pământ şi împărţit a fost şi aurul şi argintul din cufărul hăcuit şi sfărâmat pe care îl târâseră după ei. Tot restul a fost îngrămădit pe rug şi când soarele a răsărit lucind pe feţele lor bălţate s-au aşezat pe pământ fiecare cu noul lui avut în faţă şi s-au uitat la foc şi-au fumat pipele ca o trupă sulemenită de clovni odihnindu-se într-un asemenea loc uitat de lume, departe de oraşe şi de prostimea care să-i huiduie peste făcliile fumegânde, contemplând oraşele care aveau să vină şi jalnica fanfară de trompete şi de tobe şi

scândurile aspre în care le era cioplit destinul, căci erau şi ei la fel de înlănţuiţi şi de robiţi şi priveau ca la o prevestire a propriului lor sfârşit la ţestele carbonizate ale duşmanilor dogorind în faţa lor printre cărbuni lucitoare ca sângele.

XX

Fuga – în deşert – Urmăriţi de Yuma – Riposta – Alamo Mucho – încă un fugar – Un asediu – Tir de la distanţă – Focuri de noapte – Judele trăieşte – Troc în deşert – Cum ajunge răspopitul să îndemne la crimă – La drum – O nouă întâlnire – Carrizo Creek – Un atac – Printre oase – Cine câştigă ia tot – Exorcism – Tobin rănit – Un sfat – Uciderea cailor – Judele, despre daune – Iară fugă, iară deşert.

Toadvine şi băiatul s-au prins într-o încleştare năvalnică în susul apei printre ferigile de pe mal cu săgeţile zăngănind peste tot înjur printre trestii. Au ieşit dintre sălcii şi au urcat pe dune, au coborât pe la capătul îndepărtat şi au apărut iar, două siluete întunecate canonindu-se pe nisipuri, când galopând, când oprindu-se, cu pistoalele bubuind plat şi egal în câmpul deschis. Indienii Yuma care suiseră în vârful dunelor erau patru la număr şi nu s-au luat după ei, ci mai degrabă au luat seama la locul unde se vârâseră şi apoi s-au întors.

Băiatul avea o săgeată în picior care-l străpunsese până la os. S-a oprit, s-a aşezat şi a rupt coada săgeţii la câţiva centimetri de rană şi apoi s-a ridicat iar şi au mers mai departe. În vârful dealului s-au oprit şi s-au uitat îndărăt. Indienii se retrăseseră deja de pe dune şi au putut vedea fumul ridicându-se negru pe lângă malul abrupt al râului. Înspre apus ţinutul era tot numai dune vălurite, tocmai bune să se ascundă omul, dar nici unde nu era ferit de soare şi singur vântul le-ar fi putut şterge urmele.

Poţi umbla? a zis Toadvine.

N-am de ales.

Câtă apă ai la tine?

Nu prea multă.

Ce vrei să facem?

Nu ştiu.

Ne-am putea strecura înapoi la râu şi să aşteptăm, a zis Toadvine.

Până când?

S-a uitat iar către fort şi s-a uitat la săgeata ruptă în piciorul băiatului şi la balta de sânge.

Vrei să-ncerci s-o scoţi?

Nu.

Ce vrei să faci?

Să merg înainte.

Şi-au corectat direcţia şi au luat-o pe drumul pe care apucaseră căruţele şi au mers înainte în orele lungi de dinainte de amiază, de peste zi şi din amurgul zilei. La căderea nopţii apa li se terminase şi au trudit înainte pe drum sub rotirea înceată a stelelor, au dormit tremurând printre dune, s-au trezit în zori şi au pornit iarăşi. Piciorul băiatului înţepenise şi băiatul şontâcăia cu o bucată din oiştea unei căruţe în chip de cârjă şi de două ori i-a spus lui Toadvine să-şi vadă singur de drum, dar el n-a vrut. Înainte de amiază au apărut aborigenii.

S-au uitat la ei cum se adună pe fundalul tremurător al orizontului răsăritean ca nişte marionete duşmănoase. N-aveau cai şi păreau să înainteze în goană şi după un ceas azvârleau deja săgeţi asupra fugarilor.

Au mers înainte, băiatul cu pistolul în mână sărind în lături şi ferindu-se de săgeţile căzute din soare, care luceau cât erau de lungi pe cerul palid şi se făceau tot mai scurte într-o fluturare mlădioasă pentru ca mai apoi să se înfigă tremurând drept în pământ. Le-au rupt cozile ca să nu mai poată fi folosite şi şi-au continuat drumul trudit peste nisipuri pieziş precum crabii până când săgeţile au început să cadă atât de dese şi de aproape că au fost nevoiţi să riposteze. Băiatul s-a lăsat pe coate, a armat revolverul şi a ţintit. Indienii erau la peste o sută de metri şi au început să strige şi Toadvine s-a lăsat într-un genunchi lângă băiat. Pistolul s-a smucit îndărăt şi fumul cenuşiu a rămas plutind nemişcat în aer şi unul dintre sălbatici s-a prăbuşit ca un jucător printr-o trapă. Băiatul a armat iar pistolul, dar Toadvine i-a pus mâna peste ţeava şi băiatul a ridicat ochii la el şi a lăsat în jos percutorul, apoi s-a aşezat şi a încărcat la loc camera goală şi s-a săltat în picioare şi-a recuperat cârja şi au mers mai departe. În spatele lor, în câmpie, auzeau larma slabă a aborigenilor adunaţi în jurul celui pe care-l împuşcase el.

Hoarda bălţată s-a ţinut după ei toată ziua. De douăzeci şi patru de ore nu mai aveau apă şi fresca seacă a nisipului şi a cerului începuse să scânteieze şi să se-nvârtească şi săgeţi sporadice ţâşneau pieziş din nisipurile din jurul lor ca nişte tulpini moţate ale unor plante mutante de deşert împrăştiindu-se furibund în aerul uscat al pustiei. Nu s-au oprit. Când au ajuns la puţurile din Alamo Mucho, soarele scăpătase în faţa lor şi la gura

rezervorului se vedea şezând o siluetă. Silueta asta s-a ridicat şi a rămas pe loc strâmbă în oglinda tremurătoare a acelei lumi şi a întins o mână, n-aveau cum şti dacă în semn de bun venit sau de ameninţare. Şi-au ferit ochii cu mâinile şi au şontâcăit mai departe şi silueta de la puţ a strigat către ei. Era răspopitul Tobin.

Era singur şi neînarmat. Câţi sunteţi? a zis.

Câţi vezi, a zis Toadvine.

Ceilalţi îs duşi toţi? Glanton? Judele?

N-au răspuns. Şi-au dat drumul în jos până pe podeaua puţului unde erau câţiva ţoii de apă, au îngenuncheat şi au băut.

Groapa în care era afundat puţul trebuie să fi avut cam douăsprezece picioare în diametru şi s-au postat pe povârnişul dinăuntrul acestei adâncituri uitându-se cum indienii se împrăştiau pe câmpie, tot apropiindu-se în pas măsurat. Adunaţi în punctele cardinale în mici cete au început să-şi slobozească săgeţile către cei asediaţi şi americanii le salutau sosirea ca ofiţerii de artilerie, întinşi acolo pe malul expus şi privind peste puţ la atacatorii din flancul lor, cu mâinile încleştate pe lângă corp şi picioarele strânse, împietriţi ca pisicile. Băiatul n-a mai tras deloc şi la scurtă vreme sălbaticii de pe malul apusean pe care lumina îi slujea mai bine au început să se apropie.

Deasupra puţului erau mormane de nisip de la săpături vechi şi poate că într-acolo încercau să ajungă indienii Yuma. Băiatul şi-a părăsit postul şi s-a îndreptat către marginea vestică a gropii şi a început să tragă în ei cum stăteau în picioare sau ghemuiţi ca lupii, acolo, în valea scânteietoare. Răspopitul a îngenuncheat lângă băiat să le păzească spatele şi şi-a strecurat pălăria între soare şi cătarea pistolului şi băiatul a ţinut bine de pistol cu amândouă mâinile pe marginea puţului şi a deschis focul. La al doilea foc unul dintre sălbatici a căzut şi a rămas nemişcat. La următorul foc altul s-a răsucit şi s-a aşezat, apoi s-a ridicat, a făcut câţiva paşi şi s-a aşezat iar. Răspopitul îl îmbărbăta în şoaptă de alături şi băiatul a împins percutorul îndărăt cu degetul, răspopitul şi-a potrivit pălăria aşa încât să ferească ochiul şi cătarea armei cu aceeaşi umbră şi băiatul a tras iar. Ochise către rănitul care stătea în vale şi omul căzuse mort. Răspopitul a fluierat slab.

Măi, dar ştiu că eşti tare de înger, a şoptit el. Da’ asta-i treabă complicată şi aşa-i că-ţi piere tot curajul...

Indienii Yuma păreau paralizaţi de aceste potrivnicii şi băiatul

a armat pistolul şi a mai omorât unul de-al lor, înainte să apuce să se regrupeze şi să dea îndărăt, luându-şi cu ei morţii, slobozind o ploaie de săgeţi, răcnind jurăminte de răzbunare în limba lor din epoca de piatră sau invocându-i pe zeii războiului sau ai norocului de care se ştiau ascultaţi şi retrăgându-se în vale până când s-au făcut cu adevărat foarte mici.

Băiatul şi-a săltat pe umăr cornul şi cartuşiera şi şi-a dat drumul în groapă până pe fundul puţului unde a săpat încă un şanţ mai mic cu lopata veche de-acolo şi a spălat în apa ieşită la suprafaţă camerele butoiului, a spălat ţeava şi cu un băţ a vârât bucăţi din cămaşa lui prin camerele butoiului până când s-au curăţat. Apoi a asamblat la loc pistolul, bătând în şurubul de pe ţeava până când butoiul a intrat la locul lui şi a aşezat arma pe nisipul cald să se usuce. Toadvine a dat ocol gropii până a ajuns la răspopit şi amândoi au stat şi s-au uitat cum se retrag sălbaticii în arşiţa care pâlpâia în vale în lumina soarelui târziu.

Bun ţintaş băiatu', aşa-i?

Tobin a încuviinţat din cap. S-a uitat în jos în groapă unde stătea băiatul încărcând pistolul, învârtind de camerele pline cu praf de puşcă şi cântărindu-le din ochi, aşezând bilele cu crestăturile în jos.

Cum stai cu muniţia?

Rău. Avem câteva gloanţe, nu prea multe.

Răspopitul a încuviinţat din cap. Se însera şi la orizontul roşu dinspre apus indienii Yuma se adunau în contururi întunecate în faţa soarelui.

Toată noaptea au ars focurile lor de veghe pe inelul negru al lumii şi băiatul a desprins ţeava pistolului şi cu ea în chip de ochean s-a uitat de jur împrejurul marginii de nisip cald a puţului şi a cercetat focurile după vreun semn de mişcare. Puţine pustie sunt pe lumea astea atât de sterpe încât să nu se audă nici ţipăt de sălbăticiune pe timp de noapte, dar ăsta aşa era şi şi-au ascultat răsuflările în întuneric şi frig şi au ascultat la sistolele inimilor de carne sângerie care le atârnau pe dinăuntru. Când s-a crăpat de ziuă, focurile se stinseseră şi coloane rare de fum se înălţau pe câmpie în trei puncte cardinale diferite şi duşmanul dispăruse. Dinspre răsărit venea către ei prin valea uscată o siluetă mare, alături de una mai mică. Toadvine şi răspopitul se uitau într-acolo.

Ce să fie după socoteala ta?

Răspopitul a clătinat din cap.

Toadvine şi-a făcut mâna căuş şi a slobozit un fluierat ascuţit în jos către băiat. El s-a ridicat în capul oaselor cu pistolul în mână. S-a căţărat greoi pe povârniş cu piciorul lui ţeapăn. Au stat toţi trei Şi s-au uitat.

Erau judele cu idiotul. Amândoi erau goi şi se apropiau în zorii deşertului ca nişte fiinţe aflate în treacăt prin lumea asta, desluşindu-se când cu tiuită limpezime, când fugar în aceeaşi lumină stranie. Ca acele lucruri ambigue prin însuşi mesajul lor profetic. Ca lucrurile atât de pline de sens, încât contururile lor pălesc. Cei trei de la puţ priveau muţi această traversare dinspre auroră şi chiar dacă apariţia care se apropia era acum dincolo de orice îndoială, nici unul nu se încumeta să-i spună pe nume. Înaintau agale, judele de un trandafiriu pal sub talcul colbului, ca o făptură abia născută şi idiotul mult mai întunecat la culoare, clătinându-se amândoi în vale la marginea cea de pe urmă a exilului ca un rege obscen despuiat de coroană şi alungat împreună cu bufonul său să moară în sălbăticie.

Cei care au drum prin locuri pustii întâlnesc, se ştie, făpturi cu neputinţă de zugrăvit în cuvinte. Privitorii de la puţ s-au ridicat să vadă mai bine aceste apariţii. Idiotul alerga de-a dreptul ca să ţină pasul. Judele purta pe cap o perucă din mâl uscat de râu din care ieşeau bucăţi de paie şi de iarbă şi idiotul era legat la cap cu o bucată de blană cu partea înnegrită de sânge în afară. Judele ducea într-o mână un săculeţ din pânză şi era înfăşurat în carne ca un penitent medieval. S-a oprit lângă puţ, a dat din cap către ei de bună dimineaţa şi împreună cu idiotul şi-a dat drumul în jos pe perete, au îngenuncheat amândoi şi au început să bea.

Chiar şi idiotul, care mânca numai dacă-i dădeai cu mâna. A îngenuncheat lângă jude şi a sorbit zgomotos din apa minerală şi şi-a ridicat ochii negri de larvă către cei trei bărbaţi aplecaţi deasupra lui la marginea gropii, apoi s-a aplecat şi a băut iar. Judele şi-a lepădat bandulierele de carne înnegrită de soare şi pe sub ele pielea i se împestriţase ciudat în roz şi alb după formele lor. A lăsat deoparte mica scufie de pământ şi şi-a spălat cu apă ţeasta arsă şi jupuită şi faţa, a băut iar şi s-a aşezat pe nisip. A ridicat ochii la vechii lui camarazi. Avea buzele crăpate şi limba umflată.

Louis, a zis. Cât vrei pe pălăria aia?

Toadvine a scuipat. Nu-i de vânzare, a zis.

Totul e de vânzare, a zis judele. Cât ceri?

Toadvine s-a uitat încurcat la răspopit. S-a uitat în jos la puţ.

Îmi trebuie pălăria, a zis.

Cât?

Toadvine a arătat cu bărbia către şiragurile de carne. Socot că vrei să mi-o plăteşti cu vreo legătură din aia.

Nicidecum, a zis judele. Tot ce-i aici e pentru toată lumea. Cât vrei pe pălărie?

Cât dai? a zis Toadvine.

Judele l-a cântărit din ochi.

Dau o sută de dolari, a zis.

Tăceau cu toţii. Aşezat pe vine, idiotul părea să aştepte şi el deznodământul acestui schimb. Toadvine şi-a scos pălăria şi s-a uitat la ea. Părul lui negru lins îi atârna despicat de-o parte şi de alta a capului. N-o să ţi se potrivească, a zis.

Judele i-a citat o expresie latinească. A zâmbit. Asta nu te priveşte, a zis.

Toadvine şi-a pus pălăria şi şi-a potrivit-o. Bănuiesc că asta porţi în sacul ăla, a zis. Bănuieşti adevărat, a zis judele.

Toadvine a ridicat ochii către soare.

Îţi dau o sută şi-un sfert şi nu te-ntreb cum ai căpătat-o, a zis judele.

Ia să văd ce pui la bătaie.

Judele a desfăcut sacul, l-a răsturnat şi l-a golit acolo pe nisip. Înăuntru erau un cuţit şi cam o jumătate de găleată de monede de aur de toate valorile. Judele a împins cuţitul într-o parte, a împrăştiat monedele cu palma şi s-a uitat în sus.

Toadvine şi-a scos pălăria. S-a lăsat în jos pe povârniş. El şi judele s-au aşezat pe vine cu comoara judelui între ei şi judele a scos la înaintare monedele asupra cărora se învoiseră, împingându-le în faţă cu podul palmei ca un crupier. Toadvine a întins pălăria şi a adunat monedele şi judele a luat cuţitul şi a tăiat panglica pălăriei la spate, i-a crestat marginea şi i-a despicat calota, apoi şi-a pus pălăria pe cap şi s-a uitat în sus la Tobin şi la băiat.

Hai jos, a zis. Hai jos să împărţim carnea.

Ei nu s-au clintit. Toadvine luase deja o bucată cu amândouă mâinile şi rupea din ea cu dinţii. În puţ era răcoare şi soarele dimineţii cădea numai asupra marginii de sus. Judele a strâns restul de monede înapoi în săculeţ, l-a dat deoparte şi s-a aplecat iarăşi să bea. Idiotul se tot uitase la reflecţia lui în ochiul de apă, s-a uitat la jude cum bea, s-a uitat la apă cum se linişteşte iar. Judele s-a şters la gură şi s-a uitat la siluetele de deasupra lui.

Cu armele cum staţi? a zis.

Băiatul pusese un picior peste marginea gropii şi apoi l-a tras îndărăt. Tobin nu se mişcase. Se uita la jude.

Avem doar pistolul ăsta, Holden.

Aveţi? a zis judele.

Băiatu' ăsta.

Băiatul se sculase iar în picioare. Răspopitul stătea lângă el.

S-a ridicat şi judele de pe fundul puţului, şi-a potrivit pălăria şi a apucat valiza la subraţ ca un avocat gigantic şi gol care-şi pierduse minţile din pricina acelui loc.

Fii chibzuit la sfat, părinte, a zis. Suntem aici cu toţii laolaltă. Soarele de-l vezi colo e ca ochiul lui Dumnezeu şi o să ne frigem cu toţii deopotrivă pe grătarul ăsta mare şi cuarţos, poţi să mă crezi pe cuvânt.

Nu-s preot şi n-am nici un sfat de dat, a zis Tobin. Băiatul e de capul lui.

Judele a zâmbit. Într-adevăr, a zis. S-a uitat la Toadvine şi a surâs iar în sus spre răspopit. Şi ce facem? a zis. Bem din adăpătorile astea cu rândul ca nişte cete rivale de maimuţe?

Răspopitul s-a uitat la băiat. Stăteau amândoi în picioare cu faţa la soare. S-a lăsat pe vine, ca să i se poată adresa mai bine judelui dedesubt.

Crezi că există vreun birou unde se ţine socoteala la puţurile deşertului?

Ah, părinte, tu ar trebui să ştii mai bine ca mine birourile astea. La asta n-am nici o pretenţie. Ţi-am mai zis, sunt un om simplu. Ştii că eşti binevenit jos încoace să bei şi să-ţi umpli plosca.

Tobin nu s-a mişcat.

Dă încoace butelca, a zis băiatul. Scosese pistolul de la brâu şi i l-a dat răspopitului, a luat sticla de piele şi a coborât povârnişul.

Judele l-a urmărit cu privirea. Băiatul s-a învârtit pe fundul puţului, unde nici un colţişor nu era întru totul ferit de jude, a îngenuncheat faţă-n faţă cu idiotul, a scos dopul ploştii şi a cufundat plosca în ochiul de apă. El şi cu idiotul s-au uitat cum intră apa pe la gâtul ploştii şi s-au uitat cum face bulbuci şi cum se opreşte. Băiatul a astupat plosca, s-a aplecat şi a băut din baltă, apoi s-a lăsat pe spate şi s-a uitat la Toadvine.

Tu mergi cu noi?

Toadvine s-a uitat la jude. Nu ştiu, a zis. Sunt căutat de lege. În California m-ar lega.

Te-ar lega?

Toadvine n-a răspuns. Şedea în nisip şi-a unit trei degete într-un tripod şi le-a vârât în nisip în faţa lui, apoi le-a scos, le-a răsucit şi le-a înfipt din nou astfel că s-au făcut şase găuri în formă de stea sau de hexagon, apoi le-a scos iar şi le-a scuturat. A ridicat privirea.

N-ai zice că poate rămâne omu' aşa, fără de ţară, ai?

Băiatul s-a ridicat şi şi-a atârnat plosca pe umăr de curea. Cracul pantalonului i se înnegrise de sânge şi ciotul însângerat de săgeată i se iţea din coapsă ca un cui de atârnat unelte. A scuipat şi s-a şters la gură cu dosul mâinii şi s-a uitat la Toadvine. Nu fără de ţară ai rămas tu, a zis. Apoi a pornit-o înainte prin groapă şi în sus pe povârniş. Judele l-a urmărit cu privirea şi când a ajuns sus în soare s-a întors şi s-a uitat îndărăt şi judele ţinea sacul deschis între coapsele lui goale.

Cinci sute de dolari, a zis. Cu tot cu praf şi bile.

Răspopitul era lângă băiat. Fă-i felu', a şuierat el.

Băiatul a luat pistolul, dar răspopitul i s-a agăţat de braţ şuşotind şi când băiatul s-a tras de lângă el a vorbit cu voce tare, atât era de înspăimântat.

A doua şansă nu mai pupi băiete. Fă-o. E gol. E neînarmat. Pe sângele Domnului, crezi că altfel ai să-l poţi dovedi? Fă-o, băiete. Fă-o pentru numele lui Dumnezeu. Fă-o sau îţi jur că vei plăti cu viaţa.

Judele a zâmbit şi-a bătut cu degetul în tâmplă. Părintele, a zis. Părintele a stat prea mult în soare. Şapte sute jumate şi mai mult de-atât nu dau. Cererea e mai mare ca oferta.

Băiatul şi-a pus pistolul la brâu. Apoi, cu prezenţa sâcâitoare a răspopitului alături, a dat ocol craterului şi au pornit-o amândoi prin vale către vest. Toadvine a urcat şi s-a uitat după ei. După o vreme, nu mai era nimic de văzut.

În acea zi paşii i-au purtat până pe un platou întins pavat cu mozaic încropit din bucăţi minuscule de jasp, carneol, agat. Lat de o mie de acri, cu vântul cântând în interstiţiile netencuite. Străbătând acest loc către răsărit călare pe un cal şi ducând încă unul de căpăstru venea David Brown. Calul pe care-l ducea după el avea şa şi frâu şi băiatul stătea cu degetele mari vârâte pe după curea şi se uita cum se apropie şi cată în jos la foştii săi camarazi.

Am auzit c-ai fost în *juzgado*, a zis Tobin.

Am fost, a zis Brown. Acu' nu mai sunt. Ochii lui îi măsurau

bucată cu bucată. S-a uitat la bucata de săgeată care se iţea din piciorul băiatului şi l-a privit în ochi pe răspopit. Unde vă sunt bunurile? a zis.

Sub ochii tăi.

V-aţi supărat cu Glanton?

Glanton e mort.

Brown a tras un scuipat alb şi uscat în mijlocul acelui platou întins şi crăpat. Ţinea în gură o pietricică să nu-i mai fie sete, i-a schimbat locul în gură şi s-a uitat la ei. Yuma, a zis el. Da, a zis răspopitul.

Au crăpat toţi?

Toadvine şi judele sunt colo la puţ.

Judele, a zis Brown.

Caii se holbau mohorâţi la întinderea sfărâmată de piatră pe care stăteau.

Restul îs duşi? Smith? Dorset? Negroteiu'?

Toţi, a zis Tobin.

Brown s-a uitat spre răsărit peste deşert.

Cât faci până la puţ?

Noi am plecat cam la un ceas după ce s-a luminat de ziuă.

E înarmat?

Nu e.

Le-a cercetat chipurile. Părintele nu minte, a zis.

Nimeni n-a zis nimic. El stătea şi-şi răsucea între degete salba de urechi uscate. Apoi a întors calul şi şi-a văzut de drum, trăgând după el animalul fără călăreţ. Călărea uitându-se îndărăt la ei. Apoi s-a oprit iar.

L-ai văzut tu mort? a strigat. Pe Glanton.

L-am văzut, a strigat răspopitul. Fiindcă aşa şi era.

Şi-a văzut de drum, răsucit puţin în şa, cu puşca pe genunchi. A rămas cu ochii îndărăt la drumeţi şi ei la el. Când se făcuse mic de tot în vale, s-au întors şi şi-au văzut de drum.

A doua zi la amiază au început să întâlnească iar în cale bunuri lăsate-n urmă de convoaie, pantofi aruncaţi, bucăţi de hamuri şi hoituri uscate de catâri cu *aparejos*[110] prinse încă în chingi. Au urmat uşoara arcuire a unui mal străvechi de lac unde cochiliile sparte zăceau ca nişte cioburi de oale fragile şi striate printre nisipuri şi la începutul serii au coborât pe lângă un şir de dune şi maluri de pământ săpat până la Carrizo Creek, un fir de apă care

[110] Harnaşamente (sp.).

izvora din piatră şi curgea înainte în deşert şi apoi dispărea iar. Mii de oi pieriseră aici şi drumeţii şi-au croit drum printre osemintele galbene şi scheletele de pe care lâna atârna în zdrenţe şi au îngenuncheat printre oase ca să bea. Când băiatul şi-a ridicat din apă capul şiroind, un plumb de carabină i-a tulburat reflexia din baltă, ecourile detunăturii au bubuit pe povârnişul presărat cu oseminte şi s-au pierdut zăngănind în deşert şi stingându-se.

S-a răsucit pe burtă şi s-a târât într-o parte, scrutând orizontul. A văzut mai întâi caii, care stăteau bot în bot într-o vale dintre dune către miazăzi. L-a văzut pe jude gătit cu hainele îmbucate între ele ale ultimilor lui camarazi. Ţinea puşca dreaptă şi gura ţevii în pumn şi turna înăuntru praf de puşcă din corn. Idiotul, gol afară de o pălărie, stătea ghemuit în nisip la picioarele lui.

Băiatul a luat-o la fugă către un loc cât mai ferit şi s-a întins la pământ cu pistolul în mână şi pârâul prelingându-i-se pe lângă cot. S-a întors să se uite după răspopit, dar nu l-a găsit. Îl vedea prin zăbrelele oaselor pe jude şi pe protejatul său pe deal, în soare şi a ridicat pistolul, l-a sprijinit în scobitura unui pelvis putred şi a tras. A văzut nisipul sărind pe povârnişul din spatele judelui şi judele şi-a potrivit puşca şi a tras, plumbul a trosnit printre oase şi detunăturile s-au rostogolit departe peste dune.

Băiatul stătea lungit pe nisip cu inima bubuind. A împins iar percutorul îndărăt cu degetul mare şi a ridicat capul. Idiotul stătea ca şi mai înainte şi judele se târa calm la orizont uitându-se la şirurile de oase de dedesubt după un loc prielnic. Băiatul a început să se mişte iar. S-a târât pe burtă până la pârâu şi a stat şi a băut, ţinând în sus pistolul şi cornul cu praf de puşcă şi sorbind apa. Apoi s-a depărtat de pârâu şi a coborât pe un coridor bătătorit în nisipuri, pe unde umblaseră lupii încoace Şi-ncolo. I s-a părut că-l aude pe răspopit sâsâind la el dinspre stânga, auzea pârâul şi a rămas în loc ascultând. A tras piedica de la armă, a rotit butoiul şi a reîncărcat camera goală, a pus capsa şi s-a ridicat să se uite. Creasta pitică pe care înaintase judele era pustie şi cei doi cai veneau spre el peste nisipurile dinspre sud. A armat pistolul şi a rămas pândind. Veneau în voie peste povârnişul sterp, împungând aerul cu capetele, cu cozile fluturând. Apoi l-a văzut pe idiot târându-se în spatele lor ca un păstor nătâng din neolitic. În dreapta l-a văzut pe jude apărând dintre dune, iscodind şi dispărând iar din vedere. Caii au mers înainte şi în spatele lui s-a auzit un târşâit şi când băiatul s-a

întors răspopitul era pe cărare şuierând la el.

Împuşcă-l, a strigat.

Băiatul s-a răsucit să se uite după jude, dar răspopitul a strigat iar cu şoapta lui răguşită.

Nebunu'. Împuşcă-l pe nebun.

A ridicat pistolul. Caii au păşit unul după altul printr-o spărtură în palisada îngălbenită şi idiotul s-a împleticit după ei şi a dispărut. Băiatul s-a uitat îndărăt la Tobin, dar răspopitul nu mai era. A luat-o înainte pe coridor până a ajuns iar la pârâu, deja uşor tulbure de la caii care se adăpau deasupra lui. Piciorul începuse să-i sângereze şi a stat cu el cufundat în apa rece, a băut şi şi-a tamponat cu apă ceafa. Perlele de sânge care-i izvorau din coapsă erau ca nişte lipitori subţiri şi roşii în curent. S-a uitat la soare.

Salutare, a strigat judele, vocea lui răsunând dinspre vest. De parc-ar fi fost călăreţi abia sosiţi la pârâu şi lor le-ar fi vorbit.

Băiatul a stat şi a ascultat. Nu era nici un călăreţ abia sosit. Ieşiţi afară, a strigat el. E apă destulă pentru toată lumea.

Băiatul îşi azvârlise la spate cornul cu praf de puşcă să-l ferească de pârâu şi a ridicat pistolul şi a aşteptat. În susul apei, caii se opriseră din băut. Apoi au început iar să bea.

Când a ieşit pe la capătul îndepărtat al pârâului a dat peste urmele de mâini şi de picioare lăsate de răspopit printre urmele de pisici, de vulpi şi de porci pitici de deşert. A intrat într-un luminiş din acel cimitir de oase fără noimă şi a rămas ascultând. Hainele lui de piele erau grele şi ţepene de apă ş1 piciorul îi zvâcnea. Un cap de cal a apărut peste oase la o sută de picioare depărtare cu apa şiroindu-i pe bot şi apoi s-a făcut iar nevăzut. Când judele a strigat, vocea i se auzea din altă parte. A strigat înspre ei să fie prieteni cu toţii. Băiatul s-a uitat la un mic convoi de furnici mişunând printre arcadele coastelor de oi. Uitându-se aşa, ochii lui au întâlnit ochii unei mici vipere încolăcite sub o fâşie de piele. S-a şters la gură şi a luat-o iar din loc. Urmele răspopitului se terminau într-o fundătură şi veneau iar îndărăt. A stat şi a ascultat. Mai erau multe ore până se întuneca. După o vreme, l-a auzit pe idiot bălind undeva printre oase.

A auzit vântul înteţindu-se din deşert şi şi-a auzit propria răsuflare. Când şi-a ridicat capul să se uite în jur l-a văzut pe răspopit poticnindu-se printre oase şi ţinând sus o cruce pe care o meşterise din nişte ţurloaie de berbec şi le legase unul de altul cu bucăţi de piele, ţinea lucrul ăsta în faţa lui ca un căutător

nebun de izvoare în dezolarea deşertului şi striga nişte vorbe într-o limbă deopotrivă străină şi moartă.

Băiatul s-a ridicat, cu revolverul în amândouă mâinile. S-a întors. L-a văzut pe jude şi judele era cu totul în altă parte şi avea deja puşca pe umăr. Când judele a tras, Tobin s-a întors în direcţia din care venise şi s-a aşezat pe jos ţinând în continuare de cruce. Judele a lăsat jos puşca şi a luat alta. Băiatul a încercat să ţină dreaptă ţeava pistolului şi a tras, apoi s-a aruncat pe nisip. Bila grea a carabinei i-a trecut pe deasupra capului ca un asteroid răpăind şi a ciuntit din oasele răsfirate pe movila de pământ de lângă el. S-a ridicat în genunchi şi l-a căutat pe jude, dar judele nu era acolo. A încărcat iar camera goală şi a început să se târască din nou pe coate către locul unde-l văzuse pe răspopit cazând, cârmindu-se după soare şi oprindu-se din când în când să asculte. Pământul era bătătorit de urme de animale de pradă venite dinspre câmpii după hoituri şi vântul strecurându-se prin crăpături aducea cu el o duhoare acră ca mirosul unei cârpe de vase putrede şi nicăieri nu se auzea nici un zgomot afară de vânt.

L-a găsit pe Tobin îngenuncheat la pârâu spălându-şi rana cu o bucată de pânză ruptă din cămaşă. Plumbul îi străpunsese complet gâtul. Îi trecuse puţin pe lângă artera carotidă şi totuşi nu putea opri sângele. S-a uitat la băiat ghemuit printre tigve şi încrengătura de oase răsturnate.

Trebuie să omori caii, a zis. Altă şansă n-ai acuma. Călare o să te dovedească.

Am putea lua caii.

Nu fi neghiob, băiete. Cu ce altceva să ne momească?

Putem scăpa de-ndată ce se întunecă.

Crezi că n-o să mai fie altă zi?

Băiatul îl privea. N-o să se termine niciodată? a zis.

Nu.

Trebuie să-i pun capăt.

Sângele îi şiroia printre degete.

Unde-i judele? a zis băiatul.

Că bine zici, unde?

Dacă-l omor putem lua caii.

N-ai să-l omori. Nu fi prost. Caii trebuie să-i împuşti.

Băiatul a ridicat ochii către pârâul puţin adânc şi nisipos.

Hai băiete.

S-a uitat la răspopit şi cheagurile încete de sânge picurând în

apă erau ca nişte flori de trandafir, aşa cum se umflau şi păleau. A luat-o în sus pe lângă pârâu.

Când a ajuns în locul unde caii intraseră în apă nu i-a mai găsit. Nisipul peste care trecuseră era încă ud. A împins de revolver în faţă, sprijinindu-se în podul palmelor ca să înainteze. Cu toată prevederea lui s-a pomenit că idiotul îl privea înainte ca el să-l fi observat.

Stătea nemişcat sub o boltă de oase cu fărâmele de soare întipărite pe chipul lui tâmp şi pândea ca o sălbăticiune în pădure. Băiatul s-a uitat la el, apoi s-a târât înainte pe urmele cailor. Gâtul lui moale se legăna uşor şi din fălcile greoaie îi curgeau bale. Când s-a uitat îndărăt, tot la el se zgâia. Stătea cu încheieturile mâinilor în faţă în nisip şi, deşi nu avea nici o expresie pe chip, părea o fiinţă apăsată de o nenorocire mare.

A găsit caii stând pe o ridicătură de pământ deasupra pârâului şi cătând către apus. A rămas culcat în tăcere şi a cercetat terenul. Apoi a înaintat pe lângă apă şi s-a aşezat cu spatele la relieful oaselor, a armat pistolul şi s-a sprijinit cu coatele pe genunchi.

Caii îl văzuseră ieşind din apă şi se uitau la el. Când au auzit trăgându-se piedica pistolului au ciulit urechile şi au pornit-o către el prin nisip. A împuşcat primul cal în piept şi calul a căzut şi a rămas răsuflând greu cu sângele şiroindu-i din nas. Celălalt s-a oprit şi a rămas şovăind în loc cât băiatul a armat pistolul şi când s-a întors băiatul l-a împuşcat. Calul a luat-o la goană printre dune şi băiatul l-a mai împuşcat o dată şi picioarele din faţă i s-au frânt, s-a prăvălit înainte şi s-a rostogolit într-o parte. A ridicat o dată capul şi apoi a rămas nemişcat.

Băiatul a stat şi a ascultat. Nici o mişcare. Primul cal zăcea unde căzuse, cu nisipul din jurul capului înnegrindu-se de sânge. Fumul s-a înălţat plutind deasupra albiei, s-a rărit şi a pierit. A luat-o înapoi către apă şi s-a ghemuit sub coastele unui catâr mort, a încărcat iar pistolul şi apoi a luat-o către pârâu. Nu s-a întors pe unde venise şi nu l-a mai văzut pe idiot. Când a ajuns la pârâu a băut şi-a spălat piciorul şi a stat şi-a ascultat ca mai înainte.

Aruncă imediat arma aia, a zis judele.

A încremenit.

Vocea era la nici cincizeci de picioare.

Ştiu ce-ai făcut. Popa te-a pus şi am să-ţi fac astfel mai puţină vină în faptă şi intenţie. Cum aş face cu orişice altă fărădelege.

Dar rămâne chestiunea proprietăţii. Să-mi aduci imediat pistolul.

Băiatul a rămas nemişcat. Îl auzea pe jude croindu-şi drum prin albie în susul apei. A stat şi a numărat încet în şoaptă. Când apa învolburată a ajuns la el, s-a oprit din numărat şi a dat drumul în curentul pârâului unui smoc uscat de iarbă şi s-a uitat după el pe apă în jos. Până a numărat iar abia se mai vedea printre oase. A ieşit din apă, s-a uitat la soare şi a luat-o îndărăt către locul unde-l lăsase pe Tobin.

A găsit urmele răspopitului ude încă acolo unde ieşise din apă şi înaintarea lui însemnată cu sânge. S-a ţinut după el prin nisip până a ajuns în locul unde răspopitul se învârtise în jurul lui şi şuierase la el din ascunzătoare.

Le-ai făcut felu' băiete?

A ridicat mâna.

Aşa. Am auzit împuşcăturile, toate trei. Şi nebunului, aşa băiatu'?

Băiatul n-a răspuns.

Bravo băiatu', a şuierat răspopitul. Îşi legase gâtul cu cămaşa şi era gol până la brâu, stătea pe vine printre zăbrelele putrede şi se uita la soare.

Pe dune, umbrele erau lungi şi oasele dobitoacelor care muriseră acolo zăceau în umbră strâmbe într-o adunare ciudată de fortificaţii ciuntite pe nisipuri. Mai aveau cam la vreo două ceasuri până se întuneca şi răspopitul a spus-o. Au stat sub o piele ca de mucava de la un bou mort şi au ascultat la jude cum striga la ei. Le-a strigat chestiuni de jurisprudenţă, le-a pomenit de pricini. Le-a înfăţişat acele legi referitoare la drepturile de proprietate asupra dobitoacelor domestice şi le-a pomenit de pricini de încălcare a dreptului la proprietate socotindu-le legate de spurcăciunea sângelui foştilor stăpâni nelegiuiţi ai cailor care zăceau acum morţi printre oase. Apoi a vorbit de alte lucruri. Răspopitul s-a aplecat către băiat. Nu asculta, a zis.

N-ascult.

Astupă-ţi urechile.

Astupă-ţi-le tu.

Preotul şi-a acoperit urechile cu palmele şi s-a uitat la băiat. Ochii îi străluceau de la sângele pierdut şi era stăpânit de o înflăcărare grozavă. Fă-o, a şoptit el. Crezi că mie-mi vorbeşte?

Băiatul şi-a întors faţa. Şi-a aţintit privirea asupra soarelui care cobora la marginea apuseană a pustiei şi n-au mai scos nici o vorbă până nu s-a întunecat, apoi s-au sculat şi au luat-o din loc.

S-au furişat în sus pe mal şi au pornit-o peste dunele mărunte şi s-au uitat pentru ultima oară îndărăt la valea unde se înălţa focul judelui pâlpâind în vânt la marginea palisadei, în văzul tuturor. N-au stat să chibzuiască anume cu ce îl aprinsese Şi înaintaseră deja o bună bucată de drum în deşert când a răsărit luna.

În acel ţinut erau lupi şi şacali şi au urlat întruna în primele ceasuri ale nopţii până s-a ivit luna, apoi au încetat ca surprinşi de ivirea ei. După care au început iar. Călătorii erau slăbiţi de la rănile lor. Se aşezau să se odihnească, dar niciodată prea multă vreme şi niciodată fără să scruteze orizontul către răsărit după vreo siluetă care să-l tulbure şi tremurau în vântul searbăd de deşert venit din cine ştie colţ uitat de Dumnezeu rece şi steril şi aducând cu sine veşti despre absolut nimic. Când s-a crăpat de ziuă, s-au dus către o mică ridicătură din acea nesfârşire plată şi s-au aşezat pe vine pe marnele sfărâmicioase uitându-se cum răsare soarele. Era frig şi răspopitul în zdrenţele lui şi cu gulerul lui însângerat se strângea singur în braţe. Pe acest mic promontoriu au dormit şi când s-au trezit era pe la jumătatea dimineţii şi soarele era mult înaintat. S-au ridicat în capul oaselor uitându-se în jur. Nu prea departe în câmpie au văzut venind spre ei silueta judelui şi silueta idiotului.

XXI

Naufragiaţi în deşert – Drumul înapoi – O ascunzătoare – Vântul e părtinitor – Se întoarce judele – O cuvântare – Los Dieguenos – San Felipe – Ospitalitatea sălbaticilor – În munţi – Grizzly – San Diego – Marea.

Băiatul s-a uitat la Tobin, dar răspopitul stătea fără expresie. Era supt şi vrednic de plâns la înfăţişare şi n-a dat nici un semn că i-ar fi recunoscut pe drumeţii care se apropiau. A ridicat uşor capul şi a vorbit fără să se uite la băiat. Du-te, a zis. Salvează-te.

Băiatul a luat plosca cu apă de pe pietre, a destupat-o, a băut şi i-a întins-o celuilalt. Răspopitul a băut şi au stat aşa şi s-au uitat o vreme, apoi s-au ridicat, s-au întors şi au pornit iarăşi.

Erau tare slăbiţi de la răni şi foame şi ofereau un spectacol jalnic tot poticnindu-se înainte. Până la amiază, apa li se terminase şi au stat şi au cercetat pustietatea din jur. Sufla un vânt dinspre nord. Aveau gurile uscate. Deşertul pe care se târau era deşertul suprem şi era cu totul lipsit de repere, nu exista nimic care să le măsoare înaintarea pe el. Pământul se prăvălea de-o parte şi de alta în arcaturi egale şi de aceste hotare erau mărginiţi şi înăuntrul lor le era locul. S-au ridicat şi au mers mai departe. Cerul era strălucitor. Nu aveau urme după care să se ia în afară de gunoaiele lăsate în urmă de călători, printre care chiar şi oase omeneşti spulberate afară din nisipurile răscolite unde îşi aveau mormintele. După-amiază pământul a început să se înalţe înaintea lor şi pe vârful unei mici morene au stat şi s-au uitat îndărăt ca să-l vadă pe jude tot la vreo două mile depărtare în câmpie, cum fusese şi mai înainte. Au mers mai departe.

Apropierea de orice adăpătoare din acel deşert era vestită de oseminte de animale moarte în număr tot mai mare şi aşa era şi aici, de parcă puţurile ar fi fost împrejmuite de cine ştie ce primejdie de moarte pentru dobitoace. Călătorii s-au uitat în urmă. Judele era ascuns vederii în spatele movilei. În faţa lor zăceau scândurile albite ale unei căruţe şi mai departe forme de catâri şi de boi cu pieile lustruite ca pânza de la nisipul care le rodea întruna.

Băiatul a stat şi a cercetat locul, apoi s-a dus înapoi cam o sută de metri şi a rămas privind în jos la urmele lui abia adâncite

în nisip. S-a uitat la taluzul clădit de vânturi al morenei pe care coborâseră şi a îngenuncheat, a pus mâna pe pământ şi a ascultat şuierul stins ca de cremene al vântului.

Când a ridicat mâna, nisipul se încreţise uşor pe lângă ea şi s-a uitat cum dispare încreţitura încet înaintea lui.

Când s-a întors la el, răspopitul avea o expresie gravă pe chip. Băiatul a îngenuncheat lângă el şi l-a privit.

Trebuie să ne ascundem, a zis.

Să ne ascundem?

Da.

Unde vrei să te ascunzi?

Aici. O să ne ascundem aici.

N-ai unde te ascunde, băiete.

Ne putem ascunde.

Crezi că nu-ţi poate lua urma?

O ia vântul. De pe povârnişul de colo s-a dus.

S-a dus?

Orişice urmă.

Răspopitul a clătinat din cap.

Haide. Trebuie să mergem.

N-ai unde te ascunde.

Scoală.

Răspopitul a clătinat din cap. Ah, băiete, a zis.

Scoală, a zis băiatul.

Du-te, du-te. A fluturat din mână.

Băiatul i-a vorbit. E un nimenea. Tu singur mi-ai spus aşa. Oamenii-s făcuţi din colbul pământului. Ai zis că nu-i nici o per… per…

Parabolă.

Nici o parabolă. Că e adevărul adevărat şi că judele-i om ca toţi oamenii.

Atunci înfruntă-l, a zis răspopitul. Înfruntă-l dacă-i precum zici.

El cu puşca şi eu cu pistolul. El cu două puşti. Scoală de acolo.

Tobin s-a ridicat. S-a clătinat pe picioare, sprijinindu-se de băiat. Au luat-o din loc, abătându-se de la drumul spulberat de vânt şi mergând înainte pe lângă căruţă.

Au trecut de primele şiruri de oase şi s-au dus mai departe până-n dreptul unei perechi de catâri morţi în drum şi aici băiatul a îngenuncheat cu o bucată de scândură şi a început să sape un adăpost pentru amândoi, privind către răsărit în timp ce lucra. Apoi s-au lungit la adăpostul acelor oase stătute ca nişte

mâncători de hoituri sătui şi l-au aşteptat pe jude să sosească şi să treacă dacă avea într-adevăr să treacă.

N-au avut mult de aşteptat. A apărut în vârful movilei şi s-a oprit o clipă înainte să înceapă să coboare, el cu sluga lui băloasă. În faţa lui, pământul era spulberat şi vălurit şi, deşi putea fi cercetat destul de lesne de pe creastă, judele n-a scrutat ţinutul şi nici nu părea să fi pierdut urma fugarilor. A coborât povârnişul şi a luat-o peste nisipuri, cu idiotul în faţa lui într-o lesă de piele. Avea la el cele două puşti care fuseseră ale lui Brown şi purta o pereche de ploşti legate cruciş peste piept, ducea un corn pentru praful de puşcă, valiza lui şi o traistă de pânză care trebuie să fi fost tot a lui Brown. Mai straniu era că purta o umbrelă de soare din bucăţi putrede de piele întinse pe un schelet făcut din coaste legate între ele cu fâşii de hamuri. Coada fusese piciorul din faţă al vreunui animal şi, apropiindu-se, judele mai că părea înveşmântat în confetti, atât de sfâşiat îi era costumul care îi îmbrăca statura. Cu umbrela aia morbidă înaintea lui şi cu idiotul cu zgarda lui de piele netăbăcită smucindu-se în lesă părea un antreprenor degenerat fugind de la un bâlci unde vânduse leacuri de furia cetăţenilor care-l alungaseră.

Au mers înainte peste nisipuri şi băiatul lungit pe burtă în şanţul din nisip îi privea printre coastele catârilor morţi. Vedea urmele lui şi ale lui Tobin întinse până la ei în nisip, şterse şi rotunjite, dar totuşi urme şi asculta nisipul mişcându-se pe întinderea deşertului. Judele ajunsese cam la o sută de metri când s-a oprit şi a cercetat terenul. Idiotul s-a aşezat în patru labe şi s-a aplecat înainte în lesă ca un soi de lemurian despuiat. Îşi legăna capul şi adulmeca aerul, de parcă rostul lui ar fi fost să ia urma. Îşi pierduse pălăria sau poate că i-o luase judele înapoi, căci purta acum o pereche de opinci grosolane şi bizare tăiate dintr-o bucată de piele şi legate de tălpi cu bucăţi de funie găsite printre cine ştie ce gunoaie în deşert. Debilul sălta în zgardă şi croncănea, cu antebraţele atârnându-i la piept. Când au trecut de căruţă şi au mers mai departe băiatul a ştiut că trecuseră de punctul în care el şi Tobin se abătuseră de la drum. S-a uitat la urme. Forme vagi care duceau îndărăt peste nisipuri şi dispăreau. Lângă el, răspopitul l-a apucat de braţ, a şuierat şi a arătat către judele care trecea, vântul flutura fâşiile de piele de pe oase cu un răpăit, iar judele şi idiotul au trecut mai departe peste nisipuri şi nu s-au mai văzut.

Au rămas culcaţi fără să vorbească. Răspopitul s-a ridicat puţin, s-a uitat în jur şi s-a uitat la băiat. Băiatul a lăsat în jos piedica pistolului.

Nu mai pupi tu asemenea ocazie.

Băiatul şi-a pus pistolul la brâu, s-a ridicat în genunchi şi s-a uitat în jur.

Şi acuma ce?

Băiatul n-a răspuns.

O să aştepte la următorul puţ.

Lasă-l să aştepte.

Am putea să ne întoarcem la pârâu.

Ca să facem ce?

Să aşteptăm să treacă lume.

De unde să treacă? Acolo nu-i vapor.

E vânat de vine la pârâu.

Tobin se uita în jur printre oase şi piele. Când băiatul n-a răspuns, a ridicat privirea. Am putea merge acolo, a zis.

Am patru gloanţe, a zis băiatul.

S-a ridicat şi s-a uitat în zare peste pământul răscolit şi răspopitul s-a ridicat şi s-a uitat şi el. De văzut, l-au văzut pe jude întorcându-se.

Băiatul a înjurat şi s-a întins pe burtă. Răspopitul s-a lăsat pe vine. S-au afundat în groapă, cu bărbiile în nisip ca şopârlele şi s-au uitat după jude cum traversa iar nisipurile din faţa lor.

Cu nebunul în lesă, cu bagajul şi cu umbrela de soare aplecându-se în vânt ca o floare mare şi neagră a trecut printre rămăşiţe pân-a ajuns iar pe povârnişul morenei de nisip. În vârf s-a întors şi idiotul s-a lăsat pe vine la picioarele lui, judele a lăsat umbrela jos în faţa lui şi a vorbit către ţinutul din jur.

Popa te-a pus să faci asta, băiete. Ştiu că tu nu te-ai ascunde. Mai ştiu şi că n-ai inimă de ucigaş ordinar. De două ori am trecut în bătaia armei tale în ultimul ceas şi-am să mai trec o dată. De ce să nu te-arăţi?

Ucigaş nu eşti, a strigat judele. Şi nici mercenar. E ceva slab în urzeala inimii tale. Credeai că nu văd? Tu singur ai fost răzvrătit. Tu singur ai păstrat într-un colţ de suflet niţică îndurare pentru păgâni.

Idiotul s-a ridicat în picioare şi-a dus mâinile la faţă, a scos nişte gemete stranii şi s-a aşezat iar.

Crezi că i-am ucis pe Brown şi Toadvine? Îs vii ca tine şi ca mine. Îs vii şi stăpâni pe roadele alegerilor lor. Ai înţeles?

Întreabă-l pe părinte. Părintele ştie. Părintele nu minte.

Judele a ridicat umbrela şi şi-a potrivit bagajele. Poate, a strigat el, poate că ţi s-a arătat locul ăsta în vis. Că ai să mori aici. Apoi a coborât de pe morenă şi a mai trecut o dată prin cimitirul de oase pe urmele nebunului legat până când amândoi s-au făcut licăritori şi imateriali în valurile de căldură, apoi au dispărut de tot.

Ar fi murit de nu-i găseau indienii. În prima parte a nopţii au tot mers cu Sirius pe stânga la orizontul dinspre sud-vest, cu Cetus sus străbătând văzduhul şi cu Orion şi Betelgeuse învârtindu-se în înalt, au dormit ghemuiţi şi tremurând în bezna câmpiilor şi s-au trezit cu un cu totul alt cer şi fără stelele după care se călăuziseră, de parcă somnul lor s-ar fi întins pe anotimpuri întregi. În zorii roşietici i-au văzut pe sălbaticii pe jumătate despuiaţi înşiruiţi pe vine sau în picioare de-a lungul unei culmi înspre miazănoapte. S-au ridicat şi au mers mai departe, cu umbrele atât de lungi şi de subţiri ridicând cu prefăcută fereală fiecare picior articulat şi subţire. Munţii dinspre apus păreau spoiţi cu alb în lumina zorilor. Aborigenii au înaintat pe creasta de nisip. După o vreme răspopitul s-a aşezat şi băiatul a rămas în picioare deasupra lui cu pistolul şi sălbaticii au coborât de pe dune şi s-au apropiat în salturi şi opriri bruşte pe câmpie ca nişte duhuri vopsite.

Erau Dieguenos. Erau înarmaţi cu arcuri scurte şi s-au adunat în jurul drumeţilor, au îngenuncheat şi le-au dat apă dintr-o ploscă. Mai văzuseră asemenea pelerini înaintea lor şi cu cazne şi mai crunte. Îşi câştigau o existenţă nenorocită de pe urma acelui pământ şi ştiau că numai o năzuinţă cumplită poate mâna un om către asemenea ananghie şi aşteptau în fiecare zi ca lucrul acela să se ridice din crunta sa incubaţie în casa soarelui şi să cuprindă marginea răsăriteană a lumii, să fi fost armate, ciumă, altă molimă sau ceva de-a dreptul de nedescris, ei aşteptau cu aceeaşi ciudată nepăsare.

I-au dus pe refugiaţi în tabăra lor de la San Felipe, un pâlc de colibe grosolane făcute din stuf care adăposteau o adunătură de fiinţe murdare şi jalnice îmbrăcate în mare parte în cămăşile argonauţilor care trecuseră pe acolo, în cămăşi şi nimic altceva. Le-au adus o fiertură fierbinte din şopârle şi şoareci de deşert în blide de lut şi un fel de pinole din cosaşi uscaţi şi zdrobiţi şi s-au aşezat pe vine în jurul lor privindu-i cu multă gravitate cum

mănâncă.

Unul dintre ei a întins mâna şi a atins patul pistolului pe care băiatul îl avea la brâu şi s-a tras îndărăt. *Pistola*, a zis.

Băiatul a continuat să mănânce.

Sălbaticii au dat din cap.

Quiero mirar su pistola[111], a zis omul.

Băiatul n-a răspuns. Când omul s-a întins după pistol, i-a interceptat mâna şi i-a dat-o la o parte. Când i-a dat drumul, omul s-a întins iar şi băiatul i-a dat iar mâna la o parte.

Omul a rânjit. S-a întins a treia oară. Băiatul şi-a pus blidul între picioare, a scos pistolul, l-a armat şi a lipit ţeava de fruntea omului.

Stăteau aproape nemişcaţi. Ceilalţi se uitau. După o vreme, băiatul a lăsat jos pistolul, i-a pus piedica şi l-a vârât la brâu, a luat blidul şi s-a apucat iar să mănânce. Omul a arătat către pistol şi a vorbit cu prietenii lui şi ei au încuviinţat din cap şi apoi au stat ca şi mai înainte.

Que paso con ustedes[112]*.*

Băiatul îl privea pe bărbat peste marginea blidului cu ochii lui negri şi goi.

Indianul s-a uitat la răspopit.

Que paso con ustedes.

Răspopitul cu eşarfa lui neagră şi scorţoasă s-a întors cu tot trunchiul ca să se uite la cel care vorbise. S-a uitat la băiat. Mâncase cu degetele şi le-a lins şi le-a şters pe cracul slinos al pantalonilor.

Las Yumas, a zis.

Au tras aer în piept şi-au plescăit din limbă.

Son muy malos[113], a zis cel care vorbise.

Claro.

No tiene companeros?[114]

Si, a zis băiatul. *Muchos*. A arătat cu mâna către răsărit. *Llegaran. Muchos companeros*[115].

Indienii au primit această veste fără vreo expresie. O femeie a mai adus nişte pinole, dar stătuseră prea mult nemâncaţi ca să

---

111 Vreau să-ţi văd pistolul (sp.).

112 Ce-ai păţit? (sp.).

113 Sunt tare răi (sp.).

114 Camarazi n-aveţi? (sp.).

115 Mulţi. Veniră. Mulţi camarazi (sp.).

mai aibă poftă şi i-au făcut semn să plece.

După-amiază s-au scăldat în pârâu şi au dormit pe pământ. Când s-au trezit, erau păziţi de mai mulţi copii despuiaţi şi de câţiva câini. Au intrat în tabără şi i-au văzut pe indieni aşezaţi pe un prag de stâncă cercetând neobosiţi pământul dinspre răsărit după orice s-ar fi ivit de-acolo. Nici unul nu le-a pomenit de jude şi ei n-au întrebat. Câinii şi copiii s-au ţinut după ei pân-au ieşit din tabără şi au apucat-o pe drumul care suia spre dealurile joase de la apus către care se îndrepta deja soarele. Au ajuns la Warner's Ranch a doua zi târziu şi şi-au recăpătat puterile la izvoarele fierbinţi cu sulf de-acolo. Nu era nici ţipenie în jur. Au mers mai departe. Înspre apus pământul era vălurit şi acoperit de iarbă şi mai departe erau munţii întinşi până pe coastă. Noaptea au dormit printre cedri pitici şi de dimineaţă iarba era îngheţată şi auzeau vântul în iarba îngheţată şi auzeau ţipetele păsărilor ca un descântec menit să le ferească de ţărmurile mohorâte ale nimicului din care se înălţaseră. Toată ziua au suit printr-o pădure de munte cu arbori ai lui Iosua şi mărginită de stânci pleşuve de granit. Pe înserat stoluri de vulturi au traversat în zbor trecătoarea din faţa lor şi pe acele terase ierboase au văzut uriaşele forme greoaie ale urşilor ca nişte vite păscând pe o păşune alpină. La adăpostul pragurilor de stâncă erau petice de zăpadă şi în timpul nopţii o ninsoare rară a căzut asupra lor. Fuioare de ceaţă suflau peste creste când au pornit la drum în zori şi în zăpada proaspătă au văzut urmele urşilor care coborâseră ca să adulmece după pradă, chiar înainte să se lumineze de ziuă. În acea zi n-a fost soare, ci numai o lumină palidă în ceaţă, pământul era alb de la chiciură, tufele erau ca nişte izomeri polari ai propriilor lor forme. Berbeci sălbatici umblau ca nălucile prin acele văi stâncoase şi vântul se năpustea în vârtejuri reci şi cenuşii dinspre aburii încărcaţi de zăpadă de deasupra, un ţinut fumegând de vapori turbaţi care se abăteau în jos prin trecătoare de parcă lumea de acolo de sus ar fi luat foc. Au vorbit tot mai puţin între ei până când, în cele din urmă, au tăcut de-a binelea, aşa cum se întâmplă adesea cu drumeţii pe măsură ce sfârşitul călătoriei se apropie. Au băut din pâraiele reci de munte şi-au spălat rănile şi au împuşcat o cerboaică tânără la un izvor, au mâncat cât au putut şi au afumat fâşii subţiri de carne şi le-au luat cu ei. Deşi alţi urşi n-au mai văzut, au văzut urme ale vecinătăţii lor şi s-au îndepărtat peste povârnişuri la cel puţin o milă de terenul lor de vânătoare înainte

să facă popas peste noapte. De dimineaţă au trecut peste o întindere de pietrele trăsnetului adunate pe acel câmp ca ouăle osificate ale unei păsări preistorice nezburătoare. Au mers în umbra munţilor ieşind în soare doar cât să se încălzească şi în după-amiaza acelei zile au văzut pentru prima oară marea, departe dedesubt, albastră şi liniştită sub nori.

Cărarea cobora printre dealurile joase şi se unea cu drumul căruţelor şi au mers pe unde alunecaseră roţile înţepenite şi cercurile de fier ale roţilor tăiaseră piatra şi marea de dedesubt s-a făcut neagră, soarele a scăpătat şi tot pământul dimprejur s-a făcut albastru şi rece. Au dormit tremurând sub o masă de stânci împădurite printre ţipete de bufniţă şi miros de ienupăr în timp ce stelele roiau în noaptea nesfârşită.

Au ajuns în San Diego în seara zilei următoare. Răspopitul s-a dus după un doctor pentru amândoi, dar băiatul a pornit haihui pe străzile de pământ simplu, pe lângă casele din piei aşezate în şiruri şi pe malul cu pietriş până la plajă.

Fâşii atârnătoare de varec de culoarea ambrei zăceau într-o încrengătură elastică în locul pe unde trecea fluxul. O focă moartă. O linie subţire dincolo de partea dinspre golf a unui recif ca o epavă din care muşca marea. S-a aşezat pe vine în nisip şi s-a uitat la soare pe suprafaţa mată a apei. Acolo, departe, insule de nori zburau deasupra unei alte mări de culoarea somonului. Contururi întunecate de păsări de mare. În jos, pe ţărm, vuiau valurile greoaie. Un cal stătea acolo şi se uita la apele tot mai întunecate, cu un mic mânz alături care sălta şi fugea tropotind şi se întorcea.

A stat şi s-a uitat cum se scufundă soarele şuierând în valuri. Calul se arăta negru pe fundalul cerului. Hula vuia în întuneric şi pielea neagră a mării se înălţa în lumina fărâmiţată a stelelor, talazurile lungi şi palide ieşeau săltând din noapte şi se spărgeau pe plajă.

S-a ridicat şi s-a întors către luminile oraşului. Ochiurile de apă de mare, strălucitoare ca nişte blide de metal printre stâncile negre pe care se târau îndărăt crabii-de-mare fosforescenţi. Trecând prin iarba sărată s-a uitat înapoi. Calul nu se mişcase. Farul unui vapor pâlpâia pe valuri. Mânzul se lipise de cal cu capul în jos şi calul privea, undeva departe, dincolo de cele ştiute de oameni, unde stelele se îneacă şi balenele îşi poartă giganticele suflete pe marea neagră şi neîntreruptă.

XXII

În arest – Vizita judelui – Învinuirea – Soldat, preot, magistrat – Eliberat pe cuvânt – Vede un doctor – Săgeata scoasă din picior – Delir – Porneşte spre Los Angeles – O spânzurare publică – Los ahorcados[116] *–În căutarea răspopitului – Alt debil – Salba – Spre Sacramento – Un drumeţ în vest – Îşi abandonează grupul – Fraţii penitenţi – Carul cu morţi – Alt masacru – Bătrâna de pe stânci.*

Întorcându-se pe străzi pe lângă luminile galbene de la ferestre şi pe lângă câinii care lătrau, băiatul a întâlnit un detaşament de soldaţi, dar pe întuneric l-au crezut mai bătrân şi şi-au văzut de drum. A intrat într-o tavernă şi s-a aşezat într-un colţ întunecos privind la grupurile de oameni de la mese. Nimeni nu l-a întrebat cu ce treburi e venit. Părea să aştepte să vină cineva după el şi după o vreme au intrat patru soldaţi şi l-au arestat. Nici măcar n-au întrebat cum îl cheamă.

În celulă a început să depene cu o grabă stranie lucruri cu care puţini se întâlnesc în viaţă şi temnicerii lui şi-au zis că mintea îi plecase pe pustii din cauza faptelor sângeroase la care luase parte. Într-o dimineaţă când s-a trezit, s-a pomenit cu judele în picioare lângă celula lui, cu pălăria în mână, zâmbind în jos la el. Era îmbrăcat într-un costum cenuşiu de pânză şi încălţat cu cizme noi lustruite. Avea nasturii de la haină desfăcuţi şi pe pieptarul vestei îi atârna un ceas cu lanţ şi un ac şi la centură un toc învelit în piele cu un mic Deringer bătut în argint şi cu pat din lemn de trandafir. S-a uitat în jos pe coridorul clădirii grosolane de pământ şi-a pus pălăria pe cap şi a zâmbit iar către întemniţat.

Ei, a zis. Ce faci?

Băiatul n-a răspuns.

Au vrut să afle de la mine dac-ai fost mereu nebun, a zis judele. Ei au dat vina pe ţinut. Ţinutul le ia minţile.

Unde-i Tobin?

Le-am spus că idiotul a fost un doctor în teologie respectat de la Colegiul Harvard nu mai devreme de martie anul ăsta. Că apucând spre vest mintea i-a rămas întreagă numai până la

[116] Spânzuraţii (sp.).

Munţii Aquarius. I-a furat-o ţinutul care a urmat. Cu tot cu haine.

Dar Toadvine şi Brown. Unde sunt?

În deşert, unde i-ai lăsat. O cruzime. Camarazii tăi de arme. Judele a clătinat din cap.

Ce-au de gând să-mi facă?

Bănuiesc că intenţionează să te spânzure.

Ce le-ai spus?

Le-am spus adevărul. Că tu eşti cel vinovat. Chiar dacă n-om şti noi toate amănuntele. Dar au priceput că tu şi nimeni altul ai fost cel ce a împins lucrurile pe un asemenea făgaş catastrofal. Culminând cu masacrul de la vad, laolaltă cu sălbaticii cu care ai uneltit. Mijloacele şi scopurile nu au prea mare însemnătate aici. Speculaţii fără rost. Dar chiar dacă vei lua cu tine în mormânt urzeala planului tău criminal acesta i se va revela Creatorului tău în toată mârşăvia lui şi astfel fi-va el cunoscut celui mai umil dintre oameni. Toate la timpul cuvenit.

Nebunul eşti tu, a zis băiatul.

Judele a zâmbit. Nu, a zis. Niciodată n-am fost eu. Dar de ce te piteşti acolo în umbră? Vino-ncoace ca să putem sta de vorbă, tu şi cu mine.

Băiatul stătea sprijinit de zidul cel mai îndepărtat. El însuşi aproape o umbră.

Vino încoace, a zis judele. Vino încoace, căci mai am multe să-ţi spun.

S-a uitat în jos pe coridor. Nu te teme, a zis. O să vorbesc încet. Nu-i pentru urechile lumii, ci doar pentru ale tale. Vino să te văd. Nu ştii că te-am iubit ca pe un fiu?

A întins mâna printre gratii. Vino-ncoace, a zis. Lasă-mă să te ating.

Băiatul stătea cu spatele la perete.

Vino încoace de nu ţi-e frică, a şoptit judele.

Nu mi-e frică de tine.

Judele a zâmbit. A vorbit blând către celula de pământ prost luminată. Ai pornit, a zis el, ca să iei parte la o lucrare. Dar ai ajuns martor împotriva voinţei tale. Ai judecat asupra propriilor tale fapte. Ţi-ai pus propriile închipuiri înaintea judecăţilor istoriei şi te-ai lepădat de ceata de care erai legat cu legământ şi i-ai stricat cu totul planurile. Ascultă la mine, omule. Către tine am vorbit în deşert şi tu şi numai tu ai făcut pe surdul cu mine. Dacă războiul nu-i sfânt, atuncea omul nu e altceva decât lut grotesc. Până şi cretinul a fost de bună credinţă atâta cât a fost partea

lui. Căci nimeni n-a fost pus să dea mai mult decât avea şi partea nimănui n-a fost cântărită după partea altuia. Doar că fiecare a fost poftit să-şi golească inima în cea obştească şi numai unul n-a făcut aşa. Poţi să-mi spui cine a fost acela?

Tu ai fost, a zis băiatul. Tu ai fost acela.

Judele l-a privit printre gratii, a clătinat din cap. Ceea ce-i apropie pe oameni, a zis, nu-i pâinea pe care o împart, ci duşmanii pe care-i împart. Dar dacă eu eram duşmanul tău cu cine să mă fi împărţit? Cu popa? Unde-i el acum? Uită-te la mine. Animozităţile dintre noi se formaseră deja şi aşteptau dinainte ca noi doi să ne cunoaştem măcar. Şi totuşi, chiar şi aşa ai fi putut schimba tot.

Tu, a zis băiatul. Tu ai fost.

Niciodată n-am fost eu, a zis judele. Ascultă la mine. Crezi că Glanton era prost? Nu ştii că te-ar fi omorât?

Minciuni, a zis băiatul. Minciuni, Doamne, minciuni.

Mai gândeşte-te, a zis judele.

Niciodată nu ţi-a împărtăşit nebunia.

Judele a zâmbit. Şi-a scos ceasul din buzunarul vestei, l-a deschis şi l-a ţinut în lumina tot mai palidă.

Căci chiar şi dacă te ţineai tare pe poziţii, a zis el, până la urmă ce poziţii ar fi fost acelea?

A ridicat privirea. A închis capacul valizei şi şi-a pus instrumentul la loc. Trebuie să mă duc, a zis. Am drumuri de făcut.

Băiatul a închis ochii. Când i-a deschis, judele nu mai era. În acea noapte l-a chemat la el pe caporal şi au stat fiecare de câte o parte a gratiilor în timp ce băiatul i-a vorbit soldatului despre mormanele de bani de aur şi argint ascunse în munţi, nu departe de acel loc. A vorbit multă vreme. Caporalul aşezase lampa pe podea între ei şi se uita la el ca la un copil guraliv şi mincinos. Când a terminat, caporalul s-a ridicat şi a luat cu el lampa, lăsându-l în întuneric – i s-a dat drumul după două zile. Un preot spaniol venise să-l boteze şi zvârlise către el cu apă printre gratii ca un popă care alungă duhurile rele. După o oră, când au venit după el, era năuc de spaimă. A fost dus dinaintea alcadelui şi omul acela i-a vorbit ca un părinte pe limba spaniolă, apoi i s-a dat drumul pe străzi.

Doctorul pe care l-a găsit era un tânăr dintr-o familie bună din est. I-a tăiat cracul pantalonului cu foarfecele, s-a uitat la ciotul înnegrit de săgeată şi l-a mişcat din loc. În jurul lui se formase o

fistulă moale.

Simţi vreo durere? a zis doctorul.

Băiatul n-a răspuns.

Doctorul a apăsat lângă rană cu degetul mare. A zis că o să facă operaţia şi că o să-l coste o sută de dolari.

Băiatul s-a ridicat de la masă şi a plecat şchiopătând.

A doua zi, cum stătea în piaţetă, un băiat a venit la el şi l-a dus înapoi în baraca din spatele hotelului şi doctorul i-a spus că or să facă operaţia de dimineaţă.

Şi-a vândut pistolul unui englez cu patruzeci de dolari şi s-a trezit în zori pe o bucată de pământ de sub nişte scânduri unde se aciuase pe timpul nopţii. Ploua şi a luat-o pe străzile pustii pline de noroi şi a bătut în uşa băcanului până când omul l-a lăsat să intre. Când a apărut la uşa doctorului era foarte beat şi se ţinea de tocul uşii, strângând în mână o sticlă de o litră pe jumătate plină cu whisky.

Asistentul chirurgului era un student din Sinaloa care intrase ucenic aici. A urmat o altercaţie în prag până când doctorul însuşi a apărut din fundul clădirii.

Va trebui să te întorci mâine, a zis.

N-am de gând să fiu mai treaz nici atunci.

Doctorul l-a cântărit din ochi. Bine atunci, a zis. Dă încoace whisky-ul.

A intrat şi asistentul a închis uşa în urma lui.

N-o să-ţi trebuiască whisky-ul, a zis doctorul. Dă-l la mine.

De ce să nu-mi trebuiască?

Avem spirtoase de eter. Nu-ţi trebuieşte whisky-ul.

E mai tare?

Mult mai tare. În orişice caz, nu pot să operez un om dacă-i mort de beat.

Băiatul s-a uitat la asistent şi apoi s-a uitat la doctor. A pus sticla pe masă.

Bun, a zis doctorul. Vreau să te duci cu Marcelo. Are să-ţi pregătească o baie şi are să-ţi dea rufărie curată, apoi are să te culce într-un pat.

Şi-a scos ceasul din vestă, l-a ţinut în palmă şi s-a uitat la oră.

E opt şi un sfert. O să operăm la unu. Odihneşte-te. Dacă ai nevoie de ceva, te rog să ne spui.

Asistentul l-a condus prin curte până la o clădire dosnică din chirpici spoită cu var. Un salon cu patru paturi de fier goale toate. S-a îmbăiat într-un cazan mare din cupru nituit care părea

recuperat de pe un vapor, s-a culcat pe salteaua aspră şi a ascultat cum se jucau copiii undeva dincolo de zid. N-a dormit. Când au venit să-l ia, era tot beat. A fost scos afară şi culcat pe un postament într-o odaie goală vecină cu salonul şi asistentul i-a apăsat pe nas o cârpă rece ca gheaţa şi i-a spus să respire adânc.

În somnul acela şi în cele care au urmat l-a vizitat judele. Cine altcineva să fi venit? Un mutant uriaş şi greoi, mut şi senin. Era cu totul altceva decât suma faptelor sale trecute, oricare ar fi fost acestea şi nici nu exista vreo cale de a-l spulbera înapoi de unde apăruse, căci nu se dădea dus. Oricine i-ar cerceta trecutul şi oricâte pântece şi catastife ar lua la rând trebuie că va ajunge într-un sfârşit pe ţărmul unui vid fără de capăt sau de început şi orişicare ar fi ştiinţa cu care s-ar apleca asupra prăfuitei materii prime vânturate de milenii nu va afla nici urmă de supremă sămânţă atavică după care să-i socotească obârşia. În odaia albă şi goală stătea în picioare în costumul croit pe potriva lui cu pălăria în mână şi se zgâia în jos cu ochii lui mici lipsiţi de gene în care acest copil ce abia număra şaisprezece ani pe pământ putea citi şiruri întregi de sentinţe nesupuse instanţelor omeneşti şi îşi vedea propriul nume pe care nu l-ar fi putut descifra nicăieri altundeva înscris în catastife ca un lucru deja înfăptuit, un călător cunoscut în jurisdicţii ce existau numai în poveştile mercenarilor sau în hărţi vechi ieşite din folosinţă.

În delirul lui a răscolit aşternuturile patului după arme, dar n-a găsit nici una. Judele zâmbea. Idiotul nu mai era cu el, însă era un altul şi pe acesta nu-l putea vedea niciodată pe de-a-ntregul, dar părea a fi un meşteşugar, un făurar. Cum stătea el plecat peste lucrul lui, umbra judelui îl acoperea, iar el bătea fierul la rece cu ciocanul şi stanţa, osândit poate şi alungat de la focurile oamenilor, bătând întruna, de parcă şi-ar fi gravat propriul destin nesigur în noaptea de dinaintea fiinţării, o monedă pentru zori care n-aveau să vină. Şi acest fals făuritor de bani cu stanţele şi acele lui de gravat caută să intre în graţiile judelui şi plăsmuieşte în creuzet din zgură aspră şi rece un chip care să treacă din mână-n mână, o imagine care să facă din acest reziduu moneda curentă a pieţelor unde oamenii fac troc. Asta judecă judele şi noaptea e fără de sfârşit.

Lumina din odaie s-a schimbat, o uşă s-a închis. A deschis ochii. Piciorul îi era legat în faşe şi proptit cu mici rogojini de trestie făcute sul. Murea de sete, îi bubuia capul şi-şi simţea

piciorul ca pe un intrus malefic lângă el în pat, aşa de tare îl durea.

Când şi când venea asistentul şi-i aducea apă. N-a mai adormit. Apa pe care o bea i se scurgea prin piele şi îmbiba aşternutul şi el zăcea nemişcat ca şi cum aşa ar fi păcălit durerea şi faţa îi era cenuşie şi suptă, părul lung îi era ud şi încâlcit.

După o săptămână şontâcăia prin oraş cu cârje pe care le căpătase de la doctor. A umblat din uşă-n uşă după veşti despre răspopit, dar nimenea nu-l ştia.

În luna iunie a aceluiaşi an era în Los Angeles, găzduit la o pensiune care aducea mai degrabă cu un azil de noapte ordinar, el cu alţi patruzeci de bărbaţi de toate naţiile. În dimineaţa zilei de unsprezece s-au sculat cu toţii cu noaptea-n cap şi s-au dus să vadă o spânzurare publică la *carcel.* Când a ajuns, se făcuse o lumină palidă şi deja se strânsese atâta gloată de gură-cască încât n-a putut vedea prea bine pregătirile. A stat la marginea mulţimii în timp ce răsărea soarele şi se ţineau cuvântări. Apoi, brusc, două forme legate s-au înălţat drept în sus dintre semenii lor deasupra fortificaţiilor porţii şi acolo au atârnat şi acolo au murit. Sticle au trecut din mână-n mână şi martorii care stătuseră în tăcere au început iar să vorbească.

Seara, când s-a întors în acel loc, nu mai era nici ţipenie. Un paznic stătea sprijinit de poartă mestecând tutun şi spânzuraţii atârnând în capul ştreangului păreau efigii menite să sperie păsările. Când s-a apropiat, a văzut că erau Toadvine şi Brown.

Avea bani puţini şi apoi n-a mai avut deloc, dar a luat la rând toate birturile şi saloanele cu jocuri de noroc, toate arenele cu lupte de cocoşi şi toate tavernele. Un tânăr taciturn într-un costum pilea mare şi aceleaşi cizme rupte cu care venise din deşert. Cum stătea în pragul unui *saloon* mizer rotindu-şi ochii pe sub borul pălăriei şi cu o parte a feţei luminată de un felinar de perete a fost luat drept prostituat şi poftit la un pahar şi dus apoi în spatele localului. Şi-a lăsat muşteriul lat într-o odaie de pământ neluminată. L-au găsit alţii în propriile lor peregrinări sordide şi alţii i-au luat punga cu bani şi ceasul. Apoi cineva i-a luat încălţările.

Despre popă n-a aflat nici o veste şi nici n-a mai întrebat. Într-o dimineaţă, în zori, întorcându-se în odaia lui pe o ploaie cenuşie a văzut un chip bălos la o fereastră de la etaj şi a urcat scara şi a bătut la uşă. O femeie într-un chimonou de mătase a deschis uşa şi s-a uitat la el. În spatele ei pe masa din odaie

ardea o lumânare şi în lumina palidă de la geam stătea un debil mintal într-un ţarc cu o pisică. S-a întors să se uite la el, un alt idiot, nu idiotul judelui. Când femeia l-a întrebat ce vrea, s-a întors fără să răspundă şi a coborât pe scară în ploaie şi-n mocirla străzii.

Cu ultimii doi dolari a cumpărat de la un soldat salba de urechi de sălbatici pe care o purtase Brown pe eşafod. O purta a doua zi de dimineaţă când a intrat în slujba unui antreprenor independent din statul Missouri şi o purta când au pornit spre râul Sacramento cu un convoi de căruţe şi animale de povară. Dacă şiragul i-o fi trezit antreprenorului vreo curiozitate, atuncea şi-a păstrat-o pentru sine.

A rămas în slujba lui câteva luni şi a plecat fără vreo înştiinţare. A umblat din loc în loc. Nu se ferea de tovărăşia altora. Era tratat cu o oarecare consideraţie, ca un om trecut prin viaţă mai mult decât s-ar fi cuvenit la anii lui. Căpătase între timp un cal şi un revolver, ceva înzestrări elementare. A făcut mai multe munci. Avea o biblie pe care o găsise în taberele minerilor şi lua cu el pretutindeni cartea din care nu buchisea nici un cuvânt. Cu hainele lui simple şi negre unii îl luau drept un soi de predicator, dar martor n-a fost pentru ei nici cât au fost alţii, nici al celor ce erau, nici al celor ce aveau să vie. A umblat în locuri unde veştile abia ajungeau şi în acele vremuri nesigure oamenii sărbătoreau ascensiunea conducătorilor deja maziliţi şi salutau înscăunarea regilor deja asasinaţi şi îngropaţi. Nu avea ştiinţă nici măcar de asemenea istorii lumeşti şi, cu toate că în pustiu era obiceiul ca drumeţii să se oprească şi să facă schimb de veşti, el părea să umble fără nici o veste, de parcă treburile lumii ar fi fost prea clevetitoare ca să le poarte cu el sau poate prea neînsemnate.

A văzut bărbaţi ucişi cu pistoale, cuţite şi frânghii şi a văzut oameni făcând moarte de om pentru femei care singure se preţăluiau la doi dolari. A văzut corăbii din ţinutul Chinei ancorate în mici porturi şi baloturi cu ceai, mătăsuri şi mirodenii desfăcute cu sabia de către omuleţi galbeni care vorbeau precum pisicile. Pe acel ţărm singuratic unde stâncile abrupte oploşeau o mare întunecată şi bolborositoare a văzut în zborul lor vulturi ale căror aripi întinse păreau atât de uriaşe, pe lângă toate păsările mai mici, încât acvilele care ţipau dedesubt arătau mai degrabă ca nişte rândunele sau nişte fluierari. A văzut grămezi de aur care abia ar fi intrat sub o pălărie riscate pe o

întorsătură de carte şi pierdute şi a văzut urşi şi lei sloboziţi în arene să lupte cu tauri sălbatici până la moarte şi a fost de două ori în oraşul San Francisco şi de două ori l-a văzut arzând şi nu s-a mai întors acolo niciodată, apucând-o călare pe drumul spre sud unde toată noaptea forma oraşului a ars pe fundalul cerului şi a ars iarăşi în apele negre ale mării unde delfinii lunecau printre flăcări, ape în flăcări, printre lemnele aprinse căzute şi strigătele celor pierduţi. Pe răspopit nu l-a mai văzut niciodată. Despre jude a auzit zvonuri peste tot.

În primăvara celui de-al douăzeci şi optulea an de viaţă a pornit alături de alţii către răsărit prin deşert, ca unul dintre cei cinci tocmiţi să ducă un grup de oameni prin pustietate până la casele lor cale de jumătate de continent. La şapte zile depărtare de coastă, la un puţ din deşert, s-a despărţit de ei. Erau doar o ceată de pelerini ce se întorceau la casele lor, bărbaţi şi femei, deja prăfuiţi şi sleiţi de drum. A îndreptat calul către miazănoapte înspre munţii de piatră rânduiţi într-un şir subţire sub marginea cerului şi a mers până s-au culcat stelele şi s-a deşteptat soarele. Nu era un ţinut pe care să-l mai fi văzut şi nu exista cărare către munţi şi nici dinspre ei îndărăt. Şi totuşi, în fortăreaţa din străfundul acestor stânci, a întâlnit oameni care nu păreau capabili să rabde tăcerea lumii.

I-a văzut mai întâi trudind în câmpie în amurg printre ocotillo în floare care ardeau în ultima lumină ca nişte policandre încornorate. În fruntea lor mergea un *pitero*[117] suflând într-un fluier de trestie şi în urma lui se înşirau zăngănind tamburine şi matracas şi bărbaţi goi până la brâu cu cape negre şi capişoane care se flagelau cu bice împletite din yucca, bărbaţi care purtau pe spinările goale legături uriaşe de cholla şi un bărbat legat cu o frânghie care era tras într-o parte şi în alta de către tovarăşii lui şi încă un bărbat cu capişon într-o mantie albă care purta pe umeri o cruce grea de lemn. Cu toţii erau desculţi şi au lăsat o dâră de sânge peste stânci şi după ei a venit o *carreta* grosolană cu un schelet cioplit în lemn care răpăia ţeapăn ţinând în faţă un arc cu săgeată. Scheletul împărţea carul cu un morman de pietre şi s-au tot dus hurducându-se peste pietre, traşi de frânghii legate de capetele şi gleznele purtătorilor şi însoţiţi de un alai de femei care duceau în mâinile făcute căuş mici flori de deşert, făclii de sotol sau felinare rudimentare din tablă perforată.

Această sectă chinuită a trecut încet pe sub faleza unde stătea

[117] De la pitar (sp.), a cânta la cimpoi sau la fluier.

privitorul, au trecut peste o morişcă fărâmată în bucăţi adusă de micul râu de deasupra, fluierând, tânguindu-se şi zăngănind, au trecut printre zidurile de granit către valea de sus şi au dispărut în întunericul care coborâse ca vestitorii unei nenorociri de nedescris lăsând pe piatră numai urme însângerate.

A făcut popas într-o albie stearpă şi s-a culcat alăturea cu calul şi toată noaptea vântul uscat a suflat în pustie şi vântul era aproape mut, căci printre pietrele acelea nu era nimic care să răsune. În zori a stat cu calul şi s-au uitat amândoi către răsărit unde începea lumina, apoi a înşeuat calul şi l-a dus în jos pe o potecă încropită printr-un canion unde, îngropat adânc sub un morman de bolovani, a găsit un ochi de apă. Apa se întindea în întuneric şi pietrele erau reci, a băut şi i-a dus apă calului în pălărie. Apoi a dus animalul în sus pe creastă şi au mers mai departe, omul privind platoul dinspre miazăzi şi munţii dinspre miazănoapte şi calul clămpănind în urma lui.

La scurtă vreme, calul a început să scuture din cap şi curând n-a mai vrut să meargă. Băiatul a stat cu frâul de piele în mână şi a cercetat ţinutul. Apoi i-a văzut pe pelerini. Erau risipiţi dedesubt într-o râpă stâncoasă, morţi în propriul sânge. Şi-a dat jos puşca, s-a aşezat pe vine şi a ascultat. A dus calul la umbra peretelui de piatră, l-a priponit şi a luat-o înainte pe lângă stâncă şi în jos pe povârniş.

Penitenţii din procesiune zăceau hăcuiţi şi măcelăriţi printre pietre în toate posturile. Mulţi zăceau lângă crucea căzută şi unii erau mutilaţi, unii erau fără capete. Poate că se adunaseră sub cruce ca să se ferească, dar după groapa în care fusese înfiptă şi după grămada de pietre de la poale se vedea cum fusese răsturnată şi cum fusese dat jos şi sfârtecat alterchristul cu capişon care zăcea acum cu bucăţile de sfoară cu care fusese legat prinse încă de încheieturile mâinilor şi de glezne.

Băiatul s-a ridicat şi s-a uitat la această scenă dezolantă, apoi a văzut pe stânci, într-o mică firidă, singură şi dreaptă o bătrână înfăşurată într-un şal spălăcit stând în genunchi cu privirea plecată.

S-a strecurat printre leşuri şi s-a oprit în faţa ei. Era foarte bătrână şi faţa îi era cenuşie şi aspră ca pielea tăbăcită şi în faldurile hainelor i se adunase nisip. N-a ridicat privirea. Şalul care-i acoperea capul îşi pierduse mult din culoare şi totuşi păstra ca o marcă ţesută în stofă forme de stele şi de sferturi de lună şi alte însemne a căror obârşie îi era necunoscută. I-a vorbit

cu voce joasă. I-a spus că era american şi că se afla la mare depărtare de ţinutul în care se născuse şi că nu avea rude, că umblase mult şi văzuse multe şi fusese la război şi îndurase greutăţi. I-a spus că are s-o ducă într-un loc sigur, unde-s semeni de-ai ei care s-o întâmpine cu bucurie şi că ar trebui să meargă la ei, căci n-o poate lăsa în acel loc, unde sigur are să moară.

S-a lăsat într-un genunchi, sprijinind puşca înaintea lui ca pe un toiag. *Abuelita*, a zis. *No puedes escucharme?*[118]

A întins mâna în mica firidă şi i-a atins braţul. Ea s-a mişcat încet, cu tot corpul, uşor şi ţeapăn. Era uşoară ca fulgul. Era doar o carcasă uscată, era moartă în acel loc de ani întregi.

118 Bunico, mă auzi? (sp.).

XXIII

Pe câmpiile din nordul Texasului – Un bătrân vânător de bizoni – Turmele milenare – Căutătorii de oase – Noaptea în prerie – Vizitatorii – Urechi de apaşi – Sfidarea lui Elrod – Un omor – Petrecerea mortului – Fort Griffin – Stupul – Un spectacol de teatru – Judele – Uciderea unui urs – Judele vorbeşte despre vremurile de odinioară – Pregătirea pentru dans – Judele despre război, destin, supremaţia omului – Sala de bal – Târfa – Latrina şi ce s-a văzut acolo – Sie mussen schlafen aber Ich muss tanzen[119]*.*

La sfârşitul iernii anului una mie opt sute şi şaptezeci şi opt, era în câmpiile din nordul Texasului. A traversat Double Mountain Fork de pe râul Brazos într-o dimineaţă când o pojghiţă subţire de gheaţă acoperea ţărmul nisipos şi a străbătut călare o pădure pitică şi întunecoasă de copaci mesquite negri şi strâmbi. Noaptea a făcut popas pe o bucată mai înaltă de pământ unde un copac doborât de trăsnet închipuia o apărătoare de vânt. Abia ce aprinsese focul când în întunericul preriei a văzut un alt foc. Ca şi al lui se răsucea în vânt, ca şi al lui încălzea un singur om.

Era tabăra unui bătrân vânător şi vânătorul a împărţit cu el tutun şi i-a zis de bizoni şi de răfuielile lui cu ei, cum stătea culcat într-o adâncitură de pe vreo creastă cu animalele moarte împrăştiate pe pământuri şi turma se învârtea în loc şi ţeava puştii era atât de încinsă încât bucăţile de cârpă cu care o ştergea sfârâiau înăuntru şi erau mii şi zeci de mii de animale şi pieile întinse pe ţăruşi pe mile întregi, nu alta şi echipele de pielari lucrând cu schimbul cât era ziua de lungă, săptămâni şi luni întregi de tras cu puşca până când ţeava se făcea lunecoasă şi patul juca în încheieturi, coatele li se făceau albastre şi gălbui şi perechile de căruţe vuiau peste prerie trase de douăzeci sau douăzeci şi două de perechi de boi şi tone şi sute de tone de piei tăbăcite şi carnea putrezind pe pământ şi văzduhul roind de muşte, de vulturi şi de corbi şi oroarea de mârâieli şi hăpăieli de peste noapte cu lupii pe jumătate scoşi din minţi, lăfăindu-se printre stârvuri.

---

[119] Ei trebuie să doarmă, dar eu trebuie să dansez (germ.).

Am văzut căruţe Studebaker cu şase şi opt perechi de boi care se duceau în câmpie încărcate cu plumb şi cu nimic altceva. Galena pură şi atâta. Cu tonele. Numai în ţinutul ăsta, între râul Arkansas şi Concho au fost opt milioane de stârvuri, căci atâtea piei au ajuns la capul drumului de fier. Acum doi ani am pornit din Griffin pentru o ultimă vânătoare. Am răscolit ţinutul. Şase săptămâni. Până la urmă am găsit o turmă cu opt animale, le-am omorât şi am venit încoace. S-au dus. Toate-toate, câte le-a lăsat Dumnezeu, s-au dus de parcă n-ar fi existat niciodată.

Scânteile zimţate se risipeau în vânt. Preria se întindea tăcută în jurul lor. Dincolo de foc era frig, noaptea era senină şi cădeau stelele. Bătrânul vânător şi-a tras pătura peste el. Mă întreb dacă mai există lumi ca asta, a zis. Sau dacă asta-i singura.

Când i-a întâlnit pe căutătorii de oase, călărea de trei zile într-un ţinut pe care nu-l mai văzuse niciodată. Câmpiile erau veştede şi păreau pârjolite, copacii pitici erau negri şi diformi şi năpădiţi de corbi şi peste tot erau haite de şacali răpănoşi şi se vedeau oasele crăpate, albe-cretă de la soare, ale turmelor dispărute. A descălecat şi a dus calul de căpăstru. Ici şi colo sub o boltă de coaste, câteva discuri plate de plumb înnegrit ca nişte vechi medalioane ale vreunui ordin vânătoresc. În depărtare câteva perechi de boi înaintau încet şi căruţele grele pârâiau uscat. În aceste care aruncau căutătorii oasele, dărâmând arhitectura calcinată cu picioarele, sfărâmând uriaşele schelete cu topoarele. Oasele clămpăneau în căruţe, ei îşi vedeau de drum prin colbul alburiu. I-a privit cum trec, zdrenţăroşi, murdari, cu boii jupuiţi şi rătăciţi la înfăţişare. Nimeni nu i-a vorbit. În depărtare vedea un convoi de căruţe înaintând către nord-est cu încărcături grele, şubrede de oase şi mai departe, către nord, alte grupuri de căutători văzându-şi de treabă.

A încălecat şi a mers mai departe. Oasele fuseseră adunate în stive înalte de trei metri şi lungi de o sută sau în mari grămezi conice cu însemnele sau mărcile stăpânilor în vârf. A depăşit una dintre căruţele greoaie, cu un băiat călare pe boul înjugat, mânându-l cu un frâu şi o nuia. Doi băieţandri ghemuiţi în vârful unui morman de cranii şi oase pelvine rânjeau în jos la el.

Focurile lor au spuzit câmpia în acea noapte şi el a stat cu spatele la vânt, a băut dintr-o ploscă militară şi a mâncat un pumn de porumb prăjit în chip de cină. Urletele şi schelălăitul lupilor înfometaţi răsunau pe toată întinderea aceea şi înspre miazănoapte fulgerele mute crestau o liră frântă în marginea

neagră a lumii. Aerul mirosea a ploaie, dar n-a căzut nici strop şi carele scârţâitoare cu oase treceau în noapte ca nişte corăbii întunecate, de le simţea mirosul boilor şi le auzea răsuflarea. Peste tot se simţea mirosul acru al oaselor. Către miezul nopţii, câţiva au venit să-i dea bineţe cum stătea ghemuit lângă tăciunii lui.

Veniţi încoace, a zis el.

Au apărut din întuneric, nişte sărmani posaci îmbrăcaţi în piei. Aveau la ei vechi arme militare, în afară de unul care avea o puşcă de vânat bizoni şi nu purtau mantale, iar unul dintre ei era încălţat în cizme verzi din piele netăbăcită jupuite întregi de pe picioarele vreunui animal şi cu degetele legate strâns cu sârmă.

Seara bună, străine, a strigat cel mai mare dintre băieţandri.

S-a uitat la ei. Erau patru şi încă un băiat puber şi s-au oprit la marginea luminii aşezându-se acolo.

Veniţi încoace, a zis el.

S-au apropiat târşâindu-şi picioarele. Trei s-au aşezat pe vine şi doi au stat în picioare.

Unde ţi-s lucrurile? a zis unul.

N-a venit el după oase.

N-ai şi ’mneata ceva tutun prin haine, ai?

A clătinat din cap.

Nici vreun gât de whisky te-i pomeni că n-ai.

N-are el whisky.

Unde-ai drum, domnu’?

Te duci la Griffin?

I-a cântărit din ochi. Mă duc, a zis.

La târfe te duci, bag mâna-n foc.

Nu se duce la târfe.

E plin de târfe, în Griffin zic.

Drace, gândesc c-a umblat p-acolo mai mult ca tine.

Ai fost la Griffin, domnu’?

Încă nu.

Plin de târfe. Plin ochi.

Cică faci sculament şi de la depărtare de-o zi dacă-i vântu’ prielnic.

Se suie într-un copac în faţă la stabilimentu’ ăsta şi poţi să te uiţi în sus şi să le vezi dedesubturile, într-o zi am numărat opt în cap în copacu’ ăla când abia se înserase. Stau cocoţate acolo ca ratonii, fumează ţigări şi strigă-n jos la lume.

Cic-ar fi oraşu’ ăl mai păcătos din tot Texasul.

Aşa loc să se omoare într-o veselie n-ai vrea să-ţi iasă-n cale.

Se taie cu cuţitele. Toate relele aproape câte s-au pomenit.

S-a uitat la ei, mai întâi la unul, apoi la celălalt. A întins mâna, a luat un băţ, a răscolit focul cu el şi a aruncat băţul în flăcări.

Vouă vă plac relele? a zis.

Noi nu ne ţinem de ele.

Vă place să beţi whisky?

Numa' gura e de el. Nu-i el băutor de whisky.

Drace, abia ce l-ai văzut cum bea şi nici un ceas n-a trecut de-atuncea.

Da' l-am văzut şi când şi-a vărsat maţele. Ce-s alea de le ai la gât, domnu'?

A tras de salba veche de pe piept şi s-a uitat la ea. Urechi, a zis.

Ce-s?

Urechi.

Ce fel de urechi?

A tras de cureaua de piele şi s-a uitat la ele. Erau pe de-a-ntregul negre, tari şi uscate şi n-aveau nici o formă.

De oameni, a zis. Urechi de om.

P-asta n-o cred, a zis cel cu puşca.

Nu-l face mincinos Elrod, e-n stare să te-mpuşte. Domnu', ia arată-ne şi nouă treburile alea dacă nu-i cu supărare.

Şi-a tras salba peste cap şi i-a dat-o băiatului care vorbise. S-au strâns în jurul ei şi au pipăit ciudatele atârnători uscate.

De negrotei, aşa-i? au zis ei.

I-au scurtat pe negrotei de urechi ca să-i afle când fug.

Câte sunt, domnu'?

Nu ştiu. Să tot fi fost aproape o sută.

Au tras în sus de ea şi au întors-o la lumina focului.

Urechi de negrotei, ferească Doamne.

Nu-s negrotei.

Nu-s?

Nu.

Da' ce-s?

Indieni.

Ba-s pe dracu'.

Elrod, să nu zici că nu ţi-am zis.

Cum de-s aşa negre dacă nu-s de negrotei.

Aşa s-au făcut. S-au tot înnegrit până când n-a mai avut ce se-nnegri la ele.

De unde le-ai luat?

I-a omorât pe afurisiţi. Aşa-i, domnu'?

Ai fost iscoadă în prerie, aşa-i?

Am cumpărat urechile astea în California dintr-un *saloon*, de la un soldat de n-avea bani de băutură.

S-a întins şi le-a luat salba.

Aş. Bag mâna-n foc c-a fost iscoadă în prerie de i-a omorât pe afurisiţi pân' la ultimu'.

Cel căruia-i zicea Elrod şi-a ridicat bărbia urmărind trofeele şi a adulmecat aerul. Nu pricep ce-oi găsi la ele, a zis el. Eu nu le-aş vrea.

Ceilalţi s-au uitat la el încurcaţi.

N-ai de unde şti de unde vin urechile alea. O fi zis băiatu' de la care le-ai cumpărat că-s indieni, da' asta nu înseamnă c-aşa-i.

Bărbatul n-a răspuns.

Urechile astea pot să fie de la canibali sau de la te miri ce soi de negrotei din ţări străine. Am auzit că-n New Orleans poţi cumpăra capete cu totu'. Le aduc marinarii şi le cumperi cu cinci dolari la orice ceas din zi, capete din astea.

Taci, Elrod.

Bărbatul stătea cu salba în mână. N-au fost canibali. Au fost apaşi. L-am cunoscut pe ăl de le-a retezat. L-am cunoscut şi-am umblat cu el şi l-am văzut în ştreang.

Elrod s-a uitat la ceilalţi şi a rânjit. Apaşi, a zis. Pun rămăşag că drăguţii de apaşi ar băga în sperieţi şi un dovleac, voi ce ziceţi?

Bărbatul a ridicat ochii plictisit. Fiule, nu cumva mă faci mincinos?

Nu-s fii-tu.

Câţi ani ai?

Asta iar nu-i treaba ta.

Câţi ani ai?

Are cinşpe.

Tu ţine-ţi gura aia afurisită.

S-a întors către bărbat. N-are el cădere să vorbească pentru mine, a zis.

Acu' vorbit a rămas. Eu aveam cinşpe ani când am fost împuşcat prima oară.

Io n-am fost împuşcat niciodată.

Nici n-ai împlinit încă şaişpe ani.

Vrei să mă împuşti?

Vreau să-ncerc să mă abţiu.

Haide, Elrod.

N-ai să împuşti pe nimenea. Poate pe la spate sau când doarme omu'.

Elrod, noi am plecat.

Am ştiut io ce hram porţi de când te-am văzut.

Eu zic să-ţi cauţi de drum.

Stai acolo şi vorbeşti cum că împuşti tu lumea. Până acu' nimenea n-a făcut-o.

Ceilalţi patru stăteau la marginea luminii focului. Cel mai tânăr dintre ei căuta cu ochii către sanctuarul întunecat al nopţii din prerie.

Du-te, a zis bărbatul. Pe tine te aşteaptă.

A scuipat în focul bărbatului şi s-a şters la gură. Departe, în prerie, către miazănoapte trecea un şir de căruţe trase de boi şi boii erau palizi şi muţi în lumina stelelor, căruţele pârâiau slab în depărtare şi o lampă de sticlă roşie venea în urma lor ca un ochi nepământesc. Ţinutul era plin de copii furioşi rămaşi orfani de pe urma războiului. Tovarăşii lui veneau înapoi după el şi poate că asta l-a îmbărbătat şi mai tare şi poate că i-a spus bărbatului şi altele, căci atunci când au ajuns ei la foc bărbatul se ridicase în picioare. Să-l ţineţi departe de mine, a zis el. Dacă-l mai văd p-aici îl omor.

După ce au plecat, a înteţit focul, a prins calul şi a luat pripoanele, l-a legat, i-a pus şaua şi apoi s-a dat într-o parte şi-a întins pătura şi s-a culcat în întuneric.

Când s-a trezit, tot nu se luminase încă la răsărit. Băiatul stătea lângă cenuşa focului cu puşca în mână. Calul fornăise şi a mai fornăit o dată.

Ştiam eu că eşti pitit, a strigat băiatul.

Bărbatul a dat la o parte pătura şi s-a rostogolit pe burtă, a tras piedica pistolului şi l-a îndreptat spre cerul unde ciorchinii de stele ardeau pentru eternitate. A potrivit cătarea în crestătura şlefuită a patului ţinând arma cu amândouă mâinile, aşa încât să lunece cu ea peste întunericul copacilor până la forma mai întunecată a intrusului.

Aci sunt, a zis.

Băiatul s-a răsucit cu puşca şi el a tras.

Oricum n-aveai tu zile multe, a zis bărbatul.

Se iviseră nişte zori cenuşii când au sosit ceilalţi. N-aveau cai. L-au dus pe puber în locul unde băiatul mort zăcea pe spate cu

mâinile aşezate pe piept.

Nu căutăm ceartă domnu'. Vrem doar să-l luăm cu noi.

Luaţi-l.

Ştiam că o să-l îngropăm aci în prerie.

Au venit aici din Kentucky domnu'. Mucea ăsta şi cu frate-său. Mă-sa şi cu tătâne-su morţi amândoi. Bunicu-său a fost omorât de un nebun şi îngropat în pădure ca un câine. N-a avut dram de noroc în viaţă şi acu' n-are un suflet pe lumea asta.

Randall, tu să te uiţi bine la omul care te-a lăsat orfan.

Orfanul în hainele lui largi, ţinând în mână vechea muschetă cu patul cârpit, se zgâia la el fără vreo expresie. Să fi avut vreo doisprezece ani şi nu părea atât sărac cu duhul, cât alienat mintal. Alţi doi îl căutau pe băiatul mort prin buzunare.

Unde-i e puşca, domnu'?

Bărbatul stătea cu mâna la cingătoare. A arătat din cap spre puşca sprijinită de un copac.

Au adus-o şi i-au întins-o fratelui. Era un model Sharps de calibrul cincizeci şi el stătea cu ea şi cu muscheta în mână, înarmat prosteşte, cu ochii jucându-i în cap.

Unul dintre băieţii mai mari i-a dat pălăria băiatului mort şi apoi s-a întors către bărbat. A plătit patruzeci de dolari pe puşca aia în Little Rock. În Griffin se dau cu zece. Nu-s bune de nimic. Gata, Randall, mergem?

Nu i-a ajutat să ducă mortul, căci era prea pirpiriu. Au pornit prin prerie cu trupul fratelui său pe umeri şi Randall i-a urmat ducând muscheta şi puşca băiatului mort şi pălăria băiatului mort. Bărbatul s-a uitat cum se duc. Nu era nimic acolo. Nu făceau decât să poarte trupul peste un pustiu presărat cu oase către un orizont gol. Orfanul s-a întors o dată să se uite la el şi apoi a iuţit pasul după ceilalţi.

După-amiază a trecut călare prin pasul McKenzie de pe Clear For, râul Brazos şi a mers alăturea cu calul în amurg către oraşul unde îmbinarea întâmplătoare a luminilor de lampă în înserarea prelungă şi roşie şi în întuneric alcătuia treptat un fals ţărm primitor adăpostit în câmpia joasă din faţa lor. Au trecut pe lângă stive uriaşe de oase, metereze gigantice făcute din cranii încornorate şi coaste semicirculare ca nişte arcuri vechi de fildeş lepădate grămadă după vreo bătălie legendară, diguri grozave arcuindu-se peste câmpie în noapte.

Au intrat în oraş pe o ploaie rară. Calul necheza şi fornăia

temător către picioarele altor animale priponite în faţa bordelurilor luminate de felinare pe lângă care treceau. Pe strada pustie de pământ se auzea muzică de scripcă şi câini costelivi treceau prin faţa lor între două umbre. La capătul oraşului a dus calul la un gard şi l-a legat printre alţii şi a urcat scara joasă din lemn în lumina slabă care venea dinspre uşa de acolo. S-a mai uitat o ultimă dată îndărăt la stradă, la ferestrele luminând la nimereală întunericul, la ultima geană pală de lumină dinspre apus, la dealurile joase şi întunecate din jur. Apoi a împins uşa şi a intrat.

Înăuntru se aglutinase o adunătură vag clocotitoare. De parcă acea construcţie grosolană de scânduri înălţată pentru a-i cuprinde s-ar fi aflat într-un soi de cloacă supremă în care gravitaseră veniţi de pe câmpiile din jur. Un bătrân într-un costum tirolez se ţâra printre mesele grosolane cu pălăria întinsă, în timp ce o fetiţă în salopetă învârtea de o flaşnetă şi un urs într-o crinolină făcea piruete stranii pe o scenă de scânduri delimitată de un şir de lumânări din seu care picurau şi sfârâiau în băltoacele lor de grăsime.

Şi-a croit drum prin mulţime până la bar unde mai mulţi bărbaţi în cămăşi cu gulere înalte scoteau bere sau turnau whisky. În spatele lor zoreau băieţandri care aduceau lăzi cu bere şi rânduri de pahare aburinde de la spălătorul din spate. Barul era acoperit cu zinc şi şi-a rezemat coatele pe el, a dat drumul unei monede să se învârtească în faţa lui şi a oprit-o cu palma.

Vorbeşte acu’ ori niciodată, a zis barmanul. Un whisky.

Whisky să fie. A pregătit un pahar, a destupat o sticlă, a turnat cam jumătate de pahar şi a luat moneda.

A stat şi s-a uitat la whisky. Apoi şi-a scos pălăria şi a pus-o pe bar, a ridicat paharul, l-a băut fără nici o grabă şi l-a lăsat gol la loc, jos. S-a şters la gură, s-a întors şi şi-a rezemat coatele în spate pe bar. Printre straturile de fum, în lumina galbenă, îl privea judele.

Stătea la una dintre mese. Purta o pălărie rotundă cu boruri înguste şi stătea printre oameni de tot soiul, cirezari, căruţaşi, văcari, negustori, mineri, vânători, soldaţi, coropcari, cartofori, pierde-vară, beţivi, hoţi, stătea printre zoaiele pământului care umblau cu cerşitul de o mie de ani, stătea printre neisprăviţi coborâtori din dinastii răsăritene şi în toată acea adunătură pestriţă stătea lângă ei şi totuşi singur, de parcă ar fi fost un cu totul alt soi de om şi părea numai puţin schimbat sau deloc în

atâta amar de ani.

Şi-a întors faţa de la ochii ăia şi a stat şi s-a uitat în jos la paharul gol dintre pumnii lui. Când a ridicat ochii, barmanul se uita la el. A ridicat degetul arătător şi barmanul a adus whisky-ul.

A plătit, a ridicat paharul şi a băut. În spatele barului era o oglindă, dar nu reflecta decât fum şi năluci. Flaşneta scârţâia şi trosnea şi ursul se învârtea greoi pe scânduri cu limba scoasă.

Când s-a întors judele, se ridicase şi vorbea cu alţi oameni. Circarul înainta prin mulţime zornăind banii în pălărie. Târfe îmbrăcate ţipător ieşeau pe o uşă din fundul stabilimentului şi s-a uitat la ele, s-a uitat la urs şi când s-a uitat îndărăt prin încăpere judele nu mai era. Circarul părea să se certe cu cei de la masă. Un alt bărbat s-a ridicat în picioare. Circarul gesticula cu pălăria. Unul dintre ei a arătat către bar. A clătinat din cap. Glasurile lor răsunau nedesluşit în larma generală. Pe scânduri, ursul dansa cât îl ţinea inima şi fata învârtea de manivela flaşnetei şi umbra scenei pe care lumina lumânării o proiecta pe perete n-ar fi găsit echivalent în vreo lume diurnă oricât ar fi căutat. Când s-a uitat iar, circarul îşi pusese pălăria şi stătea cu mâinile în şolduri. Unul dintre bărbaţi scosese de la brâu un pistol de cavalerie cu ţeava lungă. S-a întors şi a îndreptat pistolul către scenă.

Unii s-au aruncat la podea, alţii s-au întins după propriile arme. Stăpânul ursului stătea ca un încasator de la un stand de tir. Împuşcătura a bubuit ca un tunet şi în urma ei toate zgomotele din încăpere au încetat. Ursul fusese împuşcat în pântece. A scos un geamăt grav şi a început să danseze mai repede, într-o linişte deplină în afară de tropăitul labelor lui uriaşe pe scânduri. Sângele îi şiroia pe pântece. Fetiţa legată de flaşnetă stătea împietrită, cu manivela rămasă în punctul cel mai de sus. Bărbatul cu pistolul a mai tras o dată şi pistolul s-a smucit în sus bubuind şi fumul negru a ieşit în valuri, iar ursul a gemut şi a început să se învârtească năuc. Se ţinea de piept şi o spumă subţire de sânge îi atârna din fălci, se clătina şi plângea ca un copil, apoi a mai făcut câţiva ultimi paşi, dansând şi s-a prăbuşit pe scânduri.

Cineva îl apucase pe cel care trăsese de braţul cu pistolul şi arma flutura pe sus. Stăpânul ursului stătea împietrit, strângându-şi în mâini borurile pălăriei lui europene.

Împuşcaţi dracului ursu’ ăla, a zis barmanul.

Fetiţa se dezlegase de flaşnetă, care a căzut pe podea zăngănind şi hârâind. A alergat şi a îngenuncheat cuprinzând cu

braţele uriaşul cap miţos şi a început să se legene înainte şi înapoi hohotind. Aproape toţi bărbaţii din încăpere se ridicaseră în picioare şi stăteau în atmosfera afumată şi gălbuie cu mâinile pe pistoalele de la brâu. Cârduri întregi de târfe se îmbulzeau spre ieşirea din spate şi o femeie s-a urcat pe scânduri, a păşit pe lângă urs şi a întins mâinile.

S-a terminat, a zis ea. Gata, s-a terminat.

Tu crezi că s-a terminat, fiule?

S-a întors. Judele stătea în picioare la bar uitându-se în jos la el. A zâmbit şi-a scos pălăria. Uriaşa cupolă palidă a ţestei lui strălucea în lumina lămpilor ca un imens ou fosforescent.

Ultimii dintre drepţi. Ultimii dintre drepţi. Aş zice că-s duşi cu toţii afară de mine şi de tine. Nu-i aşa?

A încercat să vadă dincolo de el. Uriaşul trup îşi arunca asupra lui umbra din toate părţile. O auzea pe femeie anunţând începutul dansului în sala din fund.

Şi mulţi din cei ce încă nu-s pe lume l-or blestema pe prinţ[120], a zis judele. S-a răsucit puţin. Avem timp berechet pentru dans. Eu nu învăţ nici un dans.

Judele a zâmbit.

Tirolezul cu încă unul erau aplecaţi asupra ursului. Fata hohotea, cu pieptarul rochiei înnegrit de sânge. Judele s-a aplecat peste bar, a luat sticla şi i-a împins afară dopul cu degetul mare. Dopul s-a înălţat ţiuind în întunericul de deasupra lămpilor ca un glonţ. Şi-a turnat pe gât o porţie zdravănă de băutură şi s-a lăsat pe spate rezemându-se de bar. Ai venit aci pentru dans, a zis el.

Trebuie să plec.

Judele părea ofensat. Să pleci? a zis.

A încuviinţat din cap. S-a întins şi şi-a luat pălăria de unde stătea pe bar, dar nu şi-a pus-o pe cap şi nu s-a mişcat.

Cine n-ar dansa dac-ar putea, a zis judele. E lucru mare, dansul.

Femeia îngenunchease şi-o cuprinsese cu braţul pe fetiţă. Lumânările bolboroseau şi uriaşul morman de blană care fusese ursul zăcea mort cu crinolina lui, ca un monstru ucis pentru săvârşirea unor acte nefireşti. Judele şi-a umplut până-n buză paharul care stătea gol lângă pălărie şi l-a împins înainte.

Bea, a zis. Bea. În această noapte vor cere de la tine sufletul

[120] Din *Henric al V-lea*, de William Shakespeare, în traducerea lui Ion Vinea.

tău[121].

S-a uitat la pahar. Judele a zâmbit şi a făcut semn cu sticla. A ridicat paharul şi a băut.

Judele îl privea. Întotdeauna ai crezut aşa, a zis, că dacă nu vorbeşti n-ai să fii recunoscut?

M-ai văzut.

Judele l-a ignorat. Te-am recunoscut de când te-am văzut prima oară şi totuşi ai fost o dezamăgire pentru mine. Atunci şi acum. Chiar dacă, în cele din urmă, te afli aci cu mine.

Nu-s cu tine.

Judele a ridicat din sprânceana lui spână.

Nu? a zis. S-a uitat înjur cu o expresie uluită, teatrală şi era un actor bunicel.

N-am venit aci ca să te caut pe tine.

Atunci de ce? a zis judele.

Ce treabă să am cu tine? Am venit aici din aceeaşi pricină ca oricare altul.

Şi care să fie pricina aia?

Care să fie care pricină?

Pentru care vin oamenii aici.

Vin aici ca să chefuiască.

Judele îl privea. A început să arate către unul sau altul din încăpere şi să întrebe dacă ei veniseră să chefuiască sau dacă, la urma urmei, ştiau măcar de ce se aflau acolo.

Nu toată lumea trebuie să aibă o pricină ca să se ducă undeva.

Asta aşa e, a zis judele. Nu trebuie să aibă o pricină. Dar ordinea nu poate fi nesocotită din cauza indiferenţei lor.

L-a privit pe jude cu precauţie.

Hai s-o luăm altfel, a zis judele. Dacă într-adevăr ei înşişi n-au nici o pricină şi totuşi se află aicea, nu cumva sunt aicea din pricina altuia? Şi dac-o fi aşa, ghiceşti oare cine să fie acesta?

Nu. Dar tu?

Îl cunosc bine.

A mai umplut o dată paharul şi a tras şi o duşcă din sticlă, s-a şters la gură şi s-a întors să cuprindă încăperea cu privirea. Aici se pune la cale un eveniment. Un dans mai exact. Participanţii vor fi încunoştinţaţi cu privire la rolurile lor la timpul cuvenit. Deocamdată e de-ajuns că au sosit. Căci dansul e lucrul care ne interesează şi cuprinde în sine în desăvârşirea lui propria-i

[121] Evanghelia după Luca (12:20).

rânduire, istorie şi încheiere şi nu-i nevoie ca dansatorii să cuprindă şi ei aste lucruri în ei înşişi. În orişice caz, istoria tuturor nu e istoria fiecăruia şi nici, în fapt, suma acestor istorii şi nimeni de aici nu poate înţelege până la urmă pricina prezenţei sale, căci n-are de unde şti nici măcar în ce constă evenimentul. La drept vorbind, dac-ar şti, ar putea la fel de bine să lipsească şi vezi bine că asta nu poate fi parte a planului, dacă o fi existând vreunul.

A zâmbit, cu dinţii lui uriaşi strălucind. A băut.

Un eveniment, o ceremonie. Orchestraţia sa. Uvertura dă ceva semne de hotărâre. Cuprinde uciderea unui urs mare. Desfăşurarea serii nu li se va părea stranie sau neobişnuită nici măcar celor ce pun la îndoială justeţea întâmplărilor astfel rânduite.

O ceremonie, deci. S-ar putea susţine cu uşurinţă că nu există categorii în afara ceremoniilor, ci numai ceremonii de mai mare sau mai mică anvergură şi acceptând acest argument vom spune că aceasta e o ceremonie de o oarecare amploare, mai cunoscută sub denumirea de ritual. Un ritual cere vărsare de sânge. Ritualurile ce nesocotesc această condiţie nu sunt decât imitaţii. Aici oricine recunoaşte pe loc falsul. De asta să nu te îndoieşti. Acea senzaţie în piept ce evocă amintirea singurătăţii pe care o trăieşte copilul când, de pildă, toţi ceilalţi au plecat şi rămâne doar jocul cu jucătorul său solitar. Un joc solitar, fără adversar. Unde regulile sunt singura miză. Nu-ţi feri privirea. Nu vorbim în enigme. Ţie, mai cu seamă, trebuie că-ti e cunoscută senzaţia asta, golul şi disperarea. Împotriva ei pornim la luptă, nu-i aşa? Mortarul care leagă nu-i înmuiat cu sânge? Judele s-a aplecat mai aproape. Tu ce crezi că-i moartea, omule? Despre ce vorbim când vorbim de un om care a fost şi nu mai este? Să fie acestea ghicitori oarbe sau să fie cumva parte din jurisdicţia oricărui om? Ce-i moartea dacă nu o forţă? Şi către ce tinde oare? Uită-te la mine.

Nu-mi place nebunia.

Nici mie. Nici mie. Puţintică răbdare. Uită-te la ei acum. Alege un om, pe oricare. Cel de colo. Îl vezi. Cel cu capul gol. Îi ştii părerea despre lume. I-o citeşti pe chip, în postură. Şi totuşi durerea lui, că viaţa omului nu-i vreun chilipir, ascunde adevărata bubă. Care e aceea că lumea nu face cum ar vrea el să facă. Nici până acum, nici de-acum încolo. Aşa stau lucrurile cu el şi viaţa lui e atâta de împotmolită în greutăţi şi s-a abătut

atât de mult de la arhitectura ce-i fusese hărăzită, încât acum nu-i decât un bordei umblător nedemn aproape de a găzdui un suflet de om. Poate spune, un ase-menea om, că nu există nici un lucru răuvoitor chitit asupră-i? Că nu există nici o putere, nici o forţă şi nici o cauză? Ce soi de eretic poate fi cel ce se îndoieşte totodată de cauză şi de cel ce se plânge de efectele ei? Poate crede că ruina existenţei sale nu e determinată? Că nu există zălog, nici creditori? Că zeii răzbunării şi cei ai milosteniei zac laolaltă adormiţi în cripta lor şi, fie că le cerem socotelile ori distrugerea catastifelor, cu totul aceeaşi tăcere o vom primi şi tăcerea asta va fi cea care va triumfa? Cu cine vorbeşte, omule? Nu-l vezi?

Omul bolborosea într-adevăr ca pentru sine şi arunca priviri încruntate prin încăperea în care nu părea să-şi găsească nici un prieten.

Omul îşi caută propriul destin şi nu altul, a zis judele. Că vrea el sau nu. Orice om care-şi descoperă propriul destin şi alege din această pricină un făgaş contrar nu poate ajunge, în cele din urmă, decât la aceeaşi concluzie la acelaşi moment prestabilit, căci destinul fiecăruia e la fel de mare ca lumea în care trăieşte şi conţine în sine şi toate contrariile. Deşertul ăsta unde atâţia au căzut înfrânţi e întins şi cere o inimă mare, dar mai e şi esenţialmente gol. E aspru, e sterp. Natura lui adevărată e piatra.

A turnat în pahar până l-a umplut. Bea, a zis. Lumea merge înainte. Avem dansuri noapte de noapte şi nici această noapte nu va face excepţie. Drumul drept şi cel sinuos sunt totuna şi acuma, că eşti aici, câţi ani s-au scurs de când ne-am întâlnit noi amândoi ultima oară? Amintirile omului sunt şovăielnice şi trecutul care a fost nu-i cu mult diferit de trecutul care n-a fost.

A ridicat paharul pe care-l umpluse judele, a băut şi l-a lăsat iar jos. S-a uitat la jude. Am fost peste tot, a zis el. Ăsta-i doar un loc ca orişicare altul.

Judele a înălţat din sprânceană. Ţi-ai postat martori acolo? a zis. Ca să te încunoştinţeze că locurile alea continuă să existe şi după plecarea ta?

Asta-i o nebunie.

Aşa să fie? Unde-i ziua de ieri? Unde-s Glanton şi Brown şi unde-i preotul? S-a aplecat mai mult. Unde-i Shelby, pe care l-ai lăsat în deşert la mila lui Elias şi unde-i Tate pe care l-ai abandonat în munţi? Unde-s domniţele, ah, frumoasele şi

delicatele domniţe cu care ai dansat la balul guvernatorului când erai un erou miruit cu sângele duşmanilor republicii pe care ai ales s-o aperi? Şi unde-i scripcarul şi unde-i dansul?

Presupun că ai să-mi zici tu.

Eu îţi zic aşa. Când războiul îşi pierde onoarea, iar nobleţea sa e pusă la îndoială, atuncea onorabilii care recunosc sacralitatea sângelui vor fi excluşi de la dans, care e un drept al războinicului şi astfel dansul va deveni un dans fals şi dansatorii, falşi dansatori. Şi totuşi unul singur va fi mereu un dansator adevărat şi bănui oare cine să fie acela?

Tu nu eşti nimica.

Nici nu ştii cât de adevărat grăieşti. Dar o să-ţi spun eu. Doar acel om care s-a dăruit pe de-a-ntregul sângelui războinic, care a fost pe fundul prăpastiei şi a văzut oroarea pretutindeni şi a priceput în sfârşit că vorbeşte în graiul celui mai adânc dintre adâncurile inimii sale, doar acela poate dănţui.

Până şi un animal fără minte poate dănţui.

Judele a lăsat sticla pe bar. Ia seama la mine, omule, a zis. Pe scena asta e loc pentru o singură fiară, una singură. Toate celelalte sunt sortite unei nopţi eterne şi fără de nume. Una câte una vor coborî în întunericul din faţa făcliilor. Urşi care dănţuiesc, urşi care nu dănţuiesc.

S-a lăsat dus de mulţime către uşa din spate. În anticameră şedeau jucători de cărţi, înceţoşaţi de fum. A trecut mai departe. O femeie lua jetoanele de la bărbaţii care treceau prin şopronul din fundul clădirii. A ridicat ochii la el. N-avea jeton. L-a îndrumat către o masă unde o femeie vindea jetoane şi îndesa banii cu o vergea printr-o deschizătură îngustă într-o casă de bani din fier. A plătit dolarul şi a luat dovada din alamă stanţată, a arătat-o la uşă şi a trecut.

S-a pomenit într-o sală mare cu o estradă pentru muzicanţi la un capăt şi o plită artizanală uriaşă din tablă în celălalt capăt. Divizii întregi de târfe mişunau pe ring. În neglijeurile lor pătate, cu ciorapi verzi şi lenjerie de culoarea dovleacului lunecau în lumina afumată a lămpilor cu ulei ca nişte stricate de operetă, copilăroase şi obscene deopotrivă. O târfă pitică şi negricioasă l-a luat de braţ şi i-a zâmbit.

Te-am văzut numaidecât, a zis. Întotdeauna aleg ce-mi place.

L-a condus pe o uşă unde o bătrână mexicană împărţea ştergare şi lumânări şi au suit ca nişte refugiaţi ai unui dezastru

sordid scara întunecoasă de scânduri către odăile de la etaj.

Culcat în cămăruţa strâmtă, cu pantalonii în vine, o privea. A văzut cum îşi adună hainele şi le îmbracă şi cum ridică lumânarea în dreptul oglinzii şi-şi cercetează acolo chipul. S-a întors şi s-a uitat la el.

Hai să mergem, a zis ea. Trebuie să plec.

Du-te.

Nu poţi sta aici. Haide. Trebuie să plec.

S-a ridicat în capul oaselor şi şi-a trecut picioarele peste marginea pătuţului de fier, s-a ridicat în picioare şi-a tras pantalonii, i-a încheiat la nasturi şi-a încătărămat cureaua. Pălăria era pe jos, a luat-o, a scuturat-o de picior şi-a pus-o pe cap.

Trebuie să te duci jos să-ţi iei de băut, a zis ea. O să-ţi fie bine.

Mi-e bine şi acu'.

A ieşit. La capătul holului s-a întors şi s-a uitat îndărăt. Apoi a coborât scara. Ea ieşise în prag. Stătea pe coridor ţinând de lumânare şi netezindu-şi părul pe spate cu o mână şi s-a uitat la el cum coboară în întunericul scării, apoi a închis uşa în urma ei.

S-a oprit la marginea ringului de dans. Un cerc de oameni pusese stăpânire pe ring şi se ţineau de mâini, rânjeau şi strigau unii la alţii. Un scripcar stătea pe scenă pe un scăunel şi un bărbat umbla în sus şi-n jos anunţând ordinea dansurilor, gesticulând şi păşind încotro voia să păşească dansatorii. Afară, în curtea cufundată în întuneric, grupuri de Tonkawa zdrenţăroşi stăteau în mocirlă cu expresii stranii, rătăcite întipărite pe chipuri printre ochiurile de ferestre luminate. S-a auzit un strigăt şi s-a pornit muzica şi cercul dansatorilor a început să se rotească greoi cu un foşnet grozav. A ieşit afară prin spate.

Ploaia se oprise şi aerul era rece. A stat în curte. Pe cer lunecau la întâmplare miriade de stele, gonind pe traiectorii scurte de la obârşiile lor din noapte către destinele lor din colb şi deşertăciune. În sală scârţâia scripca şi dansatorii foşneau şi tropăiau. Pe stradă, oamenii strigau după fetiţa cu ursul mort, căci se pierduse. Umblau prin curţile întunecoase cu lămpi şi făclii strigând-o.

A coborât pe podeţul de lemn către latrină. A rămas afară ascultând la vocile tot mai stinse şi s-a uitat iar la dârele mute ale stelelor ce mureau deasupra dealurilor cufundate în beznă. Apoi a deschis uşa grosolană din scândură a latrinei şi a intrat înăuntru.

Pe closet stătea judele. Era gol şi s-a ridicat zâmbind, l-a cuprins cu braţele la pieptu-i uriaş şi grozav şi a zăvorât în urma lui uşa de lemn.

În *saloon*, doi bărbaţi care voiau să cumpere pielea îl căutau pe stăpânul ursului. Ursul zăcea pe scenă într-o baltă imensă de sânge. Toate lumânările se stinseseră, afară de una care şiroia stingheră în grăsimea ei ca o candelă. În sala de bal, un tânăr i se alăturase scripcarului şi ţinea ritmul muzicii cu o pereche de linguri pe care le lovea de genunchi. Târfele umblau ţanţoşe pe jumătate despuiate, unele cu sânii la vedere. În curticica din spatele localului doi bărbaţi coborau pe scânduri către latrină. Un al treilea stătea acolo în picioare uşurându-se în noroi.

E cineva înăuntru? a zis primul bărbat.

Bărbatul care se uşura n-a ridicat privirea. Eu n-aş intra acolo în locul tău, a zis.

E cineva înăuntru?

Eu n-aş intra.

S-a îndreptat de spate şi s-a încheiat la pantaloni, a trecut pe lângă ei şi a urcat podeţul către lumini. Primul bărbat s-a uitat după el cum se duce şi apoi a deschis uşa latrinei.

Doamne Dumnezeule mare, a zis.

Ce e?

N-a răspuns. A trecut pe lângă celălalt şi a luat-o îndărăt pe podeţ. Celălalt bărbat a stat şi s-a uitat după el. Apoi a deschis uşa şi s-a uitat înăuntru.

În *saloon* rostogoliseră ursul mort pe o pânză de coviltir şi strigau în gura mare după oameni care să ajute. În anticameră fumul de ţigară împresura lămpile ca o ceaţă rea şi bărbaţii mizau şi-şi împărţeau cărţi într-o rumoare gravă.

Dansul s-a oprit o vreme şi un al doilea scripcar s-a suit pe scenă şi amândoi au ciupit de corzi şi au răsucit micile cuie de lemn cuprinşi de mulţumire. Mulţi dintre dansatori se împleticeau beţi prin încăpere şi unii îşi lepădaseră cămăşile şi hainele şi stăteau cu piepturile goale şi asudate, chiar dacă în încăpere era îndeajuns de frig ca să scoată aburi pe gură. O târfă uriaşă bătea din palme către estradă şi striga cu glas de beţivă după muzică. Avea pe ea doar o pereche de izmene bărbăteşti şi unele dintre suratele ei erau costumate la fel, în ceea ce păreau a fi trofee – pălării, pantaloni de călărie sau vestoane din tuil albastru de cavalerişti. Când s-a pornit muzica, a răsunat un chiot general însufleţit şi un prezentator a ieşit în faţă şi a anunţat dansul şi

dansatorii au tropăit chiuind şi împleticindu-se unii peste alţii.

Şi dansează, iar scândurile podelei saltă sub cizmele lor soldăţeşti şi scripcarii rânjesc hidos aplecaţi peste instrumentele lor piezişe. Deasupra tuturor tronează judele şi dănţuieşte gol, cu picioruşele lui vioaie şi iuţi şi bătând acum cadenţa dublă şi înclinându-se în faţa doamnelor, gigantic, palid şi spân, ca un prunc uriaş. Nu doarme niciodată, aşa zice. Zice că nicicând nu va muri. Se înclină în faţa scripcarilor şi lunecă îndărăt şi-şi zvârle capul pe spate, râde din adâncul gâtlejului şi e un mare favorit, judele. Îşi flutură pălăria şi cupola lunară a ţestei lui trece palidă pe sub lămpi şi el se învârteşte şi pune mâna pe o scripcă, face o piruetă şi un salt şi încă unul, dansând şi cântând la scripcă totdeodată. Picioarele-i sunt uşoare şi sprintene. Nu doarme niciodată. Zice că nicicând nu va muri. Dănţuieşte în lumină şi în umbră şi e un mare favorit. Nu doarme niciodată, judele. Dănţuieşte, dănţuieşte. Zice că nicicând nu va muri.

Epilog

În lumina zorilor, un bărbat înaintează pe câmpie din groapă în groapă, pe măsură ce le sapă în pământ. Foloseşte o unealtă cu două cozi şi o înfige în groapă, aprinde piatra din groapă cu oţelul lui, groapă cu groapă, stârnind în piatră focul lăsat acolo de Dumnezeu. În spatele lui, pe câmpie, sunt rătăcitorii care caută oase şi cei care nu le caută şi înaintează poticnit în lumină ca nişte mecanisme ale căror mişcări sunt controlate de ancoră şi paleţi, aşa încât par stăpâniţi de o prudenţă sau chibzuinţă lipsite de realitate lăuntrică şi iau la rând în drumul lor acel şir de gropi întins până la marginea vizibilă a pământului, ceea ce pare a fi, mai degrabă verificarea unui principiu decât urmărirea unei continuităţi, o validare a succesiunii şi a cauzalităţii de parcă fiecare groapă rotundă şi perfectă şi-ar datora existenţa celei dinaintea sa acolo, în preria cu oase şi oameni care adună oase şi oameni care nu le adună. Bărbatul scapără foc în groapă şi scoate afară oţelul. Apoi se pornesc iarăşi cu toţii.

Sfârşit.

BIBLIOTECA POLIROM

PROZĂ XX

„În *Meridianul sângelui*, Cormac McCarthy este un povestitor extraordinar, un creator de dialoguri fără cusur, un adevărat urmaş literar al lui Faulkner. Pentru el, ca pentru nimeni altul, comedia neagră face casă bună cu tragedia."

New Republic

„Domnul McCarthy are un condei sudist cum rar am văzut: în stilul său se amestecă elocvenţa brutală, vorbirea frustă, ritmurile elaborate şi o înnebunitoare acurateţe."

The New York Times

„McCarthy ştie să spună poveşti, iar scrisul său îşi păstrează actualitatea chiar şi în cele mai mărunte detalii."

Robert Penn Warren

„Cormac McCarthy este un scriitor pe care la început îl citeşti, apoi îl admiri şi, tot citindu-l, sfârşeşti prin a-l invidia."

Ralph Ellison

EDITURA POLIROM
ISBN 978-973-46-1861-3

www.polirom.ro

Foto copertă: © iStockphoto.com/John Pitcher